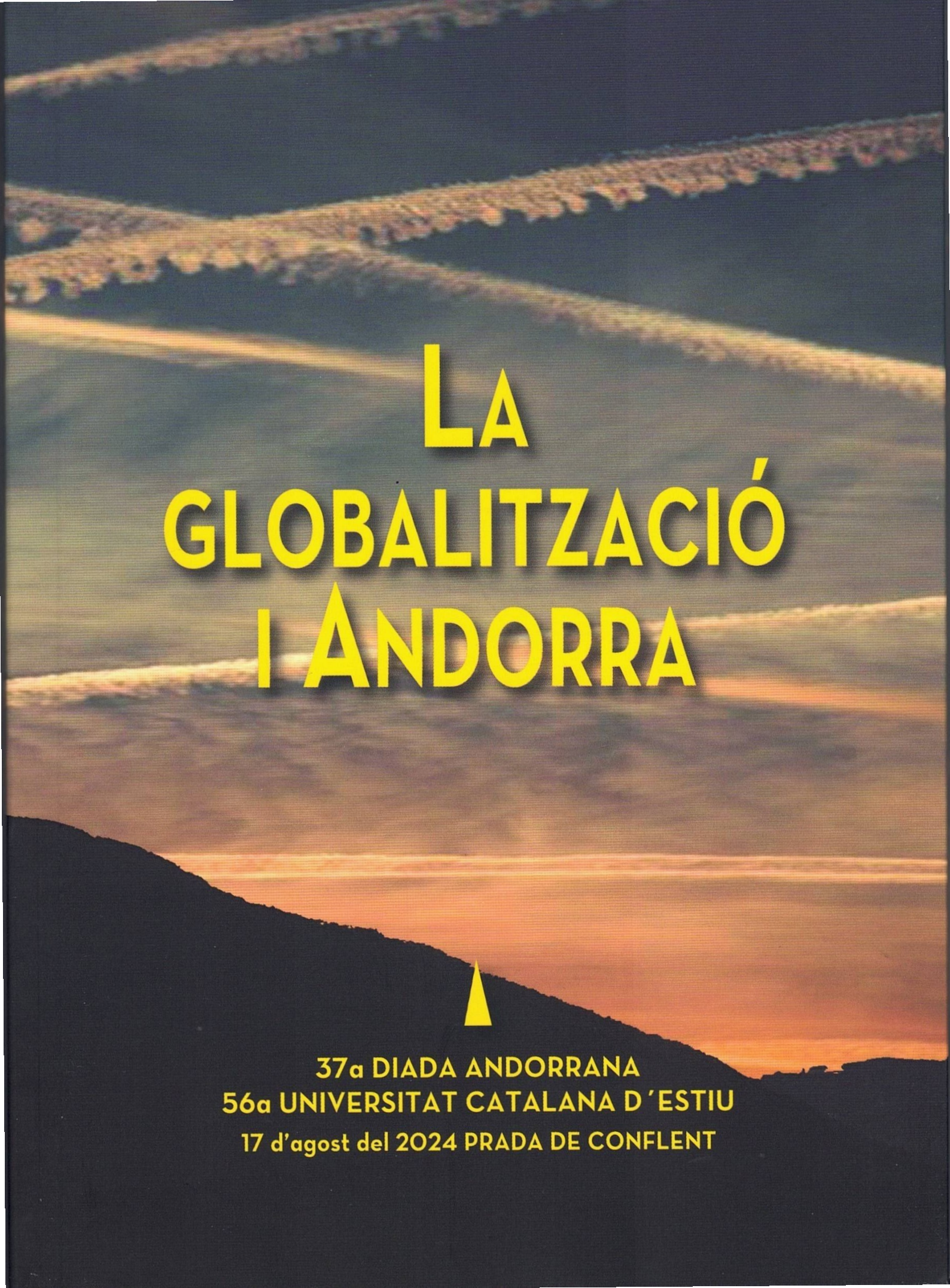
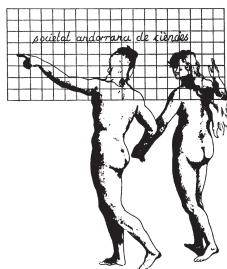

An aerial photograph of a mountain range at sunset. The sky is a mix of deep blue and orange, with long, horizontal, wispy clouds. The mountains are silhouetted against the bright orange glow of the setting sun. The title 'LA GLOBALITZACIÓ I ANDORRA' is written in large, bold, yellow capital letters across the center of the image.

LA GLOBALITZACIÓ I ANDORRA

A small, solid yellow triangle pointing upwards, positioned above the event details.

37^a DIADA ANDORRANA
56^a UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
17 d'agost del 2024 PRADA DE CONFLENT

Societat Andorrana de Ciències

LA GLOBALITZACIÓ I ANDORRA

37a DIADA ANDORRANA
56a UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
17 d'agost del 2024
Prada de Conflent

Diada patrocinada per

Govern d'Andorra

© Dels seus autors els textos, fotografies i imatges
© Societat Andorrana de Ciències
Primera edició, juliol de 2025

Amb l'ajut de:
Govern d'Andorra
FEDA Cultura
Institut d'Estudis Catalans
Voluntariat cultural SAC

Fotografia de portada: Pic de Carroi i vall de la Valira del Nord des de la carretera d'Engolasters (foto: Pilar Hidalgo)

Realització gràfica: ARA Disseny® (ADMEG)
Maquetació: Pilar Monge i Gómez

Impressió: Impremta Envalira
DL: AND.265-2025
ISBN: 978-99920-61-77-0

SUMARI

Benvinguda Àngels MACH i BUCH, Presidenta de la SAC i membre per la SAC de la Fundació UCE	5
Salutació Jordi CASASSAS i YMBERT, President de l'equip rector de la 56a UCE	7
Presentació Marta FONOLLEDA i RIBERAYGUA, doctora en Educació Ambiental i assessora territorial per la SAC a l'UCE	9
Andorra i la Xina: també formem part de la globalització? Alan Ward i Koeck, doctor en Societat de la Informació i del Coneixement i professor	11
El procés d'expansió i d'internacionalització de l'ensenyament superior andorrà Paula Przybylowicz i Vidal, investigadora predoctoral en Filosofia de l'Educació i tècnica a l'Agència de Qualitat de l'Ensenyament Superior d'Andorra (AQUA)	17
La Creu Roja Andorrana en l'àmbit internacional Josep Pol i Pedrós, secretari judicial i President de Creu Roja Andorrana	21
L'accés a la muntanya en un món globalitzat. El cas d'Andorra Conrad Blanch i Fors, conseller d'empreses, Director general d'ENSISA (Soldeu- El Tarter) (1993-2017)	25
La Unió Internacional del Notariat, una eina global de desenvolupament i progrés Joan Carles Rodríguez i Miñana, notari i membre de la Unió Internacional del Notariat	33
La globalització en el món de l'energia. Afectacions a Andorra Albert Moles i Betriu, enginyer i Director general de FEDA	37
El Principat d'Andorra, enfocament local en un món global Meritxell López i Guitart, Consellera general i Presidenta de la Comissió Legislativa d'Economia	39
El rol de la UE en un espai globalitzat: quin encaix per als Estats de petita dimensió territorial? Landry Riba i Mandicó, Secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea	45
Efectes econòmics de la globalització per Andorra: de paradís fiscal a possible Estat associat a la UE. Passat, present i futur Antoni Bisbal i Galbany, soci-director de Crowe Andorra i Degà del Col·legi Oficial d'Economistes d'Andorra	51
Finestres al món Felip Gallardo i Hurtado, emprenedor, representant de conferenciants associat a Speakers Associates, professor d'anglès, fundador i organitzador a TEDxAndorralaVella i TEDxCanillo	57
Algunes reflexions sobre Andorra i la globalització Vicenç Mateu i Zamora, doctor en Filosofia, Sindic general (2011-2019), ambaixador i Secretari general de Demòcrates per Andorra	61
L'impacte de la globalització en el dret: el cas específic de l'impacte derivat de l'economia digital Ester Peralba i Garcia, advocada i sòcia fundadora de PeralbaLegal	73
La globalització i Andorra: les telecomunicacions Jordi Nadal i Bentadé, enginyer i Director general d'Andorra Telecom	77
Innovació a l'educació superior a l'era de la globalització: formant estudiants per als desafiaments del segle XXI Helena Prieto i Sanz, doctora en Ciències de l'Educació i Rectora de la Universitat Carlemany	83
La globalització i l'ensenyament superior Xavier Campuzano i Ibáñez, director del Departament d'Ensenyament Superior, Recerca i Innovació Tecnològica del Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats	93
La contribució d'Andorra al mercat global: estratègies i reformes per atraure inversió estrangera directa Lorena Jordana i Carmona, ADE i màster en Management Internacional, doctora i professora de l'UdA	99
Educar en un món globalitzat Alan Ward i Koeck, doctor en Societat de la Informació i del Coneixement i professor	103
La porta d'Andorra cap a un món globalitzat Gerard Cadena i Turiella, President de la Confederació Empresarial Andorrana (CEA)	111
El camí d'una Andorra 'globalitzada' Pol Bartolomé i Areny, Conseller general i polític	121

Obertura i progrés o aïllament i conservadurisme	
Marc Magallon i Font, Conseller general i membre de la Comissió Legislativa de Política Exterior	135
La globalització en les finances públiques	
Jordi Cincà i Mateos, soci de Giraffe Strategy, President de la Comissió Gestora del Fons de Reserva de Jubilació de la CASS, Ministre de Finances (2011-2019)	141
La globalització i els seus efectes a Andorra	
Josep Maria Mas i Torres, President de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis (CCIS)	151
Innovació i adaptació: claus per la competitivitat de les empreses familiars en un món que navega entre la globalització i la desglobalització	
Daniel Armengol i Bosch, President de la junta directiva de l'Empresa Familiar Andorrana (EFA)	155
Andorra, globalització i dones	
Claudine Fabresse, doctora en Estudis Catalans i Transfronterers a la Universitat de Perpinyà VD	159
La globalització a Andorra i l'Organització de les Nacions Unides	
Elisenda Vives i Balmaña, doctora en Història i diplomàtica, representant d'Andorra a les Nacions Unides	169
Andorra, què podem aportar a Europa i al món?	
Albert Gomà i Sala, polític	177
Els joves d'Andorra i la globalització: reptes i oportunitats	
Lisa Cruz i Lackner, Presidenta del Fòrum Nacional de la Joventut d'Andorra	183
La llengua catalana en el nou paradigma digital. Els reptes compartits de les llengües minoritàries	
Jordi Ascensi i Sala, enginyer de telecomunicacions, coordinador de Tecnologia d'Andorra Recerca+ Innovació	189
La globalització de l'oferta universitària des d'Andorra: perspectives de futur	
Marc B. Escolà, doctor en Dret Públic i Protonotari Acadèmic (Secretari general) de la Universitat Europea	199
Globalització de la informació com a eina per conèixer Andorra	
Jana Kuklová, doctora en Enginyeria Informàtica, vicedegana adjunta a la Universitat Politècnica de Praga i alumni del Centre Carlemany de llengua catalana a la Universitat Carolina (República Txeca)	203
Un nou món globalitzat	
Antoni Pol i Solé, arquitecte, President de la SAC (2002-2004), President del COAA (1988-1993, 2004-2006)	207
La globalització i Andorra: l'Andorra globalitzada vers el mercat europeu	
Pere Baró i Rocamonde, Conseller general, vicepresident de la Comissió Legislativa d'Economia i membre de la Comissió Legislativa de Política Exterior	211
Andorra i els grans reptes mundials	
Imma Tor i Faus, diplomàtica i Ministra d'Afers Exteriors	215
Cloenda, Joan Carles Rodríguez i Miñana, notari i membre per la SAC de la Com. Nac. And. per la Unesco	
Altres actes a l'UCE	
Curs de formació cultural Iniciació als Països Catalans: "Societat civil organitzada als Països Catalans": Els centres d'estudis (Andorra)	
Àngels Mach i Buch, Presidenta de la SAC i membre per la SAC de la Fundació UCE	219
Els centres d'estudis en la cultura catalana. Trajectòria i reptes	
Narcís Figueras i Capdevila, President de la Coordinadora de Centre d'Estudis de Parla Catalana, Vicepresident segon de l'Institut Ramon Muntaner, professor de la UOC	231
Homenatge a Pompeu Fabra	237
Memòria, per Jiří Novák, estudiant del Centre Carlemany de Praga	238
Annex:	
Llista d'assistents a la 37a Diada Andorrana de la 56a UCE (no exhaustiva)	239
Programa previst	241
Imatges de la 37a Diada Andorrana	244
Recull de premsa	247

Societat Andorrana de Ciències

BENVINGUDA

Àngels MACH i BUCH

El 2024, a any vençut, la Societat Andorrana de Ciències celebra el 40è aniversari de la seva creació, l'agost del 1983. Cinc anys després del començament de les seves activitats, va entrar a formar part del Patronat de la Universitat Catalana d'Estiu, i el 1988 es va dur a terme la primera Diada Andorrana a Prada.

En aquest temps, més de 1.300 persones han vingut a l'UCE a presentar ponències a la Diada Andorrana, que estan totes publicades i deixen traça dels temes tractats. Les més antigues són consultables només en versió digital al portal de la SAC i de l'UCE, i de les més noves encara resten exemplars del llibre imprès.

En la 37a Diada Andorrana el tema base per tractar és *La globalització i Andorra*, escollit com és tradició en l'assemblea ordinària de socis.

El 2023 en la 36a Diada Andorrana s'havia tractat el tema *Andorra i la desigualtat*, amb una trentena de textos sobre diferents aspectes d'aquest fenomen malaurat que també hi ha a Andorra com a la resta del món. I molt lligada a la desigualtat, es troba la globalització, de la qual tracta la diada i la seva publicació.

Reflexionar sobre el tema des de diferents punts de vista i amb diferents experiències enriqueix el pensament dels assistents el dia que se celebra la jornada. La publicació dels articles en fa transcendir el contingut i ho completa la filmació de l'acte, que és consultable al canal de la SAC a Youtube posteriorment. En no poder disposar de wifi a l'aula, no es pot transmetre en directe i per tant no tenim aquesta possibilitat.

Agraïm als ponents el seu esforç oral presencial i escrit. La publicació dels articles amb DOI en facilita la localització a la xarxa i n'assegura l'autoria.

I agraïm també als nostres patrocinadors, el Govern d'Andorra a través del Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats, i a FEDA Cultura el seu suport des de fa anys. El fenomen de la globalització és definit com "Una sèrie complexa de processos que es produeixen simultàniament en l'àmbit econòmic, polític, tecnològic, cultural i ecològic, i que abasten la major part de les regions del planeta."

Tot i que antigament i al llarg dels segles ja hi havia relacions comercials i intercanvis de tota mena entre els països allunyats, al segle XXI la xarxa d'internet ha canviat les formes de productivitat, i és a la mateixa xarxa on acaba residint el poder i el desenvolupament del capital. Les societats humanes han entrat en una *era de la informació* que és la *societat en xarxa*. És a dir, amb internet, la producció de béns i serveis clàssics ha deixat el pas a una producció d'informació i sabers especialitzats, fet que canvia profundament la naturalesa de la riquesa.

Els estudis sociològics sobre globalització van començar amb els plantejaments del polonès Zygmunt Bauman (1925-2017). El món hauria acabat l'era de la modernitat, que va començar al segle XIX amb la industrialització i va acabar a mitjan segle XX. I ara estem en una nova era, la de la *modernitat líquida*, en contraposició a la modernitat *sòlida*. Bauman defineix la modernitat *sòlida* com una societat de certeses, ordenada racionalment, previsible i relativament estable, que fa que els marcs mentals siguin menys estressats. En canvi, la liquiditat té una incertesa permanent i un canvi constant. Segons el sociòleg, el pas d'una modernitat *sòlida* a una de líquida prové de diversos factors, que enumera cronològicament: l'expansió de multinacionals fa que els estats-nació ja no siguin els actors principals; internet ha provocat una acceleració de les relacions a tots els nivells; la rebaixa de les fronteres ha accelerat les migracions a tot el planeta. A causa d'això, les societats s'han tornat més obsessives davant la incertesa, tant real com imaginada. És interessant conèixer com afecta positivament o negativament la globalització un país de dimensions reduïdes com Andorra. En el marc de la 56a edició de l'UCE i dins altres actes generals deixem constància del projecte «Declaració de Prada. Crida a la mobilització de la llengua», presentada pel diputat Lluís Puig i Òscar Escuder, president de Plataforma per la Llengua, amb les signatures de suport de dos ex-ministres andorranos, Juli Minoves i Susanna Vela, i altres autoritats dels territoris de parla catalana, així com la projecció de la pel·lícula catalanoandorrana *El fred que crema*, del director Santi Trullenque. També de la meua participació en el curs de formació cultural d'Iniciació als Països Catalans: «Societat civil organitzada als Països Catalans. Els centres d'estudis» amb la del Narcís Figueras, President de la CCEPC. I de l'acte anual d'ofrena i homenatge a la tomba de Pompeu Fabra. Igualment, de la presentació de les jornades «Posa-hi tu l'accent. Festival de les variants dialectals de la llengua catalana», promogut pel periodista Òscar Palau, i previst per a final de setembre a l'Espluga de Francolí amb la participació andorrana de David Paloma en el bloc pedagògic i de Laura Casanovas en el de ficció literària. L'informe de l'estudiant becarí del Centre Carlemany de Praga del 2024, Jiří Novák, tanca aquesta publicació.

Desitgem que el contingut d'aquest llibre us sigui útil i s'afegeixi a la col·lecció de publicacions que són un calidoscopi d'allò que preocupa a l'Andorra actual.

Àngels Mach i Buch,
Presidenta de la Societat Andorrana de Ciències
i membre per la SAC de la Fundació UCE

Societat Andorrana de Ciències

SALUTACIÓ

Jordi CASASSAS i YMBERT

Bon dia a tothom.

Acabo ara mateix d'arribar.

És la 37a diada... i no para...i que duri!

Ara estem en una situació mundial, no andorrana ni catalana, de desconcert, jo diria. I aquest desconcert és motivat per una part de les conseqüències d'allò que en diem *globalització*, que és el tema que us ocupa. Sempre dic: no confondre la mundialització amb la globalització.

Aquesta globalització ens està portant molts mals de cap, per l'enfocament que té.

De tota manera, teniu la gent dels Països Catalans esperançats amb la gent d'Andorra, perquè és l'únic estat que té el català com a llengua oficial. I com a únic estat ens feu una mica de guia en aquest sentit, perquè nosaltres ho necessitem en tot. Allà a baix ho necessitem tot. I ho necessitem tot també en el tema de la llengua, en què aquest any heu fet un progrés importantíssim a Andorra.

Tots nosaltres ens estem esperançant en aquest fet.

Donar-vos la benvinguda un any més... Cada vegada hi ha més gent..., cosa que és d'agrair.

I moltes gràcies per tenir la il·lusió de venir a la Universitat Catalana d'Estiu.

Molt bona feina!

Gràcies!

Jordi Casassas i Ymbert,

President de l'equip rector de la 56a Universitat Catalana d'Estiu

PRESENTACIÓ

Marta FONOLLEDA i RIBERAYGUA

Benvinguts i benvingudes a la 37a Diada andorrana.

Fa dos anys, en l'edició del 2022, vam parlar d'Andorra i de l'Àrea Funcional Andorra-Pirineus, i vam posar el focus en una escala territorial àmplia i en els beneficis d'associar-nos amb els territoris veïns per posicionar-nos en un context global. L'any passat vam dedicar la jornada a les desigualtats, i moltes de les ponències i discussions que s'hi van generar ens van portar, un cop més, a situar-nos dins aquest context global. Seguint aquest fil conductor, enguany dediquem la Diada al tema de la globalització i Andorra.

Certament, la globalització no és un tema nou, però sí que és un fenomen dinàmic, en constant evolució, que contínuament ens planteja nous reptes. Tradicionalment, ha estat molt vinculada a l'esfera econòmica i als mercats —segurament perquè els seus orígens s'hi situen—, però el seu impacte abasta moltes altres dimensions: socials, culturals, tecnològiques, de mobilitat de persones i mercaderies, institucionals, etc. En definitiva, influeix de manera directa en moltes esferes importants del nostre dia a dia.

Parlar de globalització implica parlar d'internacionalització, d'obertura, de canvi d'escala, de com ens posicionem en un context global cada vegada més interconnectat. En aquest sentit, pren especial rellevància l'encaix d'Andorra amb la Unió Europea i el possible acord d'associació, així com la necessitat de cooperació i d'establir aliances internacionals sòlides. Avui volem debatre les oportunitats que ofereix aquest procés, però també els reptes que comporta, especialment per a territoris petits com el nostre. Volem entendre com s'hi insereix Andorra, des de quina identitat i amb quina estratègia —econòmica, política, educativa, social, institucional, etc.—, amb la voluntat d'analitzar què podem oferir a aquest context global i què en podem obtenir.

Tal com recull el programa, enguany tenim un total de 34 ponències —21 presencials i 13 de no presencials— a càrrec de membres del Consell General i del Govern; representants d'organitzacions nacionals com FEDA, Andorra Telecom, el Col·legi Oficial d'Economistes, la Confederació Empresarial Andorrana, la Cambra de Comerç, l'Empresa Familiar Andorrana,

Andorra Recerca i Innovació, l'Agència de Qualitat de l'Ensenyament Superior, així com els rectors de les universitats, la Unió Internacional Notarial i la Creu Roja; organismes internacionals com les Nacions Unides, i també professionals, ciutadans i ciutadanes implicats, a més d'experts i expertes que han estudiat la temàtica.

A tots i totes, els agraïm sincerament la seva participació.

També volem donar les gràcies, com sempre, a totes les persones que ens heu volgut acompanyar avui a Prada. Podeu participar activament en els debats i enriquir la jornada amb les vostres aportacions.

Finalment, volem expressar el nostre agraïment pel patrocini del Govern d'Andorra i de FEDA Cultura.

Marta Fonolleda i Riberaygua,
doctora en Educació Ambiental i assessora territorial per la SAC a l'UCE

Andorra i la Xina: també formem part de la globalització?

安道尔和中国：我们也是全球化的一部分？

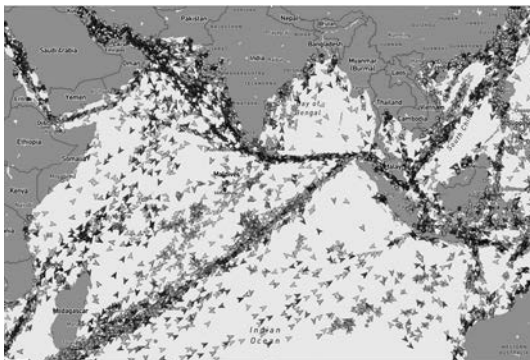
Alan WARD i KOECK

La Xina i les xarxes de comerç internacionals

És ben coneguda la importància creixent de la Xina dins el comerç internacional fins a gairebé dominar la producció de certes classes de béns industrials. Dos incidents ens ho han pogut recordar en anys recents. Un va ser la pandèmia de la COVID-19, situació en què una part de la resposta a l'amenaça sanitària depenia de subministraments d'articles com ara les mascaretes quirúrgiques. En aquell moment es va poder apreciar com una proporció important d'aquestes és avui en dia fabricada a la Xina i exportada a partir d'allà. El segon incident va ser l'encallament del vaixell portacontenidors *Ever Given* el març del 2021, que va bloquejar el trànsit en aquesta via i, de retruc, va fer augmentar els costos d'uns quants tipus de productes industrials a Europa, com també a Andorra. Es tractava en primer lloc dels productes transportats amb contenidors, cosa que va concernir no només els productes destinats al consum particular, sinó també peces de recanvi o equipaments per les col·lectivitats.

La importància de la circulació marítima comercial entre Europa i la Xina és encara patent fins aquest estiu. Una simple consulta en temps real de la posició dels principals vaixells de comerç desdibuixa els trajectes principals entre la Xina i Europa: baixant la costa xinesa fins a la Mar del sud de la Xina, passant davant de Singapur i passant pels

Moviment de vaixells al voltant de l'Oceà Índic, juny del 2024¹

estrets de Malacca, i després una separació en dues branques, una que va a l'est del Mediterrani a través del canal de Suez i una segona que es desvia fent el tomb de l'Àfrica pel sud fins a tornar a pujar cap a Gibraltar i els ports del nord d'Europa.

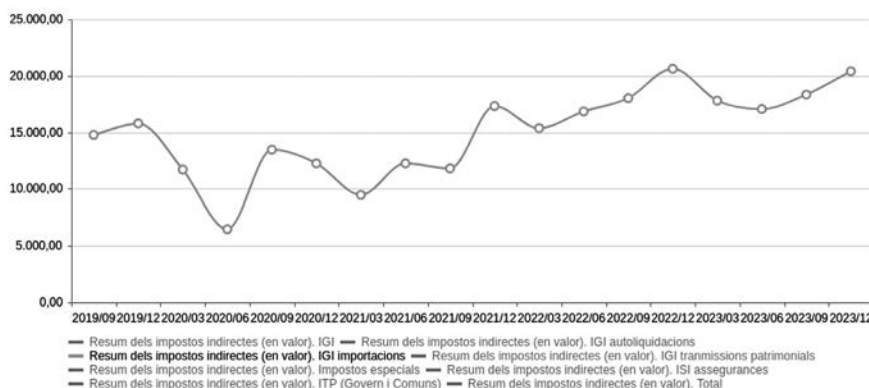
Aquesta segona via ha pres una importància creixent en la primera meitat de l'any 2024, tenint en compte els recents atacs a vaixells comercials per part de pirates Huthi a les costes del Iemen.

Andorra és, en part, un dels destinataris d'aquests articles produïts a la Xina i transportats a través del sistema de contenidors fins a Europa. Una qüestió més complexa és, però, poder fer una estimació quantitativa de la seva importància.

La dificultat d'identificar els orígens dels articles

El volum total de les importacions de béns cap a Andorra és conegut, entre altres a causa de la seva importància fiscal. Així, si exclouem els carburants i l'energia, el volum de les nostres importacions va arribar a uns 150 milions d'euros mensuals l'any 2023.²

De la mateixa manera, la consulta de l'estadística de les importacions d'Andorra³ permet no només estimar la seva importància sinó també observar la seva evolució. Amb nivells impositius semblants entre el setembre del 2019 i el desembre del 2024, el volum del total d'importacions va créixer en un terç durant aquests cinc anys, tot i la baixada pronunciada de mitjans del 2020 a causa de la situació de pandèmia.

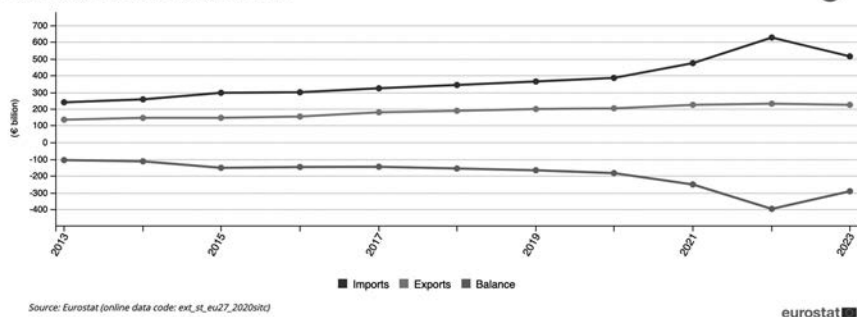
Evolució dels impostos indirectes sobre importacions de béns (IGI), llevat d'energia i impostos especials pel període set./2019 – des./2023

Aquesta última dada indirecta ens permet tenir la intuïció, si més no, que una part important dels béns importats a Andorra corresponen no a les necessitats i el consum de la població, sinó sobretot a l'activitat comercial amb destinació del turisme que va parar gairebé completament durant el més fort de la pandèmia.

Pel que fa a l'origen dels béns importats, pot ser complex determinar quina part d'aquestes importacions és relacionada directament amb la Xina. El motiu és que, per les condicions geogràfiques prou evidents, les importacions que rebem han transitat, totes, per països de la Unió Europea.

Quan consultem el volum dels intercanvis entre Europa i la Xina,⁴ observem un creixement constant al llarg dels anys, amb un pic de 627,3 mil milions d'euros durant l'any 2022. Les importacions semblen haver estat menors durant l'any 2023.

EU trade in goods with China, 2013-2023

Evolució de les importacions, exportacions i balanç comercial entre la Xina i Europa pel període 2013-2023

Es desconeixen els motius precisos pels quals es va observar aquesta disminució de gairebé 17% de les importacions des de la Xina fins a Europa l'any 2023. En tot cas, es pot comparar amb l'evolució de les importacions globals d'Andorra: tot i que aquestes es mantenen i àdhuc creixen l'any 2023, mostren una relativa monotonia en comparació amb el gran augment que havien vist al llarg dels dos anys precedents. Una evolució semblant no implica necessàriament una causalitat comuna; tot i això, és una constatació interessant, ja que sembla implicar un moment de pausa en l'acceleració del comerç dels béns que es va veure durant la recuperació immediatament després de la pandèmia.

Seguint amb l'anàlisi de les dades europees, hi ha un detall important que el mateix Eurostat posa en relleu: de tots els estats europeus, els Països Baixos van ser l'importador més important de béns des de la Xina l'any 2023.

Tweet

Among EU Member States, the Netherlands was the largest importer of goods from China and Germany was the largest exporter of goods to China in 2023.

Comunicació a les xarxes socials presentada com a exemple pel mateix Eurostat en el seu document d'anàlisi⁵

Queda clar que aquest fet no es pot explicar per la importància dels mercats de béns de consum o d'equipament holandesos que — amb tot el degut respecte— difícilment es poden comparar pels seus volums amb aquells de França o Alemanya. Per contra, l'existència del port de Rotterdam sí que permet explicar la importància d'aquestes importacions, tenint en compte el seu paper —conjuntament amb el port d'Anvers— com a principals punts d'entrada a Europa de béns provinents de l'Àsia. Així, ens trobem amb la situació en què els béns originalment fabricats a la Xina s'introdueixen dins el tràfic comercial intern entre estats de la Unió. Els articles importats a Andorra, pel seu volum relativament baix, han de provenir d'aquests fluxos ja «europeïtzats», cosa que a vegades complica la identificació precisa dels seus orígens. Tot i que el país de fabricació sol estar clarament identificat, aquesta dada no sempre queda recollit en les estadístiques quan l'última etapa de la importació a Andorra s'ha fet des dels Països Baixos, des de França o des d'Espanya. Com a conseqüència, si es comptabilitza que a Andorra hem importat béns per un cert valor en euros des d'Alemanya —per exemple—, no en podem deduir fàcilment quina proporció d'aquesta quantitat correspon a béns fabricats íntegrament dins d'Alemanya, quina a béns fabricats parcialment o bé acabats dins Alemanya, i quina a béns que simplement van transitar a través d'Alemanya, però que en realitat han estat fabricats en països tercers com seria la Xina.

De manera inversa, alguns dels béns de consum que han vist el seu assemblatge final realitzat a la Xina —i així s'indica sobre la seva documentació— ho han estat a partir de components fabricats en altres països del sud-est asiàtic. L'exemple típic en podrien ser els telèfons mòbils, que sovint són assemblats a Shenzhen a partir de components fabricats a la Xina (cossos de plàstic), el Japó (bateries), Corea del Sud (xips de memòria) o altres.

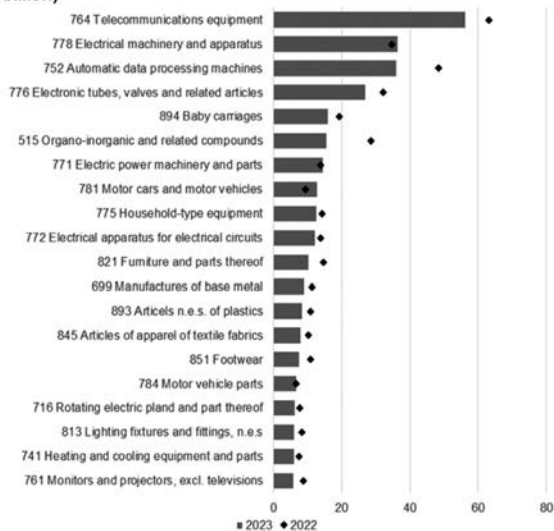
Quines categories de productes que importem són originaris de la Xina?

Malgrat la complexitat de la situació analitzada, hi ha algunes constants que ens poden ajudar a fer-nos una idea de quines classes de productes Andorra importa des de la Xina. Analitzant, novament, les dades d'Eurostat,⁶ veiem que la principal tipologia d'articles importats a Europa són articles elèctrics o electrònics, de consum o d'equipament. En realitat, tan sols amb aquestes categories, les importacions xineses a Europa superen en valor la totalitat de la fabricació de béns de consum a Europa durant l'any 2023, cosa que és digne de remarcar. Addicionalment, trobem que les altres importacions de la Xina inclouen tant els tradicionals com ara la roba i el calçat o els joguets de plàstic, com categories que en són derivades com els transportadors de bebès. També es pot fer un esment especial de dues categories de béns relativament recents, com ara els paraments de la llar i les peces mecàniques d'automòbil.

Un exemple d'un producte electrònic fabricat a la Xina, i acabat a Alemanya

EU most imported goods from China, 2023 (€ billion)

Les principals categories de béns importats a Europa des de la Xina, l'any 2023

Source: Eurostat (online data code: DS-018995)

eurostat

En algunes de les categories, una simple constatació sobre el terreny en el comerç tant europeu com andorrà permet fins i tot constatar la dificultat de trobar béns d'aquelles categories que no siguin fabricats a la Xina. Seria el cas principalment dels equipaments electrònics diversos, els joguets i la roba. Si contrastem aquesta informació amb les dades de les importacions a Andorra pel mes de desembre del 2023,⁷ hi trobem:

Vestit i calçat	11.134.532 €
Electrònica	14.782.776 €
Diversos	12.757.160 €

Si fem una suposició que 60% dels articles de vestit i calçat, 80% de l'electrònica i 20% dels diversos són de provinença xinesa, arribem a una estimació que el volum de productes importats a Andorra des de la Xina serien per uns 21.058.374 € pel mes de desembre 2023, o 260.908.310 € per la totalitat de l'exercici 2023.

Val a dir que aquesta estimació té un caràcter força conservador, i que les dades presentades s'haurien de llegir tan sols com un llindar inferior. La realitat és, sense dubte, més elevada quan es tenen en compte les altres múltiples categories d'articles importats a Europa des de la Xina.

Conclusions

Es poden presentar algunes constatacions a partir d'aquesta brevíssima anàlisi de les possibles relacions comercials existents entre Andorra i la Xina. La primera ha de ser la complexitat dels circuits de fabricació i comercials que fan que, en un mateix article, diferents components i etapes de fabricació hagin tingut lloc en indrets diferents. Tot i que el país de fabricació sol estar clarament identificat, aquesta dada no sempre queda recollida en les estadístiques quan l'última etapa de la importació a Andorra s'ha fet des dels Països Baixos, des de França o des d'Espanya. Això fa que sigui difícil postular un origen precís per aquell article, i en definitiva valorar de manera exacta la part de cada estat o regió en el volum total de les importacions. Sens dubte, aquesta seria la demostració que Andorra, també, es troba immersa en la tendència globalitzadora de manera efectiva.

Tot i que es fa difícil una valoració precisa del volum de les nostres importacions de béns d'origen xinès, una estimació «de mínims» podria ser al voltant de 260 milions d'euros anys, tot i que la realitat sens dubte supera aquesta quantitat. La implicació és que la Xina és sens dubte el nostre segon *partner* comercial, després de la mateixa Unió Europea i lluny davant d'altres regions del món.

Una última constatació, feta visible a partir de la inflexió de les importacions durant la recent pandèmia, és que una part important dels béns importats a Andorra corresponen no a les necessitats i el consum de la població, sinó sobretot a l'activitat comercial amb destinació al turisme. Aquest aspecte no pot sorprendre qui coneix l'estructura econòmica del país, tot i que la seva importància (entre 40 i 50% del volum total) potser sí. En tot cas, podem notar que una bona part dels béns importats per les necessitats de l'activitat comercial són, justament, de les categories més concernides per la importació des de la Xina: el vestit i el calçat, així com els aparells electrònics. Aquest fet ens obre una perspectiva que, possiblement, caldria estudiar més a fons: fins a quin punt Andorra s'està transformant en un *outlet* de béns fabricats a la Xina, i destinats al mercat de consum dels països propers?

Alan Ward i Koeck,

doctor en Societat de la Informació i del Coneixement i professor

Notes

- 1- AIS Marine Traffic (2024). Global Ship Tracking Intelligence. Data de consulta: 28.06.2024.
- 2- Dades del desembre del 2023. Font: Govern d'Andorra, Departament d'Estadística. Nota de premsa de data 15.01.2024.
- 3- Departament d'Estadística del Govern d'Andorra (2024). Resum dels impostos indirectes (en valor). IGI importacions. Data de consulta: 28.06.2024.
- 4- Eurostat (2024). China-EU – international trade in goods statistics. Statistics Explained. Data de consulta: 29.06.2024.
- 5- Eurostat (2024), *op. cit.*
- 6- Eurostat (2024), *op. cit.*
- 7- Govern d'Andorra, Departament d'Estadística. Nota de premsa de data 15.01.2024.

El procés d'expansió i d'internacionalització de l'ensenyament superior andorrà

Paula PRZYBYLOWICZ i VIDAL¹

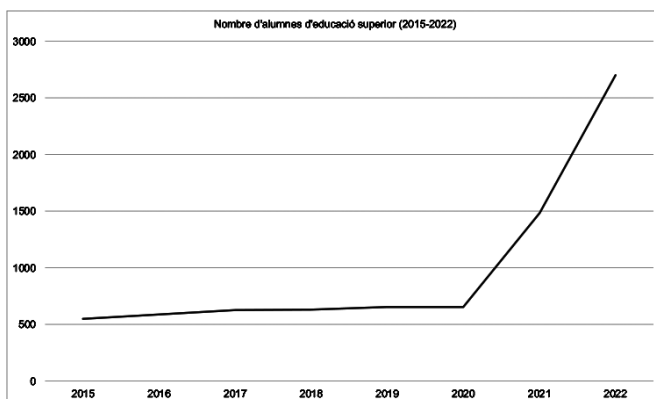

L'ensenyament superior és una peça clau de la societat del coneixement. Les seves funcions, que s'articulen a través de la formació, la recerca i la transferència de coneixement, són diverses. Algunes són la creació de capital humà, la difusió i creació de nou coneixement i la construcció d'una esfera pública de diàleg que alimenta el pensament crític i dissemina els valors cívics. Les contribucions de l'ensenyament superior en la societat són diverses perquè també ho són la missió i les activitats de les institucions educatives que el formen.

L'ensenyament superior andorrà és un sector que ha experimentat una transformació significativa els darrers anys, caracteritzada per un creixement substancial en un període curt de temps i per la seva internacionalització. L'objectiu d'aquesta ponència és, doncs, caracteritzar aquest procés d'expansió i d'internacionalització, identificar els factors que hi han contribuït així com apuntar alguns dels principals reptes.

El sistema d'ensenyament superior andorrà ha estat configurat al llarg del temps per diverses institucions. En trobem l'inici el 1988, amb l'Escola Universitària d'Infermeria i l'Escola d'Informàtica, que el 1997 s'integren en la Universitat d'Andorra (UdA, 2024). Des d'aleshores, la universitat pública del país ha anat consolidant l'oferta formativa amb titulacions estatals d'ensenyament superior i també amb formació continuada no oficial. El 2008, el sistema s'eixampla amb la creació de la Universitat de les Valls, que opera fins al 2016, i el 2010 s'hi uneix la Universitat Oberta de La Salle, que també interrompt l'activitat el 2021. A partir del 2019, l'ensenyament superior privat creix amb la creació de cinc noves universitats: la Universitas Europaea IMF (2019), la Universitat Carlemany (2020), la Humanium International University (des del 2024, Unipro Universitat Digital Europea) (2021), la Western Europe University (2023) i la Tech Global University (2024) (Ensenyament Superior, 2024).

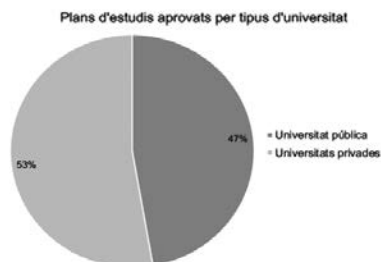
Amb el sorgiment de noves universitats, l'alumnat i l'oferta formativa del sistema educatiu han augmentat. Durant el curs 2022-2023, hi havia 2.701 alumnes matriculats en titulacions estatals (formacions oficials): 1.964 (72,71%) alumnes d'universitats privades i 737 (27,29%) de la Universitat d'Andorra. Del conjunt de l'alumnat, un 93,2% estava matriculat en estudis de bàtxelor (Govern d'Andorra, 2023).

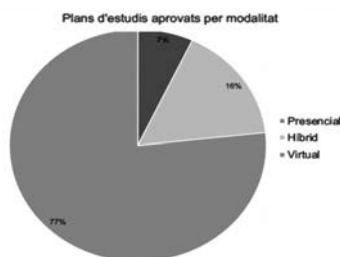
(Govern d'Andorra, departament d'Estadística, 2023)

Actualment, hi ha 44 plans d'estudis de titulacions estatals aprovats pel Govern, dels quals un 68% corresponen a estudis de bàtxelor, un 18% de màster, un 7% són bàtxelors d'especialització, un 5% són programes de doctorat i un 2% són diploma professional avançat. D'aquests, el 53% són plans d'estudis d'universitats privades i el 47% ho són de la Universitat d'Andorra i, si ens atenim a la seva modalitat, un 77% s'implementen de manera virtual, un 16% en modalitat híbrida i un 7% en modalitat presencial (Ensenyament Superior, 2024).

En conjunt, aquestes dades ens indiquen que l'expansió del sistema d'ensenyament superior andorrà ha estat molt ràpida, a través d'institucions educatives privades que operen principalment en línia. Aquest ràpid creixement del sector privat d'ensenyament superior ha fet que Andorra, avui en dia, sigui un dels països d'Europa amb més universitats en relació amb la seva població. Si fem l'exercici de calcular la densitat d'universitats per cada 85.000 habitants, obtindrem una xifra de 5,9. Si comparem aquesta xifra amb l'obtinguda en altres països europeus, observarem que és inusualment alta, ja que rarament supera les 2 universitats per cada 85.000 habitants.² Tot i que, per exemple, la majoria dels microestats europeus també mostren una densitat alta d'universitats,³ en

(Elaboració pròpia a partir de: Govern d'Andorra, departament d'Ensenyament Superior, 2024)

(Elaboració pròpia a partir de: Govern d'Andorra, departament d'Ensenyament Superior, 2024)

comparació, Andorra continua tenint un nombre molt elevat d'aquest tipus d'institucions d'ensenyament superior.

L'elevat nombre d'universitats no només destaca en relació amb la reduïda mida del país, sinó també per les dificultats que l'enclavament geogràfic podrien suposar per al desenvolupament d'un sistema d'ensenyament superior. Què ho ha fet possible, aleshores? Personalment, crec que tres factors: un marc legal i regulador de l'ensenyament superior relativament poc exigent, el reconeixement d'Andorra com a membre de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES) i un sistema fiscal atractiu per a la iniciativa privada.

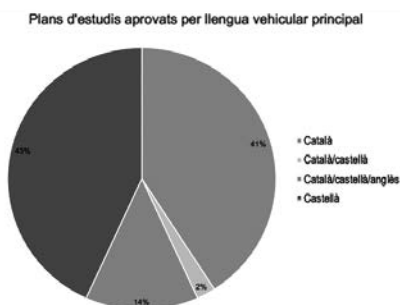
Cal destacar que el procés d'autorització de noves universitats i altres institucions d'ensenyament superior està desplegat reglamentàriament des de fa només dos anys i que els requisits que han de complir aquestes institucions són avantatjosos en comparació d'altres països de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior. Per exemple, a diferència de països com Anglaterra o Suïssa, una institució d'ensenyament superior pot ser considerada universitat *ex ante*, això és, abans de començar a operar. Pel que fa als requisits legals per al funcionament, aspectes de la vida acadèmica com els requisits de contractació del personal docent i investigador o la missió d'investigació i la transferència de coneixement de les universitats estan poc o gens regulats.

També és important tenir en compte que Andorra no ha establert limitacions a l'ensenyament en línia, i que l'alta demanda d'estudis que no requereixen presencialitat, sumat al desenvolupament de les tecnologies per a l'ensenyament i l'aprenentatge en línia, ha afavorit la proliferació global d'institucions que treballen en aquesta modalitat.

Es tracta d'un sistema universitari que es nodreix de certa demanda interna, però que sobretot dona formació a alumnat internacional. Aquest alt grau d'internacionalització de les universitats andorranes s'entreveu, per exemple, en el fet que un 43% dels plans d'estudis aprovats pel Govern es vehiculen en castellà, i per tant estan adreçats un públic hispanoparlant (Ensenyament Superior, 2024). Com he mencionat anteriorment, Andorra forma part de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES) i, per tant, les seves titulacions estatals d'ensenyament superior són plenament reconegudes en els altres països que en són membres.

Juntament amb l'atractiu del sistema fiscal, aquests factors han fet d'Andorra un país atractiu per a la inversió privada en el sector educatiu i expliquen la ràpida expansió del sistema d'ensenyament superior i la seva orientació a l'alumnat internacional.

Quins són els principals reptes a què s'enfronta el sistema? M'agradaria assenyalar-ne dos, vinculats amb dos dels valors fonamentals a què es van comprometre els estats membres de l'EEES durant la darrera conferència ministerial, a Tirana (EEES, 2024): la responsabilitat pública cap a l'ensenyament superior i la responsabilitat pública de l'ensenyament superior.

(Elaboració pròpia a partir de: Govern d'Andorra, departament d'Ensenyament Superior, 2024)

Les característiques del nostre sistema d'ensenyament superior, i del seu marc normatiu, posen de manifest la falta d'una estratègia política definida en matèria d'educació terciària. Cal pensar quines han de ser les funcions que ha de complir aquest sector, ateses les característiques econòmiques, socials i geogràfiques del país, i els compromisos adquirits per Andorra internacionalment. Aquesta responsabilitat pública cap al sistema s'ha de poder traduir en una política d'ensenyament superior a mitjà i llarg termini que acompanyi les institucions educatives cap a la seva consolidació, en promogui l'autonomia i competitivitat, i afavoreixi la confiança pública cap a aquestes.

Per això, cal posar sobre la taula si Andorra necessita més universitats o no, i, si s'escau, endurir els requisits perquè les institucions d'ensenyament superior puguin tenir l'estatut universitari. També cal dedicar esforços per assegurar que les universitats desenvolupen plenament la seva missió investigadora i de transferència de coneixement en àmbits rellevants pel país, i incentivar la seva col·laboració amb el sector públic i amb el teixit empresarial. Finalment, cal implementar mesures de promoció de la mobilitat de la comunitat acadèmica i l'atracció del talent docent i investigador.

Així mateix, les institucions d'ensenyament superior tenen el repte i la responsabilitat de complir la tercera missió: contribuir al desenvolupament social i econòmic d'Andorra. Necessàriament, hem de repensar quin és l'encaix de les universitats que operen exclusivament en línia i quines són les seves possibilitats d'arrelament amb el context andorrà i pirinenc. Per això cal valorar l'aposta per un model d'ensenyament superior amb més presencialitat i capacitat d'impacte local.

En definitiva, l'objectiu ha de ser aconseguir un sistema d'ensenyament superior madur i adequat a la realitat i a les necessitats econòmiques i socials d'Andorra.

Paula Przybylowicz i Vidal,
investigadora predoctoral en Filosofia de l'Educació
i tècnica a l'Agència de Qualitat de l'Ensenyament Superior d'Andorra (AQUA)

Referències

- BUTLLETÍ OFICIAL DEL PRINCIPAT D'ANDORRA. (2016). Llei 14/2016, del 20 d'octubre, de l'ensenyament superior. Recuperat de: https://www.bopa.ad/Documents/Detail?doc=CGL20160714_11_37_50
- ENSENYAMENT SUPERIOR. (2024). Legislació andorrana. Recuperat de: <https://www.ensenyamentsuperior.ad/44-ensenyament-superior/legislacio-andorrana>
- ESPAI EUROPEU D'EDUCACIÓ SUPERIOR. (2024). *2024 Tirana Communiqué*. Recuperat de: <https://ehea2024tirane.al/2024-tirana-communique/>
- GOVERN D'ANDORRA. (2023). Estadística d'Andorra: R+D. Recuperat de: <https://www.estadistica.ad/portal/apps/sites/#/estadistica-ca/pages/publicacio?Idioma=ca&Id=31120&IdCat=4>
- UNIVERSITAT D'ANDORRA. (2024). Història. Recuperat de: <https://www.uda.ad/coneix-luda/historia/>

Notes

- 1- Especialista en qualitat universitària i doctoranda en Ciutadania i Drets Humans a la Universitat de Barcelona.
- 2- Nombre total d'universitats, universitats de ciències aplicades i col·legis universitaris/85.000. Espanya (0,16), Portugal (0,3), Suècia (0,32), Irlanda (0,2), Islàndia (1,6).
- 3- Ídem. Malta (0,48), Liechtenstein (4,2), San Marino (2,52) i Mònaco (2,35).

La Creu Roja Andorrana en l'àmbit internacional

Josep POL i PEDRÓS

Parlar de la Creu Roja Andorrana (CRA) en l'àmbit Internacional, de les relacions que hem anat entreteixint al llarg dels anys des d'aquell inici, l'any 1980, va més enllà de les relacions internacionals establertes amb els països. És crear una xarxa solidària potent que serveix per pal·liar –en la mesura de les nostres possibilitats– les ingents necessitats que assolen la multitud de territoris desamparats pels seus propis governs.

En aquest article, la xerrada del qual se celebrà a Prada de Conflent el propassat agost del 2024 –en el dia d'Andorra– parlarem breument de la història i el naixement de la Creu Roja en el seu àmbit Internacional, de les activitats que realitzen arreu el Comitè Internacional de la Creu Roja (altrament dit, en l'acrònim en anglès ICRC), la Federació de la Creu Roja i Mitja Lluna Roja (IFRC), així com les seves diferents societats nacionals (SN), que operen en els 192 països en els quals actualment estem estesos, algunes de les activitats del moviment, l'estructura del Moviment de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja, el dret internacional humanitari (DIH) i, finalment, la Creu Roja Andorrana en el seu àmbit Internacional.

En aquest article, que espero dilucidar i minimitzar al màxim de conceptes possibles, l'objectiu principal és arribar a assolir els mínims coneixements de la institució perquè puguem parlar amb propietat i saber el perquè ens entrellacem totes les SN de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja.

Tot començà el 1859, quan un empresari ginebrí, Henry Dunant, creuava el nord d'Itàlia per trobar-se amb l'emperador Napoleó III, que estava establert a les seves colònies del nord d'Àfrica. En aquest periple, Henry Dunant arribà cap al tard a una petita

HENRY DUNANT
(Suïssa, 1828)

població anomenada Solferino, que havia estat testimoni hores abans d'una cruenta batalla entre italians, piemontesos i francesos. L'estesa del que a l'albada eren éssers humans era descomunal, es comptaren fins a 40.000 persones entre morts i ferits, molts desatesos o en condicions deplorables.

Fou en aquell moment quan Henry Dunant ideà, organitzà –i va socórrer, amb l'ajuda de la gent dels pobles propers– una ajuda que fos desinteressada, neutral, imparcial i independent. Fou la idea germinal del que després serien les Societats Nacionals de la Creu Roja “...tenir cura dels ferits en temps de guerra, mitjançant voluntaris entusiastes i dedicats, perfectament qualificats per al treball...”.

Des d'un primer moment, Henry Dunant va concebre les societats com a ens neutrals, disposades a ajudar a qui ho necessités, independentment de la raça, nacionalitat o creences. Aquesta idea la van recollir quatre membres de la Societat Ginebrina d'Utilitat Pública, que, juntament amb ell, van impulsar el projecte fins a la constitució formal, el 1863, del Comitè Internacional de la Creu Roja (CICR, en l'acrònim en francès).

Un any després, el CICR, amb el suport del govern suís, convocà una conferència diplomàtica en la qual dotze estats signaren el primer Conveni de Ginebra (1864), que servia per alleugerir el patiment dels ferits i malalts de les forces armades en campanya. En els anys successius i fins l'actualitat s'hi han anat sumant diversos convenis de Ginebra més: el segon fou signat per alleugerir el patiment dels ferits, malalts i nàufrags de les forces armades a la mar. El tercer conveni, signat després de la Primera Guerra Mundial, era el relatiu al tracte dels presoners de guerra, i el quart, signat després de la Segona Guerra Mundial, versava sobre la protecció de les persones civils (sic) en temps de guerra. Alhora, per a una major concreció d'aquests convenis, s'establiren també al llarg dels anys tres protocols addicionals, els quals, en tot el seu conjunt, constitueixen el que es coneix com a dret internacional humanitari (DIH), aplicats tan sols aquests convenis i protocols addicionals en situacions de conflicte armat.

El CICR, institució humanitària suïssa independent, fou creat el 1875, i va ser l'òrgan fundador del Moviment Internacional de la Creu i de la Mitja Lluna Roja, en dirigir i coordinar la seva acció en situacions tan sols de conflicte armat i de violència interna. El CICR ha rebut tres premis Nobel de la pau: el 1917 (un any abans de finalitzar la Primera Guerra Mundial), el 1944 (curiosament, un any abans de finalitzar la Segona Guerra Mundial), i el 1963, conjuntament amb la Federació Internacional de la Creu i de la Mitja Lluna Roja, per la seva tasca en els processos de descolonització.

Les principals missions del CICR són:

- Ser el garant dels set principis fonamentals de la Creu Roja.
- Jugar el rol d'intermediari neutre en els conflictes armats.
- Protegir i assistir les víctimes dels conflictes armats, així com dels conflictes interns.
- Vetllar pel respecte del dret internacional humanitari (DIH) i promoure'n el desenvolupament.

La Federació Internacional de la Creu i de la Mitja Lluna Roja (IFRC), a la qual pertany la nostra petita Societat Nacional d'Andorra amb els mateixos drets i obligacions que la resta de societats nacionals, té actualment 192 Societats nacionals (SN) membres. La Federació

Internacional de la Creu i de la Mitja Lluna Roja fou fundada el 1919 i és l'òrgan directiu de les societats nacionals quan no hi ha conflictes armats.

Les principals missions de la Federació Internacional de la Creu i de la Mitja Lluna Roja (IFRC) són:

- Ser el garant dels set principis fonamentals de la Creu Roja.
- Ajudar al desenvolupament de les societats nacionals (SN).
- Coordinar els socors en cas de catàstrofes.
- Ajudar els refugiats fora de les zones de conflicte.

Cooperació efectuada de la Creu Roja Andorrana (CRA) amb els organismes supranacionals

- Federació Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja (IFRC)
- Comitè de Mediació de la IFRC: president, Sr. Josep Duró i Vidal (AND)
- Comitè Internacional de la Creu Roja Internacional (CICR)

Entre moltes altres, en destaquem les aportacions següents:

- Es destina cada any una certa quantitat de diners per sufragar les necessitats econòmiques de la Federació (5.000 euros anuals) i del CICR (3.000 euros anuals).

- Col·laboració entre societats nacionals dels petits estats de la Creu Roja a Europa (SENS), en aquest cas hi estem juntament amb Liechtenstein, Malta, San Marino, Xipre, Montenegro, Mònaco, Islàndia i Luxemburg. Exemple de col·laboració: amb Creu Roja Mònaco participem en un projecte a Burkina Faso.

- Cooperació amb la Creu Roja Francesa (estada dels nostres voluntaris socorristes als JJOO de París, formacions i preventius a França), així com la Fundació de la Creu Roja Francesa (7.000 euros) i Creu Roja Espanyola (preventius, teleassistència, loteria de l'or, etcètera).

- Altres: mascaretes i material fungible que es va haver d'anar a buscar a França (covid).

En tots aquests espais de col·laboració, és fonamental la bona entesa i sintonia que es mostra entre totes les societats nacionals (la major part dels països del món), així com l'ajuda mútua que ens prestem en cas de necessitat entre nosaltres, les societats nacionals, estant aixoplugades per la mateixa Federació Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja que les auxiliaria en cas de menester ajuda.

Gràcies per la seva atenció.

Josep Pol i Pedrós,
secretari judicial i President de Creu Roja Andorrana

L'accés a la muntanya en un món globalitzat

Conrad BLANCH i FORS

Introducció

He triat un enunciat que amb el temps de què dispojo per a aquesta ponència em sembla molt atrevit, però si m'ho permeteu tractaré de ser al més concret possible per plantejar quins poden ser els efectes de la globalització en un espai tan sensible com ho és la muntanya i més en el cas d'Andorra.

L'ús, en general, del medi natural ha estat, històricament, relacionat amb les activitats tradicionals com l'agricultura i la ramaderia. Però d'una forma primer molt restringida i després cada cop més important constatem l'ús del medi natural com a espai de lleure i es desenvolupa el turisme estretament vinculat a la recerca d'aquests espais. Aquest fenomen universal ha esdevingut una veritable indústria amb una gran rellevància econòmica en termes d'aportació al PIB i de circulació de persones i capitals.

Aquest augment de l'interès i de la demanda –en aquest cas per un turisme adreçat al medi natural– és, en primer lloc, degut al mateix progrés econòmic que qualsevol societat i país té com a objectiu. Aquest progrés comporta un augment de la població i del nivell de vida i, per tant, més possibilitats de viatjar i conèixer nous destins.

En aquest sentit la globalització ha accelerat aquesta situació i ha impulsat un procés d'integració i d'interdependència creixent entre els països del món en diversos àmbits com l'economia, la cultura, la política i la tecnologia. Aquest procés està potenciant una xarxa global de flux de béns, de serveis, d'informació, capital i persones més enllà de les fronteres nacionals.

Com intentaré reflectir, aquest fenomen ha comportat uns avenços i beneficis indubtables però també amenaces i conseqüències desfavorables en alguns aspectes.

Entrant en el contingut més específic de la ponència destacaria algunes de les causes i dels principals efectes del creixement en l'accés a la muntanya:

Causes

Accés a la informació i ús de la tecnologia. Amb l'expansió d'internet, la informació sobre les destinacions de muntanya és molt més accessible. Es poden planificar viatges, reservar

allotjaments i obtenir informació sobre rutes (Wikiloc) i condicions climàtiques amb facilitat. Tot en un clic! El desenvolupament de les xarxes de comunicació ha interconnectat el món i permet un gran transvasament d'informació. Avui es pot contemplar en directe qualsevol esdeveniment, i via satèl·lit es pot veure en molts països.

La utilització de la tecnologia també ha contribuït a una millora de la seguretat en l'accés a la muntanya, tant pel que fa a la localització de possibles accidents com en l'ajuda a l'orientació en el medi natural.

Millora d'infraestructures i accessos. El creixement ha impulsat inversions en infraestructures de transport com carreteres, aeroports, serveis de transport públic que faciliten l'accés a la muntanya. Això ha fet que arribar a destinacions remotes sigui més fàcil i ràpid.

Tendències socials i estil de vida. Si bé de sempre l'excursionisme ha estat una pràctica més equilibrada quant a esport i cultura en l'accés a la muntanya, els darrers anys s'ha anat incorporant cada vegada més la pràctica esportiva en les seves diferents disciplines: senderisme, alpinisme, esquí, bicicleta de muntanya. La pràctica esportiva és presentada com a sinònim de salut, d'estar en bona forma i és més beneficiosa si es desenvolupa en un espai natural, missatges que impulsen de forma exponencial el seu creixement.

Aquesta pràctica també ha passat del teixit associatiu, entitats i clubs, a una pràctica més autoorganitzada de manera individual o col·lectiva (ús de xarxes socials).

Aquí hauríem d'incloure les activitats d'aventura, una manera més intensiva d'accedir a la muntanya, que pot comportar per la seva pròpia naturalesa l'accés a indrets poc accessibles, preservats fins ara dels impactes de l'activitat humana.

En aquesta línia de progrés esportiu a les zones de muntanya s'ha produït un important increment quant a la localització de grans esdeveniments cercant cada vegada traçats més exigents i atractius. Per un costat aporten una promoció internacional de l'indret i influència de visitants però per l'altre poden contribuir a una degradació de l'espai natural.

Totes aquestes opcions i alternatives de pràctiques esportives a la muntanya són divulgades i potenciades per les xarxes socials i per la gran intercomunicació que ens aporta la tecnologia actual. Els èxits dels diferents assoliments esportius són exposats com a trofeus i realitzacions que donen prestigi. S'estimula la realització d'experiències singulars en tots els territoris del món i l'enviament d'imatges i reportatges dels llocs més emblemàtics incrementa encara més el desig de visitar-los (Islàndia n'és un bon exemple). Paradoxalment, el que eren espais més reservats es massifiquen ràpidament.

Efectes

Desenvolupament turístic, econòmic i social. Fins aquí he exposat algunes de les causes en el context actual que estan contribuint a l'augment del turisme de muntanya, tant local com internacional. Moltes àrees de muntanya s'han convertit en destinacions turístiques populars amb la construcció de tot tipus d'infraestructures, equipaments i serveis. Això ha portat a un augment de l'accessibilitat i de les oportunitats per a activitats recreatives a la muntanya, però també ha portat la massificació de certs llocs i la degradació ambiental amb una ocupació, en algun cas, excessiva del sòl.

Alguns exemples d'aquesta massificació els trobarem en cims molt freqüentats i en accessos col·lapsats (n'és el cas l'Aneto). Situacions que, a part de l'impacte en l'ecosistema, poden comportar risc d'accidents.

Sens dubte l'augment del turisme de muntanya té uns efectes econòmics positius per a les comunitats locals, crea llocs de treball i genera activitat. No obstant això també pot portar la possible pèrdua de qualitat per a la població autòctona amb un augment del cost de la vida i en particular la dificultat de l'accés a l'habitatge.

L'arribada de turistes i treballadors de diferents parts del món pot enriquir la diversitat cultural, però també pot crear tensions i afectació a la cultura local.

Sostenibilitat ambiental. L'augment de l'accés a la muntanya pot conduir, entre d'altres, a la degradació ambiental, la contaminació i la pèrdua de biodiversitat. També la limitació quant a la disposició de recursos naturals. La gestió sostenible de les zones de muntanya és essencial per mitigar aquests impactes.

En aquest punt ens preguntem què es pot fer per aconseguir un equilibri entre desenvolupament turístic a la muntanya i la seva conservació. Aquí podem identificar els diferents actors començant per les administracions a tots els nivells, les quals han de definir el marc normatiu. Una manera també de garantir una protecció dels espais naturals és la creació de parcs naturals i nacionals.

Després les empreses explotadores i propietaris, que han de respectar i aplicar les diferents normes i regulacions. I finalment l'usuari amb la seva pràctica respectuosa.

Cal esmentar que els darrers anys s'han implantat diversos sistemes de certificació que tenen

com a objectiu garantir el compliment d'un conjunt de condicions vinculades a la sostenibilitat ambiental i a la qualitat de les destinacions turístiques. Podem esmentar, entre d'altres, les normes ISO, la certificació EMAS, la Carta Europea de Turisme Sostenible o la marca Biosfera. Finalment cal també assenyalar que en aquest procés de globalització s'integren aquestes línies d'actuació arribant acords internacionals com l'Acord de París per fer front al canvi climàtic.

El cas d'Andorra

En aquest context, quins poden ser els efectes en l'accés a la muntanya a Andorra?

Desenvolupament turístic, econòmic i social. No descobriré ara l'evolució que ha tingut Andorra tant pel que fa al creixement del turisme d'hivern com el de la resta de l'any, majoritàriament a l'estiu. Estem parlant d'uns 9,5 milions de visitants anuals, distribuïts entre uns 4 milions de turistes (pernocten almenys una nit) i 5,5 d'excursionistes. Un sol indicatiu: entre 2013 i 2023 l'augment de turistes ha estat d'un 76% i ha passat de 2,2 milions a 4 milions.

És interessant també veure'n la distribució al llarg de l'any i quins són els motius de visita. Apreciarem en l'annex 1 adjunt que el turista té dos pics d'afluència: estiu i hivern (2,3 milions de dies d'esquí), mentre que l'excursionista té la màxima afluència a l'estiu.

Respecte a les diferents motivacions entre els visitants del mes de juny de 2024 (annex 2), les compres amb un 85,8% són el principal atractiu per als excursionistes i només un 39,6% ho són per als turistes. Si atenem a la pràctica de l'esport i a l'accés a la natura aquestes motivacions representen, en aquest mes, aproximadament un 40% per als turistes i només un 2% per als excursionistes. Si analitzéssim una temporada d'hivern, l'esport i la natura representarien a prop d'un 80% de les motivacions d'un turista.

Un àmbit que darrerament s'ha potenciat a Andorra és el de l'organització d'esdeveniments esportius, un total d'uns 84 anuals en l'actualitat. No cal dir què aporta una copa del món d'esquí alpí o de BTT en termes de promoció internacional i d'imatge de marca. També l'èxit de les proves més populars i massives de participació tant de muntanya com de ciclisme.

En aquest increment notable del turisme i d'un pes cada cop més gran de l'accés al medi natural hi juguen molts factors del tipus que he exposat en el procés de globalització. Per donar-ne un exemple, els esquiadors de Grandvalira provenen de 26 nacionalitats diferents i cada cop vénen de més lluny.

Si analitzem l'impacte d'aquest model de creixement turístic, òbviament comporta uns efectes econòmics positius per al país. No en va representa un elevat pes en el PIB nacional i genera activitat econòmica d'inversió tant pública com privada, en infraestructures i serveis turístics així com també la creació de llocs de treball. Igualment s'ha generat un notable increment de projectes immobiliaris (nou marc legal en matèria d'inversió estrangera) amb la construcció d'habitatges residencials i turístics que, en algun cas, poden congestionar certes parts del territori.

Tanmateix, i com he assenyalat, un dels aspectes a valorar d'aquesta situació de creixement turístic i econòmic és l'impacte que té en la població local. Si per un costat n'apuntàvem els beneficis en la creació de llocs de treball i millora de serveis, per l'altre pot comportar alguns desavantatges. Em refereixo a aspectes com el de l'augment del cost de la vida, la dificultat en l'accés a l'habitatge, la sobrecàrrega de serveis públics...

Com a dada recent, Andorra ha registrat un augment del 12% del preu mitjà del metre quadrat en les operacions del segon trimestre de 2024 respecte al mateix període del 2023.

Sostenibilitat mediambiental. Tot i que de sempre la preocupació per la preservació de la natura ha estat present en la societat, sí que és cert que avui la consciència global sobre la necessitat de preservar els espais naturals i fer front al canvi climàtic ha impulsat, tant en l'àmbit legislatiu com en el d'actuació pública i privada, la implementació de mesures per protegir l'entorn natural, reduir l'efecte del canvi climàtic esmentat i també les d'avaluar els recursos disponibles.

En aquest sentit podríem destacar, molt breument, quines actuacions s'estan duent a Andorra.

Si atenem a l'àmbit de Govern, assenyalaríem mesures per incrementar la producció d'energies renovables, promocionar la mobilitat sostenible, la gestió eficient de residus i protecció de la biodiversitat i dels recursos naturals.

Andorra és signatària de diversos acords internacionals en matèria de sostenibilitat, com l'Acord de París sobre el canvi climàtic. El país ha adoptat els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de les Nacions Unides i treballa per integrar-los en les seves polítiques nacionals.

Andorra disposa de tres parcs naturals: el de Sorteny, Comapedrosa i el de la Vall del Madriu-Perafita-Claror inscrit per la Unesco com a patrimoni de la humanitat en la categoria de paisatge cultural. Igualment podem trobar altres espais naturals protegits.

En aquesta línia d'actuació hi tenen també un rol important els comuns, en temes com la recollida selectiva de residus, ús i foment d'energies renovables, condicionament de camins i riberes, creació de parcs naturals, gestió forestal, àrees d'aparcament dissuasives (Incles, Sorteny, Arcalís) i regulacions d'accés rodat a la muntanya, com ha aprovat recentment el Comú de Canillo.

Finalment, les empreses hi tenen també un paper a jugar, respectant les legislacions mediambientals en les seves actuacions, fomentant l'ús de les energies renovables i implantant sistemes de certificació, com el cas que conec bé de l'estació de Soldeu-el Tarter, que l'any 2002 va obtenir la ISO 14000 de gestió ambiental per a totes les activitats i va ser la primera estació d'esquí d'Europa a assolir aquesta fita.

Reptes i conclusions

És innegable que el turisme és un dels pilars bàsics de l'economia andorrana i que ha tingut un paper molt important en el desenvolupament del país. Aquest turisme, a més, té un percentatge creixent d'esports de muntanya tant a l'hivern (esquí) com a la resta de l'any, tot i que, en aquest darrer cas, està molt més concentrat a l'estiu. Aquest desenvolupament s'ha anat produint al llarg dels anys, però, com s'ha exposat, té un component important d'internacionalització que per un costat l'accelera però per l'altra n'augmenta la interdependència.

Els beneficis d'aquest model, tal com he exposat, són tangibles en l'àmbit econòmic tant en relació amb les inversions públiques i privades com pel que fa a l'augment del nivell de vida i la creació de llocs de treball. El país ha consolidat unes bones infraestructures de

comunicacions i tecnològiques i una xarxa potent d'allotjaments i de serveis per respondre a aquestes necessitats.

Ara bé, no podem deixar de banda els desafiaments que es plantegen en termes de desenvolupament sostenible en tots els àmbits: econòmic, social, i mediambiental.

Andorra ha demostrat, de sempre, la seva capacitat d'adaptació als canvis de l'entorn i a les noves expectatives dels consumidors que no tan sols valoren la qualitat dels serveis rebuts sinó l'experiència viscuda en un entorn natural. És un bon moment per afrontar el futur amb el repte de gestionar i planificar l'activitat turística abans de veure'ns sobrepassats per la dinàmica del creixement.

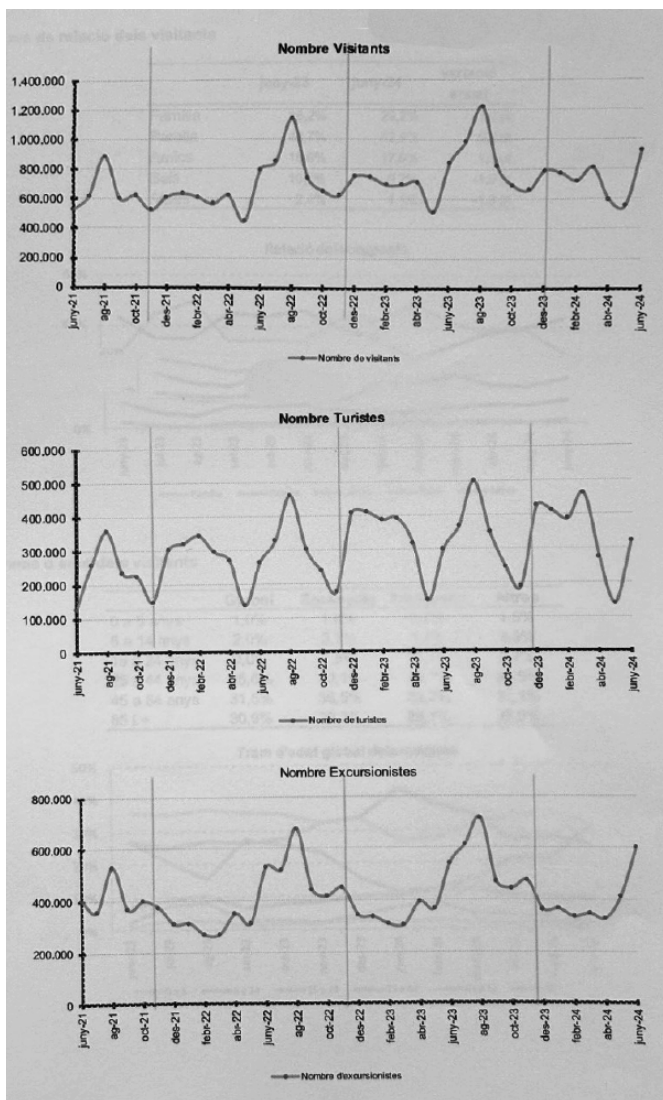
Per afrontar aquests nous reptes cal una bona coordinació pública privada que continuï establint estratègies i accions en temes com el tipus de turisme que es vol tenir (qualitat versus quantitat), la comunicació i comercialització en els mercats turístics, la capacitat de càrrega que es pot admetre (recursos naturals i serveis necessaris), la disponibilitat de personal qualificat, l'accés a l'habitatge per als residents i per als treballadors temporers, l'adaptació de la regulació dels apartaments turístics, les accions encaminades al foment d'una mobilitat més sostenible i eficient, a l'ús d'energies renovables i les mesures legislatives de protecció mediambiental, amb la utilització responsable del sòl implementant, quan convingui, normes i regulacions d'accés.

La clau és trobar un equilibri econòmic i social que permeti gaudir i beneficiar-se de les muntanyes mentre es protegeixen i conserven per a les generacions futures.

Finalment no voldria deixar d'esmentar unes reflexions més intangibles, i em refereixo al perquè i al com em plantejo l'accés a la muntanya. Sempre he entès la muntanya com un espai de llibertat i lliure accés. El contacte amb la natura és un bé universal que hauria de ser sempre accessible a tothom. Ara bé, voldria esmentar els valors clau i permanents que han de regir aquest accés i que malauradament no sempre hi són a la pràctica, moltes vegades per falta d'educació i coneixements... Em refereixo al respecte, la sensibilitat, la cooperació, la solidaritat..., valors que, en conclusió, no denoten res més que una estima per la muntanya i que hem de fomentar i estendre per aconseguir un accés responsable al medi natural.

Moltes gràcies

Conrad Blanch i Fors,
conseller d'empreses, Director general d'ENSISA (Soldeu- El Tarter) (1993-2017)

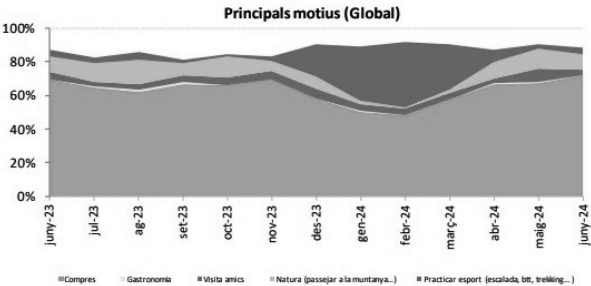

A123. Enquesta de moviments turístics a les fronteres. Juny 2024

3.3 Motius de visita

JUNY	GLOBAL	Excursionistes	Turistes
Practicar esport (escalada, btt, trekking...)	3,8%	1,2%	9,9%
Oci cultural (esdeveniments, visites a museus...)	2,8%	0,4%	8,6%
Benestar, salut, termalisme	0,3%	0,2%	0,5%
Gastronomia	0,1%	0,1%	0,0%
Visita a familiars i amics	2,9%	1,2%	7,0%
Natura (passejar a la muntanya...)	9,2%	0,6%	29,7%
Compres	72,2%	85,8%	39,6%
Treball (no fronterer)	3,0%	2,3%	4,6%
Negocis, congressos, fires	0,0%	0,0%	0,0%
De pas	5,7%	8,0%	0,0%
Altres	0,1%	0,1%	0,1%

Aquesta taula mostra les diferents motivacions entre els visitants del mes de juny del 2024. El motiu principal dels visitants són les compres (72,2%). Tant els excursionistes com els turistes, presenten com a motiu principal de visita les compres amb un 85,8 i un 39,6% respectivament.

La Unió Internacional del Notariat, una eina global de desenvolupament i progrés

Joan Carles RODRÍGUEZ i MIÑANA

La Unió Internacional del Notariat és una organització internacional no governamental, la missió de la qual és promoure, coordinar i desenvolupar la funció notarial a tot el món (art. 1 dels estatuts).

Basada en el sistema notarial llatí, més tard esdevingut romanogermànic, abasta avui 91 països, organitzats en quatre continents: Europa, que és la més representada, amb 43 països, des de les Illes Canàries fins a les fronteres de Corea o el Japó si comptem Rússia –com Bielorússia, avui suspesa–; Amèrica, amb la part francòfona del Canadà (el Quebec) i tot el territori entre el Riu Grande fins a Tierra del Fuego, illes del Carib incloses; Àfrica, especialment la part francòfona (Magrib i golf de Guinea), amb els països lusòfons (Angola, Cap Verd, Moçambic, Sao Tomé e Príncipe) i fins i tot alguna excolònia germanobelga picant insistentment a la porta, molt a prop ja d'entrar (Burundi); i la gegantina –en tots els sentits– Àsia i Oceania, amb la Xina, el Japó, Indonèsia, Vietnam, Kazakhstan, Corea, l'Uzbekistan, Mongòlia, el Líban (que no sap si ubicar-se amb Turquia a Europa, vista la distància amb la resta de membres asiàtics) i amb Cambodja i algun altre país candidat...

En definitiva, del Quebec fins a l'illa de Nova Guinea, representa dues tercers parts de la població i del PIB mundials.

L'organigrama és coronat per l'Assemblea General, òrgan suprem de la Unió, formada pels presidents o delegats acreditats dels 91 països membres, cadascun amb el mateix vot (art. 6). Es reuneix un cop l'any, durant el segon semestre (art. 7), per modificar estatuts o reglament, admetre o excloure membres, aprovar o no l'informe anyal d'activitats, el pressupost i els comptes anyals, i fixar la quota dels membres; instituir comissions, i elegir presidents, vicepresidents, secretari i tresorer, membres del Consell de Direcció, del Consell General i del Consell de Vigilància Financera (art. 11).

L'Assemblea elegeix un president de la Unió a escala mundial, qui la representa (art. 12).

L'òrgan de direcció i govern de la Unió és el Consell de Direcció (art. 13), format per fins a 30 membres, el president i vicepresidents mundials (un per continent), el tresorer i uns 15 consellers (tots aquests, amb dret de vot), més el president sortint, el secretari, els presidents

de les Comissions Continentals, el president de la Comissió Consultiva i el de la de Cooperació Notarial internacional (CCNI) amb veu consultiva (art. 14).

Es reuneix almenys tres cops l'any (normalment, el dia abans de l'Assemblea i del Consell General, més una altra d'específica) (art. 15).

El Consell General, format per un màxim de 182 consellers (fins al doble dels estats membres, art. 18), és el màxim "òrgan consultiu de la Unió i és al seu càrrec la seva reflexió política i científica" (art. 16), emet dictàmens, recomanacions i estudis, i vetlla per l'elecció dels temes dels Congressos Internacionals del Notariat" (art. 17).

Els consellers generals no tenim mandat imperatiu del nostre notariat, sinó que som consellers de la Unió i a ella ens devem (art. 19).

En deixar de prestar els nostres serveis a la Unió en tant que consellers generals, esdevenim vitaliciament consellers generals honoraris (art. 18.6), amb dret –però no ja obligació– d'intervenció en aquells temes que ens interessin particularment.

El Consell de Vigilància Financera té com a missió principal la verificació dels estats financers de la Unió (art. 22).

Així mateix, la Unió té diverses comissions, tant continentals com intercontinentals.

Les Comissions Continentals (Europa, Amèrica, Àfrica i Àsia-Oceania) en general reproduïxen en àmbit continental les assemblees de notaris, formades pels presidents nacionals respectius.

Això és cert en totes, llevat de l'europea –que vicepresideixo, ja que vaig obtenir al Comitè Directiu la màxima puntuació entre tots els candidats–, formada per joves notaris acadèmics que deixen de costat la política per abraçar la investigació dels problemes més punyents que afronta el notariat: desjudicialització, protecció dels vulnerables, representació transfronterera, unions estables de parella...

Les comissions continentals tenen annexes les seves Acadèmies Notarials continentals.

Les Comissions Intercontinentals, al seu torn, són les següents:

- Comissió de Drets Humans (CDH);
- Comissió Internacional de Cooperació Notarial (CCNI), que manté l'homogeneïtat del servei notarial arreu de la Unió alhora que entrevista, examina i avalua els notariats candidats de tot el planeta (art. 15 reglament).
- Comissió Consultiva (CC), de gran importància en processos electorals a la Unió així com la interpretació i aplicació de la normativa interna (art. 16);
- Comissió de Temes i Congressos (CTC), encarregada d'organitzar els Congressos Mundials del Notariat que finalitzen i sintetitzen per a tots els notaris del món els treballs de tota la legislatura (i la seva presidència);
- Comissió de Deontologia Notarial (CDN); i
- Comissió de Seguretat Social Notarial (CSSN), encarregada de les cobertures de jubilació, baixes de salut, etc. (art. 17 regl.).

També hi ha una sèrie de grups de treball que depenen de la Unió, com ara:

- Participació en els organismes internacionals (Nacions Unides, Banc Mundial...)
- Noves tecnologies.
- Titulació de la propietat (escriptures que permeten acreditar els drets sobre els béns i llur

accés als registres i cadastres públics, la qual cosa protegeix els pobres de les pretensions dels poderosos i afavoreix el crèdit territorial i el funcionament de les empreses);

- Formació (amb la nova plataforma educativa virtual Uinlearning i el dipòsit virtual de temes i documents de treball notariais com a far);
- Acte autèntic: de definició, extensió, aplicació i execució del títol notarial;
- Lluita contra el blanqueig de diners i finançament del terrorisme;
- I la Task-Force Internacional, que procura analitzar, comprendre i atansar els dos grans sistemes jurídics globals, el nostre Civil Law i la Common Law d'arrel anglosaxona (aplicat avui als EUA, el Regne Unit, Índia, Austràlia, Nova Zelanda...)

Per coordinar tot això, a més, la Unió compta amb personal tècnic i administratiu permanent, principalment centralitzat a Roma (Itàlia), on té la seu social (art. 1.3 est.) i a Buenos Aires (Argentina), on té la seu honorària (art. 1.2).

A Buenos Aires hi ha també la seu de la Oficina Notarial Permanent d'Intercanvi Internacional (ONPI), que té com a missió essencial la informació als notaris, als notariats i a la Unió (art. 21 del Reglament)

Ja fa dotze anys, a més, es va crear la Universitat Notarial Mundial, a la qual poden accedir tots els notaris joves i aspirants a notaris que hagin enviat els seus respectius notariats nacionals, que imparteix classes en els tres idiomes d'ús corrent a la Unió (anglès, espanyol i francès) i que s'ha celebrat un any a Roma i l'altre a Buenos Aires, com hem vist seus social i honorària de la Unió, i que enguany se celebra a París, on s'aborda un tema (2024: *El respecte a l'ordre públic –entès com a respecte a la legalitat–, una missió essencial del notariat*), mitjançant cinc mòduls: família, successions, patrimoni, societats (mercantil) i lluita contra el blanqueig de capitals, cadascun dirigit per un professor diferent per mòdul i cada mòdul en les tres llengües.

Això, estrictament només quant a la Unió.

A més, a l'entorn d'aquesta s'han anat creant iniciatives, com les Jornades dels Notariats Mediterranis, la dels Iberoamericans, la dels notaris Centreeuropeus, l'Institut de Recherches et d'Études Notariales (I.Re.Ne) i d'altres, que fan que avui dia el notariat al món sigui una gran xarxa que assegura la col·laboració i l'assistència a gairebé qualsevol país on hi hagi servei notarial, mitjançant una simple trucada o mail entre els seus components.

Joan Carles Rodríguez i Miñana,
notari i membre de la Unió Internacional del Notariat

La globalització en el món de l'energia.

Afectacions a Andorra

Albert MOLES i BETRIU

En parlar de globalització o mundialització, el món de l'energia, avui en dia, està plenament afectat.

A partir del moment en què es comença a utilitzar de forma intensiva els combustibles fòssils, carbó i petroli, s'estructuren mercats regionals cada cop més connectats entre ells.

El nostre accés als carburants depèn d'aquests mercats i qualsevol daltabaix geopolític n'afecta el preu. I no és una cosa nova, sinó que ja des de la meitat del segle xx s'està accentuant aquest efecte.

Quins són els avantatges i riscos de la globalització?

La globalització i la interconnexió de mercats ha de tenir un efecte de millora en la gestió de les restriccions o contingències locals degudes a fenòmens meteorològics o geopolítics. No obstant això, i com s'ha vist en la darrera crisi, també hi pot haver efecte de bola de neu en l'increment de preus o restriccions entre els diferents mercats.

Per això cal ser resilients i, amb una gestió local, fer front a la volatilitat dels mercats.

Es tracta, en tot cas, de tenir aquesta resiliència sense renunciar al valor que la globalització i la sectorització de les feines aporta a la reducció de costos i a la millora de l'eficiència. Aquesta resiliència també ha de tenir en compte el cost i el preu repercutit. Avui en dia no podem imaginar cap de les nostres activitats de cada dia sense els productes i serveis que un món globalitzat ens aporta.

I un dels sectors que semblava lluny dels efectes de la globalització, com ho és el sector elèctric, també ha acabat patint afectacions molt grans de la globalització.

En efecte, aquest sector sempre ha estat depenent de xarxes que per definició tenen un abast territorial localitzat.

Quan Fhosa va construir la central hidroelèctrica que encara tenim avui en dia en funcionament i va fer els projectes per dues centrals més a Andorra, l'objectiu no era sinó subministrar energia a fàbriques de la zona de Barcelona i de Tolosa de Llenguadoc. I era molt local.

Amb el pas del temps, Andorra ha incrementat la seva demanda d'energia i ha necessitat aprovisionar-se de França i d'Espanya. Però també estem parlant d'efectes locals. Durant els darrers anys i molt particularment els darrers quatre, hem vist com els preus dels mercats dels països veïns i la disponibilitat d'energia estaven marcats per preus de combustibles dependents de conflictes geopolítics i de variacions de demanda i producció en zones de l'Àsia i d'Amèrica, entre d'altres. I aquests han obligat molts països a redissenyar les seves estratègies i inversions en matèria d'energia. Ho hem vist amb França, Alemanya i la major part dels països europeus.

El canvi climàtic

Un altre aspecte destacat dels darrers cinquanta anys és el repte del canvi climàtic. L'ús d'energies fòssils de manera intensiva ha incrementat de manera considerable les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle en el món. I aquest sí que és un efecte que per naturalesa no té fronteres ni límits físics. Avui en dia ja impacta en el preu dels carburants per la generalització de mercats d'emissions de CO₂ sobre les activitats industrials. I és previsible que, a curt termini, les restriccions en aquest aspecte esdevinguin molt més importants. I aquí sí que de manera clara sols podem patir els efectes de la globalització; però podem també anticipar-nos-hi, depenent cada cop menys d'energies fòssils i, per tant, dels costos directes induïts per aquestes emissions, fent que el seu l'impacte sobre l'economia en sigui molt limitat. La reducció de les emissions de CO₂ no és exclusivament un problema d'escalfament del planeta, sinó sobretot i per un país com Andorra, un problema de competitivitat econòmica.

Les conclusions

L'entorn i l'evolució dels mercats ens porten a dissenyar un model equilibrat entre els beneficis de la globalització i la capacitat de fer front als riscos globals i minimitzar-ne l'impacte. Es tracta, justament, d'aprofitar-nos de les eficiències dels mercats d'energia, tot sent capaços d'invertir en projectes locals, en el sentit ampli perquè la localitat no s'acaba forçosament a les nostres fronteres. Millorar el sector energètic no és només incrementar la producció, sinó també gestionar-ne la demanda. Gestionar-la de manera passiva, tot instal·lant equips més eficients, però també gestionar-la de manera dinàmica, com qualsevol altre bé que utilitzem. Aquesta gestió dinàmica de la demanda, aquestes inversions en producció a Andorra i en zones veïnes dels Pirineus, i una gestió òptima de tot plegat han de ser les claus per a un aprofitament òptim de la globalització. Andorra ja s'ha anat adaptant aquests darrers anys als canvis d'un món globalitzat, a escala de preus, mercats o tecnologies.

Albert Moles i Betriu,
enginyer i Director general de FEDA

El Principat d'Andorra, enfocament local en un món global

Meritxell LÓPEZ i GUITART

La transformació d'Andorra, d'una societat rural a l'economia actual, és una història d'esforç, d'adaptació, de resiliència i de reinvençió constant de la nostra identitat dins d'un món en continu canvi i evolució.

L'evolució i el procés d'obertura al món

Evocant els records de l'Andorra de principi del segle xx, l'Andorra dels nostres padrins, hi trobem relats de muntanya, de natura, de la cura del bestiar i de la terra. En resum, d'una societat eminentment vinculada als recursos del sòl.

Si la comparem amb les històries dels nostres pares, cronològicament a mitjan segle xx, se'n desprèn una Andorra ben diferent. A través d'ells ja hi trobem el relat d'una Andorra oberta al món, on el turisme i el comerç esdevenien el principal motor de l'economia. D'aquests relats es desprèn, al meu parer, un reflex del procés de modernització de l'economia que va tenir lloc sobretot a la dècada dels 70.

Si ens traslладem al segle xxi fins a l'actualitat, la perspectiva també ha canviat. L'economia andorrana orbita al tomb del turisme i el comerç com a factors imperants, amb la balança comercial mantenint una tendència clara negativa, a causa del predomini de les importacions enfront de les més baixes exportacions. No obstant això, val la pena esmentar que, en les darreres dues dècades, hem fet un recorregut important cap a la diversificació econòmica. També en aquest sentit, és important recalcar els avenços que ha fet Andorra en aquest segle xxi quant a homologació fiscal, amb la reforma fiscal, els avenços en matèria de convenis per evitar la doble imposició amb un ampli ventall de països i l'entrada al Fons Monetari Internacional el 2020.

En definitiva, Andorra ha evolucionat molt en el decurs del darrer segle: hem passat d'un model econòmic pràcticament autosuficient, però basat en els recursos de la terra, a un model econòmic molt més interrelacionat i depenent dels països del nostre entorn, fet que ha permès avançar en generació de riquesa i recursos, però sobretot en qualitat de vida.

Aquest avenç, però, no hauria estat possible sense uns forts vincles amb els estats veïns en l'àmbit socioeconòmic, sense l'important desplegament d'infraestructures i sense el context polític i històric que es va anar donant, principalment, durant tot el transcurs del segle xx.

Pensant en com Andorra ha esdevingut un país dins d'un món globalitzat, i amb forts lligams socioeconòmics amb els territoris veïns, cal tirar la vista enrere i analitzar en profunditat d'on venim i on anem, i com Andorra, sent un territori geogràficament enclavat entre muntanyes, ha pogut arribar fins a on som avui dia.

El primer pas, i segurament més rellevant per esdevenir un país enclavat, però connectat amb la resta del territori, va ser sens dubte el desenvolupament de la xarxa viària.

En concret, el 1910 es va finalitzar la construcció de la carretera d'accés amb França, que connectava el Pas de la Casa amb l'Ospitalet. En el marc d'aquest projecte, també es va millorar l'accessibilitat entre Soldeu i el Pas de la Casa i, per tant, va ser un primer pas molt important per facilitar l'accés entre el Principat i França. Tres anys més tard, el Copríncep Benlloch va inaugurar la carretera que connectava Andorra amb la Seu d'Urgell i es completava així la connexió per carretera amb els dos països veïns. Costa imaginar-se com haguessin estat les oportunitats de progrés econòmic i de qualitat de vida dels andorrans sense aquestes dues fites, per això aquest potser va ser el primer pas i el més important perquè Andorra es pogués començar a obrir al món.

Seguint l'històric de principis del segle xxi, va ser un altre Copríncep, Justí Guitart, qui va negociar que s'aconseguissin restablir les franquícies duaneres d'Andorra amb Espanya, fet que va ser clau per promoure el comerç transfronterer amb el veí del sud, ja que suposava una rebaixa important dels aranzels. Aquesta podríem dir que va ser la segona pedra cap al model econòmic que encara preval avui en dia.

Podem ressaltar altres fets rellevants durant aquesta primera meitat del segle xx, com ara la concessió feta pel Consell General el 1929 per produir energia elèctrica. El contracte preveia la concessió per l'explotació de salts d'aigua a favor d'un consorci hispanofrancès d'inversors. Eren els orígens de Fhosa i es tractava d'un salt important per iniciar la producció d'energia elèctrica tenint en compte els recursos naturals propis del Principat. Un factor clau per reforçar la sobirania del país quant al subministrament energètic, però que requeria de coneixement i recursos estrangers, així com de mà d'obra. Així doncs, en aquest sentit, a principi del segle passat ja divisem una Andorra desperta, atenta a les oportunitats i oberta al món en pro de millorar els propis recursos. Val esmentar que el desenvolupament d'aquest projecte va suposar també un avenç molt important quant a infraestructures viàries al Principat.

Tots aquests elements van establir les bases perquè Andorra esdevingués un pol comercial important a la regió del Pirineu, fet que es va mantenir també al llarg de la Segona Guerra Mundial.

Si bé durant la primera meitat de segle es van construir els fonaments, podríem dir que va ser a la segona meitat de segle quan va començar a bastir-se l'estructura.

Les dècades dels 50 i 60 les podem definir com el desvetllament amb força de l'oportunitat del turisme. Destaca la inauguració del primer teleesquí i de l'estació del Pas de la Casa el 1957, que va obrir pas al desenvolupament del turisme de neu, acompanyat del creixement del sector hotelier, encara molt incipient fins aleshores. El desenvolupament d'aquesta

activitat econòmica ha estat el més significatiu per posar Andorra al mapa global pel que fa al turisme i ens ha permès passar d'un model de turisme de compres incipient a un sector que és motor dins la nostra economia: rebem més de 10 milions de turistes l'any, amb una despesa mitjana per dia de 170 euros, dels quals el 80% provenen de França i Espanya, mentre que prop d'un 20% són provinents d'altres països. Per tant, amb una oferta cada cop més global, àmplia i de qualitat, estem fent el camí cap a un visitant també més global.

Cal destacar, a més, com a pilar de competitivitat de l'oferta comercial i turística l'Acord duaner entre el Principat d'Andorra i la Comunitat Econòmica Europea signat el 1990, encara vigent avui en dia i que preveu la lliure circulació de mercaderies sense aranzels ni a la importació ni a l'exportació.

Així doncs, va ser sobretot durant la primera meitat del segle xx quan Andorra va establir les bases del desenclavament geogràfic i del desenvolupament de les infraestructures necessàries per assolir el progrés i el model econòmic que podríem dir que encara preval avui en dia. Cal destacar que Andorra no és país productor, és un país eminentment importador i prestador de serveis. Tot i això, també és notori que el 2023 vam assolir un PIB per càpita de 40.511 euros, que ens situa en la posició número 27 d'un total de 194 països al món, i aproximadament en el mateix import que la mitjana de la zona euro. D'altra banda, el ràting del deute sobirà del nostre país, atorgat per Standard&Poor's aquest any 2024, ha estat d'un A-. Totes les mètriques que ens posicionen com a país de primer nivell socioeconòmic han estat possibles gràcies a tots aquests esforços de desenclavament, connexió i homologació, els quals han permès la creació de sinergies amb altres territoris, i a poc a poc anar consolidant la sobirania i el reconeixement internacional d'Andorra.

Les persones en el centre de l'equació

En el procés de fer una anàlisi de com la globalització ha tingut un impacte rellevant sobre el desenvolupament de l'economia andorrana, també val la pena aprofundir en l'aspecte més humà. Si tenim en compte que l'economia no és una ciència exacta, sinó que té una àmplia dependència del comportament humà, val la pena estudiar en el pla sociològic els principals aspectes que han modelat la societat andorrana en aquest decurs de temps i com podem preveure que ho facin en el futur.

Parlar de l'evolució d'Andorra i de la seva economia és parlar també de fluxos migratoris. És palès que les activitats econòmiques que han predominat sempre al Principat són activitats consumidores de mà d'obra, i això ha significat que, al llarg de la història i, sobretot en els moments de més creixement econòmic, Andorra ha estat un país eminentment acollidor d'immigrants.

Aquest aspecte es va començar a fer significatiu durant la primera meitat del segle xx, amb el desenvolupament d'infraestructures de carretera i d'energia hidroelèctrica, i va patir una segona i important onada durant els anys 60 i 70, quan hi va haver més desenvolupament urbanístic i d'infraestructures comercials i turístiques.

Això ha desembocat en una configuració demogràfica amb predomini d'estrangers. Actualment, menys del 40% de la població és andorrana, mentre que un 34% són de nacionalitat espanyola, un 17% portuguesa i un 6% francesa. Resta un 8% de la població d'origens diversos. Aquesta configuració demogràfica, combinada amb uns alts índexs de

seguretat i uns de desocupació de mínims, evidencia el tarannà integrador, tolerant i obert al món de la nostra societat. Podem afirmar, per tant, que aquells que tradicionalment han vingut a residir a Andorra per desenvolupar la seva vida laboral s'hi han trobat ben acollits, han trobat oportunitats, han pogut fer-hi arrels i han desenvolupat el seu projecte personal. També han contribuït a la cultura del nostre país, afegint-hi riquesa i aportant els seus valors, i aquest procés ens ha enfortit com a societat.

Traslladant l'aspecte sociològic al 2024, i pensant en els joves del Principat, aquells que ja han nascut en l'era de la globalització, de la democratització dels viatges i de l'aprenentatge d'idiomes estrangers als tres sistemes educatius presents, ens trobem davant d'un segment poblacional amb un alt percentatge de persones que cursen o han cursat estudis superiors (al voltant d'un 35%). Molts s'han format i han treballat fora de les nostres fronteres. Tot aquest bagatge i aquesta vocació d'expandir-se –ajudats per la interconnexió i globalització– per part dels nostres joves és molt positiva i pot suposar una oportunitat de retorn de coneixement i habilitats, que han de permetre que el país se segueixi desenvolupant, diversificant i prosperant tal com ho ha fet en el darrer segle. És important estar a la page, per tal de poder estar atents a les oportunitats i a les crisis, saber ser-hi reactiu i sortir-ne reforçat, amb la resiliència que ens caracteritza com a país i donar oportunitats als joves perquè es puguin formar i competir en un món global és clau en aquest sentit.

Globalització i reptes de futur

Si bé tal com hem anat explorant al llarg d'aquest article, són innegables els avantatges que ha aportat la globalització per al progrés de la societat i de l'economia d'Andorra, també cal estar atents als reptes i les amenaces que comporta.

Per exemple, en la situació actual d'inflació mundial, marcada per un context d'inestabilitat econòmica, iniciat arran de la pandèmia de la covid-19 i seguit per la guerra d'agressió de Rússia contra Ucraïna. Tot aquest context ha provocat una crisi de manca d'oferta en molts aspectes que ha esdevingut en una tendència inflacionària molt important els darrers temps. És un problema sobre el qual no es pot incidir en l'àmbit local. No obstant això, des de l'esfera política hi ha la possibilitat d'establir mesures de caràcter social i econòmic per mitigar en la població l'impacte d'un problema global en l'àmbit local.

En un altre aspecte, pensant en els reptes i les oportunitats de la intel·ligència artificial, si bé aquesta tecnologia en estat emergent presenta grans avantatges i té un gran potencial de crear valor per a les persones, no podem deixar de banda que presenta també molts riscos per a la seguretat i la privacitat de les persones, com ara suplantacions d'identitat per a finalitats poc ètiques o fins i tot il·legals, frau o ciberviolència. El mal ús d'aquestes tecnologies és difícil de controlar davant la naturalesa deslocalitzada dels formats *online*. No obstant això, és important per part de la comunitat internacional i per part dels responsables polítics establir uns límits i una legislació robusta per assegurar que aquests avenços globals no esdevinguin també una vulneració de drets humans a gran escala, i això comença regulant i legislant de manera transversal i coordinada des de l'esfera global cap a l'esfera local. En aquest sentit, des del Govern d'Andorra s'ha aprovat aquest any el codi ètic de la intel·ligència artificial, alineat amb les recomanacions de l'ONU, la Unesco i el Consell d'Europa.

En resum, ens movem en un context interconnectat en l'àmbit mundial. Per això els problemes locals en qualsevol aspecte, ja sigui econòmic, social, tecnològic o de salut, tenen el potencial d'esdevenir un problema global. És per aquest motiu que en l'esfera política, però també en la individual, cal estar atents als canvis i les amenaces, i ser-hi reactius.

Meritxell López i Guitart,

Consellera general i Presidenta de la Comissió Legislativa d'Economia

Bibliografia

<https://www.historia.ad/wp-content/uploads/2023/01/Relat-cronologic-09-andorra-primera-meitat-SXX.pdf>
<https://www.diaridelaneu.cat/noticia/8871/historia-del-pas-de-la-casa-grau-roig-com-a-primera-estacio-desqui-dandorra>
<https://www.andorraantiga.com/les-primeres-pistes-d-esqui-d-andorra.html>
<https://datosmacro.expansion.com/pib/andorra>

El rol de la UE en un espai globalitzat: quin encaix per als Estats de petita dimensió territorial?

Landry RIBA i MANDICÓ

En el món contemporani, la globalització ha esdevingut un dels fenòmens més influents i transformadors, i afecta tots els àmbits de la vida humana, des de l'economia fins a la cultura, passant per la política i les relacions socials. En aquest escenari, centraré la meua intervenció a contextualitzar breument les múltiples dimensions d'aquest procés a través de la visió del reconegut sociòleg Manuel Castells, amb èmfasi en les seves diferents dimensions i conceptes clau i les seves repercussions, especialment per als estats de petita dimensió territorial que sovint es troben a la cruïlla entre les oportunitats i els desafiaments que la globalització planteja. Després analitzaré el paper de la Unió Europea en aquest escenari globalitzat per, finalment, reflexionar sobre l'impacte específic que aquest fenomen té en els estats de petita dimensió territorial com Andorra. Aquesta anàlisi busca oferir una visió àmplia del fenomen globalitzador i destacar-ne les implicacions pràctiques per a les economies i cultures amb menys pes específic, sovint sotmeses a tensions entre la preservació de la seva identitat i la necessitat d'adaptar-se a una realitat cada vegada més interconnectada.

És en aquest darrer apartat que em referiré al projecte d'acord d'associació que Andorra ha negociat amb la Unió Europea, perquè, un cop analitzat què és aquest fenomen, quin és el seu impacte en els estats de petita dimensió territorial i quin rol té la UE, puguem llençar el debat sobre si un acord d'associació ens fa més vulnerables a la globalització, o al contrari, ens ajuda a seguir sent qui som i com som, com a país.

Entrant en matèria i per acotar aquesta intervenció, voldria apuntar molt breument la definició de globalització del sociòleg català Manuel Castells, qui descriu aquest fenomen com "el procés a través del qual les activitats econòmiques, socials, polítiques, tecnològiques i culturals es tornen interregionals o intercontinentals en escala". Es tracta d'un procés complex que implica diverses dimensions:

- Dimensió econòmica. Els canvis en una part del món poden tenir un impacte significatiu en altres regions, cosa que posa de manifest la interdependència econòmica global. Un aspecte davant del qual els Estats de petita dimensió

territorial són més vulnerables en disposar d'un mercat més petit i una economia menys diversificada.

- Dimensió social. Inclou la mobilitat de persones, facilitada per la interconnexió global, que transforma les dinàmiques socials tradicionals.
- Dimensió política. Les decisions nacionals i internacionals estan cada vegada més interrelacionades, amb les organitzacions internacionals jugant un paper clau en la governança global. D'aquesta dimensió en som també ben conscients, i ho demostra la nostra acció exterior, que de manera proactiva ha promogut l'adhesió a 27 organismes internacionals, uns 150 acords multilaterals i centenars d'acords bilaterals. Però aquesta dimensió política també ha quedat palesa quan Andorra ha patit arran de decisions foranes i que han estat a l'origen d'algunes de les crisis més importants de la nostra història moderna, moments que hem superat gràcies a la nostra capacitat d'adaptació com a país i als nostres lligams, cada cop més forts, amb els diferents actors de la comunitat internacional. Podem esmentar un parell d'exemples relativament recents, i que molts tindrem encara en la memòria. En primer lloc, l'enduriment dels estàndards internacionals en matèria fiscal, que va abocar a Andorra a aplicar una important reforma fiscal, una transformació que, si bé Andorra ja hi estava compromesa, es va accelerar arran d'unes declaracions de l'ex-Copríncep Nicolas Sarkozy que amenaçaven les nostres institucions. O encara recordarem com, durant la pandèmia de la covid, les decisions dels estats i de la comunitat internacional en matèria de fronteres i de política sanitària, en particular per a tot allò que regulava la compra i venda de vacunes, ens va afectar de manera molt directa. Aquesta és una prova directa de la dimensió política de la globalització, però, també del marcat vessant solidari i de xarxa protectora que pot oferir: en un món interrelacionat és més fàcil demanar i donar ajuda als estats veïns estant connectats que des de l'aïllament.

I de manera evident la globalització inclou una dimensió cultural: La difusió de valors i estils de vida a través dels mitjans de comunicació, que també afecta especialment els Estats de petita dimensió territorial, que sovint veuen la seva identitat cultural diluïda en aquest procés. Manuel Castells introdueix dos conceptes addicionals que són particularment rellevants per a petits estats:

- La transformació en una societat en xarxa: la globalització crea una nova estructura de relacions basada en xarxes, que desplaça les relacions jeràrquiques tradicionals.
- I l'espai de fluxos: aquest concepte descriu com les activitats econòmiques, informatives i culturals es mouen a través de xarxes globals, en contrast amb els espais físics tradicionals.

Quin és el rol de la Unió Europea i com ha transitat aquest organisme cap al món globalitzat?

Si bé sabem que les institucions europees neixen després de la Segona Guerra Mundial amb un clar objectiu d'aportar pau i estabilitat a la regió, també és cert que el procés d'integració europea s'inscriu absolutament en una lògica de món globalitzat. La creació del Mercat Comú

i la política comercial comuna no tenen cap més objectiu que unir les economies nacionals i facilitar els moviments comercials i de capitals, però també de persones, d'idees, d'informació i de tecnologies, per enfortir-les enfront d'altres polítiques globals, en particular l'americana o l'asiàtica.

Però no només la política comercial, la política energètica, la política agrícola comuna, la unió monetària o el Pacte Verd són alguns exemples de polítiques que s'han desenvolupat per protegir la sobirania dels països europeus i, alhora, generar unes xarxes pròpies. Les polítiques d'enfortiment de les pimes i els programes europeus, eines indispensables per promoure la cultura, l'educació, la innovació que busquen impulsar el desenvolupament de la regió i millorar la qualitat de vida dels seus ciutadans, són també indispensables per disminuir les desigualtats que aquesta globalització pot generar.

En definitiva, les polítiques de la UE, combinades amb la creació de xarxes d'abast europeu i els acords amb una vuitantena de països, tenen com a objectiu maximitzar els beneficis de la globalització mentre se'n minimitzen els riscos, especialment la pèrdua de poder i identitat en un món cada vegada més polaritzat. I m'agradaria referir-me, en aquest sentit, a la intervenció que l'ex-primer ministre italià i actual president de l'Institut Delors, Enrico Letta, va pronunciar a la Trobada Empresarial del Pirineu del juny passat, en què subratllava que els estats membres de la UE són més competitius, més resilients i més singulars formant part d'un projecte comú que navegant en solitari.

Impacte de la globalització en un petit país com Andorra

És evident que les polítiques globalitzadores afecten de manera més profunda els petits països. La vulnerabilitat econòmica, exacerbada per les crisis globals que no respecten fronteres ni legislacions pròpies, es veu agreujada per la dependència del comerç exterior. Això s'ha fet palès en les darreres dècades, amb fluctuacions econòmiques que ens han afectat de manera igual o més intensa que els països veïns.

La globalització també comporta una pèrdua de sobirania, en limitar la capacitat dels estats de petita dimensió territorial per prendre decisions pròpies en àmbits crucials com l'economia, la fiscalitat i el benestar social, ja que sovint ens hem d'adaptar a normes i regulacions internacionals malgrat ens sembli que no és l'hora. En l'àmbit cultural, l'erosió és clara, i és un efecte que Andorra ja fa anys que experimenta, amb la pèrdua de tradicions pròpies i l'arribada de nombrosos moviments externs.

No obstant això, aquesta globalització que no hem triat, però que existeix i ens afecta, també presenta oportunitats per als Estats de petita dimensió territorial. I l'aprofitament d'aquestes oportunitats depèn en gran mesura de com ens hi adaptem.

Una de les oportunitats clares és la connectivitat amb mercats internacionals: Andorra ha fet passos per intentar trobar l'equilibri entre l'obertura i la protecció. Se'n deriva la situació que vivim actualment, en què l'obertura econòmica ha permès l'entrada d'inversió i empreses foranes sense que, per manca d'homologació amb la normativa europea, els andorrans hagin tingut les mateixes facilitats per desenvolupar els seus negocis amb el mercat europeu. La capacitat d'atraure inversió estrangera també ha estat limitada per la falta d'un marc jurídic equivalent, fet que ha impedit vincular aquesta inversió amb sectors estratègics com la tecnologia o la innovació.

En termes de transferència de tecnologia i participació en xarxes, la nostra condició de petit país i les nostres habilitats han estat grans avantatges. Però aquí de nou, la condició de petit estat, estat tercer de la Unió i allunyat físicament i culturalment d'altres potències, és una limitació evident.

En aquest sentit, la globalització, en el vessant de connexió a diferents nivells, ofereix a Andorra una finestra d'oportunitat per diversificar l'economia, una necessitat urgent per garantir-ne la pervivència i sostenibilitat.

I en aquest context, cal fer-nos la pregunta si un acord d'associació és un instrument que ens fa més o menys vulnerables a aquesta globalització. Ens protegeix dels seus efectes negatius o ens hi exposa?

Recuperant l'inici de la intervenció i a la llum del què s'ha exposat fins ara, m'agradaria fer-ne una anàlisi a través de les diferents dimensions.

Pel que fa a la dimensió econòmica, un acord d'associació ens connecta clarament a un mercat més ampli i ho fa de manera igualitària, amb les mateixes regles del joc. Estableix un marc de referència que facilita la diversificació de l'economia, si l'acompanyem de les polítiques adequades, en sectors que ens resultin estratègics. Obre portes a una major recuperació de talent nacional i a desenvolupar projectes emprenedors que ara no són possibles. L'alternativa, com hem esmentat, és seguir disposant d'una legislació pròpia que no evita els efectes nocius de la globalització però que n'allunya les oportunitats.

Quant a la dimensió social, *a priori* no semblaria que signifiqui un canvi major. Els andorrans ens hem desplaçat pertot arreu i tenim empresaris operant arreu del món. Però és innegable que la lliure circulació de persones que aporta l'acord d'associació facilita aquesta dimensió. En promou l'accés, la democratitza i posa a l'abast la mobilitat de les persones i la internacionalització de les empreses de tothom, no únicament d'aquells que són més tenaços o disposen de més recursos, habilitats o competències. I ho fa des d'una solució asimètrica, on Andorra no té limitacions cap enfora però es mantenen filtres per establir-se a Andorra.

Ja hem comentat la dimensió política i, recuperant els conceptes de Manuel Castells, com ara que el poder el tenen aquells estats i comunitats que tenen accés a les xarxes. Des d'aquesta perspectiva, és innegable que l'acord d'associació enforteix Andorra, la connecta a una nova xarxa que alhora obre la porta a moltes altres. I és que per a un estat de petita dimensió territorial, la connexió amb el seu entorn, crear i enfortir lligams és l'única alternativa a la supervivència. Amb qui han de ser aquests lligams és actualment tema de debat, per bé que els estudis realitzats fins ara, les dades de què disposem, però també la nostra cultura, la història i experiències passades –individuals i col·lectives— dibuixen clarament quin és el nostre entorn privilegiat i amb el qual ens hem de connectar.

Finalment, val la pena analitzar l'encaix d'Andorra en un entorn europeu des del vessant cultural i identitari. Aquesta és una preocupació creixent en la nostra societat i, des del meu punt de vista, absolutament necessària si volem sobreviure com a comunitat. Més enllà de la qüestió europea, arribem ràpidament a dues conclusions: 1) que és la globalització, i no la Unió Europea, qui erosiona les cultures i identitats, i n'observem les afectacions des de fa més de cinquanta anys, aquí i arreu. I 2), a mesura que més avança la globalització, més moviments conservadors apareixen. En aquest aspecte, Andorra tampoc n'ha viscut al marge. En tot cas

se'm fa molt difícil vincular una pèrdua d'identitat a una integració més o menys profunda a la Unió Europea en un entorn en què, per molt que no existís la Unió Europea, la globalització avança. I així s'observa, fins i tot de manera més clara, en altres regions del món on malgrat existir organismes regionals, no existeix una integració com l'europea. En canvi, i manllevant de nou les paraules del senyor Enrico Letta, "l'acord d'associació de la Unió Europea amb Noruega i Islàndia no ha estat una pèrdua d'identitat i qui visiti aquells països se n'adonarà". En conclusió, la Unió Europea pot actuar com un catalitzador per ajudar un petit estat com Andorra a aprofitar les oportunitats que ofereix la globalització, en proporcionar accés a un mercat interior ampli i integrat, que facilita el comerç, la mobilitat laboral i la transferència de tecnologia. A més, les iniciatives europees en innovació, digitalització i sostenibilitat ofereixen recursos i finançament per desenvolupar sectors clau de l'economia, diversificar així les seves fonts d'ingressos i augmentar-ne la resiliència davant de les fluctuacions del mercat global. Simultàniament, la Unió Europea i en particular l'associació que hem negociat amb especificitats importantíssimes úniques, pot ajudar a mitigar els perills associats a la globalització per a un estat de petita dimensió territorial com el nostre, especialment pel que fa a la pèrdua de sobirania i identitat cultural. En primer lloc, perquè no en serem un estat membre sinó un estat associat que ha pogut adaptar molts dels acords a la seva realitat. En segon lloc, perquè la regulació europea en àmbits com la protecció de dades, la competència i els drets laborals proporciona un marc segur que protegeix els petits estats dels efectes adversos de la competència deslleial i de la pressió externa. I, en tercer lloc, perquè ens aporta oportunitats de finançament, xarxes i noves eines que poden enfortir les nostres polítiques nacionals de protecció de la llengua, de la cultura i que justament és el que ens ajudarà a preservar la nostra identitat i estabilitat en un món cada cop més globalitzat. Una alternativa a aquest acord deixaria Andorra més vulnerable davant dels efectes de la globalització, ja presents des de fa dècenns en el nostre dia a dia. En un món cada cop més tecnològic i global aquest fenomen no farà sinó accentuar-se. L'acord d'associació amb la Unió Europea, un organisme internacional que s'ha desenvolupat per protegir la regió d'aquesta globalització, és un instrument que ens permet aprofitar millor les oportunitats d'aquesta mundialització alhora que ens dota d'eines que ens ajuden a protegir-nos dels efectes perversos que se'n desprenen.

Landry Riba i Mandicó,
Secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea

Efectes econòmics de la globalització per a Andorra: de paradís fiscal a possible estat associat a la UE. Passat, present i futur

Antoni BISBAL i GALBANY

Passat: l'Andorra paradís fiscal

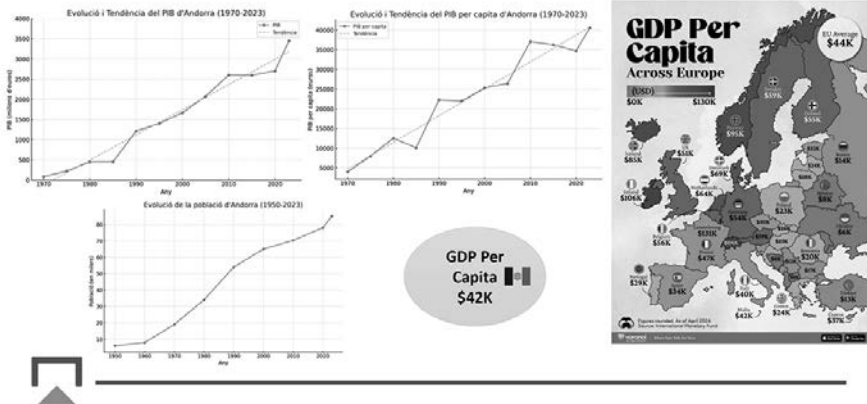
Durant dècades, Andorra ha estat coneguda per la seva condició de paradís fiscal. La seva baixa (o nul·la) fiscalitat i el secret bancari van atreure capitals estrangers, i el sector financer va prosperar de forma important des de mitjan segle xx fins a principi del segle xxi. Durant aquest període, Andorra va construir una economia basada principalment en els serveis financers, el turisme i el comerç. Aquest model econòmic va permetre al país mantenir una economia avançada i en constant creixement, a més de facilitar la transformació d'Andorra en un país modern i desenvolupat.

Algunes dates clau del nostre passat històric

- ❑ **Principis del segle XX**
 - 1914: Construcció de la primera carretera que uneix Andorra amb Espanya
 - Una economia agrària, de subsistència igual que la resta del Pirineu.
 - Una població aproximada de 7.000 habitants
- ❑ **1950-1960: Modernització i Infraestructures**
 - Després de la Segona Guerra Mundial, Andorra comença un procés de modernització. Es construeixen noves infraestructures, com carreteres, escoles i hospitals, per millorar la qualitat de vida dels seus habitants i adaptar el país als temps moderns.
 - El comerç, turisme d'hivern i el seu sistema financer comencen a ser els primers elements que structuren el seu creixement en el PIB.
- ❑ **1968: Creació de la Caixa Andorrana de la Seguretat Social**
 - S'estableix la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS), que proporciona serveis de seguretat social als ciutadans d'Andorra, incloent l'atenció sanitària i les pensions.
- ❑ **1982: Es crea el primer Govern d'Andorra**
 - Es nomena el primer cap de Govern
- ❑ **1991: Andorra apareix a la Llista de territoris qualificats com a paradisos fiscals per Espanya**
- ❑ **1993: Constitució d'Andorra i ingrés d'Andorra en les Nacions Unides**
- ❑ **1990- 2000: Andorra considerada paradís fiscal per la OCDE** amb altres 35 països o territoris no cooperants i comença a aparèixer en nombroses llistes internacionals.
- ❑ **2002: Adopció de l'euro**
 - Andorra adopta l'euro com a moneda oficial, tot i no ser membre de la Unió Europea. Posteriorment, l'any 2011, Andorra signa un acord monetari amb la UE que permet l'emissió de monedes d'euro pròpies.

Evolució històrica Població, PIB, VS PIB per Càpita

No obstant això, amb l'arribada de la globalització, el paradigma va canviar. La creixent pressió internacional per a una més gran transparència financera, així com les demandes de la societat civil andorrana per canvis socials (com l'avortament i els drets laborals) van provocar que Andorra experimentés canvis significatius. El 1993, amb l'aprovació de la Constitució, el país esdevingué un estat independent de dret, democràtic i social. L'adhesió al Consell d'Europa i les primeres eleccions postconstitucionals van marcar l'inici d'una nova era. La necessitat de diversificar l'economia i reduir la dependència del sector financer, comercial i del turisme es va fer evident.

Algunes dates clau del nostre present històric més recent (legislativament)

- ❑ **Any 2007**
 - Llei 20/2007 de societats anònimes i de responsabilitat limitada
 - Llei 30/2007 de la comptabilitat dels empresaris
- ❑ **Any 2009**
 - Andorra deixa de ser considerada paradís fiscal a efectes de la OCDE, al comprometre's com a país a implementar els estàndards de la OCDE sobre l'intercanvi en matèria fiscal. Aquest compromís va ser crucial per a sortir de la llista de països "grisos" de la OCDE que no complien amb les normes internacionals de transparència.
 - Dipòsit de comptes per als empresaris andorranos (persones físiques i jurídiques).
- ❑ **Any 2010**
 - Aprovació de les lleis fiscals andorranes (IS, IAE, IRNR).
- ❑ **Any 2011**
 - Andorra deixa de ser considerada paradís fiscal a efectes de l'estat espanyol amb la Llei d'intercanvi d'informació.
- ❑ **Any 2012**
 - Entrada en vigor de la Llei de l'impost de societats, impost sobre els no residents fiscals, impost sobre les activitats econòmiques.
- ❑ **Any 2015**
 - Entrada en vigor de la Llei de l'impost de l'IRPF
 - Signatura i entrada en vigor dels convenis de doble imposició (França (2014), Espanya, Portugal (2016)...

Situació present d'Andorra: adaptació i transició

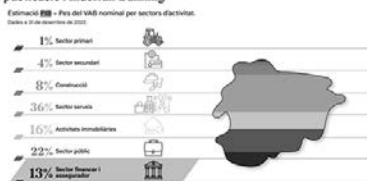
Actualment, Andorra ha pres mesures importants per adaptar-se al nou entorn econòmic i a les exigències de la globalització. La implementació de reformes fiscals i financeres ha estat una prioritat per al Govern andorrà des de la dècada dels anys 2010. Aquestes reformes inclouen la signatura d'acords d'intercanvi d'informació fiscal amb altres països, l'adopció de normes de transparència financera i l'homologació d'un sistema tributari a escala internacional, amb la signatura de diferents convenis de no doble imposició amb els principals estats veïns europeus. Aquests canvis han permès a Andorra sortir de la llista de paradisos fiscals de pràcticament tots els països i organitzacions internacionals, cosa que n'ha millorat la reputació global.

A més de les reformes financeres, Andorra ha invertit en la modernització de les seves infraestructures tecnològiques. La globalització ha facilitat l'accés a les noves tecnologies i ha permès al país modernitzar les seves xarxes de comunicació i adoptar serveis digitals avançats. Aquestes millores han tingut un impacte positiu en diversos sectors, com ara la salut, l'educació i l'administració pública, i ha afavorit una societat més connectada i eficient. El turisme continua sent un pilar fonamental de l'economia andorrana. El país ha desenvolupat una oferta turística diversificada que inclou el turisme de neu, el termalisme, activitats de muntanya i compres, i que atrau visitants de tot el món. Aquest sector ha ajudat a pal·liar els efectes negatius de la crisi financera global del 2008 i de la pandèmia de covid-19, generant ingressos importants i creant llocs de treball.

No obstant això, l'aspecte negatiu continua sent que el país té una economia poc diversificada. El sector primari representa només un 0,3% del PIB (bàsicament, cultiu de tabac i ramaderia), el sector secundari arriba pràcticament al 20% (indústria de la construcció i producció de tabac) i la resta del PIB es troba en el sector terciari, que inclou turisme, comerç, transport, informació i comunicacions, així com serveis financers i immobiliaris.

Situació present

- ☐ Signatura d'acords d'intercanvi d'informació signats amb 24 països.
- ☐ Convenis de doble imposició signats amb 17 països.
- ☐ Sistema fiscal homologable internacionalment.
- ☐ PIB Andorra composició segons publicació Andorran Banking

- ☐ Important dependència del turisme i el comerç, així com de la construcció i les activitats immobiliàries (més del 50% del PIB).
- ☐ Es redueix la importància del sector financer i augmenta la del sector públic.
- ☐ Economia encara poc diversificada i dificultats de trobar empreses d'alt valor afegit que es vulguin instal·lar al país.

Situació present

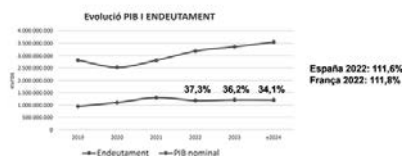
- ❑ Finances públiques sanejades
- ❑ Important dependència de les taxes i els impostos indirectes.
- ❑ Els impostos directes agafen rellevància any rere any.

Evolució Ingressos

	Presupost 2024	Presupost 2023	Variació 24 vs. 23	% variació 24 vs. 23
Ingressos corrents	585.885.427	526.437.807	59.447.621	11%
Impostos directes	155.837.325	114.541.588	41.295.737	36%
Impostos indirectes	327.925.956	336.356.189	(8.430.233)	(3%)
Taxes i altres ingressos	66.996.194	47.581.205	19.414.889	41%
Transferències corrents	37.631	37.631	-	-
Ingressos patrimonials	35.088.321	27.921.094	7.167.227	26%

- ❑ Canvi del paradigma de finançament de les arques de l'Estat i adaptació als entorns internacionals.

Evolució endeutament

Situació present

- ❑ Sistema Financer Andorra
 - 7 Entitats bancàries l'any 2000 a 3 entitats bancàries l'any 2024.
 - Pèrdua de pes del sector financer respecte el PIB.
 - Presència internacional de la banca andorrana amb obertura de noves oficines internacionals.
 - El sector financer andorrà deixa de ser local per competir en un món global.
- ❑ Modernització de les infraestructures
 - Millorar la competitivitat del país passava per tenir millors carreteres.
 - Importants inversions en túnels, telecomunicacions (fibra) i transport públic.
 - El repte es trobar alternatives al transport en carretera (aeroport, tren,...)
- ❑ Diversificació econòmica
 - La dependència excessiva del turisme, comerç, el sector financer i darrerament la construcció, ha estat identificada com una vulnerabilitat de la nostra economia.
 - El govern andorrà ha impulsat iniciatives per fomentar altres sectors com la salut, l'esport, l'educació i les tecnologies de la informació.
 - S'ha impulsat la diversificació econòmica a través del sector públic amb iniciatives com l'ADI o Andorra Business.
 - Queda molt camí per recórrer i valorar si Andorra pot aportar el valor afegit que altres centres internacionals aporten (Portugal, Barcelona, Països centro-americans, Suïssa, Països asiàtics, etc...)
 - Requereix un microclima adaptat a cada sector. "Hubs" tecnològics o sectorials que busquin donar alt valor afegit i diferenciació.
 - Falten infraestructures i xarxa de transports i comunicacions adaptades a aquests nous sectors.

Sector financer

Històricament, Andorra ha estat un centre financer atractiu per a inversors estrangers gràcies a la seva fiscalitat i el secret bancari. Amb l'arribada de la globalització i les reformes esmentades, el sector financer andorrà ha iniciat un període de diversificació amb una expansió i creixement internacional. Les entitats bancàries andorranes es globalitzen i comencen a oferir els seus productes i serveis a escala internacional. Algunes entitats bancàries andorranes deixen de ser bancs locals per convertir-se en bancs internacionals, amb importants creixements que porten els seus balanços a ser més grans fora que dins del territori andorrà.

El sector financer andorrà es modernitza i s'adapta a les exigències d'un món global, amb l'objectiu de crear valor en els seus productes i serveis, tant per als clients, proveïdors, accionistes, com per a qualsevol tercer. L'objectiu és que la plaça financera andorrana sigui reconeguda i respectada internacionalment.

Modernització de les infraestructures

La globalització ha fet que la modernització de les infraestructures andorranes fos una prioritat per als diferents governs en les darreres dècades. Millorar la competitivitat del país passava per invertir en millors carreteres (la construcció de túnels i ponts ha facilitat l'accés al país, ha reduït el temps de viatge i ha millorat la seguretat viària), així com inversions en transport públic, telecomunicacions i infraestructures digitals.

Tot i això, el gran repte actual es troba a buscar altres alternatives de transport diferents al transport per carretera. L'aeroport i el tren continuen sent els grans reptes de futur per a Andorra, on des de fa temps els andorrans inverteixen grans esforços i dedicació sense trobar els fruits esperats. Aquests aspectes marcaran el futur d'Andorra.

Diversificació econòmica

Un dels principals objectius d'Andorra els darrers anys ha estat la diversificació de la seva economia. La dependència excessiva del turisme, el comerç, el sector financer i darrerament la construcció ha estat identificada com una vulnerabilitat de la nostra economia, especialment en temps de crisi global i durant la pandèmia. El govern andorrà ha impulsat iniciatives per fomentar altres sectors com la salut, l'esport, l'educació i les tecnologies de la informació. Aquestes iniciatives han buscat impulsar la creació de parcs tecnològics, incentius per a empreses emergents (*start-ups*) i la promoció de la recerca i el desenvolupament. No obstant això, queda molt camí per recórrer i pot ser que encara no ens trobem on ens hauria agradat.

Situació de futur

☐ Integració a Europa i Acord d'associació

➤ **Corrent del SI**

- Integrar-nos en la comunitat internacional a la que pertanyem. No podem quedar-nos a un costat i cada vegada més aïllats.
- En un món global ha d'adaptar-se als estàndards i regulacions internacionals. L'equiparació de la normativa andorrana a l'europea és una garantia d'equiparació amb estàndards internacionals.
- El futur d'Andorra no és compatible sense un accés lliure al mercat europeu, una major atracció d'inversions estrangeres i la possibilitat de participar en programes i projectes europeus.
- Sectors importants de l'economia andorrana han dit clarament que estan a favor del SI, per exemple sector financer.
- Importància de tenir un sector financer solvent i reconegut internacionalment, per garantir el funcionament de l'economia domèstica d'un país.
- Els països del nostre entorn segueixen regulant i considerant a països externs com a no cooperants o amb dificultats d'ètica. Andorra no pot quedar apartada. La OCDE presentarà noves normes dels models del segon pilar BEPS que podrà modificar els impostos mínims globals a tributar a nivell internacional.
- Els desavantatges del present seran desafiaments a mig termini i avantatges de futur.
- Altres...

➤ **Corrent del no**

- La integració comportarà desafiaments significatius que seran desavantatges pel futur. Sectors concrets poden sortir perjudicats en el curt termini.
- Adaptar tot el cabal legislatiu comunitari. L'Acord implica l'equiparació de la normativa andorrana a l'europea.
- Preocupa els requisits per a la lliure circulació de persones per als estats membres de la UE.
- Inquietud en certs col·lectius per l'establiment de noves empreses i professionals a Andorra.
- Incertesa sobre la pèrdua de competitivitat dels empresaris i empreses andorranes.
- Es vol renegociar l'acord, no de forma global sinó sectorial.
- Altres...

Futur: cap a la integració europea

El futur mostra dos corrents oposats. D'una banda, una Andorra que té com a objectiu integrar-se encara més en la comunitat internacional, buscant associar-se amb el nostre entorn europeu a través d'un acord d'associació amb la Unió Europea (UE) i que pretén continuar sent una Andorra diversa culturalment, sense pors ni complexos. Aquesta Andorra entén que els nous acords, convenis i regulacions internacionals són el camí per seguir creixent i reconèixer-nos globalment. El futur d'Andorra no és compatible sense un accés lliure al mercat europeu, una atracció més gran d'inversions estrangeres i la possibilitat de participar en programes i projectes europeus.

No obstant això, hi ha un altre corrent que pensa que aquesta integració comportarà desafiaments significatius que seran desavantatges per al futur. Una Andorra que s'haurà d'adaptar a les estrictes regulacions de la UE en àmbits com el medi ambient, la competència i la protecció dels consumidors, entre d'altres. A més, amb la incògnita si s'haurà de reformar encara més el nostre sistema fiscal, canviar el model de lliure circulació de persones o el sistema econòmic per complir amb l'estricta normativa europea. Aquest corrent considera que generarà tensions internes i sacrificis a curt, mitjà i llarg termini difícils d'assumir. Una Andorra que considera que estem millor com estem i que no ens hem de complicar la vida.

Conclusió

La globalització ha estat un factor determinant en la transformació d'Andorra, d'un paradís fiscal a un país que busca una integració més gran en la comunitat internacional. Mentre que els beneficis del creixement turístic, un sistema financer internacionalitzat i la modernització tecnològica han estat significatius, el país també ha hagut d'enfrontar-se a reptes com la vulnerabilitat econòmica i la pèrdua de tradicions locals. La possible associació a la UE representa una nova etapa en aquesta transformació, que podria aportar encara més beneficis econòmics alhora que planteja nous desafiaments.

Andorra, amb la seva història singular i la seva capacitat d'adaptació, segueix evolucionant en el complex escenari de la globalització, i busca equilibrar els avantatges de la integració internacional amb la preservació de la seva identitat i sobirania. La clau per al futur del país serà la seva capacitat per aprofitar els nous reptes i les oportunitats que ofereix la globalització, mentre en mitiga els impactes negatius, amb l'objectiu d'assegurar un desenvolupament sostenible i equilibrat per a les properes generacions. Aquesta és la nostra obligació!

Antoni Bisbal i Galbany,
soci-director de Crowe Andorra i Degà del Col·legi Oficial d'Economistes d'Andorra

Finestres al món

Felip GALLARDO i HURTADO

Jo no hauria de ser aquí avui; de fet, no hauria de parlar català i encara menys haver estat convidat.

Fa 33 anys que la policia d'Andorra em va expulsar del país, per via administrativa, perquè no tenia el permís de sojorn i treball. Una persona nascuda a Xile no tenia moltes possibilitats. Ara sóc un dels molts membres actius de la nostra societat.

Aquest és un exemple de com ajudem els nostres conferenciant a captar l'atenció de l'audiència amb un missatge colpidor. Volem que els nostres ponents puguin fer la millor conferència de la seva vida. Nosaltres formem part del TEDxAndorra.

Som un grup de persones benèvols que formem part de l'organització local i gràcies a les quals podem realitzar el procés de curació seguint les directives de TED, que ens permeten dissenyar tots els detalls de les finestres que obrim al món.

Les xerrades TEDx tenen un durada màxima de 18 minuts, encara que en les últimes edicions suggerim un màxim de 15 minuts, com avui. Els darrers estudis demostren que el temps d'atenció d'un adult ha anat canviant de 18 minuts fa uns 30 anys fins ara, que s'ha reduït a uns 15 minuts.

Però què són les conferències TEDx? Són idees que val la pena difondre organitzades localment, per un grup de gent que, benèvolament, es dedica a obrir finestres al

món des dels llocs més insospitats del nostre planeta. Presons, esglésies, espais oberts, etcètera.

Tot va començar fa 40 anys, quan Chris Anderson va iniciar les xerrades TED... Al cap de poc es va adonar que el que importa difondre són les idees que hi ha a cada una de les comunitats properes. Per això es va crear la llicència TEDx, perquè grups de gent de manera local poguessin parlar i compartir els projectes més rellevants de la seva comunitat. S'han fet més de 4.700 xerrades TED i té més 25 milions de subscriptors.

Durant els 15 anys de l'existència de TEDx, s'han fet gairebé 45 mil esdeveniments, 217 mil xerrades locals amb més de 8 mil milions de visualitzacions.

Pensem que des de començament d'any, el 2024, hi ha hagut més de 3,5 esdeveniments en 148 països.

Nosaltres a Andorra vam fer el primer fa 13 anys, el 2011, amb un grup de persones que van fer possible que el primer TEDx veiés la llum. El primer TEDxAndorrallaVella. Hem fet 17 TEDx en diferents formats, més de 120 conferenciant amb un total de més de 12,5 milions de visualitzacions.

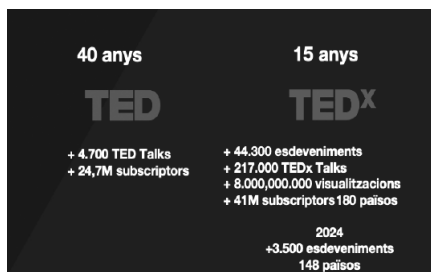
TEDx són conferències organitzades localment sota la llicència TED.

TEDx és una finestra oberta, de bat a bat, des de la nostra societat al món; cerquem idees, inquietuds, neguits de la nostra comunitat propera per compartir amb el món.

Si ens remuntem al 1960, el canadenc Marshall McLuhan ja popularitzava el concepte de veïnatge universal. Aquest concepte considerava que els mitjans de comunicació convertien el món en una petita comunitat. Hem de tenir en compte que en aquell moment encara no hi havia xarxes socials, però sí que hi havia la idea que el món es feia més petit i que tots estariem interconnectats, pel bo i pel dolent. Des d'aleshores hi ha hagut molta gent a favor i en contra d'aquesta idea de globalització, on l'individu forma part d'una sola comunitat.

El veïnatge universal de McLuhan descriu la creació d'un món més interconnectat, que és un aspecte fonamental de la globalització. L'intercanvi ràpid d'idees i informació, facilitat per les eines de comunicació modernes, és un factor clau dels processos d'integració mundial que caracteritzen la globalització.

Aquest enfocament, que ja el podem

comprovar avui en accions, per petites que siguin, va modelant el nostre futur i també el present.

Pensem a escala petita; quants de nosaltres vivim en un edifici, amb veïns?, en una ciutat? Més o menys sabem qui viu a prop nostre, en sabem els costums, potser els horaris, fins i tot quan fa sardines per sopar. Ara pensem a una escala més gran, què està passant a França, a Espanya i al Japó. Som un veïnatge universal.

Fa 33 anys Andorra tenia una altra imatge, la fotografia de quan jo vaig arribar a Andorra és diferent. Ja no som el país conegut, solament pels seus veïns fronterers, al mig dels Pirineus. Després de molta feina feta per la comunitat, ja hi ha gent que ens mira i que es fa una idea de qui som i com som.

Nosaltres, els que organitzem TEDx pel món, volem contribuir activament en aquest relat, les idees que mereixen ser difoses des de la nostra comunitat les ensenyem al món i de la mateixa manera mirem què està passant a altres llocs del planeta.

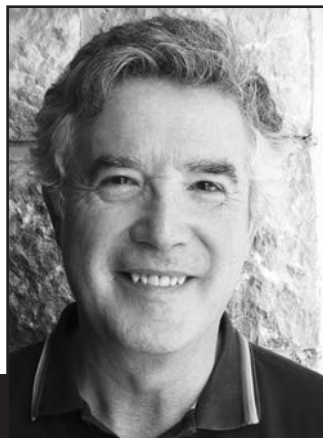
Aquest procés d'integració dins de la globalització té diferents velocitats, però sempre hem de tenir clar que qualsevol esdeveniment que passi al món, ens tocarà tard o d'hora a nosaltres. No podem esdevenir una illa aïllada del món. Hi ha aspectes positius i negatius que no podem controlar, ja som part d'aquest canvi, d'aquest procés. Des de les nostres organitzacions podem aportar enteniment i comprensió de què i com som nosaltres en aquest petit país dels Pirineus, perquè si dins d'aquest veïnatge universal ens podem conèixer millor amb finestres obertes al món podrem esdevenir una millor versió de la nostra societat.

Felip Gallardo i Hurtado,
emprenedor, representant de conferenciant associat a Speakers Associates, professor d'anglès, fundador i organitzador a TEDxAndorraVella i TEDxCanillo

Algunes reflexions sobre Andorra i la globalització

Vicenç MATEU i ZAMORA

Resum

La ponència es presenta com una primera reflexió, forçosament sintètica, a l'entorn de l'afectació de la globalització al Principat d'Andorra. Després d'unes consideracions introductòries sobre el concepte de globalització, es recorda breument la posició andorrana tradicional davant l'exterior. S'afirma a continuació la irrupció d'un nou escenari, el de la globalització, com a realitat indefugible. Se subratlla que aquest nou horitzó coincideix amb el reconeixement internacional d'Andorra com a subjecte polític que obliga el Principat a posicionar-se i com això s'esdevé en un escenari de creixent polarització. Segueix una reflexió sumària sobre la qüestió de la sobirania en el moment actual i específicament en relació amb l'acord d'associació. Finalment, la ponència aposta per una continuïtat adaptativa de la filosofia política andorrana, ajustada als nous temps i a la nova realitat històrica i social.

Índex

1. Globalització, globalitzacions. Reflexions introductòries.
2. La posició tradicional d'Andorra davant l'exterior.
3. Nou escenari: La globalització.
4. Constitució, reconeixement d'Andorra com a subjecte polític i obertura al món.
5. Necessitat de posicionament internacional, creixent polarització.
6. La qüestió de la sobirania.
7. Nous temps, una mateixa filosofia política.

1. Globalització, globalitzacions. Reflexions introductòries

El concepte de *globalització* és un de tants conceptes que tots comptem conèixer de manera genèrica i mentre no en volem precisar el sentit. És en baixar al detall quan ens adonem que potser no tots l'entendem de la mateixa manera, o que no posem l'accent en les mateixes qüestions.

De vegades *globalització* i *mundialització* s'usen com a sinònims en llengües diverses, de vegades es distingeix el significat dels conceptes per referir-se a dues realitats diferenciades. Així, mentre que *mundialització* s'empraria per una descripció fàctica del procés històric, *globalització* es reservaria per destacar una voluntat manifesta de fer convergir les economies i els països en un únic escenari mundial.

En l'eix temporal, es poden assenyalar dues o tres globalitzacions. Alguns consideren la primera globalització els viatges de Colón i de Magalhaes, altres entenen per la primera globalització el moment de l'aparició i el desenvolupament del ferrocarril al llarg del segle XIX. En qualsevol cas, moments d'especial connexió entre realitats fins aleshores més allunyades. Viuríem actualment, doncs, la segona globalització, o la tercera, si se sumen les dues anteriors. Des d'un punt de vista temàtic, tot i que és difícil de destriar-ne netament els diferents aspectes –estretament entrelligats–, hom pot distingir una globalització econòmica, política, social, cultural, ideològica, en les costums, àdhuc generacional...¹

Obviament, el joc de la globalització no afecta a tots els països per igual. Els països forts econòmicament i políticament, són també forts a l'hora d'exportar els seus hàbits i formes de vida, fent-ne estàndards que fàcilment són imitats arreu. En aquest sentit, la globalització no és tampoc neutra ni homogènia. Podríem dir en aquest sentit que hi ha països *globalitzadors* i països *globalitzats*.

La força actual del fenomen, tanmateix, podria fer-nos oblidar que les societats anteriors a la civilització actual no han estat mai totalment aïllades ni autàrquiques i això tant des d'una perspectiva general com en el cas mateix d'Andorra. A través de l'anècdota, bé es podria dir que en l'imaginari occidental el relat de Marco Polo ha fet molt de mal, en presentar en la cultura popular les civilitzacions del passat com realitats aïllades i sense contacte entre sí. El contacte i la influència mútua ha existit sempre, si bé, és clar, a un nivell molt inferior. És conegut el tràfic de mercaderies, objectes i idees entre les civilitzacions grega, romana, persa, índia i xinesa.²

Globalització en la política i les relacions internacionals d'Andorra

Tot i que, tal com dèiem, és pràcticament impossible separar els diferents aspectes de la globalització, en aquestes pàgines ens centrarem sobretot en la globalització política i en les relacions internacionals. En aquest camp, la globalització té un pes extraordinari.

De fet, la força del fenomen és tal que ha donat lloc a un nou eix de diferenciació política: el del cosmopolitisme liberalisme versus el localisme i la defensa de les identitats nacionals, que en diferents països adopta formes diferents segons la història i els condicionants de cada lloc. La defensa del localisme evidencia un malestar compartit d'aquells que, des del territori, se senten deixats de banda per la globalització. I bé podríem dir que aquest eix ja és present a Andorra: en relació amb l'acord d'associació, en bona mesura els defensors i els detractors del text citen pràcticament les mateixes qüestions: obertura, competència, sobirania, immigració... Els defensors del liberalisme cosmopolita les veuen positivament, els defensors del territori i de l'àmbit local, ben al contrari.

I aquest malestar acaba generant una idea negativa de la doctrina liberal. Entre moltes altres i complexes raons, el desequilibri entre la força dels agents econòmics i molt particularment de les grans companyies i la menor activitat, voluntat o capacitat reguladora dels estats, causa

una erosió molt significativa de les classes mitjanes amb totes les seves conseqüències, i en particular amb aquelles associades amb la pau i l'estabilitat social.³

L'extraordinària força de la globalització n'imposa una percepció com una realitat imparable. Tanmateix, en uns anys, potser les coses no es vegin de la mateixa manera. No fa pas tant, era un lloc comú afirmar *la fi de la història*, segons la tesi hegeliana degudament revisitada i publicitada per Francis Fukuyama. Avui, ben pocs s'apuntarien a aquella interpretació. Popper ja alertà al seu moment de la temptació del determinisme històric, de la creença en unes lleis de la història, en un inexorable esdevenir d'aquesta.

Que no ens passi el mateix amb la idea de globalització. Potser viurem per sempre més en un món globalitzat; potser no. Potser la globalització no deixa de ser únicament un entre els diversos camins possibles. Potser el futur a venir serà, no el d'una única societat mundial, sinó el de dues o tres grans realitats polítiques, econòmiques i socials més o menys autàrquiques.

2. La posició tradicional d'Andorra davant l'exterior

L'actitud tradicional d'Andorra davant l'exterior ha estat guiada per la consciència de l'escassa capacitat d'enfrontar els perills o les amenaces externes. Per raons de mida, Andorra difícilment podia imposar-se a un desafiament exterior i menys encara recorrent a la força.⁴ S'imposava doncs una posició de discreció i prudència, de restar al marge defugint qualsevol ostentació, d'evitar de cridar l'atenció.

La il·lustració més explícita d'aquesta actitud és la màxima 44 del *Polítar andorrà*, referida a la número 46 del *Manual Digest*. Diu la màxima del *Polítar*: *Los caminos dels ports no han de ser molt bons, ans bé fragosos y dolents, sols se puga transitar merament, al contrari los caminos reals de dins de les Valls, y limpios*. La màxima recomana de mantenir nets els camins del país, mentre aconsella de no guardar la mateixa cura en la neteja d'aquelles vies que connecten Andorra amb l'exterior, sobretot per evitar així l'arribada o el pas de tropes per Andorra. No cal posar-ho fàcil als estrangers, que poden esdevenir enemics, davant els quals més aviat convé una actitud de reserva i prudent desconfiança, sabedors que no es podrà fer front a certes amenaces. Un cert aïllament de les Valls no havia de ser forçosament perjudicial, ans al contrari.

Davant l'amenaça dels forasters, convenia de fer-se el desentès, de *fer del Ciego, mut, y sort*, tocava de *fer l'andorrà*. Avui, no cal estendre-s'hi massa, la realitat és una altra. Vivim, ens agradi o no, en el món global, en el món de la transparència i la instantaneïtat. Ja no hi ha camins *bruts i pedregosos* que aïllin les tranquil·les i remotes Valls d'Andorra. L'aposta per l'obertura no permet ja els espais d'ombra. Per molt que ens tapem la cara amb les pròpies mans, com fan els infants per amagar-se, els altres continuen veient el que fem.

El món ha canviat molt i molt de pressa, però potser no ho ha fet en la mateixa mesura la mentalitat andorrana-pirinenca de prevenció i desconfiança davant el desconegut, davant l'estranger. Potser les mentalitats evolucionen a tot un altre ritme. La prudència davant l'exterior, la reserva amb el foraster, la discreció, és un sentiment que en bona mesura encara perdura, com un sòlid romanent, si bé per agregació de noves aportacions i noves perspectives vingudes d'arreu aquest criteri es va modificant pas a pas. Allò que es coneix tradicionalment com *fer l'andorrà* és el contrari, en bona mesura, a haver-se de manifestar, a haver-se de posicionar, a cridar l'atenció.⁵

3. Nou escenari: la globalització

Amb els avenços tècnics produïts al llarg del segle xx i les primeres dècades del segle xxi, i molt especialment després de la revolució digital encara en procés, la globalització ha esdevingut una realitat indefugible, ha esdevingut el nou marc de referència en el qual esdevenen les coses. El món s'ha empetitit en temps i espai. En l'àmbit virtual la rapidesa i de vegades la resposta quasi instantània ha esdevingut la norma. En el món físic, ens hem habituat, sense donar-hi importància, a una oferta continuada i immediata que exigeix el trasllat continu de mercaderies arreu del món, amb un enorme esforç logístic i que mou una extraordinària activitat econòmica.⁶ Davant d'aquest nou horitzó, no té cap sentit amagar el cap sota l'ala, no es pot fer veure que això no és així i que nosaltres vivim en una realitat al marge que no es veurà afectada pel que passa arreu.

I en paral·lel a aquesta transformació, ha tingut lloc l'obertura al món d'Andorra com a subjecte polític. És aquest un fenomen fonamental per entendre el desafiament que ha d'afrontar Andorra amb la globalització. Si bé en molts altres aspectes –l'econòmic, social, en els costums i els hàbits en un sentit ampli– l'afectació de la globalització al Principat hauria estat la mateixa, si Andorra no hagués definit clarament el seu estatut internacional amb la Constitució del 1993, en l'aspecte polític i en les relacions exteriors l'impacte de la globalització hauria estat, ben segur, de molt menor intensitat. Si Andorra, tal com definia irònicament el professor Karl Zemanek, no hagués deixat de ser un *objet* *jurídico no identificat*, (OJNI) i no hagués estat reconegut com a estat en dret internacional, no hauria estat requerit a exercir la seva responsabilitat de posicionament en tantes i tantes qüestions d'acord amb el seu nou estatut.⁷

4. Constitució i reconeixement d'Andorra com a subjecte polític i obertura al món

A partir de l'aprovació de la Constitució, el 1993 el Principat d'Andorra surt de la nebulosa jurídica en què es trobava per ser acceptat plenament com un estat per la comunitat internacional. Espanya i França reconeixen en primer lloc el Principat i aquell mateix mes de juliol Andorra entra a les Nacions Unides. El 1994 Andorra s'incorpora al Consell d'Europa, i poc a poc va establint relacions bilaterals amb un bon nombre d'estats.⁸

Avui en dia Andorra té relacions diplomàtiques amb més de 150 estats, és membre de 27 organismes internacionals i observador en 3 més. El Principat ha signat més de 320 convenis internacionals.

Utilitzant una figura espacial, bé es podria dir que la política exterior andorrana s'articula en cercles concèntrics al voltant del país. Un primer cercle comprendria el que han estat les relacions històriques d'Andorra amb el seu entorn més immediat, amb les comarques veïnes amb les quals Andorra s'ha relacionat tradicionalment. Un segon cercle de relació comprendria els països veïns, Espanya i França. D'aquesta particular relació en penjaria la doble pertinença alhora a la Francofonia i a les Cimeres Iberoamericanes, única i especial. Un tercer nivell de relació afectaria la relació amb la Unió Europea. Més enllà, el Principat té un nivell de relació excel·lent amb molts estats. Andorra manté una política especial de comunicació i complicitat amb els petits estats europeus i mira de mantenir alhora les millors relacions amb les grans potències.

La política exterior d'Andorra és una política molt recent, amb tradició escassa, en fase de

constituir-se, que s'enfronta a molts assumptes per primer cop, que mostra els avantatges i els inconvenients d'una diplomàcia encara emergent.⁹

La novetat de la política exterior fa que sovint aquesta sigui poc compresa per la població i que no en vegi la necessitat, quan precisament en un estat de la reduïda dimensió d'Andorra molts assumptes tenen de seguida un component internacional i no podrien satisfer-se sense l'ajut i la col·laboració exterior i/o dels països veïns, com és sovint el cas.

El fet que Andorra sigui a dia d'avui membre de ple dret de la comunitat de les nacions porta implícita una obligació de posicionament i de prendre part de manera continuada, tal com succeeix, per exemple, en els organismes internacionals. I és en aquests organismes, en l'exercici del multilateralisme, on el vot dels diferents estats val el mateix, on el Principat pot mostrar la seva força en peu de relativa igualtat¹⁰ amb altres estats i donar el seu vot a l'opció més adient o negociar el seu suport.

5. Necessitat de posicionament internacional, creixent polarització

Com a membre de ple dret de la comunitat internacional –com a subjecte polític–, el Principat no es pot sostreure a la permanent exigència de posicionament, fins i tot en temes allunyats de la quotidianitat i dels interessos andorrans.

En els organismes internacionals dels quals Andorra forma part, les declaracions, les demandes de suport a unes candidatures o unes altres, les preses de posició, les votacions tenen lloc de manera contínua en haver d'enfrontar els múltiples escenaris i conflictes.¹¹ A voltes són qüestions en les quals Andorra pot tenir un interès proper, a voltes són posicionaments sobre principis, sobre les prioritats andorranes en matèria de política exterior o sobre la defensa dels drets humans o la legalitat internacional, però a voltes són qüestions més o menys llunyanes –això no vol dir menys importants– sobre les quals el país no té doctrina establerta ni tampoc la possibilitat de fer-ne un seguiment molt acurat. En totes elles, tanmateix, hi ha una exigència de posicionament.¹²

Aquesta exigència s'esdevé, a més, en un escenari de gran rapidesa, d'immediateza en la resposta, de vegades ratllant la precipitació, que dona poc temps a rumiar adequadament una determinada posició, si és que no es compta amb una posició prèvia o una doctrina elaborada a l'avança.¹³

I tot això s'esdevé en un escenari de polarització creixent. El 1992, poc després de la caiguda del mur de Berlín, i com a teorització de la nova situació, el politòleg nord-americà Francis Fukuyama publicava *La fi de la història i l'últim home*. Ens hi hem referit abans. Fukuyama assumia, en versió contemporània, la presentació d'Alexandre Kojève de la tesi hegeliana de la fi de la història, entenent per tal, i de manera molt simplificada, l'adveniment mundial del marc democràtic occidental com a realitat insuperable i en la qual a partir de llavors només podria tenir lloc la política, i tancava la porta a altres models alternatius de governança políticocial.

És clar que el diagnòstic de Fukuyama fou un diagnòstic equivocat.¹⁴ L'horitzó de l'extensió planetària del model democràtic occidental no s'ha produït. Ben al contrari. Dit amb tota la prudència necessària, els moviments polítics de les primeres dècades del segle XXI semblen més aviat certificar l'adveniment d'un món multipolar, amb dos models rivals i alternatius –el model democràtic nascut de la Il·lustració occidental, amb les corresponents llums i ombres–

i un model més autoritari, que es desmarca dels valors d'Occident i reivindica altres tradicions de pensament i organització social, en consonància amb l'enfrontament en tots els àmbits en camí d'instal·lar-se entre els Estats Units d'Amèrica i la República Popular Xina. El naixement i voluntat de consolidació del sud global és un dels fenòmens més importants a tenir en compte en l'esfera mundial en els propers anys.

L'adveniment d'aquest nou món demana una nova prudència política i l'exigència d'un alineament més gran al que havíem estat acostumats els darrers temps. Certs esdeveniments a escala internacional –n'és paradigmàtica la guerra d'Ucraïna– han accelerat la polarització mundial i l'exigència d'un posicionament clar i inequívoc. Amb o sense acord d'associació amb la UE, la pertinença del Principat a la comunitat política europea marca clarament un nínxol de posició del qual és difícil que Andorra es pugui o vulgui sostreure. En definitiva, la geopolítica mana. Les excel·lents relacions que el nostre país havia mantingut els darrers temps amb algunes de les més grans potències demanen cada cop més un esforç suplementari. Andorra ha esdevingut subjecte polític en un món globalitzat. En un món que en l'actualitat va camí d'una polarització creixent on és cada cop més difícil de restar al marge i on la geopolítica pot arribar a determinar la posició de cadascú. Andorra, situat com una illa en el si de la Unió Europea, difícilment pot posicionar-se de manera gaire diferent a com ho fan els països veïns i les institucions europees. De forma gairebé natural i per la força de la història i els valors que compartim, Andorra forma part inequívoca del bloc occidental amb tots llurs avantatges i també amb llurs servituds.¹⁵

6. La qüestió de la sobirania

Val la pena parar una mica per analitzar la qüestió de la sobirania en l'horitzó indefugible de la globalització i en l'escenari d'un món fortament polaritzat. Sembla clar que, un cop dibuixat aquest panorama, les proclames a favor mereixen certa prudència i mesura. Quan hom n'escolta alguns defensors, sembla que parlen des d'una posició poc ajustada, tant pel que fa al moment present com al llarg de la història, i mantenen la ficció irreal d'una Andorra sobirana. És clar que Andorra avui en dia té les limitacions a la seva sobirania inherents a la seva incardinació històrica i geogràfica, però segurament és que no n'ha estat mai, de plenament sobirana, tal com es vol presentar. Més aviat cal pensar, de manera realista, en un concepte, el de sobirania, evolutiu i adaptatiu per força en un context dinàmic i canviant. Avui en dia gairebé cap estat pot proclamar-se totalment sobirà. Molt menys, és clar, si parlem de petits estats.

Coprínceps sobirans

Si hom es para a pensar en l'evolució de la sobirania d'Andorra al llarg de la història, és prou evident que cal matisar molt segons quines afirmacions. En primer lloc, al llarg de la història i fins a la Constitució, estrictament parlant, els detentors de la sobirania sobre les Valls d'Andorra eren els Coprínceps, sobirans a títol personal, que exercien el seu poder de forma indivisa.¹⁶ Fins i tot obviant aquesta realitat primera i determinant, sembla clar, en segon lloc, que davant l'exterior, mai el Principat d'Andorra no ha pogut presentar una posició de força. Per raons òbvies i ja esmentades, Andorra ha hagut de rebutjar sempre l'enfrontament,¹⁷ buscar les solucions per altres camins i acceptar sempre, per tant, certes renúncies o autolimitacions.

Sobirania des de la flexibilitat i el no-enfrontament¹⁸

Avui en dia, l'acció exterior d'Andorra continua sostenint-se en una filosofia de no-enfrontament. En assumptes cabdals, i a voltes en assumptes no pas tan importants, Andorra difícilment pot decidir *sobiranament* en contra dels principis de la comunitat internacional o dels interessos dels països de l'entorn més immediat. A la pràctica, Andorra ha votat ben poques vegades de manera diferent de com ho han fet Espanya o França i sempre en ocasions més o menys intranscendents. En assumptes de més volada, Andorra se sol alinear sempre amb el posicionament dels països veïns. I només en dos casos, en la guerra d'Iraq i en el reconeixement de Kosovo, on Espanya i França van votar de manera diferent, Andorra es va alinear amb la posició majoritària a escala internacional, que va coincidir aleshores amb la posició francesa.

Sobirania i acord d'associació

En aquests moments, Andorra debat sobre la conveniència o no de l'acord d'associació amb la UE. Precisament un dels arguments del partidaris del no és la pèrdua de sobirania per part del Principat. És veritat que cedir als tribunals europeus la darrera paraula en cas de conflicte entre Andorra i la UE quant a la interpretació de l'acord es pot entendre *a priori* com una cessió en aquest sentit. Tanmateix, cal posar les coses al seu lloc i acceptar un cert bany de realisme. En bona mesura, la *sobirania* andorrana s'exerceix realment només fins on no molesta en excés els interessos dels països veïns, i en aquest sentit, la submissió als tribunals europeus en cas de conflicte pot esdevenir una garantia afegida davant la posició de força que Espanya i/o França poden exercir cap a Andorra.

L'acord no afegirà noves limitacions a la sobirania andorrana. La manera en què Andorra va haver d'adoptar a correuita les sancions contra Rússia per la guerra d'Ucraïna o el cas del sucre¹⁹ amb Espanya els primers anys del segle XXI il·lustren clarament els límits de la sobirania de les Valls. Sembla millor tenir una sobirania garantida per una xarxa de 27 estats i la UE que no per Espanya i França únicament.²⁰ O dit altrament, si mai hi hagués un rebuig a l'acord d'associació que estableix un determinat encaix –com se n'ha dit tants cops– en l'espai de construcció europea, l'interès d'Andorra pot passar a ser majorment *tutelat* i més dependent encara de les voluntats dels estats francès i espanyol i els seus respectius governs.²¹

A més, les aproximacions a situacions o països en una línia diferent a la de la UE són cada cop més dificultoses. Gairebé es podria dir que les decisions sobiranes d'Andorra ho són únicament si no contradiuen, en assumptes importants, el que decideixen els països veïns i la mateixa UE. La geografia i la geopolítica manen. Andorra forma part, com la totalitat dels països europeus, des d'Islàndia fins a Geòrgia –i amb l'excepció de Rússia i Bielorrússia, és clar– de la Comunitat Política Europea (CPE), espai de construcció política i d'alineament internacional més enllà de les estructures més formals de la UE.²²

Sobirania i doble nacionalitat

Un altre aspecte gens negligible a tenir en compte és la relació entre sobirania i doble nacionalitat. Malgrat tota la proximitat i semblança en tants aspectes que hi pugui haver, els nacionals andorrans som nacionals d'un país tercer a la Unió Europea, i com a tals, no gaudim dels drets als països de la UE de què gaudeixen els ciutadans dels 27 estats membres. Això

fa que alguns andorrans que hi tenen dret recorrin avui dia, de forma fraudulenta,²³ a la doble nacionalitat per tal d'assegurar-se els drets de què disposen els ciutadans dels països de la Unió. Per aquest camí busquen evitar les barreres que s'imposen als ciutadans no comunitaris i se'ls facilita extraordinàriament el seu desenvolupament professional i àdhuc vital en els països de l'entorn. En un estat tan petit com ho és Andorra, que una part important dels seus ciutadans siguin alhora ciutadans d'un altre estat té alhora una clara afectació sobre la sobirania nacional. Fàcilment la nacionalitat andorrana pot aparèixer com a accessòria, folklòrica, de segona fila, com la pertinença a una associació, a un club i poca cosa més. L'acord d'associació, en permetre que els ciutadans de nacionalitat andorrana tinguin els mateixos drets que els ciutadans dels estats membres en tot el territori de la Unió, valoritza extraordinàriament la nacionalitat andorrana en equiparar-la en drets a qualsevol altra nacionalitat dels països de la UE i esvaeix aquesta clara temptació. És clar que també en aquest àmbit, a través de l'acord d'associació, la sobirania andorrana en surt netament reforçada.

Equilibris

És legítim però, preguntar-se fins a quin punt l'acord d'associació amb la UE pot desvirtuar el joc d'equilibris que ha permès al llarg dels segles la independència del país. Hi ha qui veu un canvi històric amb l'acord d'associació, en la mesura en què aquesta relació podria suposar la irrupció de la UE com un tercer Copríncep, com una mena de *supercopríncep* que podria fer decreixer el paper i la força dels actuals. Hi ha qui postula de fet, un nou escenari, un cop consolidada la relació amb la UE, on l'actual estructura institucional, el Copríncipat, potser ja no seria tan necessària i que podria obrir llavors la porta a altres formes d'estat.

Tanmateix, en aquest hipotètic escenari de substitució, i volent mantenir un sistema d'equilibri equidistant com el que proporcionava el Copríncipat, hom pot posar-se la pregunta si seria possible per a Andorra trobar un contrapoder a la mateixa UE. Es podria anar a buscar un altre contrapès, un altre *supercopríncep*? O amb l'acostament a la UE Andorra començaria a integrar-se de forma inexorable en una realitat superior tal com els va passar a tants principats o territoris en els processos d'unificació política d'Itàlia i Alemanya de la segona meitat del segle XIX? Amb qui podríem anar a buscar l'equilibri, si entenguéssim la UE com hem entès un dels dos Coprínceps històrics? Tocant de peus a terra, no sembla que aquesta sigui una possibilitat real. Cal adaptar-se als nous temps, a la marxa de les coses. Andorra pot restar sobirana i augmentar la seva solidesa jurídica i el seu reconeixement internacional precisament si és capaç de reeixir la seva incardinació en l'espai europeu en construcció.

Per una sobirania raonable

Per concloure aquest apartat amb una imatge literària: Andorra (i tants altres països) té en bona mesura una sobirania semblant a la del Rei Solitari a qui visita el Petit Príncep, que regna sobre tot el que hi ha, el seu planeta -l'Asteroid 325- els altres planetes i totes les estrelles. Per tal que la seva autoritat/sobirania sigui sempre respectada, el solitari i avorrit monarca ordena el que passa de manera inexorable com si hagués de passar perquè ell ho decideix, això sí, sempre amb ordres *raonables*. –Tampoc no té el recurs a la força, com nosaltres.– El

rei és molt conscient que si les seves ordres no fossin *raonables*, el problema i l'error seria seu i no del cosmos, que no l'obeïria. El cosmos, també al nostre voltant, té una determinada manera de fer les coses. A la fi de llur conversa, quan el Petit Príncep li diu que vol partir, el Rei, després d'oferir una mínima resistència, sàviament decideix nomenar-lo ambaixador perquè d'aquesta manera es continuï complint la seva voluntat sobirana.²⁴

7. Nous temps, una mateixa filosofia política

És clar que el darrer segle Andorra ha viscut una transformació extraordinària en tots els àmbits: hem passat d'una economia agrària i ramadera muntanyenca de subsistència a una pròspera economia sobretot basada en el sector terciari. La població s'ha multiplicat per 17, amb orígens molt variats que han fet que hi hagi avui a Andorra una gran diversitat social. Políticament, la Constitució del 1993 proveï el nou marc jurídic imprescindible per donar resposta adequada a l'accelerada evolució econòmica i social. Avui Andorra combina un ric mosaic poblacional vingut d'arreu amb unes llargues i sòlides arrels que s'enfonsen en una història de molts segles. Si qualsevol societat no és mai tancada o acabada, si qualsevol identitat està sempre en procés, això mateix és encara més cert en el present d'Andorra.

I per tot això, necessitem potser més que mai unes marques a què atènyer-nos, uns clars referents. Un dels més clars és sense dubte el bon criteri i el coneixement històric decantats per Fiter i Rossell en el *Manual Digest*. Uns consells i màximes, alguns formals, d'altres materials, que ens orienten en la llarga travessa històrica del país. És clar que de des d'aleshores ençà el món ha canviat molt. No obstant, el *Manual Digest* manifesta, al nostre parer, una saviesa política que no s'hauria de negligir. Des d'aquestes ratlles en defensem la plena vigència en una interpretació actualitzada, d'acord amb el temps històric, en el benentès que cal saber contextualitzar-la degudament.

A tall d'exemple, uns mesos enere va donar-se una polèmica al Consell General per l'alineament d'Andorra amb la UE i els països occidentals en relació amb les sancions a Rússia per la guerra d'Ucraïna. Els crítics amb aquest alineament defensaven que amb aquesta decisió el país trencava amb el tradicional posicionament de neutralitat mantingut al llarg de la història. La neutralitat era un dels principis de la filosofia política tradicional dels andorrans i es considerava que no havia estat respectada. Segons els crítics, els actuals dirigents no havien seguit els tradicionals consells de discreció i prudència política pregonats per Antoni Fiter i Rossell.

Davant d'aquest fet, cal apuntar algunes reflexions. En primer lloc, considerar si Andorra tenia alguna altra opció, o si, atesa la seva situació geopolítica, el seu alineament amb la UE, i per tant també amb Espanya i França, era inevitable. Països que, en el cas que ens ocupa, se situaren ambdós del mateix costat. De fet, és això el que predica el *Manual Digest* i no una altra cosa: "parlar bé i assistir una i altra corona (...) no fer a las ditas Valls odiosas a ninguna de las dos coronas, ni en obras ni en paraules".²⁵

En segon lloc, val la pena recordar en què havia de consistir al llarg de la història, en la doctrina i en la pràctica, la neutralitat andorrana.²⁶ Quan Fiter i Rossell parla de les "valls neutres", ho fa d'acord amb el significat d'origen llatí del concepte. En llatí, *neuter* vol dir "ni l'un ni l'altre", i en aquest sentit, la neutralitat andorrana es predicava a mantenir l'equilibri i no decantar-se ni cap a França ni cap a Espanya.

Més enllà d'aquest cas concret, potser cal cercar, en un nou marc, aquest cop de globalització, quina és la versió actual de la tradicional saviesa política andorrana, quan hi ha obligació internacional de posicionament, que serà indefugible. Una idea seria potser no alinear-se amb les posicions més extremes, en no disposar ni de la xarxa diplomàtica ni de les estructures d'anàlisi que permeten tenir una opinió pròpia el més acurada possible –a excepció, benentès, de la condemna dels crims contra la humanitat.

Tampoc no caldria presumir ni anar donant lliçons. Fem bé les coses que l'escala d'Andorra ens permet, no ens acontentem de fer-les de manera mediocre com els països grans que en molts àmbits per qüestió de mida ho tenen molt més difícil per fer-ho bé. Aprofitem els avantatges de la dimensió del país, vist que n'hem de patir forçosament els inconvenients. Continuem treballant en la millora de la imatge internacional d'Andorra, que, en l'àmbit diplomàtic, és força bona. En qualsevol cas, millor que la percepció interna que se'n té. Esforcem-nos a combatre la pesada inèrcia del tòpic. Continuem treballant per la modesta però digna presència andorrana en el pla internacional. Siguem realistes, el món no està esperant el pronunciament d'Andorra per decidir què fer, però això no vol dir que no hàgim de tenir una posició. Com tots els països sobirans, l'hem de tenir. Resta al davant molt treball per fer quant al posicionament internacional del Principat d'Andorra.

Actualitzem, en definitiva, la prudència política andorrana en el món de la globalització. Posem-nos les ulleres del segle per apropar-nos de nou a les ensenyances del *Manual Digest*. No les vulguem veure com quelcom del passat. Recuperem-ne el seu esperit clàssic, capaç de parlar-nos, en tota ocasió, del moment present. Avui els andorrans tenim orígens molt variats, avui els nostres interessos i les nostres experiències vitals són molt menys homogenis que en temps passats. Tanmateix, fem l'esforç per transmetre'n el coneixement, l'estima i el valor a les noves generacions. Sapiguem retrobar els valors tradicionals andorrans i sapiguem inspirar-nos en el mestratge de la saviesa històrica d'Andorra, sintetitzada en el *Digest*. Rellegim-lo des del segle XXI. Què ens poden dir les màximes davant el referèndum de l'acord d'associació? Què ens aconsellen davant l'incert món globalitzat que ens toca viure?

Vicenç Mateu i Zamora,

doctor en Filosofia, Síndic general (2011-2019),
ambaixador i Secretari general de Demòcrates per Andorra

Notes

- 1- De vegades sembla que tenen més coses en comú els membres d'una determinada franja d'edat en zones ben distants del món que les que poden compartir amb els seus pares.
- 2- En donen testimoni la presència d'objectes romans al llarg de la Ruta de la seda, les conquestes i les fundacions de ciutats d'Alexandre el Gran o, en el pla de les idees, la gran coincidència entre la doctrina de la transmigració de les ànimes entre l'hinduisme i els pitagòrics, per exemple.
- 3- Per dir-ho amb una imatge, pocs anys enrere sembla que el projecte era l'europèitització de Sud-amèrica –fer-ne créixer les classes mitjanes per estabilitzar-ne les societats en reduir-ne les desigualtats–; avui més aviat sembla que el que es produeix és tot el contrari: la sud-americanització d'Europa –el lent esfondrament de les seves classes mitjanes.

4- No deixa de ser una aplicació pràctica, basada en la saviesa popular, del teoritzat per Maquiavel. Maquiavel destaca que el Príncep, o l'Estat, busca romandre en el poder per tres vies: la força, la raó o l'astúcia. En el cas d'Andorra, per raons òbvies, vam haver de descartar de bon inici la força i recórrer únicament a la raó o l'astúcia.

5- O sigui, tot el contrari del que fan els *youtubers*, per dir-ho en un mot, ràpid i malament.

6- Curiosament, els moments en què hi ha problemes en el subministrament, quan un vaixell s'encalla en el canal de Suez, o de forma gairebé canònica, amb la pandèmia de la covid-19, prenem consciència de l'extraordinària interdependència de l'economia mundial i que darrere d'allò que sembla fàcil, evident i immediat hi ha un esforç extraordinari i un gran ús de recursos de tota mena. I que potser, en determinades circumstàncies, sobretot polítiques, podria perfectament no ser-hi.

7- Podríem imaginar l'alternativa d'un futur distòpic d'Andorra: l'ex-coprincipat esdevé una nova comarca catalana, o un estrany protectorat francès... És clar que en tals supòsits, Andorra no tindria cap veu ni vot en el concert internacional de les nacions, i en conseqüència, cap obligació de posicionar-se.

8- Curiosament, l'establiment de relacions diplomàtiques amb el Vaticà no fou de les primeres, s'esdevingué només després de tres anys.

9- Manca de tradició i/o doctrina, manca de mestratge, manca de mitjans i estructura vs. il·lusió, manca de prejudicis, entusiasme, voluntarisme.

10- Malgrat que en la negociació multilateral hi ha molta més igualtat entre els països, en disposar cada país d'un vot, no cal tampoc pecar d'ingenuïtat i pensar en una igualtat total. Els països són el que són, i malgrat grans proclames de principis i valors, defensen llurs interessos. Cada estat és diferent i pesa el que pesa, en termes econòmics, polítics, militars, de capacitat d'influència, etc.

11- És clar que el món cap on anem és un món ple de nous desafiaments. Podríem destacar-ne alguns, de manera no exhaustiva:

- La rivalitat i l'enfrontament entre dues grans potències en tots els terrenys.
- Un cert replegament del rol internacional dels Estats Units.
- L'adveniment d'un món multipolar, amb la consolidació de diverses potències segones. La irrupció del *sud global*.
- L'oferta de dos possibles models d'organització política i social que desafien el bloc de valors occidentals.
- El dubte sobre la capacitat de la democràcia liberal de mantenir l'estat del benestar amb la conseqüència d'un creixent malestar en les poblacions occidentals, que en cada país es manifesta de forma diferent segons les pròpies circumstàncies.
- L'augment de les desigualtats, visualitzat, per exemple, en el tractament de la pandèmia.
- L'emergència d'un nou eix: globalització liberal / sobiranistes –amb clars guanyadors i perdedors–, com a nova clau d'alineament.
- *El xoc de civilitzacions* i el ressorgiment de problemes identitaris.
- El canvi demogràfic: l'envelliment d'alguns països i el creixement de la joventut d'altres.
- Els corrents migratoris deguts a la guerra o a la fugida de territoris sense massa perspectives de futur i a la recerca d'un lloc millor.
- La urgència de la crisi climàtica.
- Els reptes de tota mena que posen damunt de la taula l'adveniment de la nova era digital –seguretat, intimitat, vulneració de drets, control social.
- Les possibilitats extraordinàries obertes pels avenços científics i en concret les noves qüestions i interrogants associats a l'adveniment de la intel·ligència artificial (IA) i del *transhumanisme*, necessitats d'un important esforç de reflexió i d'elaboració ètica.
- L'actualització del risc d'ús d'armament nuclear i el ressorgiment de l'escenari d'una tercera guerra mundial.

12- Un cas clar i allunyat dels conflictes bèl·lics és el de les votacions per la seu de properes exposicions universals.

13- El rol de les ambaixades i els ambaixadors ha canviat extraordinàriament amb l'adveniment de la millora extraordinària de les comunicacions, físiques i digitals, i la globalització. Només cal pensar què era un ambaixador als segles XVIII o XIX, amb dificultats clares de comunicació amb la capital i consegüentment una gran autonomia –d'aquí la fórmula d'ambaixador extraordinari i plenipotenciari–, i el que és avui, en l'època dels mòbils i el *whatsapp* entre ministres o caps de govern.

14- El llibre de Fukuyama no és tan dogmàtic com la presentació que se'n fa popularment. Hi ha una part més aviat interrogativa que se sol passar per alt. És un llibre, com tants altres, del qual molta gent parla d'oides.

15- El sí o el no a l'acord d'associació poc variària la nostra capacitat de maniobra en aquest sentit.

16- Els Coprínceps eren de forma conjunta i indivisa els sobirans d'Andorra. Això procurava la possibilitat d'un joc d'equilibris entre dos poders o centres de gravetat que els andorrans van aprendre a jugar de manera sàvia i prudent i va possibilitar la continuïtat del *miracle andorrà* al llarg dels segles.

17- Fins i tot en la victòria del lluitador de Setúria, d'acord amb la llegenda, on el representant andorrà defuig el combat directe, en el qual no sortiria vencedor.

- 18- Cal recordar, entre d'altres, la màxima 28 del *Manual Digest* i el seu comentari: "Tolerar alguna cosa y fer del desentés, a fi de evitar algun gran dany, o lograr algun profit. Comentari: Màxima y regla es molt temps ha assentada lo tolerar alguna cosa, y fer del ciego, mut y sort, per no patir algun grave dany y també per lograr algun profit. Fer en fi del Andorrà (com se diu per tota Catalunya, per expressar la taciturnitat, y prudencia), per lograr sa honesta conveniencia; porque de lo contrari sinos que las cosas foren contra la honestadat, y be publich se segueixen a vegades deplorables consecuencias. O la màxima 35: Prevenir los mals sangrantse antes no vinga la malaltia. Comentari: Es dir que antes no vingan los trencacaps y disgustos, prevenirlos costejant encara que sian alguns interessos y perjudicarse en alguna cosa per evitar algun grava dany. Mes excelent genero de medecina y remey as precaucionar y prevenir la malaltia antes qua vinga, que no curarla despues que ha vingut. A pagar una petita centella; porque de no ferse a vegadas se abrassarà tota una república." O encara el comentari de la màxima 40, quan recomana la flexibilitat dels joncs, que tornen a alçar-se després d'una riuada, mentre que... "Los arbres vanitosos de sa fortaleza, rael y poder y pompositat no volen doblarse al aigus, antes be impedeixen lo ours de la aigue, lo que succeheix es, que la aigua los arrenca de soca rael, y sels ne arrossega, de manera que de ells no en queda rasa ni señal, o sols ne queda lostrossos o debrisos."
- 19- Cal recordar el cas, ara fa uns anys, en què sota la pressió d'Espanya, Andorra va abandonar aquella pràctica de pretesa transformació sense ni tan sols convocar el Comitè Mixt, lloc on s'havien de resoldre les diferències entre el Principat i la UE. El que passà llavors és força significatiu.
- 20- Tot i que, no ens enganyem, molts països de la UE, si no hi tenen una afectació directa, preguntaran o s'atindran al que diguin Espanya o França en relació amb els assumptes andorrans.
- 21- En aquest cas, la figura institucional dels Coprínceps seria clau.
- 22- No se sap ben bé per què, Andorra, San Marino i Mònaco no foren convidats a la primera edició de la conferència, celebrada a Praga, sota presidència txeca de la UE, la tardor de 2022. La CPE va ser una iniciativa d'Emmanuel Macron.
- 23- La Constitució, en el seu article 7.2 prohibeix explícitament la doble nacionalitat.
- 24- Antoine de Saint-Exupéry. *Le Petit Prince. Oeuvres Complètes*, vol II. La Pléiade, p. 262-267.
- 25- *Manual Digest*, màxima 36: "Portarse las valls ab igualtat, tant respecte a Fransa com a España, parlar be y asistir a una y altra Corona". Comentari: "Las Valls de Andorra tenen gran y suma dependencia de las dos Coronas, de Fransa com a vasalls del Sr. Compte de Foix, de España per lo Comers, y per la protecció de ditas Valls, que tenen los Reys Catolichs, com a 11 subditas y vassallas del Ilm. Sr. Bisbe de Urgell, subdit y vassall (de la manera qua se puga dir) de dit Rey. Aixi que se procurará en tot temps, no fer a las ditas Valls odiosas a ninguna de las dos coronas, ni en obras ni paraulas."
- 26- A això es refereixen precisament les màximes 37, 38 i 39.

L'impacte de la globalització en el dret: el cas específic de l'impacte derivat de l'economia digital

Ester PERALBA i GARCIA

La globalització –entesa com el procés d'interconnexió creixent a escala mundial en diferents àmbits–, planteja importants reptes als estats. Pel que fa al seu impacte en el dret, la globalització erosiona la concepció tradicional de la sobirania jurídica absoluta: les decisions legislatives estatals ja no es prenen en aïllament, sinó que estan condicionades per tractats i estàndards internacionals, i la necessitat d'harmonització amb altres sistemes jurídics supranacionals o nacionals.

La integració econòmica global porta els estats a, entre d'altres, harmonitzar regulacions comercials i civils per facilitar les inversions i els intercanvis. Per exemple, la necessitat de seguretat jurídica en contractes transfronterers impulsa la convergència de les normes contractuals, i els drets dels consumidors i estàndards de qualitat s'estenen d'un país a l'altre seguint patrons marcats per organitzacions internacionals o regionals. Així mateix, aquesta interacció global exigeix mecanismes per resoldre conflictes de lleis aplicables i reconèixer sentències de tribunals estrangers.

Tot plegat genera una important tensió entre la preservació de la sobirania jurídica nacional i la necessitat d'harmonització internacional. D'una banda, els estats volen mantenir la seva autonomia normativa i preservar identitats jurídiques pròpies; de l'altra, cedeixen part d'aquesta autonomia per beneficiar-se de la integració econòmica i de la comunitat internacional.

Aquest equilibri és especialment delicat en jurisdiccions de dimensions reduïdes, com és el cas d'Andorra, que solen estar fortament connectades a entorns legals més amplis. En efecte, el recorregut del nostre país en l'era de la globalització posa de manifest la tensió constant entre sobirania i harmonització. Malgrat que Andorra és un estat sobirà, en el qual només legisla el nostre Consell General, la realitat és que, cada cop més, i de manera important, les nostres lleis es configuren per respondre a estímuls o requisits externs.

Un cop realitzada l'anterior introducció, i en tant que advocada especialitzada en el dret relatiu a l'espai digital, a continuació em centraré en l'impacte que l'economia digital, àmpliament globalitzada, ha tingut, està tenint i seguirà tenint en el dret.

En ple segle XXI, vivim connectats en un món digital sense fronteres físiques. Un correu electrònic travessa oceans en segons, una opinió en una xarxa social pot tenir impacte global i les nostres dades personals flueixen per servidors repartits arreu del món. Però mentre a l'espai digital es dilueixen les fronteres geogràfiques, el dret continua essent majoritàriament nacional i territorial. I aquesta tensió planteja moltes preguntes: com pot el dret adaptar-se a un món digital interconnectat on les regles locals xoquen amb la naturalesa global de la tecnologia? Què passa quan una activitat digital afecta diversos països alhora? Quin tribunal té la competència quan el conflicte succeeix al ciberespai?

La realitat és que no existeixen unes normes universals consolidades que resolguin aquestes preguntes. En definitiva, la qüestió de qui ha de decidir sobre els conflictes que succeeixen a l'espai digital, i d'acord amb quines normes, continua oberta, i hi segueix havent un conjunt de sobiraniaes nacionals solapant-se. I això genera molta incertesa.

Sense perjudici de l'anterior, en relació amb l'espai digital sí que hi ha àmbits concrets on s'ha avançat cap a estàndards compartits. Un parell d'exemples destacats en són els següents.

Si hi ha un àmbit on la globalització del dret en relació amb l'espai digital ha avançat tímidament és el de la protecció de dades personals, amb l'entrada en vigor del Reglament general de protecció de dades (RGPD) de la Unió Europea. L'RGPD ha establert estàndards estrictes en matèria de protecció de dades personals i té un abast extraterritorial: és a dir, que s'aplica no només a les entitats amb seu a la Unió Europea sinó també a qualsevol entitat del món que, d'acord amb determinats supòsits previstos a la dita norma, tracti dades personals de persones físiques que es troben a la Unió Europea. Això vol dir que una xarxa social nord-americana o un e-commerce xinès han de complir l'RGPD quan ofereixen els serveis a persones físiques que es troben a la Unió Europea. L'RGPD, per tant, s'ha començat a convertir en un referent mundial: països com el Brasil, l'Índia o el Japó han aprovat lleis de protecció de dades personals inspirades en el model europeu. Tanmateix, el panorama global continua sent un trencaclosques legal, ja que nombrosos estats segueixen sense normativa o amb una normativa laxa en aquesta matèria. Organismes com les Nacions Unides o l'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic estan impulsant discussions per establir principis comuns en aquesta matèria a escala global, però encara som lluny d'un consens universal.

Tampoc podem obviar un dels temes més candents: la intel·ligència artificial (IA). En pocs anys, hem passat de veure la IA com una tecnologia de fons a trobar-nos amb sistemes d'IA a tot arreu. La IA està avançant tan de pressa i de manera tan global que la regulació s'està quedant enrere, i a la vegada hi ha una important pressió social perquè es posin límits i garanties abans que sigui tard.

El panorama regulador, ara per ara, es troba en fase embrionària i fragmentat per regions. La Unió Europea ha estat, de nou, la primera a moure fitxa seriosament, amb l'aprovació del seu Reglament d'IA, que, de la mateixa manera que l'RGPD, ha establert un àmbit d'aplicació extraterritorial. En efecte, l'objectiu de la Unió Europea és establir un estàndard global en IA similar a com ha fet amb l'RGPD en privacitat.

El gran interrogant és si es podrà assolir una regulació internacional en matèria d'IA abans que usos perjudicials causin greus impactes. Alguns d'aquests temes ja es tracten en fòrums internacionals com les Nacions Unides, atès que seria desitjable almenys acordar principis comuns. D'aquesta globalització del dret en l'era digital, en podem extreure algunes **conclusions centrals**.

Primer, que la tecnologia ha anat més enllà de les barreres nacionals, mentre que el dret encara està força ancorat en aquestes fronteres. Això genera tensions inevitables.

Segon, que en àmbits concrets, com ara la protecció de dades personals i la IA, entre d'altres, s'ha avançat tímidament cap a estàndards compartits o cooperació internacional, però en altres àmbits el camí per recórrer és llarg.

I tercer, que hi ha el risc real d'un espai digital fragmentat per jurisdiccions, on els usuaris tinguin experiències i drets molt diferents segons on es connectin.

Ara bé, també hi ha motius per a l'optimisme moderat. Hi ha conceptes com *drets digitals* o *sobirania digital* que estan sent discutits arreu, la qual cosa indica que la societat global entén la importància de posar regles al món digital. Cada cop més, el debat no és si regular o no, sinó com fer-ho sense trencar la naturalesa oberta de l'espai digital ni sufocar la innovació.

Així mateix, segurament anirem veient com s'estableixen més tractats o acords internacionals sectorials. I, també, com les empreses tecnològiques potents duren a terme iniciatives d'autorregulació global (de fet, ja ho fan en part, amb codis de conducta per tractar determinades qüestions i estàndards de seguretat conjunts, entre d'altres), per anticipar-se a regulacions molt divergents.

Com a ciutadans, és important adonar-nos que ens hi va molt. La nostra vida digital és cada cop més, simplement, la nostra vida. I les regles que la governen determinen coses tan importants com la nostra privacitat i la nostra seguretat en general.

En conclusió, la globalització del dret en el món digital és un procés en construcció, ple de reptes complexos però inajornables. No hi ha solucions fàcils ni úniques, però sí la certesa que cap país no pot encarar-les tot sol. El món digital és compartit, interdependent. Les fronteres importen menys, però el dret no pot desaparèixer; ans al contrari, el dret ha de reinventar-se per protegir les persones físiques –i també les jurídiques– en aquesta realitat sense fronteres.

Ens caldrà més enginy, més cooperació internacional i més fermesa en els valors per aconseguir un equilibri on la tecnologia segueixi sent sinònim de progrés i llibertat, i no d'inseguretat o dominació. Les decisions que es vagin prenent marcaran la diferència entre un futur digital obert i respectuós o un de fragmentat i conflictiu. El repte és majúscul, però ineludible.

Ester Peralba i Garcia,
advocada i sòcia fundadora de PeralbaLegal

La globalització i Andorra: les telecomunicacions

Jordi NADAL i BENTADÉ

Globalització

La globalització la podríem definir com un “procés” (és dinàmic, evoluciona) que té per efecte connectar les economies i les societats dels països i fer-los interdependents. De manera més planera: la globalització ens permet a tots consumir els mateixos productes i serveis a qualsevol lloc del món.

Aquesta globalització, que és imparabile, ve acompanyada d'impactes negatius i positius, que lamentablement van de la mà i que afecten tots els aspectes de la vida. I les telecomunicacions no en són una excepció.

Globalització: l'estandardització de les telecomunicacions

Fins a mitjan anys 90, no existien el GSM (la telefonia mòbil com la coneixem actualment) ni el *roaming*. Cada país tenia especificacions diferents de com havien de funcionar en el seu territori les telecomunicacions mòbils. Aquestes tenien un denominador comú, que permetia als fabricants de tecnologia industrialitzar la producció, però també tenien les suficients normes específiques de manera que la tecnologia del país veí no funcionés en el teu.

Andorra és un país massa petit per tenir la seva pròpia especificitat tecnològica, així que en aquella època *pre-GSM* es va optar per seguir l'estela de la normativa espanyola. Els terminals espanyols funcionaven a Andorra però els francesos no.

Organitzacions internacionals com la UIT (Unió Internacional de Telecomunicacions) van impulsar l'aparició d'estàndards que facilitessin que el servei fos el mateix arreu, amb el mateix dispositiu mòbil i el mateix número de telèfon. Va néixer el *roaming* (la itinerància).

Al principi del GSM (final dels 90), per una qüestió de freqüències bàsicament, els terminals eren diferents si s'usaven a Amèrica que a la resta del món, però el salt cap a una homogeneïtzació ja era de gegant. Ja no calien 12 mòbils per visitar 12 països. Ara amb un, o dos màxim, els podies visitar i trucar i rebre trucades amb el teu número de telèfon.

Això per a Andorra va tenir un doble impacte positiu. D'una banda, ja no calia ser, a efectes

de telecomunicacions, una extensió de territori espanyol, sinó que érem un país més que implementava l'estàndard. I de l'altra, l'impacte econòmic, que va ser majúscul. Andorra rep molts turistes, i aquests podien estar connectats amb casa seva en qualsevol moment. El servei era molt car, però molt valorat (en aquella època era considerat molt innovador). La gent l'usava, i això va generar molts ingressos directes a Andorra Telecom (STA a l'època) i indirectes al turisme i el comerç, al poder comunicar els turistes amb casa seva durant la seva estada al país mentre compraven o gaudien de l'oci d'Andorra.

El primer contracte d'itinerància es va signar el 1998, i molt ràpidament ja era rellevant als comptes de l'operadora:

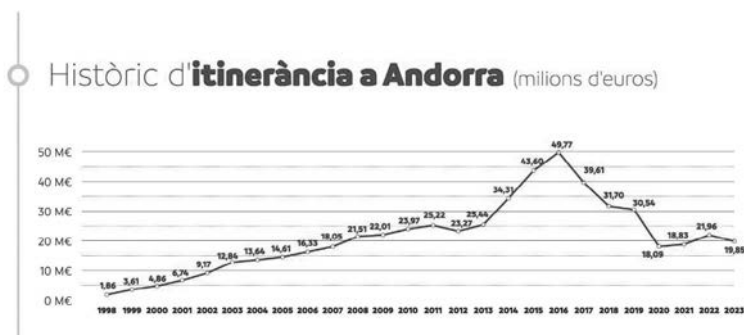

Figura 1: Evolució dels ingressos de *roaming* d'Andorra
Font: Andorra Telecom

Internet: Un abans i un després al món

Paral·lelament s'estandarditza un protocol anomenat *internet*. El 1995 apareix a Andorra, i des d'aleshores no ha parat d'estendre-se'n l'ús. Internet ha estat un factor gairebé imprescindible de la globalització mundial. Els serveis digitals funcionen gràcies a internet, i la nostra vida és cada vegada més digital. Comprem, ens esbargim, parlem, ens veiem, ens formem, i mil accions més, a través d'internet.

Per sobre d'internet, han aparegut les empreses que ofereixen serveis especialitzats a escala mundial. Són gegants que s'aprofiten de l'escala que dona que 4.500 milions de persones usin internet cada dia.

I amb aquesta situació apareixen impactes negatius al nostre entorn.

Els cinemes estan patint molt per l'*streaming* que es consumeix, qualsevol botiga té com a competidor Amazon i les agències de viatge de tota la vida s'han d'enfrontar a Booking. Amb aquests tres petits exemples, podem veure el ying i el yang que suposa la globalització: els empresaris propietaris de cinemes, botigues o agències de viatge, s'hauran d'exprémer el cervell per aportar un valor afegit al que aporta el món digital. Hauran de ser creatius, molt bons i tenir una mica de sort. A més, gairebé segur que no podran competir en preu. D'una altra banda, tenim els ciutadans, els usuaris, que podran gaudir d'infinat de pel·lícules i sèries allí on vulguin, comprar gairebé qualsevol cosa que se'ls pugui ocórrer i rebre-la a casa,

o triar des del mòbil l'hotel o restaurant on volen anar entre milers d'opcions comentades, ordenades en aplicacions especialitzades. Per als usuaris, és innegable que té un impacte molt positiu.

Però aquesta globalització no arriba a tot arreu. De fet, diversos indicadors mesuren l'escletxa digital: quina part de la població es queda enrere.

El passat mes de juny 2024, es va celebrar a Andorra el Primer Fòrum Digital, organitzat per la Segib i el Govern d'Andorra, on es tractava el desenvolupament de les infraestructures digitals a l'Amèrica Llatina. Segons un informe del Banc Mundial (2023), un terç de l'Amèrica Llatina encara no té accés a la banda ampla (molts no saben ni què és internet ni què els pot aportar), i més de la meitat dels que tenen accés a internet, el tenen amb unes condicions de qualitat dolenta o molt dolenta. I aquest fet es veu com un gran problema. Qui no pot accedir a internet queda en un món de segona. Forma part de la part dolenta de la bretxa digital.

Andorra està en una situació privilegiada pel que fa a aquesta bretxa digital. La connectivitat és de les millors del món tant en velocitat com en tecnologia emprada, resiliència i capil·laritat (s'arriba amb fibra a tot arreu). Això garanteix l'accés òptim a internet per part de la població andorrana. Els indicadors que toca millorar són l'ús que fa la població d'internet i la facilitat dins del país per fer gestions (i en això, s'hi està treballant des d'Andorra Digital).

El costat més obscur de la globalització en l'espai digital

Al marge dels impactes que té la globalització a tot arreu, com podria ser la generació de desigualtats econòmiques o la pèrdua d'identitat local, a Andorra en patim alguns de particulars que els països veïns no pateixen.

Algunes empreses (Google, Apple, Amazon...) juguen un rol tan important en aquesta digitalització *global* que les seves decisions impacten directament al nostre país. I no són un Estat, són empreses privades que es mouen en uns paràmetres molt diferents dels que motiven les nacions.

Per fer-nos una idea del poder que tenen les empreses multinacionals, podem donar l'exemple del desplegament de xarxes mòbils a Andorra: quan Andorra Telecom desplega una xarxa (per exemple 4G, o darrerament 5G, o en el futur el 6G) cap terminal mòbil funciona fins que el fabricant (Apple, Samsung, Xaomi...) ho permet i configura en els terminals que la xarxa andorrana és utilitzable. Aquesta configuració la fan una vegada Andorra Telecom passa una homologació..., una espècie d'examen conforme hem instal·lat la xarxa correctament i que compleix el requisit del fabricant del mòbil (cada fabricant requereix de la seva homologació). Si Apple decideix unilateralment un dia que els iPhone no han de funcionar en cobertura andorrana, ho pot fer tècnicament de manera molt ràpida, i ningú no hi pot fer res, perquè és una empresa privada.

La força d'aquestes empreses va molt més enllà de decidir què funciona a on i en quines condicions. Les seves decisions condicionen les sobiraniaes nacionals dels països més petits, i em refereixo a l'allotjament de la informació al núvol.

Un grup molt petit d'empreses tecnològiques d'abast mundial ofereixen serveis d'allotjament de dades al núvol. Ho fan a una escala tan gran i amb una velocitat d'innovació tan elevada que no és possible que apareguin nous competidors al seu nivell. Els desenvolupadors de software acaben establint-se en els seus núvols i els usuaris del software estan obligats a usar

una aplicació ubicada (geogràficament) on ha decidit l'empresa tecnològica. A més, l'opció de tenir les aplicacions *on premise*, a la teva empresa, està desapareixent i te n'has d'anar obligatòriament al núvol. I la legislació que aplica sobre les aplicacions i les dades és una legislació geogràfica. Per tant, d'alguna manera, en no poder tenir dins el nostre país establerts els *hyperclouds* (perquè no volen, en no tenir milions d'usuaris per fer viables el núvol), estem sacrificant una mica de sobirania.

D'altra banda, el fet de ser més o menys 0,08 milions d'habitants al Principat no els compensa el negoci potencial, la feina que els suposa assumir a efectes de seguretat legal, garantia de propietat intel·lectual, cobraments i impagaments, etc..., la qual cosa fa que algunes d'aquestes multinacionals siguin molt lentes a l'hora d'obrir els seus serveis a Andorra, amb el risc que alguna decideixi no obrir-lo, com ja va passar fa anys amb el servei de Blackberry (un servei de missatgeria molt popular que no va voler funcionar mai a Andorra).

És de vital importància treballar les bones relacions, no només amb els altres països del món, sinó amb aquestes grans corporacions privades. La figura d'ambaixador digital ja existeix en alguns països i seria un facilitador (o *apropador*) del país als serveis que aquestes grans corporacions desenvolupen.

Cap a on va la globalització?

Quan tots fem servir el mateix a tot arreu, la competència entre països es porta al límit, i la guerra comercial entre els EUA i la Xina n'és una derivada. Tik-Tok (xinesa) està acaparant molt mercat, doncs la bloquejo (i ho faig de manera que no pugui menjar-se el mercat de les americanes). Que Whatsapp està funcionant molt bé al món, doncs no el deixo funcionar a la Xina i hi imposo el WeChat. Que Huawei és la millor tecnologia a un preu imbatible, doncs la prohibeixo. I la Xina reacciona fent fora Ericsson, que estava cobrint part de la telefonia mòbil del país...

Aquesta picabaralla va a més. Algunes veus del sector de les telecomunicacions fins i tot deien atemorides que no acabéssim amb dos estàndards diferents per a les comunicacions..., un per al món pro-xinès i l'altre per al món pro-americà. De moment, en data juny del 2024, en les especificacions que s'estan redactant del 6G, no es preveu aquesta escissió... i esperem que es mantingui així i que en deu anys no haguem de tenir dos mòbils diferents per viatjar pel món.

La globalització no s'atura

Actualment els grans actors lluiten entre sí per esdevenir els líders en el tipus de serveis que ofereixen, i les taxes d'adopció per part dels usuaris és cada vegada més elevada.

Per exemple, l'aplicació de missatgeria Whatsapp és una aplicació molt usada a Andorra i, tot i que en d'altres països no ha aconseguit arrelar com la més usada, de mica en mica va guanyant terreny.

Figura 2: Països on l'ús de Whatsapp és majoritari (verd) i països on no (blau)

Font: engage.sinch.com

I la velocitat d'adopció de les noves aplicacions és cada vegada més gran, com podem veure en la figura següent.

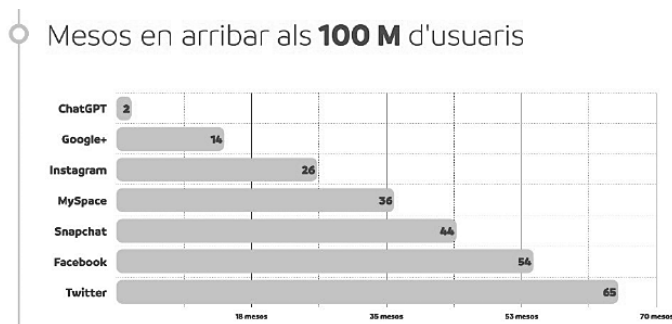

Figura 3: Mesos que triga una APP a tenir 100 milions d'usuaris des del seu llançament.
Font: Fool, OpenAI

Aquestes dues darreres dades (grans actors competint i taxes d'adopció molt elevades) indiquen que encara hi ha recorregut per incrementar aquesta globalització, aquesta *homogeneïtzació* del que fem i del que usem arreu del món.

I no només s'està incrementant l'ús global dels serveis existents..., apareixen nous serveis amb molta força.

Els serveis de satèl·lit van també en la línia que grans corporacions ofereixin tota mena de serveis globals (on el vehicle autònom es podria recolzar).

La intel·ligència artificial ja és una realitat. Chat GPT, per cert, entrenat amb un 80% de paraules angleses, en dos mesos gaudia de 100 milions d'usuaris (com indica la figura 3).

La capacitat d'influència per part d'un país com els nostres veïns en aquests dos exemples és baixa o molt baixa. La nostra és nul·la. Hem de fer el màxim per acceptar-les i aprofitar-les.

El pitjor aspecte de la globalització és el cibercrim. Ara tens milions de víctimes accessibles per internet usant el mateix tipus de servei. Si pots *robar-ne* o *extorsionar-ne* una, segurament ho podràs escalar molt ràpid.

A més, a Andorra, la seguretat física és de les millors del món, i això ens fa ser confiats. En el món d'internet, quan connectem l'ordinador, hauríem de pensar que som al barri més insegur de la ciutat més insegura del món... per què internet no entén de geografies.

Al meu parer la globalització no parerà, i per la mida del nostre país, haurem de vetllar per no quedar en *el costat dolent* de la bretxa digital... i això no ens passarà per manca d'infraestructures o tecnologia. El risc que correm és ser percebuts com un país rar, amb manca de seguretat jurídica, on no compensi a una gran corporació córrer el risc per tants pocs usuaris potencials d'oferir els seus serveis. Hem de poder gaudir a Andorra dels continguts del futur, dels mitjans de pagament i cobrament que estableixin aquestes

empreses tecnològiques globals, poder desenvolupar aplicacions des d'Andorra sobre aquestes plataformes, etc. I això passa per esforçar-nos a homogeneïtzar-nos, globalitzar-nos institucionalment amb el món que ens envolta per poder aprofitar la globalització.

Jordi Nadal i Bentadé,
enginyer i Director general d'Andorra Telecom

Innovació a l'educació superior en l'era de la globalització: formant estudiants per als desafiaments del segle XXI

Helena PRIETO i SANZ

En un món globalitzat i en transformació constant, les universitats fan front a desafiaments sense precedents que les condueixen a repensar el seu rol en la formació dels estudiants per a un futur que no es caracteritza per ser cada cop menys previsible i estable. En aquest context, la volatilitat, la incertesa, la complexitat i l'ambigüitat (VUCA) de l'entorn actual requereixen que les institucions d'Educació Superior vagin més enllà de la mera transmissió de coneixements tècnics (Staley, 2019).

El segle XXI està marcat per desafiaments que són globals per naturalesa, afectant totes les nacions i sectors. A tall d'exemple i sense intenció d'aprofundir en cadascun dels reptes, entre els més significatius hi ha el canvi climàtic, que representa una amenaça existencial per a la humanitat i requereix respostes coordinades i sostenibles; la transformació digital, que està reconfigurant els mercats laborals i demanant noves competències tecnològiques; la creixent desigualtat social, que intensifiquen les tensions socials i econòmiques; i l'exercici i la mobilitat en un mercat laboral internacional, que està tenint un alt impacte en, per exemple, les expectatives professionals i la vinculació del talent en les organitzacions.

En el mateix sentit, aquests darrers anys hem observat com la pandèmia de la covid-19 ha posat en relleu la necessitat que les institucions d'educació superior s'adaptin ràpidament a un entorn altament competitiu i canviant, reforçant la importància de la resiliència i la innovació en les estratègies de qualsevol organització.

Tots aquests reptes globals tenen profundes implicacions per a l'educació superior. Les universitats hem de revisar i actualitzar els programes acadèmics per reflectir les noves realitats del món laboral i social. Això no només inclou la incorporació de continguts que aborden directament aquests desafiaments, sinó també l'adopció de metodologies d'ensenyament que fomentin la capacitat dels estudiants per pensar críticament, resoldre problemes complexos i actuar amb responsabilitat ètica i global. És, per tant, imperatiu que les universitats impulsin els seus estudiants a desenvolupar habilitats com el pensament crític,

l'adaptabilitat i les capacitats de lideratge, elements essencials per navegar en un món cada cop més complex (Clarke, 2017).

Tanmateix, més enllà de la formació de l'àrea acadèmica, quina reflexió i actualització requereixen altres àrees com la investigació i la governança per garantir que la universitat respon a un món globalitzat? Quines són aquestes línies d'acció a desenvolupar i, més important, com les aconseguim fer tangibles?

A continuació, recollim vuit estratègies que des de la Universitat Carlemany considerem rellevants per preparar els estudiants a fer front als desafiaments globals del segle XXI des de diverses àrees de la institució així com també com es poden desplegar alguns mecanismes que ens permeten no quedar-nos enrere.

1. El pensament crític al centre de la formació universitària

En aquest entorn globalitzat, els desafiaments i les oportunitats es presenten de manera ràpida i multidimensional. Les múltiples connexions entre la capa econòmica, cultural i tecnològica crea un flux constant d'informació i perspectives variades que poden ser tant enriquidores com confuses. Ja a principi del segle passat referents en el món educatiu com Dewey (1933, citat a Dewey, 1978) i Bloom (1956, citat a Seaman, 2011) realitzen contribucions fonamentals en la línia de l'enfortiment del pensament crític entre els estudiants i es torna imprescindible potenciar la capacitat dels estudiants d'analitzar, avaluar i sintetitzar informació de manera objectiva i raonada al món actual. Aquest procés requereix qüestionar supòsits, identificar biaixos, interpretar evidències i arribar a conclusions ben fonamentades. Treballar i desenvolupar aquesta habilitat permetrà millorar la presa de decisions informades, resoldre problemes complexos i reflexionar de manera independent sobre diverses perspectives (Nosich, 2012).

En aquest sentit, el pensament crític es converteix en una eina indispensable per discernir entre fets i opinions, i avaluar la veracitat de les fonts, cosa que permet qüestionar la desinformació i els biaixos que poden influir en la presa de decisions. També permet resoldre problemes complexos com els reptes actuals com, per exemple, la transició verda o la transformació digital, descomponent-los en blocs més gestionables i desenvolupant solucions innovadores. Alhora, potenciar el pensament crític entre els estudiants afavoreix la presa de decisions informades sabent interactuar amb sistemes i cultures diverses, cosa que requereix prendre decisions basades en una comprensió profunda i detallada de múltiples factors; i, al seu torn, analitzar les implicacions de les decisions en un context global també des d'una perspectiva ètica i sostenible.

I com i des de quins enfocaments podem enfortir el pensament crític entre els nostres estudiants? Dos punts claus rau en principalment a adoptar un model metodològic adequat així com en la integració de la recerca en la seva experiència formativa. Això ens condueix a explorar la seva aplicació a través de les següents estratègies.

2. Més enllà del coneixement tècnic: les 'soft skills' com a eina clau del segle XXI

En un món cada cop més globalitzat, on les barreres geogràfiques i culturals queden desdibuixades, les *soft skills* (habilitats toves) han esdevingut un complement essencial de les *hard skills* (habilitats tècniques) en el mercat laboral actual (Andrews & Higson, 2008). En

aquest entorn, les empreses i organitzacions busquen professionals que no només tinguin coneixements tècnics sòlids, sinó que també siguin capaços de comunicar-se eficaçment en equips multiculturals i intergeneracionals, d'adaptar-se ràpidament a canvis inesperats i de liderar amb empatia i comprensió en contextos diversos.

D'entre les *soft skills* més significatives destaquen la comunicació i el treball intercultural, navegant i comprenent diferents perspectives amb diferències culturals, idiomàtiques i maneres de pensar; l'adaptabilitat i la gestió del canvi, ja que es torna imprescindible la gestió de la incertesa en entorns volàtils i globals en què una nova circumstància als mercats o a les noves tecnologies tenen un impacte a l'altra banda del món; la capacitat de lideratge i de resolució de conflictes en entorns laborals diversos; i també la innovació i la creativitat, on col·laborar amb col·legues per pensar més enllà de les solucions tradicionals i aportar nous enfocaments i idees esdevé indispensable per a una constant evolució (Robles, 2012).

De nou, les universitats tenim l'oportunitat de formar els seus estudiants en *soft skills* a través del currículum incloent tallers, seminaris i projectes en grup que s'enfoquin en habilitats com la comunicació efectiva, el lideratge i la resolució de problemes. D'igual forma, es poden abordar palanquejant-nos en el model metodològic –desenvolupat a continuació– o bé a través d'altres programes complementaris com programes de mentoria entre estudiants més experimentats i/o professionals en actiu i estudiants novells en què poden treballar conjuntament *soft skills* com la comunicació efectiva, imprescindible en qualsevol entorn col·laboratiu.

3. Les habilitats digitals, claus per competir en un mercat global

Desenvolupar habilitats digitals a la universitat és una necessitat ineludible per preparar els estudiants per a un món globalitzat. Aquestes competències no només complementen el coneixement tècnic tradicional, sinó que també permeten als estudiants adaptar-se a les exigències del mercat laboral global, innovar als seus camps i col·laborar eficaçment en un entorn internacional.

Entre les habilitats digitals més rellevants, a més de l'alfabetització digital bàsica, trobem competències avançades com ara la intel·ligència artificial (IA), l'anàlisi de Big Data, la ciberseguretat i el desenvolupament de programari. La intel·ligència artificial, per exemple, permet a les màquines aprendre i prendre decisions basades en dades, mentre que l'anàlisi de Big Data implica el processament i l'anàlisi de grans volums de dades per identificar patrons i tendències que poden informar de la presa de decisions estratègiques. Ambdues àrees de gran rellevància en qualsevol sector laboral.

Tenir un domini en aquestes competències marcarà la diferència en els nostres estudiants, que seran competitiu en un mercat laboral global fent ús de tecnologies avançades i emergents i atractius per als cada cop més ocupadors que requereixen professionals que siguin capaços de transformar i innovar qualsevol sector o indústria. A més de la formació en habilitats digitals, i en línia amb *soft skills* com la gestió del canvi o la resiliència, cal potenciar la capacitat d'innovació i adaptació a totes aquelles noves eines i tecnologies emergents que els permetrà, per exemple, prendre millors decisions basades en dades essent més eficients o també liderar projectes innovadors a escala internacional.

Algunes accions que es poden dur a terme per garantir la formació en habilitats digitals a les nostres universitats són:

- (a) la integració de la tecnologia al currículum, i ser així una part integral de la formació ja sigui com a continguts, cursos específics per formar-se en l'ús d'una eina en concret, o bé com a eines de les quals fer un ús òptim per desenvolupar activitats formatives;
- (b) col·laboracions amb la indústria tecnològica establint sinergies que facilitin l'entrada dels estudiants en projectes amb problemes reals que puguin resoldre amb tecnologies actuals en format de hackathons, tallers o bé pràctiques extracurriculars;
- (c) programes d'educació contínua en el marc del *lifelong learning* en àrees clau com ara la IA, la ciberseguretat i l'anàlisi de dades, en pro d'estar actualitzats en les últimes tendències convertint-se així en un actiu clau en qualsevol organització;
- (d) i, finalment, el foment del pensament crític a través d'una metodologia activa on sigui una constant utilitzar la tecnologia per tasques de recerca, d'anàlisi de dades i proposta de solucions.

Com sabem, l'abast de les noves tecnologies emergents com la intel·ligència artificial és global i cap país ni organització escapa de la seva implementació en el seu dia a dia. En aquest sentit, el Govern d'Andorra treballa àrduament per no quedar-se enrere en aquesta matèria i estableix marcs que poden ser documents de referència per al desplegament posterior a les nostres universitats, cosa que ens alinea amb l'estratègia de país. A tall d'il·lustració, el Codi sobre l'Ètica de la Intel·ligència Artificial d'Andorra és un document marc que beu de les recomanacions de diversos organismes internacionals com l'ONU, la Unesco o el Consell d'Europa.

4. Repensar el model metodològic: una reflexió contínua necessària en un món en constant evolució

La viabilitat i foment de les primeres tres estratègies esmentades relatives al pensament crític, les *soft skills* i les habilitats digitals troben el seu desplegament sota un marc metodològic propi del model educatiu de la universitat. Per garantir que aquestes puguin tenir el seu lloc en la formació dels nostres estudiants amb un impacte real a les seves vides, cal analitzar quina és la metodologia utilitzada i si afavoreix l'impuls d'aquestes competències. És necessari que les universitats apostin cada cop més per enfocaments pedagògics que promoguin l'aprenentatge actiu, crític i pràctic centrats a aprendre fent (*learning by doing*), veure autors referents com Freire (1970) o Habermas (1987). Apropar els estudiants a contextos pràctics els permet desenvolupar habilitats crítiques per fer front a reptes reals amb l'ús de tecnologies emergents. A més, de tal forma, se'ls està oferint formes d'aprenentatge de caràcter immersiu i personalitzat.

Algunes estratègies docents a tenir en compte per apropar-nos a aquest enfocament actiu i pràctic que fomenti competències claus per al segle XXI són:

- a) Anàlisi del cas i resolució de problemes: per al foment del pensament crític es poden adoptar l'anàlisi de casos reals, debats i la resolució de problemes complexos. Així, els estudiants tenen l'oportunitat de practicar l'avaluació crítica des de diverses perspectives i dades en un entorn controlat i guiat per docents i/o mentors experts.
- b) Debats i reflexió continuada: es poden crear espais per al debat i la reflexió contínua sobre temes globals i locals, on els estudiants puguin intercanviar idees i rebre *feedback* constructiu, per fer així tangible aquesta metodologia activa. Aquests espais han de ser inclusivament i oberts a una varietat de perspectives per enriquir el procés de pensament crític.

- c) Presentacions orals: els estudiants han de poder articular els seus arguments de manera clara i coherent davant de diferents públics. A més, la capacitat de comunicar idees de manera efectiva i persuasiva és una extensió vital del pensament crític.
- d) Simulacions i entorns de realitat immersiva: potenciar simulacions i entorns de realitat immersiva permet crear escenaris on els estudiants poden practicar la presa de decisions crítiques en contextos globals simulats. Aquestes experiències immersives poden ajudar a visualitzar i analitzar les conseqüències de les decisions en un entorn controlat i poden posar en pràctica l'assaig i error.
- e) Avaluació contínua i retroalimentació: és clarament avantatjós oferir avaluacions i retroalimentacions constants als estudiants sobre el seu avenç en el domini d'habilitats tècniques i coneixements, però també del desenvolupament de *soft skills*. Aquesta avaluació continuada permet als estudiants desenvolupar la seva capacitat de millora de manera conscient i ràpida havent detectat les seves fortaleses i àrees de millora.
- f) Treball en equip: sent aquest un dels principals reptes a l'educació superior, promoure la col·laboració en lloc de la competència mitjançant la creació de projectes que requereixin treball en equip afavoreix el domini del treball en equip i d'altres competències ja esmentades com les *soft skills*. Això no només ajuda els estudiants a desenvolupar, per exemple, habilitats interpersonals, sinó que també reflecteix l'entorn laboral modern, on la majoria dels treballs impliquen algun nivell de col·laboració.
- g) Entorns d'aprenentatge diversos: crear entorns d'aprenentatge que reflecteixin la diversitat del món globalitzat, promovent la interacció entre estudiants de diferents orígens culturals i acadèmics no només millora la competència intercultural, sinó que també prepara els estudiants per treballar en equips globals. Poden ser clau programes d'intercanvi amb altres institucions o la projecció internacional que permet la modalitat virtual de l'ensenyament.

5. Investigació global i local i participació activa dels estudiants

Com es beneficien els nostres estudiants de la recerca? Com una de les àrees principals d'una universitat, cal que, a l'hora de revisar el model metodològic i el currículum, es tingui en compte el model de recerca de la universitat perquè els estudiants puguin respondre eficaçment als desafiaments d'un món globalitzat. D'entre els múltiples components que es poden desgranar, es posa en relleu la importància d'investigar amb impacte local i global. Això implica abordar desafiaments globals, com el canvi climàtic o la sostenibilitat, mentre es desenvolupen solucions que també beneficiïn les comunitats locals. Per exemple, investigar en energies renovables ha de tenir aplicacions tant a la nostra regió com en altres contextos globals similars. D'altra banda, la col·laboració interdisciplinària i transnacional fomentant aliances amb institucions i organitzacions internacionals permet enfortir la qualitat de la investigació i ampliar-ne l'abast. Aquest enfocament assegura que la investigació tingui un impacte més ampli i significatiu, tant a nivell local com global, i, a més, millori la formació dels estudiants ja que la transferència de coneixement als programes formatius es veurà àl·tament enriquida i ajustada a una realitat globalitzada.

Al seu torn, més enllà de la millora en la qualitat dels programes, és imprescindible avançar cada cop més cap a la participació activa dels estudiants en la recerca. Involucrar els

estudiants en projectes de recerca des d'etapes primerenques és crucial ja que afavoreix que formulin les seves preguntes, recopilin i analitzin dades, i arribin a conclusions basades en evidències. La participació en investigacions interdisciplinàries i col·laboratives també pot enriquir la seva capacitat per abordar problemes des de diferents angles i es poden veure's afavorides habilitats com el treball en equip o la comunicació efectiva (Comissió Europea, 2021; Comissió Europea, n. d.).

6. Connectant amb entorns reals per donar resposta a reptes reals

La vinculació de la universitat amb el teixit empresarial és fonamental per preparar els estudiants per a preparar els estudiants pel món actual i futur. Col·laborar estretament amb el sector privat permet que la institució alineï els seus programes formatius amb les demandes i tendències del mercat laboral.

Gràcies a aquestes sinergies, la universitat pot oferir als estudiants oportunitats d'aprenentatge d'alt valor que fomentin la diversitat de competències que es requereixen per al segle XXI com a pràctiques –curriculars, extracurriculars, en modalitat presencial o en línia–, jornades conjuntes universitat-empresa on els estudiants resolun un desafiament real de l'empresa, connectar els treballs finals de titulació amb les empreses per tal que donin resposta a problemes reals o també programes d'inserció professional on la universitat impulsa la cabuda del estudiants en processos de selecció de treballadors ajustant el perfil de l'estudiant i les necessitats de l'organització que ho requereixi.

A més, des de la universitat es pot afavorir el diàleg amb els ocupadors endinsant-se en quines són les seves necessitats i ajustant les experiències formatives que s'ofereixen a l'estudiant des de la universitat. Tot aquest compendi d'experiències permet als estudiants aplicar els seus coneixements en contextos reals i fer front a desafiaments actuals del sector, desenvolupant així habilitats pràctiques, *soft skills* i l'ús de tecnologies avançades i emergents, habilitats altament valorades en qualsevol sector.

7. Un futur sostenible des de tots els angles i capes

Adoptar un enfocament sostenible a totes les àrees d'una universitat, des del currículum fins a la investigació i la governança, esdevé clau en l'experiència formativa dels estudiants. Integrar la sostenibilitat al currículum els permet adquirir coneixements i habilitats sobre pràctiques responsables i solucions innovadores per a problemes ambientals, econòmics i socials.

La implementació al currículum pot ser des de (a) la formulació de competències específiques en matèria de sostenibilitat; (b) el desplegament d'assignatures concretes que abordin la sostenibilitat dins una àrea de coneixement concreta a través de, per exemple, estudis de cas d'organitzacions referents al sector en matèria de sostenibilitat, anàlisi del compendi d'estratègies i accions més actualitzades al món laboral, etc.; o també des de (c) l'adopció d'un enfocament transversal en totes les assignatures amb un enfocament transversal estratègic clarament sostenible quant a habilitats i continguts a treballar durant el curs. A més, en el treball final de titulació, els estudiants poden vincular el seu projecte a un objectiu de desenvolupament sostenible i desplegar així l'aportació del seu treball als objectius referenciats (Nacions Unides, 2015).

Des de la investigació, fomentar projectes centrats en la sostenibilitat no només permet avançar el coneixement de la comunitat científica internacional, sinó que també promou la creació i aplicació de noves tecnologies i metodologies que beneficien la societat. Des de la governança universitària, en incorporar principis sostenibles en la seva gestió i operacions i adoptar pràctiques de gestió verda, s'afavoreix una administració eficient dels recursos i un compromís amb el desenvolupament responsable, sent també exemplar per als estudiants. Per acabar, i en línia a apropar l'estudiant a un aprenentatge pràctic i proper al món laboral, és clau la promoció d'aliances amb organitzacions i empreses compromeses amb la sostenibilitat. Algunes de les sinergies que poden tenir lloc és el desplegament de hackatons, jornades en què estudiants d'arreu del món resolen desafiaments reals de les empreses col·laboradores a les quals han de proposar solucions èticament responsables i sostenibles. Un altre exemple és la cerca de col·laboracions amb empreses referents en matèria de sostenibilitat per a pràctiques extracurriculars. Aquest tipus de vinculacions capacita els estudiants per ser líders responsables i conscients en un món cada cop més enfocat a la sostenibilitat.

8. Com poden les universitats liderar la innovació educativa al segle XXI? Mecanismes per no quedar-se enrere

Per assegurar que les universitats es mantinguin a l'avantguarda a l'educació superior, és fonamental implementar mecanismes que anticipin i responguin als desafiaments emergents del segle XXI. Una estratègia efectiva és la creació de comissions especialitzades en avantguarda i innovació, encarregades d'analitzar les tendències globals i preveure canvis a mitjà i llarg termini.

Al seu torn, és imprescindible que aquestes comissions, integrades en el sistema intern de garantia de la qualitat de la institució, siguin monitoritzades de manera continuada i es realitzin els ajustaments necessaris a la universitat (currículum, metodologia, etc.) per tal de garantir la seva actualització. A més, i a través d'altres òrgans i accions més enllà de les comissions, és clau mantenir un diàleg viu i constant amb els estudiants, els investigadors referents a cada àmbit de coneixement i els ocupadors de cada sector per tal de recollir les seves opinions i necessitats i alinear la formació acadèmica amb les demandes del mercat laboral i els canvis socials. Aquest enfocament proactiu afavoreix que les universitats no només s'adaptin a les noves realitats, sinó que liderin el procés de transformació educativa.

Vuit recomanacions en un cop d'ull

És fonamental que les universitats de l'ecosistema d'educació superior andorrà considerem i valorem aquestes propostes per a la seva implementació per tal de catalitzar la capacitat de les nostres universitats de formar professionals competitius i adaptables en un món cada vegada més globalitzat. Amb independència si els nostres estudiants són locals o internacionals, esdevé imprescindible que els formem per a un mercat global i posicionar Andorra com a referent en innovació educativa, atraient talent i fomentant un desenvolupament sostenible que respongui als desafiaments globals del segle XXI. Implementar aquestes estratègies no només permetrà a les universitats andorranes contribuir i aportar valor a l'estratègia de país sinó també alinear-se amb les millors pràctiques internacionals tenint presència al panorama global.

Aquesta aproximació proactiva garantirà que el sistema educatiu andorrà sigui un motor clau de progrés i resiliència en un món cada cop més interconnectat:

- Foment del pensament crític: posar el pensament crític al centre del model educatiu. Això implica desenvolupar metodologies que permetin als estudiants qüestionar, analitzar i resoldre problemes complexos, i preparar-los per prendre decisions informades en un món VUCA.
- Integració de *soft skills*: les habilitats toves, com la resiliència, la comunicació intercultural, l'adaptabilitat i el lideratge, són essencials en un mercat laboral globalitzat. És clau que les universitats integrin el desenvolupament d'aquestes competències als seus currículums, utilitzant enfocaments pràctics i col·laboratius.
- Desenvolupament d'habilitats digitals: les competències digitals avançades són crucials per a la competitivitat al mercat global. Les universitats han d'assegurar-se que els seus estudiants no només adquireixin coneixements tècnics, sinó que també es familiaritzin amb tecnologies emergents com ara la intel·ligència artificial i l'anàlisi de big data.
- Revisió del model metodològic: és fonamental adoptar metodologies actives i pràctiques, centrades en l'aprenentatge per experiència. Això inclou la incorporació de simulacions, projectes reals i anàlisi de casos que reflecteixin la realitat global.
- Investigació amb impacte local i global i amb la participació dels estudiants: la investigació ha de tenir un impacte tangible tant a nivell local com global. A més, involucrar els estudiants en projectes de recerca des de primeres etapes els permet aplicar els seus coneixements en contextos reals i desenvolupar habilitats clau.
- Connexió amb el mercat laboral: la vinculació amb el sector privat és essencial per garantir que la formació universitària estigui alineada amb les demandes del mercat laboral global. Per això, cal establir col·laboracions estretes amb empreses per oferir pràctiques, projectes, reptes i programes que reflecteixin els desafiaments reals del món professional.
- Enfocament en la sostenibilitat: la sostenibilitat s'ha d'integrar a totes les àrees de la universitat, des del currículum fins a la investigació i la governança. Fomentar un enfocament sostenible prepara els estudiants per liderar amb responsabilitat en un món cada cop més enfocat en el desenvolupament sostenible.
- Mecanismes d'innovació contínua: per mantenir-se a l'avantguarda, és crucial que les universitats implementin mecanismes com ara comissions d'avantguarda i innovació. Aquestes comissions, entre altres òrgans i accions, han de fomentar un diàleg constant amb estudiants i ocupadors per ajustar les estratègies educatives a les demandes emergents. L'educació superior no és només una responsabilitat de les universitats, sinó un compromís col·lectiu que involucra estudiants, ocupadors, governs, agències de qualitat i la comunitat en general. Des de Universitat Carlemany posem sobre la taula aquestes estratègies que considerem d'alt valor i interès per formar els nostres estudiants –són el centre del nostre perquè– per a un món en constant evolució i ho fem amb la intenció de poder discutir amb tots els agents de la comunitat i avançar junts en la construcció d'un ecosistema universitari de país que no només respongui als desafiaments del segle XXI, sinó que també els anticipi, per convertir-nos en un referent en innovació i sostenibilitat a través d'una reflexió contínua per a una millora constant.

Helena Prieto i Sanz,

doctora en Ciències de l'Educació i Rectora de la Universitat Carlemany

Referències bibliogràfiques

- ANDREWS, J., & HIGSON, H. (2008). Graduate employability, 'soft skills' versus 'hard' business knowledge: A European study. *Higher education in Europe*, 33(4), 411-422.
- CLARKE, M. (2017). Rethinking graduate employability: the role of capital, individual attributes and context. *Studies in Higher Education*, 43(11), 1923-1937. <https://doi.org/10.1080/03075079.2017.1294152>
- COMISSIÓ EUROPEA. (n. d.). *Responsible Research and Innovation*. Programa Horizon 2020. <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/responsible-research-innovation>
- COMISSIÓ EUROPEA. (2021). *Horizonte Europa – Invertir para dar forma a nuestro futuro*. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/9224c3b4-f529-4b48-b21b-879c442002a2_es
- DEWEY, J. (1978). *How we Think and Selected Essays: 1910-1911* (Vol. 6). SIU Press.
- FREIRE, P. (1970). *Pedagogía del oprimido*. Siglo XXI.
- GOVERN D'ANDORRA. (2024). Codi sobre l'Ètica de la Intel·ligència Artificial d'Andorra. Codi etic IA def.pdf (andorra-digital.com)
- HABERMAS, J. (1987). *Teoría de la Acción Comunicativa. I: Racionalidad de la acción y racionalización social. II: Crítica de la razón funcionalista*. Taurus (v.o. 1981).
- NACIONS UNIDES. (2015). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- NOSICH, G. M. (2012). Learning to think things through: A guide to critical thinking across the curriculum.
- ROBLES, M. M. (2012). Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace. *Business Communication Quarterly*, 75(4), 453-465.
- SEAMAN, M. (2011). BLOOM'S TAXONOMY. *Curriculum & Teaching Dialogue*, 13.
- STALEY, D. J. (2019). *Alternative universities: Speculative design for innovation in higher education*. JHU Press.

La globalització i l'ensenyament superior

Xavier CAMPUZANO i IBÀÑEZ

Amb el procés de Bolonya s'han assentat les bases de l'espai europeu d'ensenyament superior (EEES) i s'han alineat esforços de tots els països participants per fer convergir els models educatius d'ensenyament superior cap a un estàndard que permeti i promogui la mobilitat de docents i estudiants, el reconeixement de titulacions, l'accés a l'educació superior per a tota la població, l'oferta formativa al llarg de la vida, i molts altres avantatges sorgits de la unificació de models entre tots els països que l'han adoptat.

Vint-i-cinc anys després, encara queden reptes per afrontar i camí per recórrer, ja que, tot i que sobre el paper, les voluntats queden clares, a l'hora de portar-ho a terme han anat sorgint dificultats d'implantació, ja sigui per les diferents agendes polítiques o tècniques dels ministeris encarregats, com per la mateixa diferència cultural entre els països, fins i tot pel pes que en cada govern té l'ensenyament superior i per tant, els recursos, tant humans com materials, que s'hi dediquen.

En paral·lel a aquest procés, el món està immers en un procés de globalització que afecta tots els sectors econòmics i socials, i evidentment, també a l'àmbit universitari. El creixement poblacional sense fre a escala mundial, els fluxos migratoris creixents, les tecnologies disruptives que posen en risc sectors sencers de l'economia i per tant, els seus treballadors, i els moviments que es generen a l'estructura socioeconòmica dels països tenen, i han de tenir efecte en les formacions que s'ofereixen als futurs membres actius de la societat.

L'ensenyament superior té una salut forta, i tot i que amb el creixement de la formació professional, dels mòduls no oficials de formació, de la formació al llarg de la vida, de les microcredencials i de tota la formació no reglada, es podria arribar a intuir una davallada en l'accés als estudis d'ensenyament superior, el cert és que durant els darrers vint anys s'ha viscut un creixement del 100% en el nombre d'estudiants universitaris al món, en passar del 19% l'any 2000 fins al 38% l'any 2018, segons l'estudi Unesco-lesalc.¹

En aquest estudi també es pot constatar que en l'àmbit de gènere les dones són les més beneficiades per aquest creixement, ja que han passat del 19% al 41%, davant els homes, que

només han pujat del 19% al 36%. Tot i això, pel que fa a la correlació del nivell socioeconòmic i l'accés a l'ensenyament superior, es constata molt camí per recórrer, ja que, en termes globals, només el 10% del sector més desafavorit econòmicament hi ha tingut accés, enfront del 77% de les famílies amb més ingressos.

Aquestes dades posen de manifest que, si bé s'ha crescut molt en l'accés a l'ES, encara queda molt camí per recórrer per normalitzar-ho, sobretot pel que fa a l'accés de la franja amb menys riquesa, i per tant, de la població de molts països que estan per sota de la mitjana del PIB mundial.

L'accés a l'ensenyament superior continua sent un fre a l'ascensor social justament per a les persones que més necessitat en tenen.

El procés de Bolonya i els diferents comunicats de les reunions ministerials que, cada tres anys se celebren sota els auspicis del BFUG, fan incís justament en aquest aspecte. En el darrer comunicat de Tirana² es van establir diversos compromisos referents a la dimensió social de l'educació superior així com als aspectes socioeconòmics i el seu impacte en l'accés a la universitat dels joves amb menys recursos econòmics.

Amb aquest panorama, i per reprendre el tema d'aquesta jornada, farem un repàs de com pot afectar la globalització a l'ensenyament superior i, sobretot, de com l'afecta en termes d'accés, de disseminació del coneixement i com a eina d'ascensor social.

Els darrers anys hem observat amb atenció el debat que ha sorgit, sobretot, després de la pandèmia sobre les bondats de la virtualització i no presencialitat dels estudis, ja siguin els híbrids com els totalment no presencials. Però no ens enganyem, ni aquesta modalitat és nova i postpandèmia, ni el futur de la universitat passa irremeiablement per la no-presencialitat.

Si parlem de llengües, els darrers anys l'anglès ha crescut com a llengua vehicular en molts estudis universitaris. Aquest creixement l'han liderat les universitats privades majoritàriament. Tal com s'aprecia en els successius informes de la Conferència de Rectors³ de les universitats espanyoles, amb un 25% i 30% d'augment els darrers deu anys en els màsters i graus respectivament vehiculats en anglès o bilingües.

La presència de l'anglès als estudis d'ensenyament superior té un objectiu clar, el foment de la mobilitat internacional dels estudiants, que també inclou els períodes d'estades formatives necessaris en alguns estudis, i, tot i que es podria considerar un factor limitant a l'accés a la universitat per part d'estudiants sense prou nivell d'anglès, s'ha de veure més com un facilitador d'accés perquè molts estudiants internacionals puguin accedir a universitats d'altres països que el seu, gràcies a estudis oferts en anglès, que és, de facto la llengua franca de comunicació internacional.

El castellà com a segona llengua d'ús global (sense comptar el mandarí i l'hindi, que en xifres absolutes són superiors, però que no es comparteixen per més països que no siguin la Xina i l'Índia) també aporta accés a programes universitaris internacionals per a estudiants de tots els països de llengua hispana.

Si sumem a aquesta presència de l'anglès i el castellà, la possibilitat d'accedir de forma no presencial a estudis universitaris d'altres països d'una forma fàcil i econòmica, veiem clarament les bondats del model cap al qual anem, en termes d'accés.

Un altre dels compromisos del Comunicat de Tirana és el foment de l'establiment d'eines de reconeixement automàtic de titulacions entre diferents països. Aquest reconeixement és

l'eina definitiva que ha de facilitar la mobilitat dels titulats entre els diferents països i permetre que, al marge de les professions regulades, els titulats puguin accedir al món del treball independentment del país d'emissió de la titulació. Això facilitaria que un estudiant alemany pugui cursar un bàtxelor en Ciència de dades vehiculat en anglès a una universitat d'Andorra i exercir professionalment en un país tercer amb el seu títol universitari.

A més, amb l'imparable creixement de l'oferta universitària no presencial, qualsevol persona del món pot obviar els costos inherents als estudis universitaris, i només haver de fer l'esforç de la matrícula, amb el que això suposa en termes d'oportunitats per a la població més desafavorida.

A aquest efecte de mobilitat virtual i laboral dels estudiants i posteriorment titulats universitaris gràcies a les noves modalitats d'estudis i llengües vehiculars el podríem anomenar *globalització universitària* i és clau per a mantenir el paper d'ascensor social dels estudis d'ensenyament superior.

Ara bé, aquest nou model no és d'aplicació a tots els perfils d'estudiants en edat d'accés a estudis superiors. Els models d'estudis presencials continua, i continuarà encara durant molts anys, en ser l'escollit per la major part de joves que acaben el batxillerat.

Quan es vol posar en valor els estudis presencials s'apunta a un seguit de factors que confereixen, *a priori*, aquesta posició predominant respecte als estudis no presencials:

- **Vida de campus.** Es considera que la interacció social amb iguals, amb qui comparteixen edat i interessos, forma part necessària del procés de maduració i accés a la societat dels joves estudiants, amb la qual cosa és una etapa molt positiva en el seu creixement com a persones.
- **Suport personal dels docents, tutories personalitzades, treball en equip amb companys.** La proximitat dels docents i companys permet donar més qualitat a les interaccions i permet treballar en equip amb més riquesa que de forma no presencial.
- **Accés a estades formatives amb empreses de l'ecosistema local universitari.** Els estudiants tenen accés prioritari per a les estades formatives amb empreses que ja tenen una relació estreta amb la universitat i que, per tant, entenen perfectament el seu paper en la formació dels alumnes, així com quines competències i continguts s'espera que assoleixin o adquireixin els estudiants en aquesta part, fonamental en alguns estudis.
- **Compromís amb els estudis i seguiment proper dels professors.** Es considera que la presencialitat és encara necessària perquè els alumnes de menys edat (17-18 anys) tinguin un compromís amb els estudis, similar al que acaben de tenir durant la seva etapa de batxillerat. Els estudis no presencials, on l'alumne ha d'autogestionar el 100% del seu temps de dedicació, poden ser massa difícils de seguir per part d'un alumne que encara està madurant en responsabilitats, voluntat i rigor en la gestió del temps.

Tanmateix, la proximitat dels professors pot aportar a l'alumne la sensació de tenir un tutor que vetlla pel seu ritme d'aprenentatge, com passava durant la seva escolaritat obligatòria.

Tot i això, cadascun d'aquests factors ha anat perdent pes en la posada en valor dels estudis presencials:

- La vida de campus s'ha anat reduint en molts casos per l'increment de l'absentisme a moltes de les classes presencials. Molts alumnes fan una tria d'assignatures a les quals ja no assisteixen, ja sigui per la modalitat magistral que encara tenen moltes classes, amb continguts i sabers que es poden trobar amb facilitat en la documentació dels estudis o la bibliografia, ja sigui perquè el docent en qüestió no convida a assistir-hi, per una llunyania d'edat massa gran amb els alumnes, ja sigui perquè després de la pandèmia molts alumnes prefereixen gestionar ells mateixos el seu horari.

En un article de la Universitat Complutense de Madrid⁴ escrit per Maria Pilar Àlvarez Vázquez, s'apunten com a causes principals d'aquesta absentisme, entre d'altres, el model magistral de les classes, la falta d'interactivitat amb el docent, o que els exàmens no corresponen amb el que es va tractar a classe.

- Quant al suport personalitzat, també es pot haver reduït, sobretot amb la massificació d'algunes classes o amb la dificultat d'accés a certs docents, que tenen les agendes massa plenes o que simplement no donen a l'abast pel nombre d'alumnes a seguir, com apunta el professor de la UOC Carles Sigalés en el seu article *Reflexiones de futuro. La universidad pos-COVID-19*.⁵

- Quant a les estades formatives, en molts casos, els mateixos estudiants trien, per una qüestió econòmica, empreses del seu entorn proper on poder realitzar les estades sense els costos que suposa viure a una ciutat diferent de la seva.

- Finalment, pel que fa al compromís, és cert que podria ser un dels que continua tenint un pes més important en l'èxit dels estudiants en la consecució dels diferents estudis, ja que tot i l'augment de l'absentisme voluntari dels estudiants, la presencialitat aporta als estudiants la *sensació d'escolarització* i no la *llibertat total d'agenda*, que en la seva edat encara els ajuda a no despenjar-se dels estudis.

Tot i que aquesta *globalització universitària* té un impacte encara reduït respecte a les xifres globals d'universitaris al món, no es pot menysprear i s'haurà de seguir de ben a prop la tendència global en la modalitat d'estudis superiors. La tendència a la hibridació o virtualització és clara.

El perfil d'estudiant en línia encara té una edat mitjana de 30 anys davant els estudiants presencials, que majoritàriament inicien estudis als 17-18 anys. Aquesta edat ha anat baixant els darrers anys, conforme s'incorporen estudiants amb edat més primerenca, que tradicionalment han cursat estudis presencials.

També s'ha de dir que, igual que ha passat des de fa molts anys amb les universitats tradicionals, en el cas dels estudis no presencials seran aspectes de qualitat els que faran decantar la tria dels estudiants cap a una universitat o una altra. Qualitat dels programes, nombre baix d'alumnes seguits per professor, personalització dels itineraris educatius i, sobretot, proximitat de l'entitat amb l'estudiant seran els que donaran prestigi a les noves universitats que sorgiran.

Les classificacions d'universitats poden variar enormement amb els nous estudis no presencials; les universitats tradicionals, que van néixer amb la presencialitat total i les classes magistrals *sense preguntes*, no tenen dins del seu ADN la capacitat de ràpida adaptació de l'oferta formativa a la canviant demanda de modalitats d'estudis, o fins i tot de nous programes universitaris.

Són les universitats privades, com dèiem al principi, les que majoritàriament estan liderant la innovació metodològica, promovent noves modalitats i, en la mesura en què les regulacions dels diferents països els ho permeten, creant disrupció al sistema, en primera instància amb títols propis, i en la mesura en què els reguladors els ho permeten, en els mateixos títols oficials.

Andorra, amb l'obertura a la implantació d'universitats privades iniciada ara fa uns anys, va iniciar un camí cap a aquest nou paradigma d'oferta universitària global, multilingüe, moderna i innovadora. Tot això sense oblidar els estàndards de qualitat marcats per l'EEES i dels quals l'AQUA és el principal garant i avaluador.

La innovació és sempre benvinguda, però no hem d'oblidar que l'objecte final de l'oferta universitària és l'estudiant, i no es poden fer experiments amb la seva formació, de la qual potser només tindrà una oportunitat de realitzar. Per tant, les autoritats reguladores han de vetllar perquè qualsevol innovació es faci amb el manteniment estricte de la qualitat. Els governs i les agències de qualitat tenen el repte d'actualitzar-se per ser capaços de gestionar els canvis que s'aniran produint al món universitari, transformar-se per no quedar obsolets i perdre capacitat de control i supervisió.

Conclusions

Cal que els països defineixin la seva posició sobre aquests canvis que vindran i defineixin estratègies clares en aquest sentit per al creixement i la transformació que patiran les institucions universitàries. No s'ha de deixar que, simplement, passi, s'ha de marcar el ritme del canvi i fer-lo convergir amb els interessos estratègics de país, que passen, òbviament, per oferir la millor formació als seus ciutadans, que a mitjà termini, posarà en una posició avantatjosa el país en generar talent local, coneixedor de la realitat social i cultural.

Venen temps interessants en aquest àmbit i, com ha passat durant els darrers vint anys amb l'accés als estudis superiors, el creixement de les universitats privades o la innovació en les modalitats d'aprenentatge, caldrà estar a l'aguait dels canvis, encara per descobrir, que ens depararà la globalització en l'àmbit universitari.

Xavier Campuzano i Ibàñez,
director del Departament d'Ensenyament Superior, Recerca i Innovació Tecnològica
del Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats

Referències

- 1- VIEIRA DO NASCIMENTO, DANIELE, ROSER-CHINCHILLA, JAIME, MUTIZE, TAKUDZWA. "Hacia el acceso universal a la educación superior: tendencias Internacionales".
- 2- Tirana Comunicué. <https://eha.info/Immagini/Tirana-Communique.pdf>
- 3- La Universidad Española en Cifras (CRUE). <https://www.crue.org/publicacion/espanola-en-cifras/>
- 4- VÁZQUEZ, PILAR. (2016). *Absentismo universitario en alumnos de grado ¿Motivados?*
- 5- SIGALÉS, CARLES. (2020). *Reflexiones de futuro. La universidad pos-COVID-19*.
https://www.uoc.edu/portal/_resources/ES/documents/25-ans/la-imparable-evolucion-de-la-educacion-superior-carles-sigales_es.pdf

La contribució d'Andorra al mercat global: estratègies i reformes per atraure inversió estrangera directa

Lorena JORDANA i CARMONA

En les darreres dècades, el Principat d'Andorra ha experimentat una profunda transformació econòmica i institucional orientada a la modernització del seu model econòmic i a una integració progressiva en el mercat global. Tradicionalment sustentada en el turisme, el comerç i les finances, l'economia andorrana s'ha orientat cap a una diversificació estratègica per garantir la seva sostenibilitat a llarg termini. Aquest article, basat en una recerca doctoral de caràcter empíric, assenyalava les reformes més rellevants impulsades pel país per afavorir l'atracció d'inversió estrangera directa (IED). Així mateix, analitza com les empreses valoren els factors de localització vinculats a les reformes i al context econòmic andorrà, i com aquests factors contribueixen al posicionament d'Andorra en l'economia global.

Evolució del context econòmic andorrà

L'evolució econòmica d'Andorra ha estat fortament condicionada per la seva ubicació geoestratègica i per les relacions amb els països veïns. A partir de mitjan segle XX, el creixement turístic va impulsar una transició accelerada d'una economia agrícola cap a una de serveis. L'especialització en el turisme de neu i el comerç va comportar una elevada dependència de l'activitat estacional, que, malgrat la seva rendibilitat, ha evidenciat vulnerabilitats significatives en contextos de crisi global, com la financera del 2008 o la pandèmia de la covid-19.

Davant aquest escenari, les autoritats andorranes han promogut els últims anys un canvi de model, orientat a la diversificació sectorial i a l'obertura econòmica. Aquesta nova orientació estratègica, recollida en diversos plans de desenvolupament i reformes legislatives, ha donat lloc a un model que aposta per la innovació, la competitivitat i la sostenibilitat.

Modernització institucional i adequació normativa

La Constitució de 1993 va establir un marc democràtic i jurídic que ha permès desplegar

polítiques reformistes d'ampli abast. Aquest punt d'inflexió ha estat fonamental per assentar les bases d'una economia homologada i alineada amb els estàndards internacionals.

Entre les reformes destacades hi ha la implantació d'un sistema fiscal modern amb tributs directes com l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF), l'impost sobre societats (IS) i l'impost general indirecte (IGI). Aquest nou marc ha permès millorar la transparència i la cooperació internacional, alhora que ha establert una base impositiva clara i competitiva.

A més, la signatura de convenis de doble imposició (CDI) i acords d'intercanvi d'informació fiscal (TIEA), així com les reformes en matèria de prevenció del blanqueig de capitals (PBC/FT) han reforçat la reputació d'Andorra com a jurisdicció fiable. Els informes positius de Moneyval i del Global Forum de l'OCDE avalen els avenços assolits. Aquest conjunt de mesures, reforçat per la signatura de l'Acord Monetari el 2012, ha facilitat la plena integració d'Andorra en l'arquitectura financera internacional, tot garantint l'adequació als estàndards normatius.

Política d'atracció d'inversió estrangera directa

L'aprovació de la Llei 10/2012 va suposar un punt d'inflexió en l'obertura econòmica d'Andorra, en permetre la inversió estrangera sense restriccions sectorials ni de participació. Aquesta reforma va ser determinant per reforçar l'atractiu del país com a destinació per a la IED, amb un creixement sostingut tant en el nombre de sol·licituds com en els imports autoritzats.

Tot i que la fiscalitat hi juga un paper rellevant, els inversors valoren sobretot un entorn institucional estable, la seguretat jurídica, la qualitat governamental i l'existència d'acords internacionals que garanteixen la protecció de les inversions. Aquests elements configuren un marc general de confiança que va més enllà dels avantatges fiscals.

Les empreses destaquen també la qualitat de vida, la ubicació geogràfica i el multilingüisme com a elements afegits d'atractiu. No obstant això, expressen inquietuds sobre la connectivitat, la disponibilitat de personal qualificat i la burocràcia. En aquest sentit, els suports institucionals no fiscals es posen de manifest com a àmbits amb potencial de millora. Així, l'estratègia andorrana està ben valorada pels inversors, però cal continuar avançant en àrees específiques per consolidar-ne l'efectivitat.

Diversificació econòmica en sectors d'alt valor afegit

La política de reformes ha incorporat l'objectiu de diversificar l'economia mitjançant el foment de sectors amb alt valor afegit, com les tecnologies de la informació i comunicació, la biotecnologia o els serveis financers. El suport a l'emprenedoria, la creació de clústers i els incentius a projectes innovadors han estat instruments clau en aquest procés.

La implantació de la fibra a tot el territori, la creació d'infraestructures digitals i iniciatives impulsades per Andorra Recerca + Innovació o Andorra Business han situat el país com un entorn favorable per al desenvolupament tecnològic. Aquesta orientació ha permès posicionar Andorra com un *hub* emergent en l'àmbit digital i científic.

Integració progressiva en l'economia global

L'obertura exterior ha estat una resposta estructural als reptes de la globalització. Des de la signatura de l'Acord d'unió duanera amb la UE el 1990, Andorra ha anat consolidant la seva

inserció en l'economia internacional mitjançant acords de tipus fiscal, econòmic i judicial. L'adhesió al Fons Monetari Internacional el 2020 ha estat una fita destacada en aquesta trajectòria.

Un altre pas clau ha estat la conclusió de les negociacions de l'acord d'associació amb la UE. Aquest acord es proposa establir un marc estable amb el mercat interior europeu, afavorint una integració gradual que enforteixi el posicionament internacional d'Andorra, faciliti l'accés a programes i fons comunitaris, i impulsi la diversificació econòmica del país.

Reptes pendents i perspectives de futur

Tot i els progressos, Andorra encara afronta reptes estructurals que poden afectar l'evolució del seu model econòmic i la capacitat de captar IED. En l'àmbit econòmic, preocupen la baixa demanda interna, la manca d'infraestructures eficients —especialment pel que fa a la connectivitat aèria— i la dificultat d'accedir a personal qualificat. El cost elevat de l'habitatge també es percep com un fre per a la mobilitat laboral i l'atracció de talent.

En el pla institucional, es detecta una necessitat d'optimitzar els processos administratius, reforçar la coordinació entre administracions i garantir un marc normatiu estable en els àmbits legal, fiscal i migratori.

Pel que fa als instruments de suport a la IED, s'evidencia una demanda creixent de mesures no estrictament fiscals, com l'acompanyament en la implantació de projectes o serveis especialitzats. En paral·lel, una millor disponibilitat i desagregació de dades sobre la IED podria contribuir a enriquir l'anàlisi i afavorir una orientació més encertada de les polítiques públiques.

Finalment, els inversors assenyalen dues preocupacions emergents: l'impacte de l'Acord amb la UE i el preu de l'habitatge, amb implicacions directes per a la competitivitat empresarial i la cohesió social.

Conclusions

La trajectòria d'Andorra en les darreres dècades reflecteix un procés d'adaptació institucional i econòmica reeixit, basat en la reforma, la diversificació i la internacionalització. L'atracció d'IED ha estat afavorida per un marc normatiu transparent, una seguretat jurídica consolidada i un entorn institucional estable.

Tot i la valoració positiva dels instruments institucionals existents, es fa evident la necessitat de reforçar els suports no fiscals i millorar l'eficiència administrativa per mantenir l'atractiu en un context global cada cop més competitiu.

L'èxit futur dependrà també de la capacitat del país per afrontar reptes estructurals com la sostenibilitat ambiental, la millora de les infraestructures, la disponibilitat de personal qualificat i l'accés a l'habitatge. Per assolir aquests objectius, caldrà desplegar polítiques públiques proactives, eficients i adaptades a les especificitats d'un microestat. Si es mantenen els compromisos reformistes, Andorra podrà consolidar-se com un model d'estat modern, obert, competitiu i sostenible dins del mercat global.

Lorena Jordana i Carmona,
ADE i màster en Management Internacional, doctora i professora de l'UdA

Educar en un món globalitzat

Alan WARD i KOECK

1. La visió de globalització, o l'amenaça del llop

Qualsevol discussió al voltant de la globalització i, sobretot, de la seva acceptació social no pot evitar analitzar les relacions entre aquest fenomen i l'educació. És així per diferents motius, entre els quals es poden destacar els contextos social i cultural de les persones, o també el seu grau de preparació per abordar els aspectes tècnics que comporta la globalització. En tots dos aspectes, és evident que l'educació formal o acadèmica pot tenir un rol a desenvolupar.

El terme *globalització* és una construcció teòrica debatuda i oberta a diferents significats i valoracions (Kellner, 1998). El mateix autor planteja que pugui tenir aspectes relacionats amb l'economia, però també amb la política i amb la cultura. En tot cas, es parteix d'una mateixa base: la constatació de l'increment de contactes entre un indret concret i la societat humana que s'hi ha construït, i altres indrets i els seus habitants i societats. A vegades, es produeix un desplaçament físic de les persones (migració), però en d'altres no és així i els contactes es fan essencialment a través dels circuits econòmics i comercials.

Traslladat al context andorrà, el concepte s'ha pogut valorar des de tots aquests punts de vista. Pel que fa als orígens de les persones que emigren a Andorra, s'ha pogut constatar que "a mesura que s'incrementa l'afluència d'estrangers es diversifica l'origen dels immigrants, amb la disminució consegüent de la proporció dels europeus" (Lluelles et al., p.167). Així, el nostre país s'exposa a influències culturals i socials cada vegada més diverses. D'altra banda, la diversificació econòmica es troba precisament en el nucli del recent debat sobre l'acord d'associació amb Europa. Si aquest acord finalment rep el beneplàcit del poble en forma de referèndum, és evident que a la vegada que s'augmentaria el nombre dels nostres interlocutors econòmics i comercials dins la Unió Europea, de retruc també seria el mateix pel que fa als possibles contactes amb altres actors mundials presents en els diferents països europeus.¹

Per aquests motius, no hi ha dubte que Andorra, des de fa uns anys, es troba ben bé immersa en un procés de globalització que ha tingut efectes econòmics, socials, i àdhuc dins el món de l'educació. A títol il·lustratiu, es pot evocar el nombre d'alumnes de nova incorporació en el sistema educatiu andorrà, per exemple aquells vinguts d'Ucraïna pels motius que es coneixen. Ara bé, l'arribada de noves poblacions no es presenta sense riscos per a les persones que configuren la societat existent. És així pel que fa als llocs de treball que requereixen un nivell menor de preparació acadèmica, i que sovint poden pretendre aspirar a salaris inferiors. És així per dos motius. El primer és que és fàcil que una persona amb un nivell acadèmic baix i amb poca estabilitat laboral al seu país d'origen vegi una ocasió en el fet d'emigrar cap a un altre, i en país de destí es trobarà en competència directa amb treballadors locals en la mateixa circumstància. El segon és que, fins i tot per als *nadius* amb un nivell de preparació acadèmica superior, aquesta preparació pot no resultar suficient per afrontar amb serenitat les obertures successives cap a horitzons més llunyans. Per aquests motius, es pot tenir una impressió que la globalització propicia un augment de les oportunitats per als països en què hi ha un bon nivell educatiu, però redueix les possibilitats per a aquells països en què el nivell educatiu és menor (Stewart, 1996).

En realitat, però, la situació dins un món en què la globalització és present no es pot reduir només a les relacions dins un marc geogràfic estret. La complexitat de les realitats socials d'avui en dia demana a cada individu tenir una capacitat de comunicació en diferents escales: local, nacional, regional, i mundial (Schriewer, 2003). Això significa que, a mesura que augmenten els mitjans tècnics de la comunicació, a vegades sobre llargues distàncies, augmenten les circumstàncies en què les persones hauran de poder comunicar eficaçment amb altres persones tant dins la seva pròpia societat –el veí de baix, o el client del comerç local– com també de societats properes –la majoria dels nostres turistes, que provenen dels estats veïns– però també amb persones originàries d'altres continents –treballadors i clients d'òrgens americans o asiàtics.

Aquest efecte de la globalització es pot ressentir com una imposició per part de l'economia, que demana als individus un esforç suplementari tan sols per quedar-se en la mateixa situació en què es trobava. Per exemple, tal responsable de recanvis d'un concessionari automòbil ara no es pot limitar a tractar amb la central de distribució de peces a Lleida o a Tolosa; a més, haurà de tractar directament amb la casa mare a Hamburg, amb les consegüents dificultats no només lingüístiques sinó també culturals i del tracte humà. Ara, imaginem la seva reacció quan aprèn que el seu taller ara importarà vehicles nous fabricats a la Xina. És clar que aquest augment de la pressió psicològica en un context laboral pot provocar rebuig i resistències.

Les construccions teòriques que mostren un rebuig de la globalització amb l'argument de l'homogeneïtzació se solen basar en el concepte de *sistema món*, o *world-system*. En particular, es considera que la cultura de masses d'origen dels Estats Units mostra una tendència a erosionar i a dissoldre les cultures i tradicions locals (Lingard i Rizvi, 1998). Aquest mateix argument s'ha pogut observar en diversos països europeus, especialment al voltant del Mediterrani, on sovint s'associa amb el fenomen del turisme massiu. Des de les costes del sud de la Península fins a Grècia, els *nadius* solen comentar que tal poble de la costa ara és irreconeixible, transformat en un annex de Nova York o de Düsseldorf on es parla més anglès que la llengua local i se serveixen més *würster* i geres de cervesa *lager* que especialitats locals

als restaurants. Sens dubte, hi ha un element excessiu en aquest comentari, però ens és fàcil entendre d'on prové.

Sens dubte, l'anàlisi d'aquest tema tampoc pot escapar, en segons quins països, de l'ombra de la colonització i dels primers imperis colonials que tenien una escala veritablement global. En el context acadèmic anglès, per cert, aquest factor és certament present en qualsevol discussió sobre la globalització. Ho és menys en altres països que, possiblement, ens són més propers. Que sigui absent de la discussió no implica, però, que els efectes dels diferents imperis colonials no ens estiguin afectant fins avui en dia.

2. Educar dins i per a la globalització

Una vegada que hem establert que la realitat que ens envolta és la d'un procés de globalització, queda per veure quina pot ser la resposta des del món educatiu. Perquè de ben segur que caldrà una resposta nostra per preparar més bé els nostres alumnes per afrontar una situació de la creixent interconnexió entre països i cultures. Al nostre entendre, la intervenció educativa haurà d'abastar tots aquests aspectes, inclosos tant els comercials com també aquells relacionats amb les relacions socials i humanes. En efecte, no es poden considerar com a contactes aïllats, sinó que participen com a diferents cares d'un procés imbricat.

Una primera reacció ha de ser la clàssica: ensenyar als nostres alumnes les habilitats lingüístiques que s'imposen. Aquesta reflexió ja va ser feta pels nostres avantpassats al seu moment: l'ensenyament de l'anglès, per exemple, va ser una consideració aquí a Andorra ben bé des de final dels anys 60, com el coneixement bàsic de la llengua francesa ho havia estat durant les dues dècades anteriors. De fet, es tractava ni més ni menys que d'adaptar-se a les necessitats dels clients.

Avui en dia, hom podria pensar que amb les joves generacions –nodrides de Netflix i de sèries a internet– aquesta fase està ja superada. I, en efecte, cal dir que els alumnes d'ara tenen un domini de la llengua anglesa superior a aquell dels seus pares. Tot i això, cal matisar aquesta satisfacció amb dues reflexions.

La primera és que tenir un domini d'un cert registre d'anglès, més aviat popular i oral, pot servir dins d'alguns contextos. Però no és suficient a partir del moment en què cal atendre clients o interlocutors amb un cert nivell cultural. Aleshores, les mancances tècniques en la comunicació solen predisposar l'altra part a menystenir o a posar en dubte el nivell professional d'aquell qui no domina els registres més cultes de la llengua. Per consegüent, aquell que no domina del tot la llengua anglesa en tots els seus registres surt amb un desavantatge considerable. Es pot predicar el mateix, amb encara més raó, quan la comunicació es fa no de manera oral sinó per escrit. El domini de la llengua anglesa escrita és, sens dubte, encara més exigent que a la pràctica. Addicionalment, com en tots els idiomes requereix una certa pràctica de la lectura per poder assimilar el vocabulari i les expressions típiques que convé emprar en cada situació. Per aquest motiu, la falta de costum de la lectura que s'observa en una part important dels nostres alumnes pot afectar la seva progressió i domini, no només de la seva pròpia llengua, sinó també de l'anglès.

Una segona reflexió en aquest sentit és que, ben naturalment, no tota la població mundial parla bé la llengua anglesa. En realitat, amb el permís del tòpic que tan sols parlant l'anglès

com a *lingua franca* hom es pot entendre en qualsevol país del món, la realitat és tossuda i la realitat és que aquesta comunicació –entre dues persones que parlin tan sols un cert nivell, possiblement limitat, d’anglès oral– troba de seguida els seus límits. Per poder tenir una millor entesa entre les parts i captar bé aquells detalls que fan que una relació comercial sigui tan sols superficial o pugui ser més profunda i productiva, cal que les dues parts tinguin alguna llengua comuna que totes dues entenen perfectament. Ara bé, en el context actual d’Andorra existeixen ja situacions en què la comunicació entre el nadiu i un interlocutor alemany, rus o xinès arriba de seguida fins als límits pràctics. Malauradament, aquesta immediatesa de la comunicació condiona les relacions comercials que es puguin establir, i resultarà complicat que tinguin vocació a tenir gaire durada.

Davant d’aquesta necessitat d’ensenyar no només els aspectes tècnics de la llengua anglesa, sinó les eines per a una veritable comunicació, caldria –sempre al nostre entendre– tenir present dues consideracions imprescindibles:

- Ensenyar no només la llengua, sinó la llengua i la cultura associada. Aquest procés ha d’incloure tant els aspectes orals, com també la de lectura i en diferents registres.
- Ensenyar no només o principalment la llengua anglesa, sinó deixar un espai per a les altres llengües majoritàries o necessàries des d’un punt de vista estratègic pel país.

El segon gran repte que planteja la globalització dins l’educació són totes aquelles habilitats tècniques de què cal disposar per poder ser eficaç dins l’activitat econòmica. Aquestes inclouen l’ús de totes les tecnologies de la informació que es fan servir correntment avui en dia en un marc empresarial, i possiblement d’altres en el futur. Aquest concepte tampoc no és recent, ans el contrari. Durant els principis dels anys 2000, ja es parlava de la *societat de la informació*, i de com preparar els futurs professionals per poder-hi participar. En aquell moment, possiblement s’estava pensant més aviat en com superar la barrera tecnològica i accedir a tècniques senzilles (accedir a la informació en forma de pàgines web, dialogar a través d’internet, pagar amb el telèfon mòbil; vegeu Olivera, 2007).

A hores d’ara, semblaria que les noves generacions estiguin ja més acostumades a operar en línia, si més no des del punt de vista de les eines tecnològiques. Una de les lliçons de la pandèmia de covid-19 i dels primers temps en què molts ens vam veure abocats –sense massa preparació prèvia– en la docència virtual va ser que en realitat aquesta suposada habilitat gairebé innata dels alumnes moderns és en realitat tan sols una fal·làcia. Molts dels nostres estudiants dominen tan sols aplicacions molt immediates a les xarxes, i en realitat es troben molt perduts quan la tecnologia és més complexa i sobretot quan falla. Això va ser especialment manifest a l’hora de fer les classes per videoconferència, tot i que altres aspectes més sorprenents tocaven habilitats suposadament més senzilles. Per donar-ne dos exemples concrets, hom va poder detectar aleshores –i segueix en l’actualitat– moltes dificultats a l’hora de redactar i enviar un simple correu electrònic, i també per fer servir eines clàssiques d’ofimàtica com ara un tractament de text o un full de càlcul per dur a terme tasques senzilles. Amb això, cal una reflexió que possiblement comença per constatar que, en la majoria dels casos, els alumnes no tenien aquestes capacitats tecnològiques senzillament perquè fins aquell moment no les havien necessitat ni els les havien ensenyat en cap moment. Visiblement, la llegenda del jove savi en coses de les tecnologies de la informació i de la comunicació ja des del seu naixement simplement per haver nascut a l’època del telèfon mòbil és tan sols això, una llegenda.

D'altra banda, els riscos associats a la creixent societat digital són ben reals. La globalització afecta no només les societats i les economies, sinó també la delinqüència. No és un fenomen nou: és probable que sempre hagin existit els delinqüents des de les primeres societats humanes. Però en l'actualitat, són delinqüents que formen part del teixit social i que, per aquesta mateixa raó, coneixen les eines tecnològiques al seu abast i que poden emprar per les seves pròpies finalitats. Això els proporciona l'avantatge considerable de la tecnologia per poder actuar de manera més ràpida, a més distància i amb més intensitat. Per donar-ne un exemple, la famosa *estafa nigeriana* és una tècnica d'enginyeria social que ja va existir a l'època de les cartes amb paper. L'evolució de la tecnologia tan sols ha servit perquè el mitjà emprat hagi passat a ser la màquina de fax, el correu electrònic i –més recentment– el WhatsApp. En cada cas, la dinàmica de base d'aquesta forma d'estafa és la mateixa. Tan sols canvia que els costos econòmics d'emissió per al delinqüent són inferiors o gairebé irrisoris, i que la potencial *clientela* de l'estafa augmenta, a mesura que hom té accés a bases de dades personals més àmplies. Així, per als nostres alumnes els reptes no són només les d'una digitalització inicial, sinó també de gestió dels riscos que es manifesten amb l'ús de les noves eines. Davant d'aquesta constatació, ens cal:

- Ensenyar explícitament les tècniques o habilitats digitals que realment són bàsiques dins del comerç, com ara el correu electrònic, el tractament de textos i l'ús dels fulls de càlcul. Aquest ensenyament de caràcter molt pragmàtic possiblement s'havia anat deixant una mica de banda.
- Ensenyar concretament quins són els perills del món digital hiperconnectat, i com fer-hi front.

Un aspecte col·lateral a un món en què la informació també és globalitzada inclou riscos que es poden resumir com la "sobreabundància d'informació a l'abast de tothom [...] que dificulta el desenvolupament de l'atenció, distreu i impedeix de tenir temps per desenvolupar esperit crític i criteri propi" (Martínez, 2024). Voldríem afegir que aquesta sobreabundància es refereix a informació de qualitat diversa, alguna molt escadussera. Dins d'aquesta cacofonia, la relació entre *senyal* i *soroll* és cada vegada pitjor, tal com diríem els enginyers en telecomunicacions. El repte és cada vegada més gran per destriar les informacions útils de les accessòries o francament nefastes per ser falses o tendencioses.

Des de l'educació, què es pot fer per ajudar a adquirir les habilitats necessàries? Possiblement una part de la resposta pot provenir d'una visió holística del problema, sense centrar-nos tan sols en l'última tecnologia del moment. Amb una mica de distància, s'observa que en realitat darrere dels perills de les noves tecnologies i de les xarxes socials es troben persones humanes. Algunes són benintencionades i altres no en són pas tant. Aleshores, si ensenyem els nostres alumnes a conèixer les persones i a valorar-les, possiblement els estarem donant les armes necessàries per mirar més enllà de les aparences i veure els propòsits autèntics de les diferents intervencions que fan dins el món digital els actors que són els governs, les grans empreses i els particulars.

Així, el nostre objectiu podria ser:

- Ensenyar no només a emprar les eines tecnològiques, sinó a valorar a més les persones o entitats que actuen emprant aquelles eines.

3. Reptes per al futur

Educar dins un context ja fortament globalitzat planteja reptes. Alguns són els mateixos que ja es troben en altres àmbits. D'aquests, el principal és sense dubte la manca de mà d'obra, fenomen que –potser contràriament a les aparences– també es troba dins l'educació. El motiu és doble: té una relació amb la piràmide d'edats de la població, però també amb el nivell de preparació dels joves que surten de les universitats. Fem un cop d'ull a cadascun d'aquests elements.

La reducció de la natalitat a tot Europa, però especialment dins l'àmbit geogràfic mediterrani, ha propiciat la formació d'una piràmide d'edats amb una forta preponderància de les cohorts de més edat i de la reducció corresponent de les franges de menor edat. Això influeix el món educatiu de dues maneres: una és amb la reducció dels efectius d'alumnes, cosa que a Andorra no s'ha notat excessivament encara a causa de l'augment recent de la població a través dels moviments migratoris. Un segon efecte, però, és sobre els efectius de docents. Addicionalment, ens trobem en un context en què la barrera d'entrada a la professió és cada dia més elevat per les exigències de titulació. Alhora, els salaris no han seguit l'evolució del mercat de treball privat i, a més, hi ha un problema de precarització de molts llocs de treball, que es cobreixen a través de mestres i professors interins. Amb tot, la professió ha perdut atractiu per a molts joves formats que, en altres temps, potser hi haurien trobat la seva vocació.

D'altra banda, l'educació requereix no només docents generalistes, sinó a més veritables especialistes. És així sobretot a les secundàries i al batxillerat. Ara bé, els joves que han cursat estudis universitaris dins de certes especialitats com ara les ciències pures o les matemàtiques escassegen. Es planteja, així, la qüestió de com poder assegurar les classes necessàries perquè els nostres alumnes tinguin un nivell adequat per poder prosseguir estudis dins d'aquestes especialitats, sobretot les científiques i tècniques. La demanda de futurs professionals hi és a les empreses; allò que manca són professionals per assegurar la docència ara mateix. A Andorra també es nota aquest efecte, no de la globalització *per se*, però sí de l'evolució de les societats a Europa que durant anys han propiciat que no es valorin les carreres científiques de la manera que potser hauria estat desitjable.

Un segon repte és el coneixement d'altres llocs i situacions entre el professorat. És innegable que els docents, en termes generals, són prou coneixedors d'altres països i les seves cultures corresponents. Aquesta obertura d'esperit es pot veure com a consubstancial de l'ofici. A més, es pot observar entre els professionals més joves, que sovint tenen interessos amb aspectes internacionals i a vegades han viatjat i viscut en entorns culturals diferents. Malauradament, no és encara així pel que fa als programes d'ensenyament que s'han d'impartir, per diversos motius.

Un és, possiblement, perquè a vegades hom hesita abans d'incloure continguts relacionats amb cultures i societats llunyanes. Se sap que la seva recepció per una part de l'alumnat pot resultar difícil: no tothom està preparat –en segons quines edats o bé provinent de segons quins entorns familiars– per abordar situacions o connexions culturals que els resulta alienes. Malauradament, encara existeix una barrera tangible envers la internacionalització, present també en les generacions més joves.

També es pot argumentar que aquests aspectes de cultures llunyanes no sempre es tracten

formalment en els programes, que tenen una tendència a centrar-se en els objectius concrets de cada assignatura i a deixar de banda les transversals. Així, encara que si més no una part del professorat està plenament en condicions de diversificar la seva proposta educativa des del punt de vista de la diversitat cultural, en la realitat no sempre es du a terme de manera efectiva.

Finalment, ens cal parlar de l'impacte de les noves tecnologies i una digitalització ja molt presents en el mercat. Moltes d'aquestes tecnologies no són, en realitat, tan recents i innovadores com podrien semblar. Per donar un exemple, la recent moda de la intel·ligència artificial –quan en realitat s'està parlant sobretot de la combinació de tècniques relacionades amb les xarxes neuronals i els models de llenguatge estesos o Large Language Models– es basa sobre treballs d'investigació que daten dels anys 1960. Fins i tot en aquell moment, s'havien estudiat les seves aplicacions dins el camp de l'educació, per exemple la de Minsky i Papert sobre xarxes neuronals (Minsky and Papert, 1969). Allò que ha canviat sobretot des de l'inici de l'any 2023 és que s'han desenvolupat plataformes digitals que proposen serveis basats en aquestes tecnologies.

En aquest context, convé fer la distinció entre les eines digitals, i la seva aplicació pràctica dins una economia en plena revolució. Addicionalment, hom pot especular a propòsit dels motius pels quals existeixen empreses i en naixen de noves que tenen la missió de fer un ús comercial d'aquestes tecnologies. Es planteja la qüestió de quina manera els docents podem preparar els nostres alumnes per fer un ús ètic i constructiu de les noves eines disponibles, sense caure en la temptació –ni pels docents ni pels alumnes– de fer aquest ús pel sol motiu que són els recursos més recents disponibles, i doncs per força també han de ser el més i millor.

4. Conclusions

Les dificultats i els reptes que planteja el fenomen actual de la globalització es manifesten dins el món educatiu. Es plantegen a través de l'impacte de les noves tecnologies i la digitalització, a les quals hom ja no pot girar l'esquena. Es plantegen pels usos de la tecnologia, que ens apropen cultures, llengües i maneres de fer allunyades de les nostres pròpies, però també pot semblar que posen en perill la nostra identitat perduda dins una mar d'aportacions culturals diverses. No és per res que, des d'Andorra, es té a vegades la impressió de ser ben poca cosa i que, si els mitjans de comunicació digitals o altres posen facilitats als intercanvis culturals, a la vegada plantegen el perill de desaparèixer ofegat entre tanta gent.

Les nostres respostes, des del món educatiu, han de ser diverses. En aquestes breus reflexions s'ha volgut posar l'èmfasi en no tan sols preparar els nostres alumnes per interactuar amb un món globalitzat, aquest món a vegades molt superficial que empra un anglès limitat i de manera forçada per dur a terme tan sols operacions comercials. Aquesta seria la visió de parc d'atraccions mancada d'arrels culturals en què s'està convertint la part més visible de les capitals del turisme mundial. Sens dubte, el lector sabrà imaginar-se en quines grans marques internacionals o no estic pensant. Al contrari, les generacions més joves necessiten conèixer de manera més aprofundida una quantitat més gran de cultures i llengües, per poder dur a terme veritables intercanvis amb persones allunyades geogràficament o culturalment.

Per fer-ho, queda clar que cal apostar per la integració de continguts internacionals en els currículums, i fer-ho de la mà de docents que no només tenen la preparació necessària sinó també la llibertat real d'integrar aquests aspectes dins la seva pràctica educativa. De la mateixa manera, la possibilitat d'accedir a recursos educatius internacionals i de promoció dels intercanvis acadèmics pot ser una gran eina per eixamplar la visió del món que tenen els nostres joves. En això, les noves tecnologies de la comunicació poden mostrar la seva veritable identitat: com la mateixa globalització, tot i tenir una cara fosca innegable, també ens poden permetre establir ponts amb altres països o cultures. Aquestes possibilitats avui són una realitat tangible, en què tan sols hauríem pogut somiar fa unes poques dècades. Aprofitem-les bé: amb coneixement i esperit crític.

Alan Ward i Koeck,
doctor en Societat de la Informació del Coneixement i professor

Referències

- KELLNER, D. (1998). Globalisation and the Postmodern Turn. A: Roland Axtmann, ed., *Globalisation and Europe: Theoretical and Empirical Investigations* (23–42).
- LINGARD, B. AND RIZVI, F. (1998) Globalisation and the Fear of Homogenisation in Education. *Change: Transformation in Education* 1(1): 62–71.
- LLUELLES, M. J. et al. (2010). *Els impactes de la immigració a Andorra*. Ministeri d'Educació i Cultura, Govern d'Andorra. ISBN: 978-99920-0-568-2.
- MARTÍNEZ, M. (2024) Set reptes per educar en valors en la societat digital. *El Diari de l'Educació*, Fundació Periodisme Plural. 23.01.2024. URL: <https://diarieducacio.cat/aprenentatgeservei/2024/01/23/set-reptes-per-educar-en-valors-en-la-societat-digital/> (Data de consulta: 06.07.2024)
- MINSKY, M. PAPERT, S. (1969). *An introduction to computational geometry*. Cambridge TIASS, HIT, 479(480), 104.
- OLIVERA BETRÁN, J. (2007). The Society of Information. Nowadays analysis and challenges. *Apuntes. Educación Física y Deportes*, 87, 3-6.
- SCHRIEWER, J. (2003). Globalisation in Education: Process and discourse. *Policy Futures in Education*, 1(2), 271-283.
- STEWART, F. (1996). Globalisation and education. *Int. J. Educational Development*, Vol. 16, núm. 4, p. 327-333.

Nota

1- Parlem en condicional, ja que en el moment de redactar aquestes línies encara no s'ha celebrat el referèndum sobre aquest tema i no volem prejudicar quin en podria ser el resultat.

La porta d'Andorra cap a un món globalitzat

Gerard CADENA i TURIELLA

Andorra durant les dècades de la globalització

La globalització, entesa com a fenomen d'una creixent interdependència i integració de les accions de les persones, les empreses i els governs a escala mundial, es pot analitzar des de diversos punts de vista. Tots ells es podrien agrupar en tres grans perspectives d'anàlisi: la social, la cultural i l'econòmica. En aquesta ponència em centraré eminentment en el vessant econòmic, tot i que entenc que bona part de les reflexions també poden servir per a les relacions socials i culturals.

La globalització actual, que arrenca de la reconstrucció posterior a la Segona Guerra Mundial el 1945 i que s'accelera a partir de la caiguda del mur de Berlín i la fi de la divisió del món en dos blocs contraposats el 1989, ha coincidit amb un període de canvis intensos en la història econòmica d'Andorra.

Mentre la comunitat internacional posava en marxa els sistemes de governança mundials després de la guerra –l'Organització de les Nacions Unides, el Banc Mundial, el Fons Monetari Internacional, l'Organització Mundial del Comerç i un llarg etcètera–, Andorra vivia les dècades del seu boom econòmic, de la mà del comerç, del turisme i de la banca.

La desaparició del bloc socialista i la subsegüent expansió de l'economia de mercat i la democràcia liberal va coincidir al nostre país amb un procés d'homologació política, que té el punt àlgid –però no final– en l'aprovació de la Constitució el 14 de març de 1993.

I finalment, les diverses tribulacions que ha patit la comunitat internacional durant el primer quart de segle del tercer mil·lenni –com la crisi financera del 2007-2008 i la pandèmia del 2020-2021– han tingut lloc mentre Andorra feia la feina per homologar el seu model de creixement econòmic: cooperació fiscal, nou model tributari, convenis de doble imposició, obertura econòmica i negociació d'un acord d'associació amb la Unió Europea.

Per tant, Andorra no ha estat aliena a la globalització i bona part dels canvis que el país ha viscut durant els darrers 80 anys s'expliquen, en part, per la creixent interdependència a

escala mundial de les societats, les economies i les cultures que, fins fa no gaire, tenien una dimensió essencialment nacional o regional.

A tall introductori cal remarcar, també, que els diversos reptes que el món globalitzat ha hagut d'encarar durant el segle XXI –abans he esmentat els dos més significatius (la crisi financera del 2007 i la pandèmia de la covid-19) però en podríem citar d'altres com el terrorisme internacional o les crisis migratòries i de refugiats–, s'han traduït gairebé sempre en una intensificació de la globalització, en un reforçament de les estructures de governança mundials, més que no pas en una desescalada del fenomen que ens ocupa.

Potser això canviï en un futur, però per ara cada crisi que la globalització ha patit ha contribuït a enfortir la globalització, no pas a afeblir-la.

Una transformació econòmica lenta

En qualsevol cas, des d'una perspectiva andorrana resulta poc útil voler fer prediccions sobre la globalització, un fenomen sobre el qual la nostra capacitat d'incidència és nul·la; i en canvi és altament productiu discernir com Andorra pot trobar el seu millor encaix en aquest procés. Sense necessitat de remuntar-nos al boom econòmic posterior a la Segona Guerra Mundial ni al procés constituent, la meua anàlisi arrenca del que ha passat a l'economia andorrana durant aquest primer quart de segle del tercer mil·lenni, entre els anys 2000 i 2023. Fins a quin punt ens hem globalitzat i com?

La globalització hauria de representar, sens dubte, un augment del comerç internacional. Andorra, per la seva estructura econòmica tradicional, és un país que presenta un gran desequilibri entre importacions i exportacions. Això era així el 2000 i continuava sent així el 2023.

Malgrat tot, aquest desequilibri s'ha atenuat lleugerament: el 2000 vam importar béns per valor de 1.114 milions d'euros i vam exportar béns per valor de 57 milions d'euros. El 2023, les nostres importacions van ascendir a 1.845 milions mentre que les exportacions sumades arribaven a 236 milions. És a dir, al tombant de segle les nostres exportacions només representaven un 5% de les importacions; mentre que avui dia la proporció és del 13%. Continuem sent un país netament importador, però les nostres exportacions han crescut a un ritme més accelerat que no ho han fet les importacions.

Un altre indicador important de la globalització hauria de ser la inversió estrangera. En un procés d'integració progressiva i d'interdependència creixent de les economies nacionals, el rol dels inversors internacionals és destacat. Aquest és un paràmetre en el qual no podem remuntar-nos al tombant de segle –i de mil·lenni–, perquè les limitacions nombroses que la inversió estrangera directa tenia al país abans del 2012 farien impossible comparar les dades. Disposem, doncs, de dades des de l'aprovació de la Llei d'inversió estrangera del 2012 i les xifres ens diuen que des d'aleshores fins al 31 de desembre del 2023 es van formalitzar –és a dir, en termes d'inversió real, ja efectuada– un total de 2.092 milions d'euros.

S'ha destacat en diverses ocasions que gran part de la inversió estrangera ve motivada per l'adquisició d'immobles i que, per tant, la capacitat diversificadora de la inversió estrangera és limitada. Certament, el 43% del total d'inversió formalitzada des del 2012 –més de 911 milions d'euros– correspon a l'àmbit patrimonial. Però la preponderància d'aquest tipus d'inversió no ens hauria de fer perdre de vista altres dades: 515 milions d'euros (una quarta

part del total) han anat destinats a l'àmbit de la prestació de serveis; 322 milions (un 15% del total), a l'àmbit immobiliari i de la construcció –a les activitats empresarials d'aquest àmbit, que no hem de confondre amb l'adquisició d'immobles–; 146 milions (un 7% del total), a l'àmbit del comerç, i 52 milions (amb prou feines un 2,5% del total) a l'hosteleria.

Més enllà del fenomen distorsionador de la inversió estrangera directa en la compra d'immobles, el que aquestes dades ens diuen és que l'inversor estranger veu Andorra com una economia de serveis; i, en canvi, el potencial de creixement de sectors tradicionals com el comerç o el turisme sembla més limitat.

Les dades agregades d'inversió estrangera dels darrers onze anys van en una línia similar a l'evolució de l'estructura del producte interior brut del país durant el darrer quart de segle. El comerç i l'hoteleria redueixen –en termes proporcionals– el seu pes en el conjunt del PIB. El comerç representava el 19% del PIB l'any 2000 i el 16% el 2023. L'hoteleria passa del 8% al 7%. També la construcció retrocedeix, de l'11% el 2000 al 8% el 2023.

La banca i el sistema financer mereixerien un capítol específic, ja que segurament es tracta del sector que ha hagut de fer front a un canvi de paradigma més profund. Això explica el pas d'aquest sector –juntament amb les assegurances– d'un 24% del PIB l'any 2000 a poc més del 13% el 2023.

La manufactura en el seu conjunt es manté estable en un discret 4%, tot i que, ben segur, seria interessant analitzar el pes de la fabricació de productes de tabac dins d'aquest capítol, que, tot i continuar sent molt important, ha anat cedint terreny en favor d'altres activitats industrials.

Les activitats immobiliàries presenten, en canvi, una evolució ascendent molt marcada, del 8% al 16% del PIB els darrers 24 anys, fet que situa aquest sector just al darrere del comerç com a principal contribuent a la generació de riquesa del país. Com també és important, perquè és l'àrea que més creix en termes relatius, l'evolució positiva de les activitats professionals, científiques, administratives i tècniques, que passen de representar un 4% del PIB a un 9%.

La nota més preocupant, des de la perspectiva de l'empresa privada, la representa el pes de l'administració pública, que passa del 9% al 14% del PIB. És cert que els primers anys del segle XXI han coincidit amb un moment de desplegament de l'administració en diverses àrees, fruit en part del procés constituent de les darreries del segle XX, però tot i així el pes de l'administració en el conjunt de l'economia s'hauria de reduir –o com a mínim no incrementar– en el futur.

Les dades de comerç exterior, d'inversió estrangera i de composició del PIB evidencien una transformació, lenta i relativament moderada de l'economia del país. Malgrat que encara queda molt camí per recórrer, l'economia andorrana està més diversificada que l'any 2000 i també ha augmentat la relació amb altres economies.

Renda 'per capita': l'assignatura pendent

L'evolució del producte interior brut d'Andorra en termes reals durant el primer quart de segle és clarament positiva, i ha passat de 1.991 milions d'euros el 2000 a 2.859 milions el 2023. I encara és més remarcable si tenim en compte els efectes de la crisi financera del 2007-2008, que van suposar al nostre país sis anys consecutius de retrocés del PIB (de 2008 a 2013). Com també cal valorar positivament la capacitat dels sectors tradicionals de superar escenaris

de gran complexitat i incertesa, com va fer el sector bancari durant l'esmentada crisi financera, i el comerç i el turisme durant la pandèmia de la covid-19.

Tot i així, aquesta dada positiva contrasta amb la nul·la evolució del producte interior brut per càpita, que en termes reals es manté pràcticament inalterat: 33.521 euros el 2000 i 33.594 euros el 2023. El que aquesta dada ens indica és que durant els últims 24 anys la població ha crescut tant o més del que ho ha fet la riquesa del país.

Per tant, Andorra ha d'aprofundir en el camí de la diversificació del model productiu, amb sectors no tan intensius en personal com l'hoteleria o el comerç minorista. A més, d'entre els sectors tradicionals, aquells que tenen una cadena de valor més elevada, com la banca i la construcció, també tenen reptes pendents de superar. El sector financer necessita culminar el seu llarg procés de reformes i accedir als mecanismes de liquiditat del Banc Central Europeu; i la construcció ha d'adequar la seva evolució a una millor planificació urbanística que integri els paràmetres de la sostenibilitat. Ens calen, en resum, sectors menys intensius en mà d'obra i menys extensius en l'ús del territori.

Els camins per a la diversificació no són infinits i la realitat del país també imposa condicionants. Però Andorra té certament potencial per evolucionar –encara molt més– cap a una economia de serveis d'alt valor afegit i per desenvolupar un sector industrial, fonamentat en la innovació.

Europa en el context de la globalització

El procés de construcció europea també es pot veure com una concreció –a escala regional– de la globalització. És un procés que es pot dividir en tres àmbits diferents: el de la democràcia i els drets humans, exemplificat pel Consell d'Europa; el de la defensa, concretat per l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE) i per l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN); i el de la integració econòmica –en un marc de democràcia liberal i economia de mercat– que representa la Unió Europea.

Andorra manté una relació desigual amb tota aquesta arquitectura internacional. Forma part del Consell d'Europa i de l'OSCE; no forma part –en tant que país neutral– de l'OTAN, tot i que els països amb qui manté relacions més estretes en tots els àmbits sí que són membres de l'Aliança; i té unes relacions especialment intenses amb la Unió Europea, concretades en diversos acords bilaterals en àmbits com les duanes, la moneda i la cooperació fiscal, entre d'altres, a banda de l'acord d'associació recentment negociat entre el Govern d'Andorra i la Comissió Europea.

L'evolució d'Andorra durant les darreres dècades, a la qual m'he referit a l'inici d'aquesta ponència, també està marcada pel procés de construcció europea. Una sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans, que forma part de l'estructura del Consell d'Europa, va donar el tret de sortida al procés constituent; l'entrada d'Espanya al mercat comú va conduir a la signatura de l'Acord Duaner entre Andorra i l'Alehores Comunitat Econòmica Europea; la unió monetària i l'adopció de l'euro per part d'Andorra és a l'origen de moltes reformes en matèria financera; i els avenços que el país ha viscut en àmbits com la fiscalitat, la sostenibilitat, els transports, la protecció del medi ambient, la gestió de residus, les normatives de seguretat i higiene en el treball i un llarg etcètera estan en gran mesura marcades o influïdes per la normativa europea.

Per tant, es pot dir que el procés de construcció europea, que ha accelerat la globalització a Europa en el seu conjunt, també ha potenciat la globalització a Andorra en particular.

No hi ha cap altra àrea del món que tingui tantes institucions de governança internacional com Europa. I, de fet, cap altra zona del món no té tantes economies globalitzades com Europa. Segons l'Índex de globalització que elabora cada any el KOF Swiss Economic Institute de Zuric, de les 25 economies més globalitzades del món, 22 són a Europa, amb les úniques excepcions del Canadà, Singapur i els Estats Units.

En el vessant estrictament econòmic, la Unió Europea és un cas d'èxit del procés de globalització. No hi ha cap altra regió al món que hagi viscut un procés d'integració econòmica tan profund i tan reeixit: hi ha hagut altres experiències a l'Amèrica del Nord o a l'Amèrica Llatina que no han passat de ser tractats de lliure comerç amb limitacions força notables.

És cert que d'altres economies globals, com els Estats Units o la Xina, presenten un dinamisme i una capacitat de creixement superior que l'economia de la UE; però cal tenir en compte que es tracta d'economies ja integrades, que no han passat per un procés de convergència de les economies nacionals cap a una economia amb un pes específic rellevant en l'esfera global. Per mesurar l'èxit econòmic de la Unió Europea la comparació no s'ha de fer entre la UE i els Estats Units, sinó entre el que ha aconseguit la UE i el que haurien aconseguit els seus membres per separat si no hagués existit aquest procés de convergència. I en aquest cas, el balanç és clarament favorable al procés d'integració europea.

2023 KOF Globalisation Index		
Rankings for the year 2021		
Rank	Country	Globalisation Index, overall
1	Switzerland	91
2	Belgium	90
3	Netherlands	90
4	Sweden	89
5	Germany	89
6	Austria	89
7	United Kingdom	88
8	Denmark	88
9	Finland	87
10	France	87
11	Luxembourg	86
12	Ireland	85
13	Spain	85
14	Norway	85
15	Czech Republic	85
16	Portugal	85
17	Greece	84
18	Canada	84
19	Hungary	83
20	Italy	83
21	Slovak Republic	83
22	Singapore	82
23	Estonia	82
24	Lithuania	81
25	United States	81

Andorra i la Unió Europea: l'acord d'associació

Des de fa quatre dècades, amb l'entrada d'Espanya a l'aleshores Comunitat Econòmica Europea, Andorra ha identificat com una prioritat les seves relacions amb la UE i amb el mercat interior. I ho fa moguda per dos interessos perfectament compatibles i complementaris: El primer, garantir la continuïtat i el desenvolupament dels sectors tradicionals de la seva economia; el segon, desenvolupar nous sectors que permetin una major diversificació de la seva economia.

Aquests dos interessos no han estat simètrics al llarg del temps. De fet, en el moment de negociar l'Acord Duaner de 1990 la prioritat d'Andorra era la preservació de sectors tradicionals –eminentment el comerç– que aleshores estaven en ple desenvolupament i que no presentaven el grau de maduresa que tenen ara.

Un interès similar és el que va propiciar la signatura d'altres acords els anys següents com el Protocol veterinari de 1997 o l'Acord de Cooperació de 2004. Aquell mateix any es va negociar també l'Acord sobre la fiscalitat dels rendiments de l'estalvi, que aconseguia trobar

un cert equilibri entre la voluntat dels països de la UE de lluitar contra l'evasió fiscal i el manteniment del secret bancari al Principat.

Tots aquests acords anaven en la línia, com acabo de dir, de mantenir l'estructura econòmica tradicional del país. La crisi financera de 2007-2008 va forçar un canvi d'enfocament: ja no es tractava de garantir la supervivència de l'Andorra tradicional en el context de la construcció europea, sinó d'assumir un canvi de paradigma profund i de posar les bases d'un nou marc de relacions que permetés a Andorra desenvolupar nous sectors productius –o noves activitats dins dels sectors ja existents.

Dos factors contribuïen a aquest canvi d'enfocament: el primer, intern, era el progressiu esgotament dels sectors tradicionals, que continuen i continuaran tenint un pes determinant en el conjunt de l'economia andorrana, però que no tenen grans perspectives de creixement en el futur. El segon, extern, un canvi en les normes de governança econòmica global, especialment pel que fa a la cooperació en matèria fiscal.

L'Acord Monetari de 2011 i l'acord sobre fiscalitat de 2016, que va conduir a l'intercanvi automàtic d'informació fiscal i a la desaparició del secret bancari tal com el coneixiem, s'emmarquen en aquesta nova etapa. Més enllà de les relacions estrictament amb la Unió Europea, durant aquests anys Andorra ha anat fent camí en altres àmbits internacionals: amb la signatura de convenis de doble imposició, que aixequen algunes de les traves amb què es troben les empreses que volen exportar serveis des d'Andorra; amb l'entrada com a membre de ple dret al Fons Monetari Internacional, una assignatura pendent des de la dècada de 1990; o amb l'accés als mecanismes de finançament del Banc Europeu d'Inversions, que està cridat a tenir un paper determinant en el desenvolupament d'infraestructures de comunicació, tan necessàries per al país.

Durant aquests anys, en l'àmbit intern s'han dut a terme reformes profundes, com la implementació d'un nou model impositiu, homologable i de baixa tributació; l'obertura econòmica amb l'aixecament de traves a la inversió estrangera; o la diversificació de les fonts de finançament del Govern, amb emissions internacionals de deute públic que han descarregat la banca del país i a la vegada han demostrat la solvència de l'economia andorrana.

És en aquest context que entre 2015 i 2023 s'han produït les negociacions de l'acord d'associació entre Andorra i la Unió Europea. L'objectiu de la negociació en termes genèrics, era clar: anar un pas més enllà en les relacions entre Andorra i la UE sense arribar a l'adhesió. És a dir, assolir un estatus equivalent al dels països que, sense ser membres de la UE, pertanyen a l'Espai Econòmic Europeu: Noruega, Islàndia i Liechtenstein. És aquest darrer cas el més significatiu, ja que, en tractar-se d'un país de reduïda dimensió territorial com Andorra, gaudeix d'unes determinades adaptacions en àmbits que es consideren sensibles.

No entraré ara a analitzar en detall el contingut de l'acord assolit –això seria l'objecte d'una altra ponència–, però sí que entenc que s'ha arribat a un equilibri raonable entre les obligacions que suposa accedir al mercat interior i les adaptacions que s'han aconseguit en virtut de l'especificitat andorrana: manteniment del control sobre la immigració amb un sistema de quotes, exclusió de la fiscalitat, transitòria de 30 anys per a la unió duanera dels productes del tabac, incorporació de les franquícies de l'acord duaner de 1990, període transitori de 15 anys per al sector financer que permet seguir un full de ruta per accedir als

mecanismes de liquiditat del Banc Central Europeu, períodes d'adaptació per a la lliure prestació de serveis, manteniment de l'empresa pública d'energia (FEDA) i reconversió de l'empresa pública de telecomunicacions.

És, en certa mesura, un acord asimètric –com és lògic en el cas de la relació entre Andorra i un gegant com la UE–, en què la part andorrana gaudeix de gairebé tots els drets associats al mercat interior i la part comunitària té certes limitacions en l'accés al mercat andorrà. De fet, en certa manera les andorranes i els andorrans assolirien tots els drets de la ciutadania europea amb l'única excepció del dret a vot a les institucions comunitàries.

Amb independència del contingut concret de l'acord negociat amb la Unió Europea, el que resulta indubtable és que l'economia andorrana necessita instruments per a la seva diversificació. I aquesta diversificació només serà possible si som capaços d'arribar a nous mercats que avui no tenim al nostre abast i de tenir nous marcs normatius i de competitivitat que ens ho permetin. Amb el marc, les eines i els mercats que tenim al nostre abast, l'economia andorrana ja ha desplegat totes les seves possibilitats en àmbits com el comerç, el turisme, la construcció i la banca.

És per això que, al meu entendre, l'acord d'associació amb la UE ha de ser per a Andorra la porta cap al món globalitzat, la manera d'accedir als mercats globals d'una manera ordenada. De fet, bona part dels debats que com a societat tenim actualment sobre la taula i que consisteixen a fer compatible el desenvolupament econòmic amb la cohesió social i la sostenibilitat mediambiental estan al cor de bona part de les polítiques comunitàries.

Fomentar la interdependència, reforçar la sobirania

La pertinença al mercat interior ha donat als països membres de la UE i també a aquells que fan part de l'Espai Econòmic Europeu una palanca per maximitzar la competitivitat de les seves empreses. L'assumpció dinàmica del cabal comunitari suposa un repte important per al país, tant per a l'administració pública com per a l'empresa privada, però a la vegada fixa un full de ruta que permet planificar i dona equivalència normativa al marc nacional andorrà, de tal manera que treballar –en el sentit més ampli de la paraula– des d'Andorra cap a la resta d'Europa i el món resultarà significativament més senzill; i en alguns casos passarà a ser senzillament possible.

En certa manera, la pertinença al mercat interior donarà a les empreses andorranes una mena de segell amb el qual s'obriran portes que avui estan tancades i costa d'obrir, i explicar el que som i el que es pot fer a Andorra i des d'Andorra serà molt més senzill que no pas sota les circumstàncies actuals. Sense aquest segell, la diversificació del nostre model econòmic és extremadament difícil.

Ara bé, cal tenir present que l'acord d'associació és una palanca més, molt important, molt transversal, però per si sola no canviarà la realitat ni portarà la tan anhelada diversificació de l'economia. Cal saber utilitzar-la per a les finalitats desitjades: diversificar l'economia amb sectors de més valor afegit, menys intensius en mà d'obra i menys consumidors de recursos naturals. En el marc que dibuixa el cabal comunitari tant hi cap una Andorra com la que hem tingut fins ara, que fa créixer el PIB a força d'augmentar la població; com una Andorra on la riquesa creix a ritme superior al creixement demogràfic; que siguem capaços de construir

aquesta segona Andorra depèn de nosaltres. L'acord d'associació és una condició necessària, però no suficient.

Avaluar les possibilitats que l'acord d'associació obre per a l'economia del país faria objecte d'una altra ponència i –gairebé segur– d'una jornada sencera. Només em limitaré a apuntar alguna idea, que ja ha estat esbossada anteriorment.

Davant l'associació amb la Unió Europea i davant el fenomen de la globalització Andorra ha de saber sumar-se a la lògica que mou aquests grans processos, saber –per dir-ho planerament– jugar al mateix joc. M'explicaré. El procés de construcció europea, igual que la globalització, s'ha fonamentat a augmentar la interdependència entre els països del Vell Continent, especialment la interdependència econòmica, amb l'esperança que hom no declara la guerra al seu veí si hi té molts interessos compartits. I, de moment, aquesta lògica ha donat vuit dècades de pau a l'Europa occidental.

Els països europeus han perdut certa sobirania formal en favor de les institucions comunitàries, especialment sobirania normativa. Però aquesta cessió els ha permès arribar a cotes de desenvolupament que haurien estat impossibles d'assolir de manera individual. A més, els ha garantit pau i bon veïnatge amb els veïns; i poques coses hi ha més sobiranes per a un polonès, per exemple, que saber que els teus veïns poderosos no t'envairan o no intentaran esborrar-te del mapa. Per tant, la globalització i la Unió Europea han comportat més interdependència econòmica, menys sobirania formal, però més sobirania real, per a les coses essencials i que realment importen.

En aquest context sovint pensem que Andorra és diferent, que el país no presenta un risc d'invasió i que la guerra és un fenomen que, afortunadament, no hem viscut directament durant més de set segles. Però les temptacions d'esborrar Andorra del mapa o d'assimilar-la, directament o indirectament, a realitats més grans que l'andorrana hi han estat i hi seran.

Per tant, també Andorra ha de saber utilitzar l'encaix amb la Unió Europea i –en un sentit més ampli– l'accés al món globalitzat per fomentar la interdependència i reforçar la seva sobirania real.

Que l'acord d'associació reforci, com s'apunta en l'estudi d'impacte elaborat per Andorra Recerca i Innovació, el sector financer és una bona notícia per al país. Perquè disposar d'un sector financer propi és un element de sobirania cabdal. Com també és clau per a la independència econòmica del país tenir un teixit productiu diversificat, que no depengui en excés de pocs sectors.

Si l'acord d'associació s'acaba aprovant i aplicant haurem de saber trobar projectes que encaixin en aquesta lògica de fomentar la interdependència i créixer gràcies a la cooperació amb els veïns. En aquesta línia anava la proposta de l'Àrea Econòmica Especial Andorra-Pirineus que fa una dècada van presentar Antoni Pol i Joan Ganyet i que des del primer moment va comptar amb el suport de la Confederació Empresarial. La CEA treballa per omplir de contingut aquest projecte i l'ha posat en diverses ocasions damunt la taula en els seus contactes i jornades de treball amb les organitzacions empresarials d'Occitània i de Catalunya.

En efecte, l'associació amb Europa ha de servir per construir aquesta àrea econòmica especial amb els territoris de França i Espanya més propers a la frontera andorrana. És una idea que es pot omplir de contingut amb zones franques per a activitats logístiques i industrials que,

d'una banda, donin a les empreses andorranes accés a sol industrial que avui manca al país i, de l'altra, donin oportunitats de desenvolupament econòmic a les comarques i departaments veïns.

Amb la mateixa filosofia es pot pensar en infraestructures conjuntes de comunicació que avui manquen o estan infrautilitzades. El camí, ja començat, amb l'aeroport d'Andorra-La Seu d'Urgell és un bon exemple a seguir. Una terminal andorrana en aquest aeroport i una connexió directa amb Andorra haurien de ser els propers passos a seguir. Com també caldrà aprofundir en l'aposta per la connexió amb ferrocarril, els estudis de la qual s'estan finançant a través del Banc Europeu d'Inversions.

Zones franques per a activitats d'alt valor afegit i infraestructures de comunicació són dos dels exemples en els quals es pot concretar l'Àrea Econòmica Especial i que comparteixen amb el procés de construcció europea i amb la globalització el foment de la interdependència econòmica.

Una Andorra amb més lligams amb els països europeus, una Andorra més internacionalitzada, una Andorra més globalitzada serà, sens dubte, una Andorra més interdependent, però a la vegada també una Andorra més forta; perquè haurà guanyat en resiliència i perquè compartir interessos i valors amb països més forts i poderosos és també una manera de garantir la sobirania efectiva.

Gerard Cadena i Turiella,
President de la Confederació Empresarial Andorrana (CEA)

El camí d'una Andorra 'globalitzada'

PoI BARTOLOMÉ i ARENY

La segona meitat del segle xx va presenciar nombroses transformacions polítiques, econòmiques i socials arreu del món. Des dels processos descolonitzadors que van sacsejar els continents d'Àfrica i Àsia, fins al moviment pels drets civils als Estats Units d'Amèrica, passant pel revolucionari Maig del 68, la carrera espacial o la creació de la Unió Europea. En especial, però, va ser la caiguda del mur de Berlín i la desintegració de la Unió Soviètica el que va consolidar l'emergència d'un nou ordre internacional que seria governat pel capitalisme econòmic i la concepció *liberal* de la democràcia.¹ Així, reconeixent la necessitat d'acomodar la sobirania andorrana al nou ambient *global*, Andorra també va impregnar-se d'un ampli sentiment de reforma. Assegurar el reconeixement internacional va esdevenir una tasca inajornable per al nostre país i, amb aquest objectiu, durant les dècades dels anys setanta, vuitanta i noranta, va tenir lloc un procés de reforma institucional que pretenia adaptar el sistema polític andorrà a les demandes socioeconòmiques *modernes*.

La Constitució del 1993 va marcar un punt d'inflexió en la història d'Andorra. Fonamentalment, per l'establiment d'un marc institucional que garantia la idiosincràsia del país, alhora que equiparava la sobirania andorrana amb la resta de nacions. Un dels canvis més significatius introduïts per la Constitució va consistir a definir un nou equilibri de poders entre el Consell General i el Govern, que superava així l'antiga concepció d'Andorra com una sobirania *personal, exclusiva, compartida i indivisa* dels Coprínceps.² A més d'establir un nou sistema polític, la Constitució també va concretar i racionalitzar les singularitats històriques d'Andorra en un sol text. Sense cap mena de dubte, aquesta concreció va facilitar la integració del país dins el sistema global de nacions, conciliant la identitat andorrana amb els principis i normes del dret internacional. Així, des de l'adopció de la Constitució l'any 1993, Andorra ha participat activament en el que podem anomenar com *la gestió dels afers globals*. Malgrat una dimensió territorial reduïda, a més d'unes limitacions pressupostàries constringents, el país ha complert rigorosament amb totes les responsabilitats que es deriven de l'ordre internacional *contemporani*.

En aquest context, han estat diverses les ocasions en les quals s'han exposat les contribucions andorranes en l'àmbit global. Des de l'aportació *homèrica* durant la redacció del Tractat de Lisboa³ fins a, més recentment, impulsar l'adopció d'una resolució internacional sobre el multilingüisme⁴ i convertir-nos en el primer país del món que s'ha sotmès a la revisió de l'informe de transparència de l'Acord de París.⁵ Tanmateix, en un context de gran confusió al tomb dels afers internacionals, roman pendent un exercici de realisme. A saber, l'anàlisi detallada sobre l'impacte del procés globalitzador a Andorra. Per aconseguir-ho, aquest paper es vertebra al voltant de la següent pregunta d'investigació: quines transformacions de l'Andorra contemporània han estat motivades per la globalització? A continuació, desgranarem un seguit d'episodis *internacionals* que, fruit de la dinàmica globalitzadora, han deixat la seva marca a Andorra. Posteriorment, analitzarem en quina mesura el procés globalitzador del segle xx ha incidit en la construcció de la realitat andorrana contemporània, i obrim la porta per a una reflexió més àmplia relativa al futur dels afers globals.

A) Aproximació 'teòrica' a la globalització

El concepte *globalització* descriu el procés d'integració, a una escala *global*, dels diferents mercats econòmics, polítics, socials i culturals *nacionals*. Segons Sachs,⁶ des de la dispersió dels primers humans fa més de setanta mil anys, la humanitat sempre ha viscut globalitzada. La naturalesa d'aquesta globalització, però, ha evolucionat en set períodes principals. Primer, la fase *paleolítica* (70 000-10 000 aC), quan els humans encara érem recol·lectors i es produïen les primeres migracions. Segon, la fase *neolítica* (10 000-3000 aC), amb l'establiment de les comunitats sedentàries, fruit de l'establiment d'unes pràctiques agrícoles embrionàries.⁷ Tercer, l'etapa *eqüestre* (3000-1000 aC), que va estar marcada per la domesticació del cavall⁸ i l'origen de l'escriptura. Quart, el període *clàssic* (1000 aC-1500 dC), caracteritzat per l'emergència dels primers imperis amb grans extensions territorials. Cinc, l'etapa *oceànica* (1500-1800), amb l'expansió transoceànica (i global) dels primers estats, així com l'inici de les primeres missions colonitzadores. Sis, l'etapa *industrial* (1800-2000), amb la multiplicació de nombrosos avançaments tecnològics. I finalment, en setè lloc, l'etapa *digital* (2000 - present), que ha estat marcada per la consolidació d'un món multipolar on les dades circulen lliurement.

En aquest context, el procés globalitzador *contemporani* difícilment podria entendre's sense la victòria del bloc occidental durant la Segona Guerra Mundial. L'experiència de la guerra, la necessitat d'accelerar la recuperació econòmica mundial i la naturalesa *global* dels grans reptes que afronta la humanitat, van motivar el desplegament d'un conjunt d'organismes internacionals encarregats gestionar els *afers globals*. Entre el conjunt d'aquests afers denominats *globals* destaquen, per exemple, la lluita contra el canvi climàtic i la protecció del medi ambient, la preservació dels drets humans, el comerç i l'adopció dels tractats de lliure intercanvi, la lluita contra el terrorisme, l'accés a l'energia, entre molts altres. Així, la creació de l'Organització de les Nacions Unides (ONU, 1945), l'adopció dels acords de Bretton Woods l'any 1944 –precursor del Fons Monetari Internacional i del Banc Mundial–, de l'Acord General sobre Aranzels Duaners i Comerç (GATT, 1947),⁹ la constitució del Consell d'Europa (1949), de la Comunitat Europea del Carbó i l'Acer (CECA, 1951), de la Comunitat Econòmica Europea (CEE, 1957)... Tots aquests canvis, que van ser introduïts en un termini de temps molt

breu, demostren la magnitud del procés de transformació *global*, iniciat durant la segona meitat del segle xx.

I multilateralisme des d'una òptica 'occidental'

El *multilateralisme* descriu aquelles organitzacions i processos que gestionen la coexistència pacífica entre els estats. Segons l'Organització de les Nacions Unides,¹⁰ el multilateralisme fa referència a un projecte polític *comú* que es desenvolupa al tomb d'un sistema de valors compartit.¹¹ I l'operació d'aquest sistema "multilateral" ve determinada pel desenvolupament *col·lectiu* d'un conjunt de normes que assegurin la cooperació entre els estats. En poques paraules, el model multilateral parteix de l'assumpció que la cooperació entre estats (només) és possible si tots els actors gaudeixen dels mateixos drets i obligacions. Per això, els diferents organismes internacionals, en els quals té lloc el multilateralisme, promouen l'adopció d'un conjunt de textos normatius que –en certa manera– orienten les legislacions nacionals envers unes *regles del joc comunes*.

En aquest sentit, per entendre els canvis que viu l'ordre internacional *contemporani*, és necessari recordar que la *via multilateral* s'ha desenvolupat des d'un prisma *occidental*. És a dir, que han estat els fonaments jurídics i morals propis del món occidental els que vertebrin els organismes multilaterals, *ergo* l'ordre internacional. Penso especialment en el cas dels drets humans, en el concepte d'estat de dret i, també, en la qüestió del pluralisme polític. En efecte, uns principis *polítics* que, malgrat que es trobin al cor de les nostres democràcies, no sempre compten amb el mateix suport en la resta de regions del món.

El cas és que aquests principis representen els pilars sobre els quals es desenvolupa l'acció de la comunitat internacional. Per tant, tots aquells actors que desitgin formar part d'aquesta comunitat, en certa manera han d'adequar-se als principis que la vertebrin. I és a partir d'aquest punt d'on es desprèn un dels impactes, sovint més incompès, de la globalització. D'una banda, formar part de la comunitat internacional dota als estats de nombrosos *drets*, entre els quals destaca el reconeixement com un Estat *sobirà*. D'altra banda, de la comunitat internacional es desprenen un conjunt de *deures* que fan referència a l'adopció d'un seguit d'estàndards *globals* que han estat dissenyats amb l'objectiu d'establir unes regles del joc *comunes*. D'aquests estàndards, que són dinàmics i evolucionen en el temps, es desprèn un conjunt de responsabilitats que obliguen els estats a sotmetre's a un procés d'*adaptació* i *revisió* contínua.

La naturalesa *dual* de la globalització s'ha convertit en una arma de doble tall. Inicialment, el fet d'estandarditzar les relacions entre els estats va ser fonamental per tal de promoure el període de pau i creixement econòmic més llarg en la història de la humanitat.¹² Amb el pas dels anys, però, aquest procés d'estandardització també s'ha acabat convertint en la feblesa més important de la globalització. I és que l'adopció d'aquests estàndards *globals* sovint troba una certa resistència per part de la població, fruit d'una percepció (errònia o no) que aquests estàndards atempten contra la *tradició* i *voluntat* nacional. La paradoxa de tot plegat és que el conjunt d'estàndards i directives globals no han estat elaborats per actors tercers, com sovint se'ns diu, sinó que han estat els mateixos estats i governs nacionals els qui els han *negociat*, *aprovat* i *adoptat*.¹³

Contestació social envers la globalització

Josep E. Stiglitz¹⁴ afirma que el procés globalitzador manté una relació molt estreta amb el desmembrament dels sistemes polítics contemporanis. Segons l'autor, és inqüestionable reconèixer que la globalització ha impulsat el creixement econòmic *global*. Tanmateix, aquest procés també ha multiplicat les desigualtats socioeconòmiques interestatals i entre regions. D'una banda, els treballadors del món occidental han experimentat una pèrdua progressiva del seu benestar, fruit de l'entrada en competició amb les economies asiàtiques i de l'hemisferi sud, molt més competitives en matèria laboral.¹⁵ D'altra banda, l'excés de regulacions als països occidentals ha traslladat el capital global a noves regions del món, on la pressió reguladora és significativament menor. En una línia similar, l'economista Thomas Piketty¹⁶ exposa la relació existent entre el procés globalitzador i l'increment de les desigualtats socioeconòmiques. Això ha resultat en una creixent contestació dels ciutadans del món occidental contra el procés globalitzador, el qual sovint és percebut com una amenaça envers el seu benestar i drets adquirits. Rodrik¹⁷ sintetitza tot aquest còctel conceptual introduint el concepte de la *paradoxa de la globalització*, segons el qual els estats no poden complir, simultàniament, tres objectius fonamentals. A saber, a) la integració econòmica global; b) el manteniment de la sobirania nacional i; c) la democràcia política. Segons Rodrik, és inviable poder satisfer els tres objectius al mateix temps; en conseqüència, els sistemes polítics contemporanis es veuen abocats a patir els efectes de crisis polítiques i econòmiques que seran *periòdiques i inevitables*.

Un nou ordre internacional 'multipolar'

L'ordre internacional sorgit amb la fi de la Segona Guerra Mundial és un sistema que –en certa manera– consolidava el predomini de les potències occidentals. Tan gran era el domini occidental que, en paraules de Francis Fukuyama,¹⁸ havíem arribat a la fi d'una història irreversible. Tanmateix, els diferents processos de descolonització, democratització i desenvolupament econòmic *global* han afavorit l'ascens de noves potències internacionals que, ara, també reclamen el seu espai. Bàsicament, aquestes noves potències internacionals són un conjunt d'estats que entenen que l'ordre internacional contemporani beneficia, clarament, els interessos dels poders *occidentals*. I consegüentment, també assumeixen que aquest ordre internacional perjudica o menysprea els interessos d'aquells estats que estan ubicats en les regions més aïllades del món. El cas és que cada vegada són més freqüents els episodis en els quals es posen en qüestió els principis bàsics de l'ordre internacional contemporani com, per exemple, el multilateralisme. Molts d'aquests nous actors –sovint situats en el denominat *sud global* i la constel·lació d'estats *no occidentals*– consideren que els reptes actuals, encara que tinguin un abast *global*, no poden ser adreçats des de l'òptica del multilateralisme. Però cometríem un error si entenguéssim amb això que les noves potències rebutgen els beneficis de la cooperació internacional. Més aviat el que fan és renegar d'un seguit de directrius que, segons ells, han estat imposades per uns organismes en els quals la seva veu (i interessos) es menysté. Per això, cada cop és més habitual que apareguin nous organismes internacionals amb un esperit oposat o diferent del que pot oferir l'ONU, el Consell d'Europa o la UE. Un bon exemple d'això, és l'acord dels estats BRICS¹⁹ (recentment ampliat), dels membres del denominat *sud global*: el G-77, de l'Organització de

Cooperació de Xangai i altres com poden ser l'aliança boliviana dels estats americans o el NAM: el moviment dels estats no-alineats.

Així, si entenem que la història es narra com una successió d'ordres i imperis que neixen i moren, és inevitable imaginar que ens trobem davant d'un moment de canvi en l'ordre internacional *contemporani*. La invasió d'Ucraïna, la guerra de Palestina, l'ascens de l'Índia i les tensions geopolítiques a Taiwan i Corea certament ens conduiran envers un escenari incert. Quin serà el resultat d'aquest procés de canvi persisteix en la incògnita. El que sí que sabem, però, és que la pau i el diàleg no només s'assoleixen a través del diàleg, sinó que també requereixen concessions. Per tant, a parer meu el gran repte de l'ordre internacional *contemporani* consistirà a adequar els interessos de les noves potències mundials dins d'una estructura *global* que, fins ara, semblava remar *unidireccionalment* i que, ara, es dirigeix envers un nou món *multipolar*.

B) L'encaix 'global' d'Andorra

Tots els estats del món, d'una manera o una altra, han experimentat múltiples canvis fruit de la globalització. Certament, aquest també ha estat el cas d'Andorra. Sense anar més lluny, la mateixa Constitució es desenvolupa atenent –en certa manera– una recomanació del Consell d'Europa²⁰ que pretenia *guiar* les elits polítiques andorranes en el procés de democratització de l'Estat. Per exemple, recomanant una major transferència de poders del Consell General envers el Consell Executiu (paràgraf 13.2 de la resolució). El cas és que, malgrat totes les singularitats que envolten el nostre país, l'adopció de la Constitució l'any 1993 va dotar l'Estat d'un gran nombre de *drets*, especialment el de ser tractat com un estat sobirà, però també d'un gran conjunt de *deures*. I és que, tal com hem mencionat en els paràgrafs anteriors, formar part de la comunitat internacional s'associa amb l'adopció d'un conjunt de principis i estàndards que tenen una aspiració *universal*. És a dir, que pretenen ser implementats per tots els països del món, benentès, inclòs Andorra.

Participació 'andorrana' en els organismes internacionals

Bona part de les conseqüències de la globalització depenen d'en *quins* i en *quants* organismes internacionals participi l'Estat. En el cas d'Andorra, és rellevant destacar el gran nombre de responsabilitats internacionals que hem assumit des de l'adopció de la Constitució l'any 1993. Perquè més enllà de l'entrada a les Nacions Unides o al Consell d'Europa, Andorra també participa, amb una certa *activitat* i *periodicitat*, en un nombre rellevant d'organismes internacionals. És el cas de l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europea (OSCE), l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (Unesco), l'Organització Mundial de la Salut (OMS), l'Organització Mundial del Turisme (OMT), l'Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO), de la Cort Penal Internacional (CPI), la Secretaria General Iberoamericana (Segib), l'Organització Internacional de la Francofonia (OIF), del Fons Monetari Internacional (FMI) i de l'Organització Mundial del Comerç (OMC), entre d'altres. El cas és que de la participació en aquestes organitzacions es desprenen un conjunt de responsabilitats bàsiques que Andorra ha d'assumir, independentment de la seva capacitat.

De manera sintètica, podem resumir aquestes responsabilitats de la següent manera: a)

Implementació de les diferents resolucions i propostes acordades en el si de l'organisme internacional; b) seguiment de l'actualitat i activitat de l'organització; c) donar visibilitat, explicar i defensar la realitat andorrana; d) participació activa i responsable en les corresponents negociacions internacionals; e) escrutini de l'acció desenvolupada per l'organització, d'acord amb el que preveuen els seus tractats fundacionals; f) promoure la transparència de l'organització i el compliment dels seus objectius; g) contribució financera per al manteniment de l'organització, entre altres.

La qüestió de la 'neutralitat'

La posició d'Andorra en l'àmbit internacional ha estat marcada per la qüestió de la neutralitat, referent al no-posicionament d'Andorra en els diferents conflictes internacionals. És a dir, la posició de neutralitat assumeix que Andorra no ha de prendre partit ni participar en cap situació que afecti un país estranger, sigui aquest un xoc entre dos o més estats, o un conflicte intern. Històricament, la posició de neutralitat s'havia concebut com una via indispensable per assegurar la sobirania andorrana. Formalitzada en el *Manual digest*, que definia com a "neutres" les valls d'Andorra, la posició de neutralitat responia –almenys inicialment– a la necessitat imperiosa de protegir l'equilibri del consenyoriu. En paraules de Domènec Bascompte,²¹ la fragilitat de les valls d'Andorra i la constant amenaça que pogués ser incorporada a Espanya o França, com es declararà de forma oberta a finals del segle XIX, "requeria un text argumental per defensar-se de possibles absorcions". Sense cap mena de dubte, concretar la posició de neutralitat va esdevenir una estratègia fonamental per assegurar la pervivència d'Andorra en un context marcat per la construcció *violenta i accidentada* de les principals nacions europees. Des de la meua perspectiva, és fonamental emmarcar la qüestió de la neutralitat andorrana en aquest context *embrionari*.

L'inici de les grans guerres de la primera meitat del segle XX va confirmar la necessitat d'Andorra de mantenir una posició més aviat discreta o *neutral* en l'àmbit internacional.²² Tanmateix, més enllà de tractar-se d'una voluntat institucional, la posició *neutral* del país era més aviat una conseqüència directa de la nostra incapacitat per crear un exèrcit.²³ Alhora, l'assumpció més recurrent feia referència a la creença que garantir la seguretat de l'Estat era responsabilitat dels Coprínceps, qui fins a l'adopció de la Constitució l'any 1993, eren els veritables agents sobirans d'Andorra. El cas és que, més enllà de ser una idea que convida a la *passivitat*, el *Manual digest* estableix clarament que la política de neutralitat s'havia de desenvolupar a través de l'acció. És a dir, que definir Andorra com un país neutral no era incompatible amb el desplegament d'una política d'aliances internacionals que fos *coherent, estratègica* i que garantís la seguretat i pervivència de la nació.

Per aquest motiu, l'estrès *geopolític* de les últimes dècades ha fet que la posició *neutral* d'Andorra sovint s'hagi vist compromesa per la necessitat imperiosa de reproduir la posició majoritària de la comunitat internacional. En especial, l'Organització de les Nacions Unides i el Consell d'Europa han esdevingut els principals fòrums internacionals on afavorir el diàleg i la resolució pacífica dels conflictes entre estats. Com a estat membre d'aquestes organitzacions, Andorra s'ha vist *obligada* a prendre posició sobre qüestions que, sovint, poden haver semblat incompatibles amb el manteniment d'una posició de neutralitat. Penso especialment en els atacs de l'11 de setembre i la consegüent guerra del golf Pèrsic, i més

recentment, en la invasió d'Ucraïna i en el conflicte palestí. *A priori*, i atenent la posició de neutralitat, podiem haver esperat un silenci ensordidor per part d'Andorra en cada un d'aquests conflictes, però certament aquest no ha estat el cas. A continuació, analitzem alguns d'aquests episodis.

Després dels atacs a Nova York l'11 de setembre del 2001, Andorra va participar en l'adopció dels acords internacionals contra el finançament del terrorisme.²⁴ Més en detall, vam haver de complir amb el conjunt de disposicions previstes en la resolució 1373, del Consell de Seguretat de l'ONU, que instava els estats membres a adoptar un seguit de convenis internacionals relatius al finançament del terrorisme. Més en concret, les Nacions Unides van establir una llista de dotze convenis internacionals i *convidaven* el conjunt de nacions a desplegar el seu contingut. En efecte, davant d'una situació d'emergència global, Andorra va assumir la seva *responsabilitat sobirana* adoptant progressivament tots aquests convenis. A parer meu, aquest és un bon exemple de com opera la globalització: la comunitat internacional reconeix una amenaça o repte comú d'abast mundial, els estats acorden un conjunt d'estàndards i principis per fer-hi front conjuntament, i finalment els respectius governs decideixen *quan i com* implementar aquestes mesures.

Pel que fa al conflicte d'Ucraïna, Andorra ha condemnat en múltiples ocasions, i en diferents fòrums internacionals, l'atac *injustificat* de Rússia sobre Ucraïna. A més a més, vam adoptar una de les mesures més repressives adoptades mai contra cap estat: l'establiment d'un sistema de sancions, en el marc d'un mecanisme de coordinació global, contra els béns de ciutadans russos. La contundència de la resposta andorrana envers Rússia certament ha generat una gran confusió entre el públic del país, almenys d'aquell més partidari de mantenir una posició de neutralitat. La realitat, però, és que la situació ha canviat molt des que Antoni Fiter i Rossell va definir com a *neutres* les valls d'Andorra. Aleshores, la seguretat i la defensa era una qüestió intrínsecament lligada a la sobirania de cada estat. I, en el nostre cas, la seguretat i la defensa no formaven part de la nostra sobirania, bàsicament perquè no érem del tot sobirans.²⁵ Ara, en canvi, reconeixent les responsabilitats pròpies d'un Estat sobirà i democràtic, Andorra compleix de manera responsable amb les obligacions que es deriven de la participació en la comunitat internacional.

Així, amb el pas dels anys, les polítiques de seguretat i de defensa s'han integrat gradualment en un conjunt d'organismes internacionals com, per exemple, la UE, l'OTAN o l'OSCE. Fonamentalment, amb la voluntat d'ampliar l'àmbit de protecció i seguretat, passant d'una esfera *nacional* envers una de *regional* o *global*. Sense voler-ho, Andorra s'ha vist engolida per la creació d'una esfera de seguretat i defensa d'una dimensió europea i transatlàntica de la qual no podem escapar-nos. Per tal d'acomodar la nostra sobirania en aquest nou context disposem de dues opcions. D'una banda, adoptar una posició més aviat equidistant, deixant que la resta de superpotències regionals s'encarreguin *involuntàriament* de la nostra defensa i seguretat. O, d'altra banda, podem assumir una posició de major responsabilitat, reconeixent l'esforç que desenvolupen aquestes potències en el nostre favor, assumint com a nostres els seus interessos *geoestratègics* i, eventualment, expressar la nostra solidaritat donant suport formal a les seves manifestacions. Personalment, considero que és aquesta darrera opció la que acomoda millor la sobirania andorrana en l'ordre internacional *contemporani*.

Amb relació al conflicte palestí, Andorra ha mostrat novament una posició ambiciosa. D'una banda, la posició internacional del país va consistir, *inicialment*, a condemnar l'atac del grup terrorista Hamàs perpetrat en territori israelià. D'altra banda, Andorra també ha reconegut, *posteriorment*, que l'acció d'Israel ha anat més enllà dels límits que preveu el dret a l'autodefensa, previst en els diferents instruments de dret internacional,²⁶ i ha apel·lat un alto el foc de les hostilitats per part d'Israel i el respecte al dret internacional humanitari.²⁷ Més recentment, Andorra també ha validat l'accés de Palestina a l'ONU, però sense reconèixer formalment l'estat palestí i apel·lant a la denominada solució de *dos estats*. Per això, convé tenir present que, en el cas concret d'aquest conflicte, la posició andorrana encara es troba en un procés d'evolució, el punt culminant del qual –a parer meu– serà el reconeixement formal de l'estat palestí. Ben segur, però, que aquest reconeixement no hauria de produir-se fins que l'Elisi o una àmplia majoria d'estats membres de la UE no hagin emprès la iniciativa. Per acabar, algunes reflexions finals sobre la qüestió de la neutralitat. Primer, convé tenir present que la posició de neutralitat no figura en la Constitució andorrana. En efecte, es tracta d'una assumpció que forma part de l'*imaginari col·lectiu*, però que, en canvi, no disposa de cap fonament jurídic. A diferència del cas més paradigmàtic, el suís, on la neutralitat és una posició prevista formalment en la seva constitució.²⁸ Segon, la suposada neutralitat no hauria de suposar un impediment perquè Andorra condemni formalment els atacs injustificats contra la població civil, apel·lar al respecte pels drets humans i advocar per la resolució pacífica dels conflictes entre estats. En efecte, des de l'adopció de la Constitució andorrana, l'any 1993, han estat múltiples les ocasions en les quals Andorra ha pres posició. Però aquesta posició no sempre ha estat el resultat d'un *interès* o *convenciment* propi, sinó que es tracta d'una conseqüència directa del conjunt de *deures* que es deriven de la participació en la comunitat internacional. Tercer, en l'actualitat, el món es troba immers en un moment d'*estrès geopolític* que inevitablement ens conduirà envers una (re) configuració de l'ordre internacional. Malauradament, cada cop són més freqüents els xocs entre estats. I Andorra en cap cas hauria d'adoptar la política de l'equidistància i el silenci. Si ho fes, crec que la credibilitat internacional del país es veuria profundament qüestionada. I el més important: el compromís envers els nostres socis més directes també. Un compromís que és producte, no només d'uns interessos geoestratègics compartits, més aviat d'una proximitat geogràfica *inesquivable*.

C) Entrada en circulació de l'euro

El canvi de la moneda europea és, probablement, un dels impactes més directes que ha tingut la globalització a casa nostra. L'1 de gener de l'any 2002 va entrar en circulació la moneda de l'euro a Andorra. Fins aleshores, la pesseta espanyola i el franc francès havien circulat lliurement dins el nostre territori. Històricament, el fet de no disposar d'una moneda pròpia responia a un motiu principal. A saber, tractant-se la nostra economia d'una de molt dependent envers els intercanvis amb les regions veïnes, l'ús de les seves monedes era un requisit indispensable per tal d'optimitzar el bon funcionament d'aquesta relació comercial. L'any 2002, però, l'entrada en circulació de l'euro va fer que Andorra adoptés, *de facto*, la nova divisa europea. En efecte, ho vam fer *de facto*, no *de iure*, ja que va haver de passar gairebé una dècada fins que el país va adoptar el corresponent acord monetari amb la Unió Europea. Un acord que autoritzava, formalment, l'ús de l'euro per part d'Andorra. En aquest

sentit, el 15 de juliol del 2003, un any després d'haver entrat l'euro en circulació, Andorra va demanar formalment a la UE la negociació d'un acord en el qual es definís l'ús de l'euro com la moneda oficial del país. Les institucions europees van respondre favorablement a la demanda andorrana,²⁹ però ho van supeditar a l'adopció d'acords complementaris en matèria de fiscalitat de l'estalvi, regulacions bancàries i financeres, i de prevenció del blanqueig de capitals, entre altres.³⁰ Per això, un any més tard, amb l'adopció de l'Acord en matèria de fiscalitat dels rendiments de l'estalvi en forma de pagament d'interessos entre Andorra i la UE, el Consell de la Unió Europea va autoritzar el 21 d'octubre del 2004 l'obertura de les negociacions relatives a la moneda única.³¹

En aquest context, convé recordar que, amb l'entrada de l'euro l'1 de gener del 1999, va ser necessari que la Unió Europea redefinís les seves relacions monetàries amb totes aquelles regions que, d'ara endavant, formarien part de la zona euro. Per això, l'any 2002 el govern francès, en nom de la comunitat europea, va signar un acord monetari amb Mònaco. Una situació similar és la del Vaticà i San Marino, que havien signat els respectius acords monetaris l'any 2001 amb el govern italià, aquest darrer també en nom de la comunitat europea. En canvi, Andorra, pel fet d'utilitzar al mateix temps la divisa espanyola i la francesa, es trobava certament en una situació més *delicada* que requeria una major *precisió*.

En matèria monetària, podríem dir que Andorra va ser novament *engolida* per la dinàmica globalitzadora. L'establiment d'un mercat comú a escala europea va generar un conjunt d'efectes indirectes³² que afectaven àrees no previstes inicialment, com la monetària. Malgrat que les discussions sobre l'establiment d'una moneda única tinguessin lloc a milers de quilòmetres de les nostres valls, ningú no dubta de l'impacte que van tenir per al nostre país. Des del meu punt de vista, aquest exemple també il·lustra molt bé el que ha viscut Andorra i d'altres estats amb la globalització. A saber, negociacions que es desenvolupen lluny de casa nostra però que eventualment poden arribar a transformar quelcom de tan bàsic per al nostre dia a dia com, per exemple, la divisa que utilitzem. Així, quan es produeixen aquestes situacions, és crucial que Andorra operi amb una certa agilitat per tal d'acomodar la nostra sobirania als canvis que es viuen en el nostre entorn *supranacional*. Sense cap mena de dubte, aquesta ha estat la *praxi* que ens ha mantingut invictes des de l'adopció dels primers pariatges fins avui.

D) Recessió econòmica del 2008

La crisi econòmica de l'any 2008 és un dels episodis més representatius de la recent globalització. La fallida d'un banc-nord-americà, Lehman Brothers, va resultar ser un bany de realitat: les economies globals estan tan interconnectades que la crisi bancària en un estat pot produir conseqüències *nefastes* arreu del món. I els governs europeus es van veure notòriament afectats per la crisi bancària global. En poques paraules, la recessió econòmica va demostrar l'existència d'un *cercle viciós* entre l'endeutament públic i el finançament bancari, un procés de *doom-loop*, emprant la terminologia anglesa. La principal conseqüència d'aquesta crisi va reforçar les polítiques d'austeritat, amb l'objectiu de reduir el dèficit públic. Evidentment, però, no tota la zona euro va veure's afectada de la mateixa manera per la crisi, i els estats que gaudien d'una major estabilitat pressupostària (majoritàriament situats al nord del continent) no van dubtar a responsabilitzar-ne el Sud. En aquest sentit, el fet de disposar

d'una moneda única va crear unes relacions de dependència fortíssimes entre els diferents estats de la zona euro. D'aquesta manera, els mals resultats d'un estat podrien produir una situació de *contagi* en el conjunt del continent. Per això, en el marc de la Unió Europea, es van impulsar un conjunt de mesures destinades a protegir l'estabilitat de l'euro i assegurar la viabilitat pressupostària dels estats del Vell Continent.

Repasar la *recepta europea* posterior a la crisi del 2008 va més enllà dels propòsits d'aquest paper. Tanmateix, per a la nostra discussió i sobretot per entendre com ens va afectar, és important tenir en compte aquest context. D'entre totes les mesures proposades, una àmplia majoria d'estats europeus (i d'arreu del món) compartien un punt en comú: avançar en les polítiques de transparència financera. Evidentment, d'aquestes mesures es desprenia una voluntat general de posar fi al secret bancari i, eventualment, als paradisos fiscals. A saber, estats que no disposaven de tractats internacionals en matèria d'intercanvi d'informació fiscal i que, al llarg de les últimes dècades, havien atresorat un volum de capital europeu i internacional molt significant. En una situació de *vaques magres*, les principals potències del món no van hesitar a l'hora de pressionar els estats menys cooperadors en matèria fiscal.

I és en aquest punt on, novament, la dinàmica globalitzadora va *engolir* Andorra. En el marc de la cimera del G-20 del 2 d'abril del 2009 celebrada a Londres, les principals potències del món van exigir-se –mútuament– l'adopció de mesures més ambiciosos en matèria fiscal i financera. Un dels líders més *vocals* va ser el President de la República Francesa, Nicolas Sarkozy, que va amenaçar de dimitir del càrrec de Copríncep d'Andorra si l'Estat no posava fi al secret bancari.³³ Evidentment, les declaracions del President francès van produir un terratrèmol en les nostres valls. Sense anar més lluny, l'amenaça de Sarkozy es va produir el 6 de febrer del 2009. Doncs bé, no havia passat encara un més quan el Govern d'Andorra va anunciar el compromís ferm de continuar avançant en matèria fiscal i financera.³⁴ Aquest compromís va materialitzar-se pocs mesos més tard amb l'adopció de l'Acord monetari entre Andorra i la UE.

E) Pandèmia de la covid-19

La pandèmia de la covid-19 ha estat la revelació més recent de la globalització. Un virus –suposadament– sorgit a l'altra punta del món va transformar del tot les nostres vides. Com aquell qui diu, de la nit al dia. Detallar les diferents accions que van desenvolupar-se durant la pandèmia és una labor que va més enllà dels propòsits d'aquest paper. És rellevant, però, remarcar la resposta *global* i coordinada entre els estats que va tenir lloc durant la pandèmia. Especialment, pel que fa als estats europeus, ja que van ser les seves decisions que van tenir una major incidència sobre Andorra.

Pocs mesos després d'haver-se decretat la pandèmia global, la UE va adoptar el paquet pressupostari més important de la història des de l'adopció del pla Marshall l'any 1948.³⁵ El denominat Mecanisme de Recuperació i Resiliència, element central del programa NextGenerationEU, formava part d'una resposta –conjuntament– a la pandèmia de la covid-19. Aquest finançament tenia dos objectius fonamentals. D'una banda, assentar les bases per la recuperació econòmica del continent europeu. D'altra banda, promoure la recerca científica per tal d'obtenir tractaments i vacunes contra la covid-19. En aquest punt, convé tenir present que l'impacte de la pandèmia no entenia de geografia. Per això, els socis de la UE també van

poder accedir al seu finançament. En especial, van ser els estats *candidats* i els *potencials candidats* a adherir-se a la UE els que van rebre un suport més generós per part de Brussel·les.³⁶ En detall, 60 milions van dirigir-se a Montenegro; 100 milions d'euros a Kosovo i Moldàvia; 150 per Geòrgia; 160 a Macedònia del Nord; 180 milions d'euros a Albània; 250 a Bòsnia i Hercegovina; 200 a Jordània; 600 per Tunísia; i 1,2 bilions d'euros a Ucraïna.

Trobar una vacuna tan ràpidament com ho vam fer durant la pandèmia i haver estat capaços de mantenir una certa estabilitat econòmica va ser gràcies, entre altres coses, a la globalització. Andorra, com a estat membre de la comunitat internacional, amb relacions estables amb la UE, va aconseguir beneficiar-se de l'acció coordinada entre els estats en matèria sanitària. I aquesta acció conjunta i coordinada no s'hauria pogut desenvolupar amb la mateixa agilitat que es va fer si no fos per l'existència d'un conjunt d'organismes internacionals en els quals els diferents governs del món es comuniquen freqüentment. En aquest sentit, convé recordar que Andorra va beneficiar-se de diversos punts. En primer lloc, disposar del Copríncipat va ser un aspecte essencial, ja que va permetre'ns negociar amb Espanya i França, amb més garanties i arguments més sòlids. En segon lloc, Andorra té un tractat de bon veïnatge, amistat i de cooperació amb Espanya³⁷ i França, a més d'un Acord de cooperació amb la UE que, malgrat ser insuficient, ben segur que va facilitar l'entesa amb els nostres veïns. Tercer, per ser membre de l'OMS, Andorra també es va beneficiar dels mecanismes multilaterals que van facilitar la lliure circulació de vacunes, mitjançant el programa Covax.³⁸

Per acabar, convé tenir present que la dinàmica de coordinació internacional empresa en el marc de la pandèmia de la covid-19 encara està pendent d'assolir el seu punt culminant. El 3 de març del 2022, el Consell de la UE va autoritzar l'inici de les negociacions relatives a l'adopció d'un tractat internacional sobre les pandèmies. Sense cap mena de dubte, l'experiència de la covid-19 va ser un bany de realitat per a tot el món. L'impacte monstruós que pot tenir una pandèmia global fa necessari que els estats desenvolupin les *estructures* i *processos* necessaris per coordinar la seva acció en matèria sanitària. En aquest sentit, les negociacions relatives a aquest tractat internacional es desenvolupen en el marc de l'Organització Mundial de la Salut, i està previst que conclougui en els pròxims mesos.³⁹ De nou, un instrument global del qual es podria beneficiar Andorra.

F) Conclusions

A tall de conclusió, és oportú reconèixer que la relació entre Andorra i la globalització ha estat més aviat *unidireccional*. És a dir, nosaltres ens hem vist afectats pel procés globalitzador, més que no a la inversa. Tanmateix, quan ha estat necessari i oportú, Andorra també ha estat capaç d'incidir –humilment– en el transcurs de la globalització. Citàvem inicialment l'aportació andorrana durant la redacció del Tractat de Lisboa, l'impuls d'una resolució sobre el multilingüisme en el marc de l'Assemblea General de l'ONU, o l'informe de transparència climàtica a les Nacions Unides, entre d'altres. El cas és que, per als estats de dimensions més reduïdes, la globalització sovint genera una situació *conflictiva*. I és que negociacions que tenen lloc a milers de quilòmetres de casa nostra acaben transformant elements crucials del nostre dia a dia. La primera reacció és comprensible que sigui la del rebuig o la desconfiança. Des del meu punt de vista, però, cometriem un error si no miréssim més enllà. I és que la

gestió comuna i coordinada dels afers globals és un procés tant ineludible com inexorable. Andorra pot decidir, com ha fet fins ara, participar-hi activament, des del rigor, la discreció i donant-li tota la importància que mereix. O, en canvi, podem decidir empetir-nos encara més i deixar que d'altres estats decideixin el nostre futur, benentès, sense que puguem ni tan sols manifestar la nostra voluntat. Evidentment, la força dels nostres arguments és clarament inferior als efectes que produeix l'opinió dels estats més grans. Però el simple fet de poder expressar el nostre punt de vista, davant la comunitat internacional és un privilegi del qual mai hauríem de prescindir, ni menystenir.

En aquest paper, hem exposat alguns exemples en els quals podríem dir que, en certa manera, Andorra ha estat engolida pel procés globalitzador. Convé recordar, però, que molt abans d'accedir a la categoria d'estat sobirà que va atorgar-nos la Constitució, ja havíem tingut experiències similars. Per exemple, durant la negociació de l'Acord duaner entre Andorra i la Comunitat Econòmica Europea. En efecte, malgrat tractar-se d'un acord àmpliament venerat pels andorranos, el seu impuls és resultat de l'entrada d'Espanya a la CEE, on es reclamava una solució específica per al cas d'Andorra. Més endavant, la globalització (en la seva forma d'integració del continent europeu) va tornar a fer acte de presència a les nostres valls. Aquest cop, alterant la nostra divisa, fruit de l'entrada en vigor de l'euro. I els últims anys no han estat menys rellevants. La resposta conjunta a la pandèmia global de la covid-19 va demostrar que, malgrat que el multilateralisme requereix una revisió urgent, aquest va permetre, entre altres coses, accelerar la recuperació econòmica del món sencer. Personalment, no en tinc cap dubte que la globalització, en els pròxims anys, mantindrà un ritme accelerat. Els reptes que afronta la humanitat són nombrosos, cada cop més urgents, i l'única manera que tenim per fer-hi front és mitjançant la cooperació entre els estats. Cert que la forma d'aquesta cooperació segurament experimentarà fortes transformacions per exemple, ampliant la representativitat i la força de la veu de les regions que han estat tradicionalment més aïllades. Alhora, és inqüestionable reconèixer que la via multilateral seguirà a l'ordre del dia. No només pels beneficis que aporta, més aviat per la manca d'una alternativa que sigui igualment eficaç i creïble. Des del meu punt de vista, el veritable fracàs és entendre el món des de la polarització i des de les trinxeres. Per això, l'ordre internacional ha de ser capaç d'afavorir un nou procés de reconfiguració en el qual es reforcin els canals de transparència, representativitat, igualtat i democràcia interna.

Més enllà de la capacitat armamentística, el poder geopolític d'un país també es mesura per la força de les seves idees. I en un futur pròxim, Andorra haurà de posicionar-se sobre un gran nombre de qüestions que ara, potser, ens semblen distants i allunyades. Mirant a l'horitzó, penso especialment en la construcció d'un mercat europeu de l'energia, en l'adopció de nous tractats internacionals en matèria de ciberseguretat, en la regulació de la intel·ligència artificial, en la qüestió de la defensa comuna i de l'establiment d'un exèrcit europeu, en l'encaix dels estats més petits dins l'OTAN, en la fiscalitat de les grans corporacions multinacionals, així com en la gestió dels fluxos migratoris, la guerra comercial i la nova carrera espacial, la cooperació en matèria de salut pública, els límits del creixement demogràfic mundial, entre d'altres. Atesos tots els deures que es desprenen de la categoria d'Estat sobirà, Andorra haurà d'encaixar –en la mesura del que sigui possible– els seus interessos estratègics dins la configuració del nou ordre internacional. A parer meu, la forma

i estructura d'aquest ordre, encara que avui sigui una incògnita, no hauria de justificar cap pas enrere d'Andorra en l'àmbit internacional. Fins ara, hem estat capaços de superar nombrosos reptes *globals* que ens han afectat en les últimes dècades. Mantenint el mateix rigor i pragmatisme, de ben segur que serem capaços de fer-ho novament en l'avenir.

Pol Bartolomé i Areny,
Conseller general i polítòleg

Notes

- 1- Les democràcies liberals es desenvolupen des del segle XVIII per confrontar l'anterior sistema absolutista. A la pràctica, la democràcia liberal es caracteritza per l'establiment de límits a l'acció del Govern, l'imperi de la llei i la concreció de contrapòsers o salvaguardes enfront del poder polític, mitjançant el reconeixement de drets individuals *inalienables*.
- 2- Decret 15-01-81.
- 3- L'exministre d'Exteriors del Govern d'Andorra, el Sr. Juli Minoves, va contribuir decisivament en la redacció de la declaració tercera relativa a l'article 8 del Tractat de Lisboa, segons el qual la UE haurà de tenir en compte la situació dels països de dimensió territorial petita.
- 4- https://www.altaveu.com/actualitat/afers-extersiors/l-onu-aprova-resolucio-sobre-multinguisme-impulsada-andorra-colombia_39667_102.html#:~:text=L'Assemblea%20General%20de%20l'estats%20membres%20de%20l'organitzaci%C3%B3
- 5- https://www.diariandorra.ad/nacional/240607/andorra-primer-l-onu_152487.html
- 6- SACHS, D. JEFFREY (2020). *The Ages of Globalization. Geography, Technology and Institutions*. Columbia University Press. Nova York.
- 7- L'establiment del sedentarisme va suposar la creació dels primers poblats i, consegüentment, van establir-se les primeres relacions comercials entre pobles veïns.
- 8- La domesticació del cavall va escurçar les distàncies entre els diferents poblats d'humans i va multiplicar el nombre d'intercanvis comercials i culturals.
- 9- Institució precursora de l'actual Organització Mundial del Comerç.
- 10- <https://www.un.org/en/observances/multilateralism-for-peace-day>
- 11- És el cas, especialment, dels principis de *consulta*, *inclusió* i *solidaritat*.
- 12- L'acadèmia especialitzada acostuma a descriure el període posterior a la Segona Guerra Mundial com el període de pau i creixement econòmic més prolongat en la història de la humanitat.
- 13- D'aquí es desprèn la meua crítica principal. Conscientment o no, els governs nacionals acostumen a atribuir a l'àmbit global totes aquelles decisions que són menys atractives políticament. En efecte, unes decisions que en l'àmplia majoria d'ocasions són els mateixos estats que han negociat i concretat en un text.
- 14- STIGLITZ, E. JOSEPH (2003). *Globalization and Its Discontents*. Norton Paperback.
- 15- Aquest procés sovint s'analiza des de l'òptica de la "deslocalització dels mercats de treball".
- 16- PIKETTY, THOMAS (2019). *Capital et Idéologie*. Éditions du Seuil.
- 17- RODRIK, DANI (2011). *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*. New York and London: W.W. Norton.
- 18- FUKUYAMA, F. (2006). *The End of History and the Last Man*. Free Press.
- 19- Brasil, Rússia, Índia, Xina i Sud-àfrica. A comptar des de l'1 de gener del 2024, l'organització dels estats BRICS hi afegeix Egipte, Etiòpia, Iran i els Emirats Àrabs Units.
- 20- Recomanació 946 del Consell d'Europa de l'11 de maig del 1990.
- 21- BASCOMPTÉ, DOMÈNEC (2014). Ideologia i praxi política a la segona meitat del segle XVIII a Andorra. Alguns exemples de l'aplicació política dels continguts del *Manual Digest*, d'Antoni Fiter i Rossell. *Annals 2014-15. IBIX 9*, p.141.

- 22- Tampoc no convé obviar el fet que, durant el període de les grans guerres, Andorra va convertir-se de manera inqüestionable en un refugi per als exiliats dels conflictes bèl·lics.
- 23- Convé recordar que el primer cos de policia d'Andorra no va constituir-se fins a l'any 1929.
- 24- <https://m.andorradifusio.ad/noticies/20-anys-atemptats-11-s>
- 25- En aquest punt, és convenient recordar l'assumpció que, fins a l'adopció de la Constitució, Andorra era considerada una propietat *compartida i indivisa* dels Coprínceps.
- 26- Vegeu les Convencions de Ginebra i els seus protocols addicionals relatius al dret internacional humanitari.
- 27- https://www.altaveu.com/actualitat/afers-exteriors/andorra-fa-costat-palestina-perque-nacions-unides-reconeguin-com-nou-membre_57123_102.html
- 28- Vegeu articles 173 i 185 de la Constitució de la Confederació Suïssa.
- 29- Fonamentalment, la UE va adoptar una posició favorable per les nombroses relacions econòmiques i comercials que mantenien Andorra i la Comunitat. Council decision of 11 May 2004 on the position to be taken by the Community regarding an agreement concerning the monetary relations with the Principality of Andorra (2004/548/EC).
- 30- BARTOLOMÉ ARENY, POL (2024). *Andorra i la qüestió europea. Revisió dels fonaments de l'Acord d'associació entre Andorra i la Unió Europea*. Reig Fundació.
- 31- Council decision of 21 October 2004 on the opening of the negotiations on an agreement concerning monetary relations with the Principality of Andorra (2004/750/EC).
- 32- Aquest concepte, molt freqüent en la literatura especialitzada en anglès, es coneix com a *spill-over effects*.
- 33- https://www.diariandorra.ad/nacional/211003/de-renuncies-paradisos_93548.html
- 34- Vegeu la declaració del 10 de març del 2009, signada a París. Andorra expressava la seva voluntat d'adoptar els estàndards de l'OCDE relatius a l'intercanvi d'informació en matèria fiscal. La declaració de París comportava el compromís addicional d'adaptar el marc legal andorrà per regular el secret bancari.
- 35- https://next-generation-eu.europa.eu/recovery-and-resilience-facility_es
- 36- <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/05/20/covid-19-council-adopts-3-billion-assistance-package-to-support-neighbouring-partners/>
- 37- Aquests acords també van servir perquè Andorra pogués comprar 30.000 vacunes contra la covid-19 directament a Espanya.
- 38- <https://www.andorradifusio.ad/noticies/andorra-tindra-acces-vacuna-covid-19>
- 39- <https://www.consilium.europa.eu/es/infographics/towards-an-international-treaty-on-pandemics/>

Obertura i progrés o aïllament i conservadurisme

Marc MAGALLON i FONT

Fa unes setmanes vaig rebre un correu de la Societat Andorrana de Ciències (SAC) que em proposava participar, un cop més, a la Diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu. Aquest cop, la 37a Diada i a la 56a Universitat Catalana d'Estiu.

La temàtica per a aquesta edició és *La globalització i Andorra*. Malgrat no poder ser en persona a Prada de Conflent el dia que s'ha proposat per la ponència, sense cap mena de dubte he optat per acceptar la proposta i fer una participació no presencial per a la SAC, que correspon a les meves obligacions com a Conseller general i, alhora, membre de la Comissió de Política Territorial.

Cada any, el tema que s'hi tracta és força interessant i d'actualitat. Aquesta edició, però, i a les portes d'una consulta per ratificar o no la proposta d'acord amb la Unió Europea, penso que la temàtica és més pertinent que mai.

Efectivament, des que jo tinc seny, sento que Andorra s'ha de diversificar i que no és possible seguir sent dependents pràcticament i únicament del turisme, el comerç i la banca, que han estat els eixos del progrés econòmic i demogràfic del nostre país en els darrers decennis.

La malaurada pandèmia de la covid-19, el 2020, ens va mostrar que amb les dues fronteres tancades el nostre model de negoci actual no te raó de ser i en pocs mesos podem quedar reduïts a no-res.

Un ràpid repàs de la nostra llarga història. Amb l'entrada a l'edat moderna, l'economia andorrana combina, agricultura, ramaderia, indústria artesana, metal·lúrgia i apareix el comerç amb un nouvingut de les amèriques: el tabac. Aquesta mateixa activitat econòmica fa que la població augmenti. La manca de fiscalització de l'època fa que productes com el tabac comencin a produir-se i vendre's amb força i el contraban, degut al diferencial fiscal amb els nostres dos veïns, apareix amb força i contribueix en l'enriquiment i gran profit de diverses famílies andorranes. La indústria artesana i metal·lúrgica arriba al seu zenit.

Amb l'arribada de la revolució industrial, després de diversos segles amb un mateix model d'economia, Andorra no s'adapta i segueix amb el mateix model econòmic, a la inversa de

molts dels països europeus propers per als quals la revolució industrial representa un espectacular desenvolupament econòmic i demogràfic de llurs societats. Per a Andorra, la no-adaptació representa la ruïna. Les abans pròsperes fargues van tancant progressivament de forma irremeiable davant la creixent indústria veïna, amb grans centres de negoci, catalans i francesos.

Aquesta decadència i degradació econòmica és la gran impulsora de la *nova reforma*, els responsables de la qual, gent benestant que havien fet fortuna amb la indústria de l'època però que no tenien dret a vot, van decidir impulsar com a moviment reformista i veient com l'economia del país tocava fons sense que els governants de l'època fossin capaços de fer front al temporal econòmic.

Ben entrats els anys 1800 i ja amb el model econòmic dels darrers segles esgotat, s'intenta transformar Andorra en un model relativament proper i que triomfa en aquell moment. El model Mònaco és l'escollit i el que es voldria plasmar a Andorra. Un Mònaco al centre dels Pirineus.

La situació de crisi econòmica a la segona meitat del segle XIX fomenta la iniciativa de trobar noves fonts de riquesa per al país. Tancament definitiu de fargues, entrebancs dels governs veïns al comerç transfronterer deguts sobretot a la manca de fiscalitat a Andorra; quedava només dempeus el sector agrícola i ramader. Una bona part de la societat andorrana, impulsada sobretot per aquells empresaris que van veure com els seus negocis feien fallida, anhelaven un sentiment de modernització i veuen amb la instauració i l'obertura de cases de joc un possible niu de negoci que podria fer ressorgir Andorra de la seva profunda crisi.

La possible concessió de llicències d'explotació de cases de joc podria fer possible l'arribada de capital per a la construcció de carreteres d'accés des dels estats veïns, així com el desitjat ferrocarril, que serien la contraprestació de les llavors preuades llicències de joc.

És clar que aquest intent de modernització, tot i la profunda crisi econòmica regnant, va ser, podríem dir, difícil sinó impossible d'instaurar, ja sigui per diverses raons: la negativa dels Coprínceps, l'incompliment dels concessionaris abans ja d'iniciar projectes... Aquests diversos i infructuosos intents durant gairebé dos decennis condueixen a un desenllaç d'enfrontament entre la societat civil i el Consell. L'obertura al cap d'uns anys dels dos primers hotels balnearis a les Escaldes, juntament amb l'arribada del telègraf o la construcció d'un camí carreter fins al poble de Soldeu faran a poc a poc desistir els progressistes de seguir reivindicant les cases de joc i tornaran a pacificar els ànims de la població.

El negoci dels balnearis, amb la creixent demanda dels productes saludables vinculats a les aigües termals sulfuroses, donaran uns anys d'esplendor a la maltreta economia Andorrana. No serà fins entrat el segon quart de segle del segle XX que les desitjades infraestructures viàries, anhelades des de fa anys i que volien veure la llum a través de les concessions de les cases de joc que mai fins llavors van acabar de reeixir, finalment i gràcies a la societat Fhasa, encarregada d'explotar la força hidroelèctrica del país, seran una realitat. Andorra s'obre al món a través de les seves noves carreteres, que ens uneixen als estats veïns de França i Espanya. Element cabdal per a l'obertura econòmica de les nostres valls pirinenques. Efectivament, les infraestructures creades per Fhasa van fer en part possible que uns apassionats de l'esquí que ja coneixien món, com a resultat dels Jocs d'hivern d'Oslo 1952, se'ls posés entre cella i cella muntar un negoci relacionat amb l'esquí al pas fronterer del Pas

de la Casa. Cal recordar que, fins aleshores, l'activitat econòmica a Andorra es paralitzava els mesos d'hivern i que el comerç, l'hostaleria i l'agricultura tancaven portes fins la temporada següent. Dificilment en aquells temps hom podia imaginar-se que el que fins llavors era la temporada baixa o més que baixa, passaria a ser al cap d'unes dècades tot el contrari i el dur hivern andorrà esdevindria la temporada alta i més que alta en el sí del nostre territori.

S'evidencia que un acte disruptiu com el dels emprenedors sovint tractats com a astronautes en aquells temps i per als quals ben pocs apostaven pel seu negoci i la seva visió, va fer possible un canvi de negoci i de paradigma en l'economia andorrana. Des de sempre que les institucions andorranes han pecat de prudència, ja sigui per bo o per no tan bo, però el fet que els mandataris del Comú d'Encamp de l'època donessin suport a aquella iniciativa agosarada i permetessin als impulsors tirar endavant llur projecte amb un preu de concessió de terrenys inicial molt baix per permetre l'arrencada del negoci, tot plegat va fer que el primer teleesquí del Pas de la Casa fos un èxit, s'acabés transformant en l'estació d'esquí més important del sud d'Europa i Andorra, en un domini esquiable dins el Top 20 mundial.

Actualment, ens trobem en un nou moment crític, en què el model actual econòmic, molt pròsper els darrers 60 anys i que ha fet que Andorra progressés moltíssim, tant pel que fa la seva economia com per la seva demografia, sembla que s'està esgotant. Podríem dir que mor d'èxit. Els pròspers hiverns nevats i on l'or blanc fa girar la nostra economia, a poc a poc, amb el canvi climàtic degut a la industrialització massiva i el consumisme compulsiu, fan que el futur de les nostres estacions d'esquí i els nostres camps de neu vegin un futur incert. La manca de precipitacions i l'alça de la temperatura mitjana anyal posen en entredit els actuals peus de pista i motor de la nostra economia. Cada vegada haurem d'anar a buscar l'essència del nostre guanya pa més amunt, cosa que farà reduir considerablement el domini esquiable.

Com moltes altres vegades ens haurem de reinventar. Tenint, però, els exemples dels nostres antecessors –amb llur excessiva prudència sovint, al meu entendre, tot i que amb el temps es ben fàcil jutjar accions passades–, caldrà ser valents, ambiciosos i un xic il·luminats, com altres antecessors nostres varen fer al seu dia per ser capaços d'anticipar la caiguda a les profundes tenebres econòmiques i ser capaços d'obrir-nos pas a nous models econòmics, que siguin sostenibles i respectuosos amb el territori.

Les nostres picabaralles polítiques internes no haurien de ser un fre per aturar tots aquells projectes de futur, d'obertura de finestres econòmiques de totes aquelles activitats fins ara inexistents i que poden generar un important valor afegit per al nostre país, diversificant la nostra economia i aportant seguretat perquè, passi el que passi, la pèrdua d'una pota del model econòmic pugui veure's recolzada per l'efervescència d'un altre negoci també present al país.

No podem permetre'ns perdre oportunitats úniques com la instauració de tecnològiques punteres, que sense dubte serien pols d'atracció per a altres negocis similars o dependents d'aquest negoci mare.

Projectes com ara el de Grífols, que pretenia instal·lar un centre capdavanter d'investigació immunològica al nostre país –oportunitat única d'obrir nous fronts de negoci econòmics per diversificar la nostra economia– i se'n va anar en orris per les pugnes polítiques internes.

Davant d'oportunitats d'aquest calibre, hauriem de fer front comú, no utilitzar-ho com a arma de rèdit polític i remar tots en el mateix sentit pel bé de la nostra economia.

Altres oportunitats úniques d'obrir-nos noves possibilitats i perspectives futures fent part d'un mercat únic europeu on se'ns obren innombrables possibilitats de negoci tampoc no les hauriem de descartar. És ben cert que per als negocis actuals oberts que funcionen, tal com funcionaven a ple rendiment les fargues a Andorra al segle XVIII i principis del XIX, es fa difícil acceptar el canvi de model o bé l'arribada d'una possible ferotge competència. Ens n'hauríem d'adonar que fent part del mercat únic, decantant-nos i adaptant-nos a les noves tecnologies i digitalització, a tota la normativa europea, la dels països que ens envolten, no podem quedar-nos-en al marge i és sense dubte la nostra gran oportunitat per diversificar-nos. Ens agradi o no, el nostre territori està envoltat per la gran Europa, i en fem part. No hauriem de fer com el poblat gal d'Àstèrix, que pretenia quedar-se al marge de l'imperi Romà.

Vaja, sí que podríem si aquesta fos la nostra voluntat, i deixar-ho estar per a més endavant. El tren, però, passa una vegada i si el deixes escapar o el perds, ja no saps quan tornarà a passar. El 1866 vam deixar passar el negoci de les cases de joc, efervescent en aquell moment i com hem recordat va dur forts enfrontaments en el si de la societat andorrana. 150 anys més tard, allò que llavors era negoci, ha vist finalment la llum a Andorra. El tren es va escapar el 1866 i ha tornat a passar al cap de 150 anys, però ja no en les mateixes condicions ni perspectives de futur ni de generador de riquesa. Tant de bo, però, sigui pròsper i beneficiós per a Andorra.

Deixarem escapar ara també el tren europeu a les portes del referèndum per referendar l'acord?

Com a anècdota i gràcies a la meva participació com a Conseller general en el si de delegacions parlamentàries internacionals, voldria transmetre la xerrada que vaig tenir amb un diputat federal suís, membre de les comissions d'Afers Exteriors i membre de la comissió AELE prop del Parlament Europeu, en la qual m'expressava, més de trenta anys després d'haver dit 'no' en un referèndum popular sobre l'adhesió de Suïssa a l'EEE, l'espai econòmic europeu –el 50,3% de la població suïssa que va participar en el referèndum va dir que no a l'adhesió–, que al seu entendre va ser l'error més gran de la ciutadania suïssa els darrers decennis. Efectivament, com a membres de l'EFTA, es van erigir en els principals negociadors prop de la UE per signar l'Acord d'associació que els permetria formar part de l'espai econòmic europeu i del mercat interior únic. Set anys de dures negociacions en què van negociar de la mà de Noruega, Liechtenstein, Islàndia, Àustria, Suècia i Finlàndia, i que el 1992 els principals negociadors de Suïssa van decidir de no entrar a l'EEE després d'haver negociat durament la seva incorporació. Altres països es van aprofitar de les dures negociacions suïsses i alguns més tard van esdevenir estats membres de la UE i altres, com ara els tres que en formen part, Liechtenstein, Islàndia i Noruega, estan ben satisfets de ser-hi. Per contra, la majoria de suïssos, igual que el diputat interlocutor meu, pensen sincerament que van cometre un gran error el 1992 de dir no a l'EEE, que vindria a ser un acord tipus similar a la nostra proposta d'acord que tenim actualment damunt la taula. Creien, els que van dir 'no', que amb els nombrosos acords bilaterals que tenien signats podien anar tirant amb l'*status quo* vigent. Ara veuen, però, que el monstre europeu no té pietat i que els devora poc a poc i dia a dia. Com nosaltres, estan envoltats d'estats membres de la UE i el seu territori,

sense accés al mar, està al bell mig d'Europa. Es veuen petits i impotents i a mercè de la voluntat europea. Van optar per ser un estat tercer i la realitat ha estat que la majoria se'n penedeixen profundament.

Espero i desitjo, nosaltres andorrans, que d'aquí a 30 anys no ens penedim de la cabdal decisió que haurem d'agafar per referendar l'acord d'associació amb la UE properament. Seria una llàstima, sobretot per a les nostres generacions futures, que aquest cop també se'ns escapi el tren.

Marc Magallon i Font,

Conseller general i membre de la Comissió Legislativa de Política Exterior

La globalització en les finances públiques

Jordi CINCA i MATEOS

Començo per explicar que el títol d'aquesta ponència és fruit de l'amabilitat i comprensió de l'Àngels Mach. En nom de la Societat Andorrana de Ciències em va oferir participar a la 37a jornada d'Andorra en el marc de la 56a Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent. Davant la meua impossible assistència i la dificultat que pogués lliurar la ponència abans del dia que se celebrava la jornada, em va oferir la possibilitat de publicar-la directament en el llibre que cada any recull la totalitat de ponències presentades. Per donar-me encara més facilitats em va suggerir un títol genèric que em facilités, quan m'hi pogués dedicar, encaminar la ponència cap on cregués més convenient.

Així que, mesos després, escric aquesta ponència en un context internacional força diferent del que teníem l'agost del 2024. L'elecció del president Trump als EUA ha capgirat l'economia mundial i ha esquarterat els equilibris geopolítics que havien anat bastint des del final de la Segona Guerra Mundial. Un nou escenari que, sense saber on ens portarà, com a mínim qüestiona els fonaments de la globalització.

La globalització

La globalització ve de lluny i l'hem d'entendre com un procés evolutiu. Val a dir, que la globalització ha estat un fenomen amb trajectòries i ritmes molt diferents si l'analitzem des de l'economia i l'empresa, o si ho fem des dels poders i les institucions públiques, ja siguin nacionals o supranacionals.

L'economia d'avui només es pot entendre des de la globalització del comerç, el pes de les 500 multinacionals més grans del món –segons dades de l'OCDE representen més de 25% de la generació del PIB mundial en termes de valor afegit– i la deslocalització i creixent dispersió de la producció en relació amb els principals centres de consum. Tot, accelerat i consolidat gràcies a la millora del transport de mercaderies i, especialment, per l'aparició d'internet. Sincerament, no crec que la globalització de l'economia faci marxa enrere, seguirà evolucionant, potser –siguem optimistes– corregirà algunes de les facetes més nocives,

especialment en el sector primari. Però l'economia global seguirà franquejant les barreres que s'hi posin des de la política. Entre moltes altres coses perquè, no ens enganyem, assenyalem la globalització com a responsable de les creixents desigualtats i de l'erosió del benestar, però la realitat és que amb la globalització l'economia ha crescut més i el benestar de molts països ha millorat significativament.

Mentre la globalització econòmica ha avançat implacablement, en l'àmbit polític i institucional el camí ha estat més tortuós. La resistència natural a cedir sobirania de la majoria de països s'ha vist reforçada els darrers anys per les tensions migratòries, els conflictes bèl·lics i la incertesa derivada del canvi climàtic. Fenòmens que han donat ales al populisme i l'autoritarisme que s'alimenten d'una profunda contradicció: mantenir el benestar que ens ha donat la globalització de l'economia amb polítiques proteccionistes que la limitin. Tinc la sensació que estem davant la quadratura del cercle i que realitats com la baixa natalitat dels països desenvolupats i el consumisme desbocat acabaran consolidant la globalització econòmica, i abocaran els països que claudiquin als populismes i autoritarismes a la rescissió i la pèrdua de benestar. També tinc el convenciment que si la globalització econòmica i la de les polítiques públiques avancesin al mateix ritme i amb una governança global no tindríem les disfuncions que avui tenim. Fer conviure la globalització econòmica amb els interessos geopolítics i polítiques proteccionistes de cada país sembla un repte impossible, potser només a l'abast de països amb un nivell de recursos que els facin molt autosuficients i, tot i així, ho dubto. Però de ben segur és una quimera per a un país petit com Andorra. I, en tots els casos, implicarà empobriment per qui ho vulgui fer.

Andorra i la globalització

La globalització afecta Andorra? Ens en podem desmarcar? Tenim capacitat d'influir-hi?

Sovint pensem que la nostra petitesa ens fa invisibles. Que ningú no està pendent de nosaltres i que podem anar fent la nostra discretament. Allò de *fer l'andorrà*. Però la globalització ha canviat les regles del joc. Ara ja no es tracta només de no molestar als veïns. Avui, qualsevol moviment polític i econòmic que fem o qualsevol intent de desmarcar-nos és percebut a l'altra punta del món i té repercussions. No hi ha dubte que la repercussió, com si fos una onada, es va diluint amb la distància, però arriba. Lògicament, hem de ser més curosos –i coherents– amb el nostre entorn més proper i natural: França, Espanya, la Unió Europea (UE), però hem de ser conscients que tots ells –i també nosaltres– al mateix temps tenen acords i compromisos amb altres més llunyans que ens acaben vinculant.

El món només es pot concebre des de la cooperació i la multilateralitat. I si parlem d'economia i d'Andorra, encara més. Som petits i extremament dependents de l'exterior. Tenim dependència en pràcticament el 100% dels subministraments, la tenim per cobrir les necessitats de mà d'obra –tant qualificada com no–, la nostra economia en gran mesura depèn dels turistes que ens visiten, també som dependents per finançar el deute públic, tenim dependència en bona part de la formació universitària, som dependents de serveis sanitaris especialitzats que Andorra no pot oferir, els sectors productors depenen d'altres mercats per poder exportar serveis i mercaderies, i així podríem anar fent una llista gairebé infinita. Tot plegat fa impossible aïllar-te i fa molt fàcil que t'aïllin si vols desmarcar-te de les regles establertes i acceptades per la majoria i, especialment, pel nostre entorn. Ja n'hem

tingut nombrosos exemples, com l'anomenada *crisi del tabac* de final dels anys noranta, que va implicar la *impermeabilització* de les fronteres amb Espanya, o la crisi amb la UE i l'OCDE pel secret bancari que va dur Andorra a les llistes negres d'aquests organismes fins que no es van signar els convenis de transparència i cooperació en matèria fiscal.

I tant, que ens afecta la globalització i ho fa en tots els àmbits. Ens engoleix sense preguntar. L'exercici responsable de la sobirania porta implícites moltes cessions i l'assumpció de regulacions, quotes i legislacions d'abast global. En aquest marc global si ens volem diferenciar ho hem de fer en els detalls, en la *microgestió* quotidiana, en allò que només és a les nostres mans i només ens afecta a nosaltres: l'eficiència en la gestió pública, oferir serveis públics de qualitat, preservar la seguretat, disposar d'uns bons sistemes d'educació i sanitat pública, mantenir un sistema de pensions suficient, equitatiu i sostenible o preservar el medi ambient, entre molts altres. En la gestió interna, en el nostre dia a dia, sí que som independents i podem treure avantatges de ser petits.

Les finances públiques

La globalització de l'economia ha portat molts beneficis. A mesura que es va consolidar la globalització les darreres dècades del segle xx es va assentar també, i vam integrar, el concepte de benestar, fins al punt que avui ningú no està disposat a renunciar-hi.

Però, com deia, també ha implicat moltes disfuncions i desequilibris. El rol que vulguem donar a l'estat en la correcció de les disfuncions que comporta la globalització marcarà la relació entre aquesta i les finances públiques. En la mesura que vulguem emfatitzar el paper dels governs per corregir desequilibris i evitar que ningú no es quedi en una situació econòmica i socialment precària, més pressió hi haurà sobre les finances públiques. Succeirà exactament el mateix si volem que l'estat impulsi estratègies que permetin al país implementar estratègies per potenciar sectors d'activitat on poder ser competitius en una economia global o es vulgui subvencionar sectors estratègics que pateixin els efectes de la globalització. Totes aquestes polítiques requeriran recursos públics.

Així, els països –també Andorra– tindran més capacitat de gaudir dels beneficis de la globalització i, alhora, mitigar els seus efectes negatius, en la mesura que puguin assumir un nivell de despesa pública suficient. I això ens porta a la clau de volta: la capacitat de generar ingressos de l'estat per dur a termes polítiques socials –incloent en el terme *social* la sanitat, l'educació i les pensions–, de promoció econòmica i inversions en infraestructures.

Parlar d'ingressos públics implica parlar de model fiscal i ens aboca a una de les contradiccions més grans derivades de la globalització. Hem globalitzat els sistemes productius i el comerç, hem deslocalitzat els centres de decisió dels de producció, amb la digitalització hem diluït les fronteres i alterat els fluxos migratoris vinculats al treball. Però no hem estat capaços d'harmonitzar la fiscalitat ni globalitzar el repartiment dels ingressos fiscals derivats d'una economia global. Lluny de fer-ho, s'ha incrementat la competència fiscal entre països i moltes empreses multinacionals, tot i beneficiar-se d'un mercat global, planifiquen la seva fiscalitat per concentrar-la en països de baixa fiscalitat. El repte per corregir aquestes disfuncions i l'impacte en forma de menys recaptació per a molts països és molt complex, i només es pot fer des de la cooperació multilateral. Fins ara ha liderat aquest repte l'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) i s'ha centrat a

limitar els efectes en l'erosió de les bases imposables i el trasllat de beneficis que provoquen les grans corporacions multinacionals.

Tot i que vist des d'Andorra ens pot semblar que tot això ens queda molt lluny, no és així. Precisament una mostra de com ens afecta la globalització és que Andorra el juny de l'any 2017 va signar el Conveni multilateral per a l'aplicació de les mesures relatives als convenis fiscals per prevenir l'erosió de la base imposable i el trasllat dels beneficis, adoptat el 25 de novembre del 2016 a París i que va entrar en vigor l'1 de juliol del 2018. El Conveni respon a la necessitat de crear un mecanisme eficaç per implementar certes modificacions en línia amb el Pla BEPS de l'OCDE en el conjunt de la xarxa de convenis de doble imposició (CDI), a fi d'evitar la doble imposició en matèria d'impostos sobre la renda existents dels països, sense haver de tornar a negociar-los bilateralment. Si Andorra es quedés al marge d'aquestes mesures, la conseqüència immediata seria que difícilment cap país no voldria signar un CDI amb nosaltres, amb el consegüent greuge per als andorrans que vulguin invertir fora d'Andorra i els estrangers que volen invertir a casa nostra.

El mateix, tal i com apuntava en un apartat anterior, podem dir del Conveni relatiu a l'assistència administrativa mútua en matèria fiscal, impulsat pel Consell d'Europa i l'OCDE, i signat per Andorra el novembre de l'any 2013. El conveni és un instrument multilateral complet que ofereix totes les formes possibles de cooperació per lluitar contra l'evasió i el frau, i ha esdevingut un estàndard internacional per a l'intercanvi d'informació i l'instrument per a l'aplicació de l'estàndard OCDE per a l'intercanvi automàtic d'informació en matèria tributària.

Dos exemples que posen en relleu la preocupació dels estats i els organismes internacionals per evitar erosionar la capacitat recaptatòria dels estats, cada cop més pressionats en el pla pressupostari per fer front als efectes de la globalització.

La digitalització ha afavorit portar la globalització molt més enllà de les grans corporacions i la gran indústria, i ha afavorit un notable increment de la mobilitat de professionals buscant llocs de residència amb una fiscalitat més favorable. Tant és així, que molts països han incentivat l'atracció de persones molt adinerades creant règims especials per a grans fortunes. Andorra no ha creat règims especials més favorables i diferenciats per aquests residents adinerats, senzillament els integra en un model comú a tots els residents molt més favorable al de la resta de països. Tot i així, si via acords multilaterals, en el marc de l'OCDE o de la UE, acaben prosperant noves mesures contra la competència fiscal és evident que també acabaran afectant a Andorra.

L'endeutament: un risc

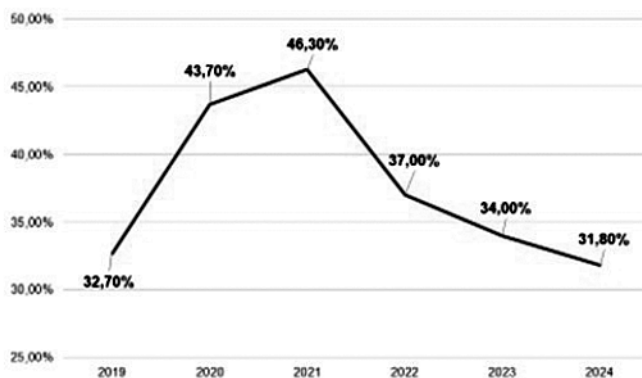
La majoria de països desenvolupats, si volen mantenir els nivells de benestar actuals en un entorn de globalització, hauran de gestionar tensions pressupostàries. Per superar-les hauran de guanyar eficiència en el consum de recursos públics i/o incrementar els ingressos públics amb nous impostos o incrementant els ja existents. L'alternativa és l'endeutament. Però hauria de ser una alternativa puntual, gairebé excepcional, com ho va ser per a la immensa majoria dels països durant la covid. L'endeutament no hauria de ser una solució recurrent i menys encara permanent. Els actuals nivells d'endeutament dels països en desenvolupament els posen en una situació d'insolvència permanent en què ni tan sols poden pagar els

interessos sense posar en risc els serveis més bàsics. Però fins i tot molts dels països més desenvolupats, inclosos els Estats Units, tenen nivells d'endeutament superiors al 100% del seu PIB. Tot plegat podria desembocar en una crisi de deute públic sense precedents de resultats imprevisibles. Els països més desenvolupats, l'OCDE, la UE o el Fons Monetari Internacional (FMI) en són conscients i fa temps que estudien formules que permetin reestructurar el deute, mutualitzar-lo o, fins i tot, en alguns casos extrems, condonar-lo. Mesures que impliquen un risc de pèrdua de confiança dels inversors en el deute públic.

Andorra és un país desenvolupat que està molt lluny d'aquests nivells d'endeutament. De fet, va acabar l'any 2024 amb un endeutament equivalent al 31,8% del PIB. Una bona dada que no ens hauria de confondre. La petitesa d'Andorra, la seva estructura econòmica i la baixa productivitat limiten la capacitat de maniobra per fer front a endeutaments molt per damunt dels actuals. Els límits recomanats per l'FMI o per la UE estan pensats per a països més grans, amb estructures fiscals més robustes i amb economies més diversificades. Si Andorra elevés el seu endeutament a nivells similars al dels països del nostre entorn tindria dificultat per trobar finançament i el que trobés seria a un cost molt alt. En definitiva, superar i cronificar l'endeutament per damunt del 40% del PIB ens faria més vulnerables en general i molt especialment davant els efectes de globalització.

D'altra banda, no podem oblidar que les tensions i obligacions pressupostàries actuals es veuran fortament incrementades d'aquí a uns anys quan s'hagi de fer front als compromisos adquirits amb les persones que arribin a l'edat de jubilació. Cal, doncs, arribar a aquest moment amb el mínim endeutament possible.

Evolució nivell de deute

© Govern d'Andorra - 2025

Un exemple: el finançament del deute públic

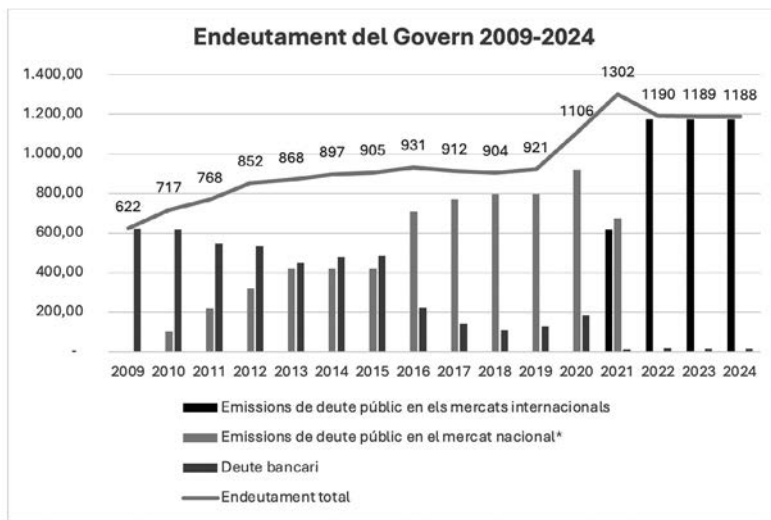
Fins l'any 2009 Andorra havia finançat tot el seu endeutament via préstecs i crèdits concedits per la banca andorrana, ja fos en operacions sindicades o en operacions signades amb cada banc per separat. Podríem dir que l'Estat es finançava igual que ho feien les empreses del país. Aquest finançament bancari va permetre a Andorra afrontar, sense incrementar la pressió fiscal, bona part de les inversions en infraestructures i el creixement dels serveis públics dels anys 80, 90 i principis dels 2000. No es pot negar que el finançament bancari va donar resposta a les necessitats del país d'aquell moment, però era una fórmula amb limitacions evidents i, a la llarga, conseqüències negatives per al país i per a les entitats bancàries. En voldria destacar dos. En primer lloc, generava a l'Estat una creixent dependència de la banca i uns escenaris de negociació gens sans amb un sector molt regulat. En segon lloc, els bancs assumien una concentració de risc de crèdit al sector públic –Govern, Comuns i altres entitats públiques– cada cop més elevat que condicionava el seu balanç, el seu creixement i la seva expansió internacional.

En contrast a la situació de l'any 2009, l'any 2024 el 99% del deute de govern està finançat en els mercats internacionals, el Govern només té subscrita una pòlissa amb les entitats bancàries del país per fer front a necessitats puntuals de tresoreria. El pas d'un extrem a l'altre ha estat evolutiu i podem dir que s'ha basat en un concepte que pot semblar subjectiu però que en economia està molt parametritzat: la confiança. Andorra va iniciar la diversificació de les fonts de finançament públic en el mercat domèstic amb emissions de deute públic adreçades a inversors minoristes. L'any 2015 aquestes emissions, que en cap cas tenien venciments superiors als cinc anys, ja finançaven el 50% del deute, i l'any 2019 ja suposaven aproximadament el 85%. L'increment del pes de les emissions de deute públic en el finançament es va sustentar essencialment en la confiança de petits inversors particulars residents a Andorra, que veien les emissions com una inversió segura i rentable. El procés també va permetre al Govern aprendre abans de fer el següent pas i guanyar-se la confiança dels mercats internacionals, els organismes internacionals i les agències de *rating*. Va ser l'any 2021 quan es van fer les primeres emissions internacionals de deute públic que, paulatinament, van substituir totes les emissions domèstiques. Avui la totalitat del deute està finançat en els mercats internacionals, majoritàriament amb emissions de deute públic i una petita part a través del Banc Europeu de Desenvolupament (CEB) del Consell d'Europa.

Podem afirmar que el procés de transformació ha consolidat la confiança en Andorra. I la transformació ha estat possible gràcies a l'homologació d'Andorra als estàndards internacionals derivats de la globalització en àmbits com la transparència i cooperació en matèria fiscal, la integració d'Andorra en organismes internacionals com l'FMI, la generació i posada a disposició d'informació pressupostària i financera pública de qualitat, i a una gestió pressupostària i del deute curosa que, com ja he comentat, ha permès mantenir l'endeutament per sota del 35% del PIB, a excepció dels anys 2020, 2021 i 2022 com a conseqüència de la covid.

En el finançament del deute no és possible tornar enrere. És impensable que el deute públic el tornin a finançar els bancs del país. No seria compatible amb les normes de regulació del sector financer que Andorra supervisa a través de l'Autoritat Financera Andorrana (AFA) i que són equivalents a les de la UE gràcies a l'Acord monetari signat l'any 2011. Tampoc no seria

compatible amb la dimensió dels bancs andorrans i, per tant, condicionaria greument el manteniment dels serveis i les inversions públiques. El país avui té les fonts de finançament correctes, però mantenir-les passa per acceptar unes regles globals.

Font: Govern d'Andorra

Reflexions en clau d'Andorra

Per acabar, reiterar alguns temes sobre els quals crec que els propers anys caldrà prestar molta atenció en clau andorrana i que quan s'analitzin haurien d'incorporar el context de la globalització. Tots aquests punts estan vinculats entre ells i tenen incidència directa en les finances públiques.

1. Fiscalitat. En diversos punts de la ponència he apuntat que els estats cada cop es veuran més abocats a destinar recursos per corregir les distorsions de la globalització i poder garantir un nivell de benestar similar al que hem aconseguit les darreres dècades. Andorra pot afrontar aquest repte amb la tranquil·litat de tenir molt més recorregut que la majoria de països desenvolupats. Les figures fiscals que hem desenvolupat tenen uns tipus nominals molt baixos i no hem implantat altres figures molt generalitzades a altres països. L'actual model té la virtut que ha permès homologar Andorra als estàndards internacionals, ha permès signar CDI i ha estat suficient per cobrir les necessitats pressupostaries sense fer créixer l'endeutament més enllà del 35% del PIB.

Per tant, si arriba el moment en què la despesa pública per cobrir els pilars del benestar –sanitat, educació, dependència, pensions, habitatge– ha de créixer, Andorra podria afrontar-ho. I, el més important, ho podria fer sense arribar, ni de bon tros, a la fiscalitat

dels països del nostre entorn. Hi ha un recorregut raonable tant en els actuals impostos directes com en els indirectes.

Quan es parla d'aquest tema la primera preocupació que aflora és la pèrdua de competitivitat de les empreses. Insisteixo que hi ha marge per incrementar els tipus tot i mantenir-los en percentatges atractius. Però la reflexió més important és una altra. Com a país hem de saber si és una bona estratègia basar la competitivitat del país únicament en la fiscalitat, és a dir, en el preu. En un món globalitzat, si tot ho encomanem al preu, Andorra sempre hi acabarà perdent malgrat tenir una fiscalitat molt més baixa, el comerç ja ens ho ha demostrat. Atreure per preu ens aboca a la massificació i al creixement permanent de visitants. I això implica esgotament de recursos i més inversió en infraestructures, és a dir, més recursos pressupostaris, és a dir, necessitat de més ingressos o més endeutament.

La nostra petitesa ens hauria de permetre diferenciar-nos, mantenir el marge empresarial i pujar salaris via incrementar l'eficiència, la qualitat i la productivitat.

2. Competència fiscal. A col·lació de la fiscalitat també s'hauria d'incorporar el debat si la fiscalitat s'ha d'explotar com un reclam per atreure nous residents. Com ja he dit, Andorra no s'hi ha significat, com sí que ho han fet altres jurisdiccions creant règims especials per a grans fortunes. I això és positiu. Possiblement no ha calgut perquè la fiscalitat nominal del 10% sobre la renda ja és prou atractiva. Tot i així, a mesura que les tensions pressupostàries creixin a tot arreu, i la necessitat de nous ingressos faci pujar la pressió fiscal a molts països, l'atractiu de totes les jurisdiccions de baixa tributació augmentarà –ja està passant– i és fàcil preveure que també augmentarà la pressió dels països que se senten agreujats i els organismes internacionals.

3. Pensions. Andorra té obert el debat de la reforma del model de pensions. És un debat complex i que té moltes derivades. A hores d'ara pràcticament ningú no nega el problema i la necessitat de la reforma, i la necessitat que aquesta millori la suficiència de les pensions, l'equitat entre les aportacions i la pensió percebuda, i permeti la sostenibilitat del sistema. No vull obrir aquest debat en aquest fòrum, fer-ho requereix pausa i una profunditat que ara no podem abordar. Només vull introduir dos elements que estan vinculats amb les qüestions tractades en aquesta ponència.

Un element clau per millorar les pensions és millorar la productivitat de l'economia andorrana. Més productivitat portarà millors salaris i millors salaris portaran millors pensions.

El segon punt és un exercici de realisme. Tot i ser optimista i pensar que s'aprovarà una reforma profunda que inclourà canvis paramètrics i un canvi de model. Inevitablement, per complir els compromisos contrets amb els milers de persones que han generat drets durant la seva vida laboral, caldran aportacions del pressupost de l'Estat durant molts anys. Això s'hauria de tenir present des d'ara.

4. Endeutament. Ja he dit que el nivell d'endeutament d'Andorra és assumible i la gestió pressupostària fa preveure que es mantindrà en els nivells actuals. Però s'ha de fer un exercici a llarg termini que incorpori la qüestió de les pensions evocat en el punt anterior. Serà important arribar al moment en què s'hagin de pagar part de les pensions des del pressupost de l'Estat amb el mínim endeutament possible, i qualsevol reforma

fiscal que es pugui plantejar hauria de fer-se amb la voluntat de rebaixar l'endeutament primer i ajudar a pagar les pensions després.

Si parlem d'endeutament no podem oblidar els Comuns. Avui, gràcies als ingressos provinents de la construcció, la majoria de corporacions locals han reduït l'endeutament, però al mateix temps han incrementat els serveis i la despesa corrent. Els ingressos per la construcció no es podran mantenir en els nivells actuals i el risc d'incrementar l'endeutament comunal a mitjà termini és real. El debat de la despesa pública i l'endeutament s'hauria de començar a tractar en termes de país.

5. Diversificació. Si parlo d'augmentar la productivitat de l'economia andorrana he de parlar de la seva diversificació. Amb una economia centrada en el turisme, el comerç i la construcció el recorregut de millora de la productivitat serà limitat. Al mateix temps, la capacitat de creixement dels sectors del comerç i de la construcció també són molt limitats. En aquest cas la globalització és un escenari ideal per diversificar l'economia sempre que les empreses andorranes tinguin accés a mercats més enllà d'Andorra.

Jordi Cinca i Mateos,

soci de Giraffe Strategy, President de la Comissió Gestora del Fons de Reserva de Jubilació de la CASS, Ministre de Finances (2011-2019)

La globalització i els seus efectes a Andorra

Josep Maria MAS i TORRES

Benvolguts membres de la Universitat Catalana d'Estiu, estimats col·legues, amics i amigues, M'adreço a tots vosaltres en aquesta 37a Diada andorrana, dins el marc de la 56a edició de la Universitat Catalana d'Estiu. Aquesta trobada ens ofereix l'oportunitat de reflexionar i debatre sobre els temes que afecten el nostre petit però dinàmic país, Andorra, en un món cada vegada més globalitzat. Avui, voldria centrar el meu parlament en la globalització i com ha influenciat i seguirà influenciant Andorra en els anys vinents. La globalització i els seus efectes a Andorra.

La globalització, entesa com el procés d'integració i interdependència creixent entre els països del món, ha transformat profundament les economies, les societats i les cultures a escala global. Andorra no ha estat una excepció. La nostra economia, tradicionalment basada en el turisme, el comerç i els serveis financers, ha hagut d'adaptar-se a les noves realitats imposades per un món cada cop més connectat. Els efectes de la globalització són múltiples i diversos. D'una banda, ens ha obert noves oportunitats de negoci i mercats per als nostres productes i serveis. Hem pogut establir acords comercials amb altres països i participar en organitzacions internacionals que ens han permès accedir a nous canals de distribució i cooperació econòmica. Per exemple, en el cas d'un resultat positiu del referèndum, l'acord d'associació amb la Unió Europea ens permetria beneficiar-nos de l'accés al mercat europeu, en ampliar les nostres oportunitats comercials i fomentar la competitivitat de les nostres empreses. D'altra banda, la globalització també ha presentat reptes significatius. La competència internacional s'ha intensificat i ha exigut a les nostres empreses una major innovació i eficiència, tasca força complicada a causa de les nostres dimensions. A més, la necessitat d'adaptar-nos a normatives i estàndards globals, especialment en sectors com el financer i el comercial, ha requerit esforços importants per part del sector privat i del Govern. La implementació de normes internacionals de transparència i la lluita contra el blanqueig de capitals són exemples clars d'aquests esforços.

El paper d'Andorra en el context global

En aquest entorn globalitzat, Andorra ha demostrat una gran capacitat d'adaptació i resiliència. La nostra ubicació geogràfica, entre França i Espanya, ens ha permès ser un pont natural entre aquests dos grans mercats. Hem aprofitat aquesta situació privilegiada per atraure inversions estrangeres i establir-nos com un centre de negocis atractiu per a empreses internacionals. La nostra aposta per la diversificació econòmica ha estat clau. El sector turístic segueix sent un pilar fonamental de la nostra economia, amb els nostres paisatges, pistes d'esquí i botigues que continuen atraient visitants de tot el món. Tanmateix, hem treballat per desenvolupar altres sectors com el de les noves tecnologies, la salut i el benestar, i la recerca i desenvolupament. Aquest procés de diversificació no només ens fa menys dependents d'un sol sector, sinó que també ens prepara millor per afrontar els reptes futurs de la globalització.

Els desafiaments de futur

No obstant això, la globalització també ens planteja una sèrie de desafiaments que haurem d'afrontar amb determinació i visió estratègica. Un dels principals reptes és la sostenibilitat. Hem de trobar l'equilibri entre el creixement econòmic i la protecció del nostre entorn natural, que és un dels nostres principals actius. Això implica adoptar polítiques i pràctiques empresarials responsables que minimitzin l'impacte ambiental i promoguin el desenvolupament sostenible en línia amb la implantació actual. La nostra adhesió als Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides reflecteix aquest compromís.

Un altre repte important és la formació i capacitat del nostre capital humà en totes les categories. En un món globalitzat, la competència per als talents és ferotge. Hem de garantir que els nostres joves rebin una educació de qualitat que els prepari per a les exigències del mercat laboral global. Això inclou no només coneixements tècnics i acadèmics, sinó també habilitats transversals com la creativitat, el pensament crític i la capacitat de treballar en entorns multiculturals. El nostre sistema educatiu s'alinea amb les necessitats del mercat global, i iniciatives com els programes d'intercanvi internacional i la col·laboració amb universitats estrangeres són essencials.

El paper de la tecnologia

En aquest context, la tecnologia juga un paper fonamental. La digitalització i la innovació tecnològica són elements clau per assegurar la competitivitat d'Andorra en l'escena global, per l'impacte en l'estratègia empresarial. Hem de fomentar la implantació de noves tecnologies en tots els sectors econòmics. La creació d'un ecosistema digital robust i segur és imprescindible per promoure empreses tecnològiques i *start ups*.

La globalització i les Cambres de Comerç

En aquest escenari globalitzat, el paper de les Cambres de Comerç és més rellevant que mai. Les Cambres de Comerç són institucions clau per facilitar la internacionalització de les nostres empreses, en oferir serveis d'assessorament, suport i formació per ajudar-les a competir en mercats estrangers. La Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra ha d'actuar com un punt de referència per a les nostres empreses, proporcionant-les les eines i els recursos

necessaris per afrontar els reptes de la globalització. A més, les Cambres de Comerç han de promoure la col·laboració entre empreses i institucions de diferents països, i facilitar la creació de xarxes i aliances estratègiques que permetin compartir coneixements, tecnologies i bones pràctiques. Hem de fomentar la participació en fires internacionals, missions comercials i esdeveniments sectorials que ens permetin donar a conèixer Andorra i les seves empreses al món.

També és fonamental que les Cambres de Comerç impulsin la innovació i l'emprenedoria. En un món globalitzat, la capacitat d'innovar és essencial per mantenir la competitivitat. Hem de donar suport als emprenedors i a les petites i mitjanes empreses, oferint-los programes de formació, assessorament i accés a finançament que els permetin desenvolupar noves idees i projectes.

Conclusions

En conclusió, la globalització presenta tant oportunitats com desafiaments per a Andorra. La nostra capacitat per adaptar-nos a aquesta nova realitat global dependrà de la nostra visió estratègica, la nostra capacitat d'innovació i la nostra determinació per construir un futur sostenible i pròsper per a tots els andorrans. És responsabilitat de tots nosaltres, sectors econòmics i entitats públiques, com a membres de la societat andorrana, treballar junts per afrontar aquests reptes i aprofitar les oportunitats que la globalització ens ofereix. Només així podrem garantir que Andorra continuï sent un país dinàmic, resilient i capaç de prosperar en un món cada cop més interconnectat. Des de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra estem compromesos a treballar en l'acompanyament de les nostres empreses facilitant-los les eines i els recursos necessaris per afrontar els reptes de la globalització i aprofitar-ne les oportunitats.

Moltes gràcies per la vostra atenció i us desitjo una jornada molt profitosa.

Josep Maria Mas i Torres,
President de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis (CCIS)

Innovació i adaptació: claus per la competitivitat de les empreses familiars en un món que navega entre la globalització i la desglobalització

Daniel ARMENGOL i BOSCH

Introducció

La globalització ha estat un dels fenòmens més significatius en l'evolució de l'economia mundial, en transformar radicalment la manera com els països i les empreses interaccionen i operen. Començant amb els primers intercanvis comercials entre civilitzacions antigues, ha evolucionat fins a l'era moderna, on la interconnexió digital és una realitat omnipresent. La globalització ha permès l'expansió de mercats, la difusió de tecnologies i la convergència cultural, i ha ofert innumerable beneficis, com la reducció de la pobresa i la promoció de la innovació, però no ha estat exempta de desafiaments significatius. En aquest context, les empreses familiars, ancorades en valors tradicionals i sovint orientades a la comunitat local, han hagut de trobar maneres de mantenir-se competitives en un mercat cada vegada més globalitzat. Actualment però, diversos factors, com la pandèmia de la covid-19, les disrupcions en el transport marítim, l'augment del nacionalisme proteccionista, i les tensions geopolítiques com el pols entre els Estats Units i la Xina, o la ruptura entre Rússia i Europa estan posant a prova el model de globalització establert i donen pas al concepte de *desglobalització*, entès no, com el final del concepte, sinó com un canvi de paradigma que comporta un reajust en el model. En aquest context, les empreses familiars, amb les seves característiques úniques, han de repensar les seves estratègies per mantenir la competitivitat.

Orígens i evolució de la globalització

La globalització, en la seva forma més primerenca, es remunta als antics intercanvis comercials entre civilitzacions. La Ruta de la seda i les rutes comercials de l'Imperi Romà són exemples de com els béns, les idees i les cultures s'han mogut a través de les fronteres durant mil·lennis. El veritable auge va arribar amb la Revolució Industrial al segle XIX. El segle XX va marcar una acceleració significativa, especialment després de la Segona Guerra Mundial. Les institucions internacionals com les Nacions Unides, el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional van ser establertes per promoure la cooperació econòmica i evitar conflictes. La creació del GATT,

que més tard es va convertir en l'Organització Mundial del Comerç (OMC), va facilitar la reducció d'aranzels i la liberalització del comerç global. Amb l'arribada de l'era digital en les últimes dècades, la globalització ha aconseguit noves altures. Internet i les tecnologies de la informació han derrocat barreres geogràfiques i han permès la transferència instantània d'informació i capital. Les empreses poden operar a escala global amb més facilitat, i els consumidors tenen accés a una varietat de productes i serveis sense precedents.

Desglobalització: causes i efectes

Certament, la globalització, així com els períodes de no-globalització o desglobalització, han tingut efectes complexos i sovint contradictoris en l'economia i la societat. Històricament, les pràctiques contràries a la globalització, com el proteccionisme i l'aïllament econòmic, han portat a tensions internacionals i conflictes. La desglobalització, entesa com un retrocés en la integració econòmica mundial que vivim actualment, es pot atribuir a diversos factors, que inclouen tensions comercials entre grans economies, nacionalisme econòmic i preocupacions sobre la sobirania. La crisi financera del 2008 i la pandèmia de la covid-19 també han contribuït a replantejar la globalització, ja que molts països han buscat reduir la seva dependència de cadenes de subministrament globals. Com a empresaris que som, vetllant sempre per la supervivència i expansió dels nostres negocis, hem de buscar quins seran els efectes d'aquesta desglobalització, i trobem que poden ser diversos. D'una banda, pot oferir oportunitats per a la reindustrialització de certs països i la creació de llocs de treball locals. D'altra banda, pot augmentar els costos de producció i reduir l'eficiència econòmica, i per tant, afectar negativament el creixement econòmic global. Per a les empreses familiars, aquest entorn representa tant desafiaments com oportunitats.

Desafiaments de les empreses familiars en un entorn de desglobalització

El grau de dependència d'Andorra de la globalització és més que significatiu. Donada la nostra dimensió i el model d'economia oberta, la dependència de l'exterior és màxima. El comerç, el turisme, els serveis financers, la necessitat de mà d'obra, les inversions estrangeres, la dependència energètica són factors que ens lliguen a la resta del món. Això és una oportunitat per al país, ja que ens ha permès accedir a recursos, que d'altra manera no hauríem pogut aconseguir, però també ens exposa. Qualsevol canvi significatiu en les dinàmiques de la globalització té un impacte considerable en la nostra economia i societat. Les empreses familiars, sovint caracteritzades per la seva estructura de propietat i la seva gestió a llarg termini, han de fer front a diversos desafiaments en el context actual. La desglobalització implica la necessitat de reestructurar les cadenes de subministrament per reduir la dependència de proveïdors internacionals. Això pot requerir inversions significatives en infraestructura local i el desenvolupament de nous proveïdors locals. Els canvis en les polítiques comercials i les tensions geopolítiques creen un entorn econòmic incert. Les empreses familiars han de ser capaces d'adaptar-se ràpidament als canvis i mantenir una estratègia flexible per gestionar els riscos associats així com afrontar la incertesa econòmica. La planificació estratègica de l'Estat pot ajudar, per exemple, establint polítiques fiscals atractives per evitar la deslocalització, afavorir la successió, atraure inversió estrangera d'alt valor afegit, etc. Les empreses familiars han de trobar maneres d'innovar i diferenciar-se per

mantenir la seva quota de mercat, ja que més empreses busquen establir-se en regions menys dependents de les cadenes globals, cosa que provocarà un augment en la demanda de recursos com matèries primeres o mà d'obra qualificada. Les empreses familiars han de gestionar eficaçment els seus recursos per mantenir la competitivitat.

Preparar el govern de l'empresa familiar davant la globalització

Per enfrontar els desafiaments de la desglobalització, les empreses familiars han de preparar-se amb una governança sòlida i adaptativa. La gestió professional és clau per adaptar-se ràpidament als canvis del mercat. Les empreses familiars han de considerar la incorporació de talent que pugui aportar nous coneixements i perspectives. Els plans estratègics a llarg termini poden ajudar a definir els objectius i a establir una ruta clara per assolir-los. Això inclou l'anàlisi de l'entorn competitiu, la identificació d'oportunitats i amenaces, i l'establiment de metes mesurables. Els sistemes de control de gestió poden ajudar a monitoritzar el rendiment de l'empresa i a assegurar que s'estan complint els objectius establerts. Aquests sistemes poden incloure quadres de comandament, indicadors clau de rendiment (KPI) i informes de gestió regulars. Les empreses familiars han de ser capaces de prendre decisions ràpidament per adaptar-se a les condicions canviants del mercat. Això pot incloure la creació de comitès *ad hoc* per abordar qüestions específiques i la delegació de responsabilitats als nivells adequats de la jerarquia.

Internacionalització de les empreses familiars

Malgrat el context de desglobalització, la internacionalització segueix sent una oportunitat important per a les empreses familiars, però tenint ben presents alguns imperatius. Les estratègies d'entrada a nous mercats han d'estar ben planificades via aliances estratègiques amb empreses locals, *joint ventures* o la creació de filials a l'estranger. Aquestes estratègies poden ajudar a mitigar els riscos associats a l'entrada en nous mercats i proporcionar accés a recursos locals. L'adaptació dels productes i serveis a les preferències locals és clau per a l'èxit en mercats internacionals. Això pot comportar modificacions en el disseny, el *packaging* i les característiques del producte per satisfer les necessitats dels consumidors locals. La inversió en tecnologia i innovació, la digitalització de processos, l'adopció de la intel·ligència artificial serà essencial per competir a nivell global.

Estratègies per incrementar la competitivitat

Per augmentar la competitivitat en aquest entorn, les empreses familiars tenen molts deures a fer. Fomentar una cultura d'innovació dins de l'empresa pot ajudar a estimular la creativitat i el desenvolupament de noves idees. Això pot incloure la creació de laboratoris d'innovació, la promoció de projectes d'innovació interna i la col·laboració amb centres de recerca i universitats. Invertir en la formació i el desenvolupament del talent local pot ajudar a crear una força laboral qualificada i motivada. Les empreses familiars han de considerar programes de formació contínua, desenvolupament professional i iniciatives de retenció de talent. Comprendre i adaptar-se a la regulació local és essencial per operar amb èxit en diferents regions. Això pot incloure la contractació de consultors legals i fiscals locals, la creació de departaments de conformitat i la formació del personal en les regulacions específiques del

país. Adoptar pràctiques de responsabilitat social corporativa pot millorar la reputació de l'empresa i establir relacions sòlides amb les comunitats locals. Això pot incloure iniciatives de sostenibilitat, programes de desenvolupament comunitari i polítiques de treball justes.

Pensar en global i actuar en local: estratègia per al futur

La preservació d'una cultura empresarial única i distintiva pot proporcionar a les empreses familiars un avantatge competitiu significatiu en el mercat global ajudant a atraure clients i empleats que valoren la consistència i els valors que l'empresa representa. Aquest tipus de cultura es fonamenta en els principis i les pràctiques establertes pels fundadors de l'empresa, i sovint inclou un enfocament personalitzat en el servei al client, una estreta relació amb els empleats i una orientació cap al llarg termini. No només pot millorar la satisfacció del client i la fidelització, sinó que també pot facilitar la creació d'un entorn laboral positiu i motivador. Empleats que se senten alineats amb els valors de l'empresa són més propensos a comprometre's amb la seva feina i a contribuir al seu èxit a llarg termini. Així, una cultura empresarial forta i ben establerta pot servir com a palanca per a l'expansió internacional i ajudar les empreses familiars a destacar-se en un mercat global competitiu. En conclusió, els valors i l'ètica empresarial, juntament amb una cultura empresarial única, són actius valuosos per a les empreses familiars. Aquestes característiques no només reforcen la seva reputació global, sinó que també ofereixen avantatges competitius importants en el mercat global, ajudant-les a afrontar els desafiaments i aprofitar les oportunitats que presenta l'economia globalitzada. Enfront dels desafiaments de la globalització i la desglobalització, les empreses familiars andorranes han de trobar un equilibri entre pensar globalment i actuar localment, reforçant la identitat, la cultura i el sentiment de pertinença.

Conclusió

La globalització ha transformat l'economia mundial i ha aportat tant oportunitats com reptes; el context actual, amb un retrocés d'aquest procés, el futur d'Andorra i les seves empreses dependrà de la seva capacitat d'adaptar-se als canvis i aprofitar les oportunitats que sorgeixen. Una estratègia clara de país, amb un enfortiment de la identitat cultural i turística, la reducció de la dependència externa en sectors clau com l'energia, millores en infraestructures per reduir el desenclavament, potenciar el comerç electrònic i fomentar la diversificació econòmica són exemples de mesures que poden ser clau per assegurar un futur pròsper i sostenible del Principat. En aquest entorn, com hem vist, les empreses familiars d'Andorra, amb el seu enfocament en el servei personalitzat i les relacions locals, poden afrontar els desafiaments de la globalització i la desglobalització adoptant una estratègia que combini una visió global amb accions locals. Pensar en global i actuar en local no només permet a aquestes empreses adaptar-se als canvis econòmics globals, sinó que també els ajuda a construir una base sòlida a escala local. En aquest entorn dinàmic, l'èxit dependrà de la capacitat de les empreses per equilibrar les seves operacions globals amb un fort compromís amb les comunitats locals, aprofitant les oportunitats i gestionant els riscos amb estratègies ben definides.

Daniel Armengol i Bosch,
President de la junta directiva de l'Empresa Familiar Andorrana (EFA)

Andorra, globalització i dones

Claudine FABRESSE

Introducció

En primer lloc, m'agradaria agrair a la Societat Andorrana de Ciències i, més especialment, a la Sra. Àngels Mach permetre'ns reflexionar cada any al voltant d'un tema en concret. Sempre és un plaer.

Després d'haver tractat l'any passat la temàtica *Andorra i la desigualtat* era important focalitzar-nos en una visió més macro. Parlant de globalització, els temes econòmics i financers arriben sobre la taula però no solament. La dimensió social i cultural planteja la situació en la qual es troba el país.

D'entrada és necessari centrar-nos en la globalització, que és un fenomen complex i multidimensional. Aquest fenomen és un procés històric fruit de la innovació humana i del progrés tècnic. Un procés que està transformant profundament les societats contemporànies i que redefineix les dinàmiques econòmiques polítiques i culturals a escala global.

Lluny de ser un simple vector de progrés, la globalització comporta reptes i oportunitats concrets per a les dones. Un fet que influeix en els seus rols en la societat, en el seu accés al mercat laboral i en els seus drets fonamentals. Examinar l'impacte de la globalització en les dones ens ajuda a entendre com les transformacions globals poden agreujar o alleujar les desigualtats de gènere, alhora que obren noves perspectives per a l'empoderament femení. D'entrada ens preguntem: en què i com la globalització tracta Andorra, petit país de 468 km²? És interessant capgirar el punta de vista. Com i en què Andorra tracta de la globalització? I quines són les seves actuacions? Aquesta part se situa des del posicionament andorrà de manera general, és a dir, des de quina estratègia i des de quina singularitat tractem la globalització a Andorra.

Ara bé, en aquesta reflexió ens focalitzarem en una primera part sobre les principals estratègies del país quant a la globalització. A continuació, plantejarem la situació de les dones a Andorra en el marc de la globalització. I per acabar, tractarem del món cultural i intel·lectual, que representa una palanca per afrontar la globalització.

1. Les principals estratègies del país quant a la globalització

El model de desenvolupament mundial dominant avui és el de la globalització. Des d'aquesta perspectiva, Andorra ha adoptat diverses estratègies per afrontar els reptes i les oportunitats de la globalització.

Adhesió a organitzacions internacionals:

Andorra es va unir a diverses organitzacions internacionals, com, per exemple, l'Organització Mundial del Comerç (OMC) l'any 1997, per integrar-se encara més en l'economia global i beneficiar-se del comerç.

En aquesta legislatura, el Govern té sobre la taula la possibilitat d'adherir-se a l'Organització Internacional del Treball i té el compromís de signar el conveni de Nacions Unides contra la corrupció.

Al juny, el Govern va aprovar l'adhesió d'Andorra al Conveni de la Haia per facilitar l'execució de sentències estrangeres. Un conveni que ofereix seguretat jurídica respecte a una sentència dictada per un tribunal d'un Estat contractant. En aquest sentit, la sentència podrà ser reconeguda i executada en un altre Estat contractant en qüestió.

Economia i fiscalitat

Andorra va implementar diverses reformes fiscals per atraure inversió estrangera. L'any 2013 va introduir un impost de societats i un impost sobre la renda de les persones físiques, amb tipus relativament baixos per mantenir la competitivitat. També va signar acords d'intercanvi automàtic d'informació fiscal amb diversos països per millorar la transparència. L'1 de gener de l'any 2017 va entrar en vigor un acord d'intercanvi automàtic d'informació fiscal que incorpora el nou estàndard global per a l'intercanvi automàtic d'informació (IAI) aprovat per l'OCDE el juliol de l'any 2014.

Per evitar els supòsits de ser carregat fiscalment en dos països, Andorra va afegir nous països a la llista de convenis de no doble imposició (CDI). En concret, Andorra té un total de quinze CDI signats per a l'eliminació de la doble imposició i la prevenció de l'evasió fiscal: Croàcia, Emirats Àrabs Units, Espanya, França, Hongria, Islàndia, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Mònaco, Països Baixos, Portugal, República Txeca, San Marino i Xipre.¹

Diversificació econòmica

Tradicionalment, Andorra depèn del turisme i dels serveis bancaris. El país busca diversificar la seva economia. Intenta desenvolupar sectors com el financer, la tecnologia i la salut creant condicions favorables per a les empreses innovadores. Pel que fa als serveis financers avançats, Andorra està potenciant la seva oferta de serveis financers, inclosa la banca privada i la gestió d'actius per atraure clients internacionals.

Pel que fa les inversions en infraestructura tecnològica, s'ha invertint en fibra òptica per garantir connexió a internet ràpida i fiable a tot el país. Andorra Telecom va incorporar una nova línia d'internet amb França al final del 2022. Es tracta d'una nova línia internacional d'internet amb sortida per França proveïda per Arteria (empresa filial de RTE, Réseau de Transport d'Électricité). L'operadora va invertir 1,7 milions d'euros en la nova línia que aporta més robustesa a les connexions internacionals.²

Tot un ecosistema per a *start ups* es va creant. Per donar suport a les empreses tecnològiques emergents és important subratllar la creació d'incubadores i acceleradores d'*start ups*. En els darrers anys, s'han desenvolupat diferents mesures, especialment en els àmbits d'acompanyament als emprenedors, de simplificació dels tràmits administratius per facilitar la creació de societats, la gestió dels negocis i la formació en emprenedoria (un ecosistema emprenedor,³ la plataforma Andorra Startup, la Iniciativa Actua,⁴ el Servei d'Atenció a la Petita Empresa-SAPE,⁵ el Taller d'emprenedors,⁶ la jornada *L'emprenedoria a debat*⁷ o la incubadora NIU⁸).

No podem oblidar el foment de projectes de recerca en biotecnologia i ciències de la salut amb la clara voluntat de col·laboracions amb institucions acadèmiques i empreses farmacèutiques per desenvolupar noves teràpies i tecnologies mèdiques. El cas de Grífols n'és un bon exemple tot i que la seva finalitat no va ser efectiva. La farmacèutica Grífols va abandonar el projecte de construcció del laboratori P3 a la parròquia d'Ordino. Aquest fet va sortir a la premsa al 25 de juliol del 2024.⁹

Aquestes iniciatives mostren com Andorra està treballant activament per diversificar la seva economia, crear un entorn atractiu per a empreses innovadores i assegurant un creixement econòmic sostenible.

Foment del turisme

El turisme continua sent un pilar de l'economia andorrana. El país està invertint en la promoció de les seves estacions d'esquí i el patrimoni cultural per atreure un nombre creixent de visitants internacionals.

Les estacions d'esquí com Grandvalira, Vallnord i Naturland¹⁰ reben inversions contínues per millorar les seves infraestructures i serveis assegurant una experiència de qualitat per als esquiadors. S'han instal·lat nous remuntadors, sistemes de neu artificial i serveis complementaris com escoles d'esquí, lloguer de material i activitats *après-ski*.

Andorra participa en fires de turisme i campanyes de màrqueting internacionals per promocionar les seves estacions d'esquí i del país com, per exemple, el 2023, la promoció internacional Andorra Selected (Barcelona, Londres, Madrid i París). Un pas més en l'estratègia per posicionar Andorra en l'àmbit internacional en el sector del turisme premium. Existeix una concreta col·laboració amb operadors turístics i agències de viatges per oferir paquets atractius que inclouen allotjament, forfets d'esquí i activitats.

Andorra és coneguda per les seves botigues lliures d'impostos, que ofereixen una àmplia gamma de productes com electrònica, moda, perfumeria i alcohol a preus competitius. Es realitzen campanyes publicitàries per destacar els avantatges de comprar a Andorra, especialment durant les temporades altes com Nadal i les rebaixes.

La diversificació de l'oferta comercial pot incloure productes de marques internacionals de prestigi, per als cotxes per exemple, amb Porsche o Range Rover o bé Cartier, Rolex o Tag Heuer per als rellotges.

Mentrestant, s'observa un canvi en l'oferta de productes de luxe. Els anys 80, els productes de luxe amb una presència de marques internacionals era més concreta. La casa Hermès era present a l'avinguda Meritxell, a baix de l'actual Andorra Palace. A l'avinguda del Fener es podia trobar marques com Céline, Christian Dior i Yves Saint Laurent. També, la Galerie de

Paris era coneguda a l'avinguda Meritxell al costat de la Vegueria.

Avui en dia, Gallery Andorra a l'avinguda de Meritxell proposa alguns productes de marques com Louboutin, Chloé o Yves Saint Laurent. La marca anglesa Burberry va deixar la seva representació oficial a Andorra el 2010 tot i que encara es pot trobar alguns productes Burberry que queden en estoc. A més, la botiga The Opportunities situada a la plaça dels Coprínceps a Escaldes-Engordany proposa productes de marques de segona mà. En breu, la proposta de productes luxosos com es pot entendre en una capital internacional fa pensar que no és l'objectiu dels andorrans.

Jordi Torres i Falcó, que lidera en aquesta legislatura la cartera de Turisme i Comerç, va considerar en la premsa l'11 d'agost que "Hem de ser conscients que turisme de luxe no el tenim, el turista de luxe busca altres coses... Nosaltres el que sí tenim és turista prèmium".¹¹ Pel que concerneix la preservació i la promoció del patrimoni, es desenvolupa una política efectiva amb inversions en la restauració i manteniment de monuments històrics (esglésies romàniques, museus...) i en l'organització d'esdeveniments culturals com festivals, exposicions i concerts que destaquen la riquesa cultural d'Andorra (ClàssicAnd, Festival Internacional Jazz Andorra Escaldes-Engordany, Nits d'estiu als Museus, Mercat de la Vall...).

També, les rutes turístiques temàtiques permeten als visitants descobrir el patrimoni cultural i natural del país, i combinen visites a llocs històrics amb activitats a l'aire lliure. En aquest sentit, els senders moderats (les Tres Nacions, la Volta als Estanys), la ruta pels llacs com la de l'estany primer de Pessons o altres com el Tomb del Turer o el camí de l'Obac d'Incles afavoreixen el foment del turisme de natura.

Aquestes iniciatives mostren el compromís d'Andorra per mantenir i augmentar el seu atractiu com a destinació turística tot assegurant que el turisme continuï sent un motor clau per a l'economia del país.

Modernització de les infraestructures

El país està invertint en la modernització de la seva infraestructura per atraure més turistes i inversors. Això inclou millores en transport, comunicacions i serveis públics.

Des del setembre de 2022, Andorra va implantar un servei de transport públic gratuït per a tots els residents i visitants. Els usuaris han de presentar una targeta de transport gratuïta que es pot obtenir fàcilment a diversos punts de distribució del país o amb l'aplicació Mou-te.

Aquesta mesura s'inscriu en una dinàmica basada en tres pilars amb l'objectiu fomentar l'ús del transport públic, reduir la contaminació i millorar la mobilitat sostenible dins del país, i promocionar el transport sostenible.

Un altre exemple és el pàrquing parc fluvial situat a prop de l'avinguda Santa Coloma. Amb

Una antiga publicitat pintada en un edifici, situada en la carretera dels Cortals a Encamp (CTF, 2024)

un abonament mensual, els treballadors d'Andorra la Vella tenen la possibilitat d'aparcar-hi entre les 7 del matí i les 10 de la nit per 1 euro al dia. Una clara voluntat de descongestionar el trànsit a la capital.

Es pot dir que Andorra busca disminuir el nombre de vehicles privats en circulació i contribuir així a la reducció de les emissions de gasos contaminants. Amb un transport públic gratuït i accessible, es facilita la mobilitat dels residents i turistes, especialment aquells que no disposen de vehicle propi. Aquesta iniciativa és part dels esforços més amplis del Govern per promoure un estil de vida més sostenible i respectuós amb el medi ambient.

L'increment de l'ús del transport públic, amb més freqüència de passatgers en les línies d'autobús; la descongestió del trànsit a les principals vies del país i la millora de la qualitat de l'aire i reducció de l'impacte ambiental associat al transport privat fan part dels resultats esperats. Més enllà, l'objectiu és també facilitar l'accés a diferents parts del país, especialment per a persones amb mobilitat reduïda o sense accés a un vehicle privat i estalviar les despeses de transport significatiu per als residents i turistes.

Aquest servei de transport públic gratuït és una iniciativa innovadora que situa Andorra com un exemple a seguir en termes de polítiques de mobilitat sostenible i responsabilitat mediambiental.

Millorar l'educació i la formació

Andorra inverteix en educació i formació per millorar les competències de la seva població i satisfer les demandes d'una economia global competitiva.

El Govern aposta per l'evolució i transformació del sistema educatiu andorrà (en el marc del Permsea, Pla estratègic per a la renovació i millora del sistema educatiu andorrà).¹²

Un punt important és la integració de la tecnologia en l'educació. L'ús de tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) a les aules prepara l'alumnat per a una economia digital. És, també, el cas de les escoles privades, com l'Agora Andorra International School:

"apostamos por un modelo de aprendizaje en el que el protagonista es el estudiante.

Un modelo autónomo e individualizado. Y esto es, precisamente, otra de las cosas que consiguen las TIC aplicadas a la educación (...)"

(El poder de las TICS en la educación | Agora Andorra International School, 24-02-2022)

Protecció del medi ambient

Conscient de la importància del desenvolupament sostenible, Andorra està implementant polítiques de protecció del seu entorn natural, un gran actiu per al turisme i la qualitat de vida.

Andorra compta amb diversos parcs naturals, com el Parc natural de la vall Sorteny i el Parc natural de les valls del Comapedrosa, que són protegits per preservar la seva biodiversitat i els seus paisatges.

Les mesures de protecció en zones d'alt valor ecològic garanteixen la conservació d'espècies i hàbitats naturals.

Andorra està conscienciada de la importància del desenvolupament sostenible. Per això, està implementant diverses polítiques de protecció del seu entorn natural.

1. Gestió de residus: promoció de programes de reciclatge i d'iniciatives per reduir la generació de residus, incloses campanyes de sensibilització per a la ciutadania; millora de les instal·lacions de tractament de residus per minimitzar l'impacte ambiental.
2. Promoció de les energies renovables: inversions en projectes d'energia renovable, com ara l'energia hidroelèctrica, solar i eòlica, per reduir la dependència dels combustibles fòssils; suport a iniciatives d'autoconsum energètic, com la instal·lació de plaques solars en habitatges i empreses.
3. Eficiència energètica: foment de la construcció i rehabilitació d'edificis amb criteris d'eficiència energètica, inclòs l'ús de materials sostenibles i tecnologies d'estalvi energètic.
4. Transport sostenible: subvencions pels vehicles elèctrics i híbrids.

Combinant aquestes estratègies, Andorra busca maximitzar els beneficis de la globalització alhora que en minimitza els riscos i garantir així un desenvolupament econòmic sostenible i inclusiu. Aquest enfocament permet a Andorra preservar els seus recursos naturals i millorar la qualitat de vida de la seva població.

2. La situació de les dones a Andorra davant la globalització

Andorra, com a petit estat amb una economia oberta i integrada en el context europeu, ha fet passos importants per millorar la situació de les dones davant la globalització. Aquests són alguns dels aspectes clau.

Educació i formació

El sistema educatiu d'Andorra ofereix igualtat d'oportunitats per a nens i nenes. L'accés a una educació de qualitat és una palanca important per a l'empoderament de les dones, que els permet integrar-se millor en una economia globalitzada.

Emprenedoria femenina

El Govern d'Andorra fomenta les iniciatives emprenedores relativament a les dones, amb ajuts econòmics, formació i xarxes de suport per ajudar-les a crear i desenvolupar empreses. Andorra ha implantat polítiques orientades a promoure la igualtat de gènere en el món laboral.

La llei del 31 de març del 2022 posa llum al dret a la igualtat de tracte i d'oportunitats i a la no-discriminació entre dones i homes. Un text que pot fomentar l'emprenedoria femenina.

La primera edició de l'Academy for Women Entrepreneurs (AWE) a Andorra, un programa per a emprenedores del Principat, va tenir lloc a la tardor del 2022. Es va concretar amb l'entrega dels guardons als millors projectes.

El juny del 2023 va néixer el primer club andorrà per a dones emprenedores. L'objectiu de Minerva és unir i potenciar la comunitat de dones emprenedores.

En definitiva, Andorra s'esforça per crear un entorn favorable per a les dones en el context de la globalització. Tot i que encara hi ha reptes. Els esforços continuats en igualtat de gènere, educació, suport a la família i lluita contra la discriminació estan ajudant a millorar la situació de les dones al país.

Representació política

Andorra avança en la representació de les dones a la política. De manera general, la proporció de dones a les institucions públiques i polítiques ha augmentat, com a reflex de la voluntat d'incloure més dones en els processos de presa de decisions (per exemple, la primera dona elegida síndica general, Roser Suñé i Pascuet, el 2019).

La presència de dones en llocs de poder no només millora la diversitat de perspectives en la presa de decisions, sinó que també serveix d'inspiració per a les futures generacions de dones.

Suport a les famílies

Les polítiques de suport a la família, com els permisos de maternitat i paternitat (Llei 31/2018 del 6 de desembre, de relacions laborals),¹³ així com els serveis d'atenció a la infància, ajuden a les dones a conciliar la vida laboral i familiar. Això facilita la seva participació en el mercat laboral globalitzat.

Lluita contra la violència de gènere i accés a l'atenció sanitària

Andorra ha adoptat lleis i polítiques de prevenció estrictes per combatre la violència domèstica i la violència de gènere. Aquestes mesures són crucials per garantir un entorn segur i igualitari per a les dones.

1. Llei de mesures de prevenció i protecció contra la violència de gènere i domèstica. La llei, adoptada el 2015, estableix un marc legal per prevenir i combatre la violència de gènere i domèstica. Inclou disposicions per protegir les víctimes, sancionar els agressors i prevenir la violència a través de l'educació i la sensibilització.
2. Protocol d'actuació. El Govern ha desenvolupat protocols d'actuació per a professionals de diversos sectors, com ara la policia, els serveis sanitaris i els serveis socials, per garantir una resposta coordinada i eficaç davant els casos de violència de gènere.
3. Centres d'acollida. S'han creat centres d'acollida i refugis per proporcionar un lloc segur per a les víctimes de violència domèstica. Aquests centres ofereixen suport immediat, allotjament temporal i serveis de consell i assessorament.
4. Línia d'ajuda 24/7. Una línia d'ajuda està disponible les 24 hores del dia, els 7 dies de la setmana, per proporcionar assistència immediata a les víctimes de violència. Aquesta línia ofereix suport emocional, informació sobre recursos disponibles i assessorament legal.
5. Campanyes de sensibilització. El Govern realitza campanyes de sensibilització públiques per conscienciar la població sobre la problemàtica de la violència de gènere i promoure la igualtat de gènere des del Servei d'Atenció a les Víctimes de la Violència de Gènere (la campanya del 25-N, curtmétratges).¹⁴ Aquestes campanyes inclouen materials educatius, esdeveniments públics i activitats en les escoles (Pla de sensibilització per a la igualtat de gènere als centres educatius d'Andorra).
6. Coordinació institucional. La Comissió Nacional de Prevenció de la Violència de Gènere i Domèstica (CONPVG), formada per representants de diferents ministeris i institucions, coordina les polítiques i accions per prevenir i combatre la violència de gènere. Treballa per assegurar una resposta integral i efectiva a aquesta problemàtica.

Aquest conjunt de mesures reflecteixen el compromís d'Andorra per garantir un entorn segur i igualitari per a les dones, i combatre de manera efectiva la violència domèstica i la violència de gènere.

També les dones d'Andorra tenen accés a serveis de salut de qualitat, inclosa la salut reproductiva. Això contribueix al seu benestar general i a la seva capacitat per participar plenament en la societat.

3. El món cultural i intel·lectual, una palanca per afrontar la globalització

El món cultural i intel·lectual poden servir com a eines importants per afrontar els reptes de la globalització. Alguns aspectes il·lustren com el món cultural i intel·lectual andorrà poden actuar com a palanca en aquest context.

A final de primavera es va anar posant en marxa un projecte artístic a l'entorn de l'esdeveniment que va canviar la història social i política d'Andorra: el 14 de desembre del 1971 es va aconseguir que les dones tinguessin els mateixos drets que els homes en exercir per primera vegada el seu dret de vot a Andorra.

L'objectiu és posa valor la immensa tasca que van dur a terme les sufragistes andorranes, tenint en compte les peculiaritats del territori andorrà en aquelles èpoques, on les *particularitats* i tradicions estaven força arrelades, van demostrar valentia, sensatesa i una gran força de voluntat.

Des d'aquest punt de partida històric, es proposa a diverses artistes del país per fer el paral·lelisme amb les reunions de les sufragistes: Montse Altimiras, Mònica Armengol, Joana Baygual, Mercè Ciaurris, Naiara Escabias, Neus Mola, Nuria Morcillo, Maite Luque i Estales i Gemma Piera.

En total, nou dones que treballen activament en l'òptica de fer una exposició col·lectiva creant unes obres personalitzades, individuals i inèdites amb un punt comú, és a dir, fer un homenatge a les dones que van transformar els drets de totes les dones d'Andorra, conjuntament amb la producció d'un catàleg.

Els inicis de la idea del projecte s'inscriu en una classe de tutoria, amb una xerrada sobre el Dia mundial de les dones. Una cosa va portar l'altra però el punt de partida va ser l'entrevista de la Sra. Angelina Mas al programa memòria a la televisió. És en aquest moment que la Sra. Maite Luque i Estales, professora de plàstica a l'Escola Andorrana de Santa Coloma va començar a pensar que un projecte sobre la història de les sufragistes tindria sentit.

D'ençà de la primera reunió, totes les participants implicades en el projecte artístic van compartir un sentiment de reconeixement i admiració cap aquestes dones pioneres, amb una clara convicció, que calia fer alguna acció conjunta per mostrar el seu reconeixement envers la immensa tasca d'aquestes pioneres.

A partir d'aquí, es va posar en marxa un pla de treball amb col·laboracions i participacions de diferents sectors: l'Institut de les Dones, Andorra Recerca i Innovació amb el finançament corresponent al treball de recerca històrica, i la Fundació Reig amb el finançament de la producció i edició del catàleg.

Durant l'estiu del 2024, tota una sèrie d'entrevistes s'estan organitzant al voltant dels familiars de les dones que hi van participar i les artistes. Les artistes van poder gaudir de les explicacions de la Sra. Angelina Mas. Aquesta trobada va aportar elements importants en el procés creatiu

i d'investigació, i van esdevenir components desencadenants en la gestació de l'obra. "És una història que s'hauria de treballar a l'escola. Un llibre que es pogués consultar. Que qualsevol persona pogués anar a la biblioteca i veure què van fer aquestes dones", afirma Maite Luque i Estales, professora de plàstica a l'Escola Andorrana de Santa Coloma.

Conclusió

A tall de conclusió, es pot afirmar que Andorra continua sent un laboratori d'accions i d'idees dins el territori europeu i més enllà.

La preservació i promoció del patrimoni cultural (les tradicions, el patrimoni arquitectònic i el relat històric) són essencials per mantenir una identitat pròpia en un món globalitzat. La cultura serveix com a base per a una identitat nacional forta, que és clau per no perdre la singularitat davant les influències globals.

En conjunt, el món cultural i intel·lectual d'Andorra no només pot ajudar el país a mantenir la seva identitat i singularitat enfront de la globalització, sinó que també pot proporcionar eines per aprofitar les oportunitats que aquesta ofereix. La clau és combinar tradició i innovació, local i global, per construir un futur sostenible i pròsper per al país.

Per anar més endavant en un món globalitzat, el Govern està promovent l'ús de tecnologies emergents com la intel·ligència artificial i la *blockchain*.¹⁵ Cap a quina Andorra anem?

Claudine Fabresse,

doctora en Estudis Catalans i Transfronterers a la Universitat de Perpinyà VD

Notes

1- A més, hi ha dos convenis rubricats, pendents de signatura, amb Corea del Sud i Bèlgica.

2- Aquesta línia se suma a les dues per França amb Ariège Telecom i Orange, i a les tres per Espanya. Una amb Telefónica i dues amb Xarxa Oberta de Catalunya.

3- Un ecosistema empenedor és una xarxa social, política i econòmica en què interactuen diferents agents públics i privats (universitats, incubadores, acceleradores, inversors i institucions públiques entre d'altres).

4- La Iniciativa Actua posa en marxa diversos clústers, d'innovació, salut, benestar i educació, que donen suport als empenedors en el desenvolupament de noves iniciatives empresarials.

5- El SAPE ofereix informació, assessorament i suport a l'empenedor en relació amb l'administració i l'adaptació a les noves legislacions.

6- El taller dona assessorament a l'empenedor en el desenvolupament de la idea de negoci i creació del projecte d'empresa.

7- La jornada uneix inversors, empenedors i professionals relacionats amb l'empenedoria andorrana.

8- La incubadora Niu (Andorra Telecom) ofereix la guia i el suport bàsic a l'empenedor en les etapes inicials del seu projecte empresarial.

9- Si Grífols no ha vingut és perquè la companyia ha tingut i té molts problemes econòmics. No és per l'oposició que han fet AE (Andorra Endavant) i el Sr. Enric Dolsa. Els que volien venir eren els socis catalans fundadors de la companyia. Aquests la van vendre a un fons americà, que ja fa més d'un any va descartar aquesta opció i el contracte de bones intencions signat amb el Govern. El Govern ha retardat la notícia fins ara i els opositors han atribuït l'èxit al seu posicionament. Són coses de la política que molt poca gent coneix.

10- Naturlandia va canviar de nom l'estiu del 2021. Un canvi acompanyat d'una nova imatge i nova orientació estratègica.

- 11- *Altaveu* «Hem de ser conscients que turisme de luxe no en tenim, el turista de luxe busca altres coses » (11-08-2024). Consulta https://www.altaveu.com/entrevistes/hem-ser-conscients-turisme-luxe-no-tenim-turista-luxe-busca-altres-coses_59521_102.html
- 12- Es tracta d'un pla basat en el model per competències, vertebrat en tres eixos principals: gestor acadèmic, gestor per competències i entorn virtual de l'alumne. Per implementar tècnicament el projecte, s'ha apostat pel Cloud Computing. Presentat durant la desena sessió del clúster d'educació de la iniciativa Actua (juliol del 2020).
- 13- «Descans per maternitat, paternitat, o per parella que hagi reconegut legalment l'infant, adopció o acolliment familiar».
- 14- Les frases són «25N contra la violència cap a la dona» i «Andorra, país lliure de violències ».
- 15- Llei 24/2022, del 30 de juny, de la representació digital d'actius mitjançant l'ús de la criptografia i de la tecnologia de llibre registre distribuït i blockchain.

La globalització a Andorra i l'Organització de les Nacions Unides

Elisenda VIVES i BALMAÑA

De les primers accions internacionals d'Andorra amb la Constitució en vigor,¹ l'entrada a les Nacions Unides quatre mesos més tard significava formar part de l'organització multilateral per excel·lència, la més complexa de totes per la seva composició, pel seu abast i pels seus objectius. Des de la seva creació el 1945, amb 51 membres, l'organització ha anat incorporant gairebé tots els estats del món i avui en són 193. Andorra hi va ingressar com a l'estat 184. Redactada amb el testimoni dels horrors de la Segona Guerra Mundial i l'establiment d'un nou mapa mundial de poders, la Carta de les Nacions Unides,² el document fundacional, estableix els principis, objectius i compromisos que han articulat l'organització. El preàmbul condensa objectius i condicions, com ara la westfaliana "igualtat de les nacions, grans o petites", a "mantenir la justícia i respectar les obligacions derivades dels tractats o d'altres fonts del dret internacional". I a "unir les forces per mantenir la pau i la seguretat internacionals".

L'Organització de les Nacions Unides va globalitzar *avant-la-lettre* però amb principis, idees i actituds per ajudar a identificar les situacions que afecten tota la humanitat. Dels acords adoptats, se'n deriven tractats, programes, accions que han de comprometre encara que de manera voluntària el conjunt d'estats. Les iniciatives dels estats que es debaten i s'adopten a l'Assemblea General indiquen l'estat de les polítiques i del pensament global. Des que la globalització es va convertir en un terme comú en la política, ha estat tractada per l'organització, pels seus òrgans i agències.

En el nostre segle XXI, intents significatius de redreçar problemes estructurals com la pobresa, les desigualtats, el deteriorament del medi ambient, els reptes més recents com la digitalització del món, s'han expressat en plans com els que va posar l'horitzó 2030 com a data per aconseguir transformar el món amb fites determinades i quantificables, els Objectius de Desenvolupament Sostenible (els 17 ODS³) que responsabilitzen els mateixos estats per aconseguir societats més justes i aportar accions i xifres contrastades per verificar els avenços.

Les dificultats per assolir-los són particularment grans per als països en desenvolupament per la falta de recursos i situacions estructurals complicades.

El Pacte per al Futur⁴ i els seus dos annexos, el Pacte Digital Global i la Declaració sobre les generacions futures, apunten encara més enllà en el temps. Els estats hi adopten una bateria de compromisos en la projecció en el futur per preservar en el present un planeta en condicions físiques i socials, i per evitar que el canvi de paradigma que porta la tecnologia de la comunicació faci de la fractura digital una nova font de domini i de conflicte. L'ambició global és intrínseca al Pacte per al Futur i els seus annexos que identifiquen els reptes més importants amb les corresponents accions. Els reptes només es poden enfrontar de manera col·lectiva, però les tensions de la vida política, ho impedeixen.

Globalització

Des de temps ben remots, la interrelació entre comunitats s'establia en interessos comuns, culturals i comercials. Del segle XIX ve l'expansió de grans migracions de mà d'obra, i l'expansió de recursos econòmics i la integració d'empreses. Les grans institucions polítiques d'abast global es van crear a partir de la segona meitat del segle XX. Els intents anteriors no havien prosperat.⁵ Fundada per crear un espai que fes possible evitar noves guerres amb els seus desastres, les Nacions Unides es mantenen com una de les creacions més importants en la política de la humanitat.

El terme *globalització* va modificant el seu significat amb l'evolució dels criteris per entendre la idea d'integració i interdependència en termes econòmics, polítics i socials que va posar un marc a les dinàmiques de la segona meitat del segle XX. Al segle XXI, s'hi han incorporat àmbits de societat, cultura, informació, salut, ciència, educació i de fet, ve a ser un calaix de sastre quan es mostra aquella integració i interdependència que la caracteritza.

Un punt d'inflexió de la globalització, que no és linial ni segueix pautes, va ser el de la pandèmia de la covid-19. L'aturada econòmica, els confinaments i els seus reptes, el debat sobre salut pública, l'èxit científic de l'obtenció ràpida d'una vacuna però la desigualtat de la seva distribució en el món van incitar reaccions socials i polítiques que posaven en dubte un dels punts de la globalització, la ciència i la seva universalització. La recuperació ha mostrat velocitats diverses, alguns països ho han pogut fer molt ràpidament com és el cas d'Andorra; altres, en canvi s'estan endarrerint encara amb més dificultats.

Les Nacions Unides examinen la globalització com una situació que ha permès progressos però que també ha aprofundit en les desigualtats, però no hi ha una visió unitària de com superar-les.

Ens hem de preparar per a noves etapes i situacions globals perquè el planeta no deixarà mai més d'estar connectat i de flexibilitzar-se. La universalització d'internet i la multiplicació d'eines i recursos tecnològics porta a una connexió permanent que cal saber administrar.

Andorra

Des de la seva accessió, Andorra ha esdevingut membre d'altres òrgans del sistema de les Nacions Unides com ara la Unesco, l'Organització Mundial de la Salut o l'Organització Mundial del Turisme. L'organització del sistema més recent és el Fons Monetari Internacional, amb la qual s'ha incorporat als diàlegs i compromisos de les polítiques financeres i monetàries

a l'escena global, un altre dels punts de partida per a un món més segur i cooperatiu entre els estats.

Hi ha trobat espai per tractar matèries en les quals Andorra té experiència com l'educació, la cultura, la salut, el medi ambient i turisme a contribuir-hi als seus objectius. Les polítiques desenvolupades a Andorra són les pròpies, però també han incorporat principis que aquests organismes han aportat com a fruit d'aquell prèambol de la Carta de 1945. El citem de nou perquè les Nacions Unides havien de "refermar la fe en els drets fonamentals de l'home, en la dignitat i en el valor de la persona humana, en la igualtat de drets dels homes i les dones, com també de les nacions, grans i petites". Hi hauríem d'afegir la Declaració dels drets humans, integrada en la Constitució.

El profund canvi institucional andorrà es va produir en un època de transformació global de final del 80 i la dècada dels 90. La caiguda del mur de Berlin, la desaparició de la Unió Soviètica van propiciar la creació d'un nou mapa polític i canvis econòmics profunds al continent euroasiàtic.

A les Nacions Unides i a altres organitzacions multilaterals, les dures relacions entre blocs de la guerra freda havien de canviar i en conjunt s'esperava que els ideals i objectius de l'organització s'arribessin a complir. Deixades de costat les complexitats i la situació de països descolonitzats, l'expansió global de la tecnologia digital va obrir un món diferent, exigent en recursos i llenguatges, simplificador de missatges, però a ningú se li va escapar la seva transcendència. Calia adaptar-se ràpid perquè la bonança va ser ben curta.

Per a Andorra, però, l'accés a les Nacions Unides en aquell moment resolva la seva seguretat com a membre de ple dret d'una organització que garantia el respecte entre els estats, però també va facilitar l'adopció dels principis que ja havia abraçat a la Constitució, un Estat de dret, democràtic i social, amb la integració de normes, decisions i compromisos per desenvolupar-los i portar-los a la pràctica.

Gairebé 50 anys més tard de la redacció de la Carta de les Nacions Unides, Andorra fou acceptada a formar part de l'organització i a respectar i gaudir alhora dels seus principis fonamentals, la igualtat sobirana dels estats, la solució pacífica de les controvèrsies internacionals de bona fe, no usar la força contra la integritat dels estats i la no-ingrència en els afers interns.

Cap petit estat és aliè a les dificultats d'avui en dia. El multilateralisme és el medi internacional preferit perquè hi poden participar, defensar-hi interessos i principis, dialogar amb tots els participants perquè s'estableix amb la igualtat de drets i obligacions dels membres.

Sempre a la seva escala, Andorra participa en les tres grans àrees de treball o pilars de les Nacions Unides, pau i seguretat, desenvolupament i drets humans, en una tendència que s'ha anat afirmant i consolidant. Dins de la mateixa noció de dinàmica de la globalització, l'acció d'Andorra també s'ha desenvolupat en les ja més de tres dècades com a membre per adaptar-se i participar en els grans reptes com un actor.

Convenis i tractats de les Nacions Unides i la rendició de comptes ⁶

En els seus òrgans, les Nacions Unides reflecteixen el pensament global, el del conjunt dels estats a través de resolucions, declaracions i altres formes sobre drets humans, medi ambient i temes socials, però la part més significativa és la producció de tractats, convenis i protocols.

Andorra s'ha dotat de més de trenta textos que l'obliguen a complir els compromisos. La força de les Nacions Unides rau en el seu caràcter gairebé universal i en la seva composició. Les diversitats entre regions, dins de regions, entre cultures i comunitats, entre els estats han de trobar els punts comuns per assolir els objectius de la Carta fundacional. Fruit de negociacions entre els estats, els textos jurídics actuen com a guia i suport per al desenvolupament i posada en pràctica de les polítiques públiques dels estats que els han ratificat.

L'adopció de tractats internacionals del sistema de les Nacions Unides –com és el cas també del Consell d'Europa– obliguen el país i exigeixen els informes de valoració sobre el seu acompliment, a una rendició de comptes que també té un abast global. L'examen periòdic universal (UPR en anglès) quadriennal sobre els convenis relatius a temes de drets humans, i els informes voluntaris (VNR en anglès) sobre la situació dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS) tenen caràcter general. Els convenis específics demanen informes regulars.

La globalització dels valors de les Nacions Unides i els reptes comuns

Establerts des de la Carta de les Nacions Unides del 1945, els valors que s'hi desprenen per a un món més just i capaç de procurar per la pau i el respecte entre les nacions han estat abraçats per tots els membres. No hi ha dubte que la diversitat d'interpretacions és causa de debat, però l'espai propi de les organitzacions multilaterals. Els reptes sorgits particularment en el segle XXI, justament quan el final de la guerra freda havia creat un ambient d'optimisme, posen tot el sistema a prova per fer-hi front.

Com s'ha indicat més amunt, es disposa de dos grans paquets d'eines per fer-ho. L'Agenda 2030, del 2015, amb els 17 objectius de desenvolupament sostenible, com a full de ruta del que tot Estat ha d'aconseguir per a l'any 2030. L'altre paquet és el Pacte del Futur i els seus dos annexos, el Pacte Global Digital i la Declaració per a les Generacions Futures,⁷ amb solucions pràctiques per deixar un planeta en bones condicions, i reforçar l'horitzó 2030 i més enllà.

Els ODS formen part de l'agenda andorrana, de les seves institucions, i són guia d'actuació en polítiques públiques, però també ho són per a entitats civils.

De manera més concreta sobre les temàtiques ara formen part de la globalització com a reptes comuns i que es tracten a les Nacions Unides, posem alguns exemples sobre els dels que Andorra ha pres iniciatives, com els relatius als drets humans com la igualtat de gènere, i la protecció de la infància, essent part de les convencions de les Nacions Unides sobre aquests temes,⁸ als referits al medi ambient i a la justícia internacional.

El 1995, Andorra va fer la primera ratificació d'un conveni de les Nacions Unides, la Convenció dels Drets de l'Infant de 1989, i posteriorment dels seus protocols opcionals.⁹ Fou una expressió de l'interès d'unir-se a la causa de la protecció de la infància i la promoció dels seus drets, una necessitat permanent i que es treballa al país amb iniciatives específiques per a la formació i educació, protecció, salut i participació. Internament, el 2019 es va dotar de la Llei 14/2019, de 15 de febrer, qualificada dels drets dels infants i dels adolescents, que recull els principis de la convenció. En l'àmbit internacional, Andorra centra part de la seva cooperació internacional en el suport dels infants en situació de conflictes armats i que són víctimes de les violacions dels seus drets fonamentals. El problema, com tots a les Nacions Unides, és de gran complexitat però dels esforços realitzats hi ha resultats esperançadors.

La situació de la dona i la igualtat de gènere, que es refereix al 50% de la població mundial, crea una controvèrsia constant. Andorra forma part de la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació de la dona del 1979 mitjançant la seva adhesió el 1996 i ha de sotmetre l'informe corresponent. A més, Andorra va presentar a elecció una experta per formar part de la Comissió específica, la Cedaw, encarregada de supervisar de manera totalment independent l'aplicació de la Convenció a tot el món.¹⁰

El canvi climàtic i el seu impacte és una preocupació major de les Nacions Unides davant del deteriorament de la biodiversitat i els efectes dels fenòmens climatològics a escala mundial. Andorra ha adoptat els principals textos de l'organització¹¹ i ha esdevingut un actor en la transició energètica i en l'acció sobre muntanyes, una de les àrees més vulnerables al canvi climàtic. Va participar a la Conferència de les Nacions Unides sobre l'aigua de 2023, un dels aspectes més importants com a recurs que porta a conflicte i dificultats d'accés. El 2023, també, Andorra va adquirir visibilitat en ser el primer país del món que va presentar l'informe de transparència sobre les seves emissions d'efecte hivernacle¹² d'acord amb el que s'exigeix en el Conveni sobre el canvi climàtic esmentat.

Per assenyalar els perills d'explotacions abusives per al medi ambient i els seus habitants, el concepte de sostenibilitat es va anar elaborar més formalment amb la noció de desenvolupament sostenible en l'informe Bruntland de 1987,¹³ encarregat per les Nacions Unides, i que va inspirar accions locals i globals.

D'una manera o d'una altra, la noció de sostenibilitat està lligada a la vida d'Andorra. La Llei de l'economia circular¹⁴ resumeix i articula les accions en aquest àmbit i té incorporat el concepte de malbaratament alimentari, un problema universal i que afecta no solament agricultura i consum, sinó que també impacta, a totes les escales, la pobresa i la fam, i en general el medi ambient i la gestió dels seus recursos. Juntament amb San Marino, Andorra va contribuir a crear una consciència global sobre les pèrdues de recursos alimentaris amb la proposta adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides d'un dia internacional sobre la conscienciació sobre el malbaratament alimentari, que se celebra cada 29 de setembre.

Andorra ha contribuït a l'organització havent facilitat dues vegades consecutives les negociacions de la resolució sobre l'ús del multilingüisme, de les sis llengües oficials,¹⁵ en el si de les Nacions Unides. És un tema global cultural i significativament polític, per tant, no exempt de debat. Per a Andorra, el multilingüisme és un tema transversal i per això va defensar la inclusió de la diversitat lingüística en el Pacte Digital Global de 2024.

La justícia internacional també té un abast global amb una institució suprema, que és la Cort Internacional de Justícia. Tanmateix, en el tombant de segle es va prendre una iniciativa per lluitar contra les atrocitats, davant de la conveniència de crear un tribunal penal específic com a institució onusiana i per a tots els membres. Amb l'Estatut de Roma, es va donar lloc a la Cort Penal Internacional, complementària a les jurisdiccions penals nacionals, per lluitar contra "els crims més grans de transcendència per a la comunitat internacional en conjunt" d'acord amb el seu preàmbul. Andorra va participar en la seva redacció, que es va cloure el 2018, i el va ratificar el 2001 –va ser un dels primers estats a fer-ho– i en les seves polítiques de cooperació internacional dona suport a les víctimes de les atrocitats. L'Estatut està ratificat per 125 països, però en no haver assolit encara la universalitat, la Cort es troba en dificultats per executar els seus mandats.

A aquests exemples, podríem referir-nos als reptes que es debaten a Ginebra i a Viena, sobre la salut, sobre la digitalització i de la intel·ligència artificial, la propietat intel·lectual, la seguretat en carretera, i tants altres temes pràctics que es tracten globalment i amb els que Andorra s'harmonitza.

Un dels sectors més importants és el turisme, els debats sobre el turisme a l'OMT i també a Nova York, a l'Assemblea Parlamentària ha deixat palesa la confiança a mantenir aquestes reflexions i compartir experiències.

Altres agències especialitzades mereixen capítols a part, com la FAO, i la seva relació amb les muntanyes, però molt particularment, la Unesco, amb les conferències sobre educació –motor imprescindible de tota societat– i les iniciatives culturals relatives al patrimoni de la humanitat, a les quals Andorra s'hi ha afegit amb molt interès per formar part dels béns comuns, a més del seu projecte particular en pro de l'art i la pau, els tallers internacionals biennals d'Artcamp.¹⁶

I què ens espera? Reptes per endavant

En la seva complexitat i diversitat, la globalització està assentada en el món. El seu impacte es mostra en totes les seves dimensions i s'ha estès amb més força amb la consolidació de les tecnologies de la comunicació, les seves xarxes, i més recentment amb la intel·ligència artificial, que està constituint gairebé un món propi.

Novament, la natura també ha manifestat la seva globalitat, com en el 2020 amb la pandèmia de covid-19, que va afectar la salut de la població mundial. De manera molt intensa, el canvi climàtic i les seves conseqüències múltiples porta dècades en què les pautes són els fenòmens extrems que tenen conseqüències greus en el planeta i tots els seus habitants.

En aquesta globalitat, els pilars de les Nacions Unides —pau i seguretat, desenvolupament i drets humans— expressen les contradiccions i conflictes i es tradueix en les dificultats del sistema i de les organitzacions multilaterals. La revisió i reformes del sistema són necessàries per adaptar-se als canvis dels temps. Són difícils d'afrontar, però, si no es busquen les coincidències, els punts de contacte en els valors, les prioritats i sobretot que hi hagi voluntat en fer-ho.

La longevitat de l'organització és significativa, amb 80 anys reunint el món. Gaudeix d'un poder de convocatòria únic, malgrat les dificultats d'entesa, i es fa imprescindible en aquest primer quart de segle XXI i endavant. Tenim més preguntes que propostes al voltant del seu paper global, sobre la influència de la intel·ligència artificial i de la comunicació, de les conseqüències de la inacció climàtica, de com donem espai i educació als més joves, si anem a un món en què tornarà el poder de la força i de la militarització o es reforçaran encara més els valors del diàleg i de la negociació. Si la sostenibilitat és possible, com mitigar les desigualtats, si els drets dels infants seran respectats, si els de les dones progressaran fins a una igualtat assumida, si s'acabarà amb les atrocitats i la violència.

I com serem "Nosaltres, els pobles de les Nacions Unides..."?

Elisenda Vives i Balmaña,

doctora en Història i diplomàtica, representant d'Andorra a les Nacions Unides

Notes

- 1- El 28 d'abril de 1993.
- 2- file:///C:/Users/evive/Downloads/Aceptacio%20Carta%20de%20les%20Nacions%20Unides%20(1).pdf. BOPA 64, any 5, 29 de novembre de 1993.
- 3- <https://docs.un.org/fr/A/RES/70/1>
- 4- <https://docs.un.org/fr/A/RES/79/1>
- 5- Excepte en alguns temes ben pràctics, com els relatius a les comunicacions amb la Unió Internacional de Telecomunicacions, establerta el 1865, i la Unió Postal Universal, de 1874.
- 6- <https://www.govern.ad/ca/ministeris-i-secretaries-d-estat/ministeri-d-afers-exters/convenis-internacionals>
- 7- <https://docs.un.org/es/A/RES/79/1>
- 8- Convenció dels drets de l'infant, de 1989; Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació envers la dona, de 1997; Convenció dels drets de les persones amb discapacitat, de 2006.
- 9- Protocol opcional a la Convenció sobre els drets de l'infant relatiu a la participació en els conflictes armats, 2001 i Protocol opcional a la Convenció sobre els drets de l'infant relatiu a la venda d'infants, la prostitució infantil i la utilització d'infants en la pornografia, el 2002.
- 10- Andorra va presentar l'experta andorrana independent Jelena Pià-Comella a les eleccions que van tenir lloc a Nova York el juny de 2024 en la qual votaven els 188 estats part. Jelena Pià-Comella fou escollida com a nou membre dels 23 que componen el Comitè. És la primera andorrana que forma part d'un comitè d'experts de l'organització.
- 11- L'Andorra constitucional es va adherir als principals convenis internacionals com ara en el 2011 al Conveni marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic, de 1992; el 2014 al Conveni sobre la diversitat biològica, també de 1992, i a l'Acord de París de 2016.
- 12- <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/1st%20BTR%20ANDORRA%20%281%29.pdf>
- 13- <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>
- 14- Llei 25/2022, del 30 de juny, d'economia circular.
- 15- Anglès, àrab, espanyol, francès, rus i xinès.
- 16- Artcampandorra.com

Andorra, què podem aportar a Europa i al món?

Albert GOMÀ i SALA

D'una banda, a Andorra quan s'enfoca l'obertura d'Andorra a Europa o al món es parteix des de dos punts de vista. Primer, des de la defensa d'especificitats com el control migratori o la baixa fiscalitat. Segon, des del benefici material d'obtenir més capital o talent.

De l'altra, sempre que es parla d'Andorra per part de la resta del món es fa a partir de dues percepcions. Primer, no es coneix. Segon, es parteix de la idea del microestat, del paradís fiscal o del centre comercial. Penso que hi ha un enorme desconeixement de la realitat.

Crec que hauríem de canviar l'enfocament. Hauríem de pensar què pot aportar Andorra al món. Encara que sabem que des d'una perspectiva econòmica som pràcticament insignificants, si pensem en quins valors i característiques ens fa singulars i els sabem valorar i comunicar, podem orientar millor què volem i amb qui volem pactar a escala internacional. En lloc d'una defensa i projecció internacional materialista, hauríem de cercar un propòsit i uns valors que mostrin valor afegit, singularitat i caràcter únic. Crec que per millorar la nostra capacitat de fer acords amb l'exterior o per trobar el lloc d'Andorra a la globalització, hauríem de començar a estructurar un propòsit compartit basat en un pensament polític andorrà, forjat a partir de la tradició política pròpia i del Pirineu.

Crec que un dels problemes generals d'Andorra és la seva incapacitat per fer-se valdre a l'exterior. Això es veu des de la promoció turística fins a les relacions exteriors o la promoció de negoci. Tots aquests àmbits actuen sense coordinació no tenen cap fil conductor i es basen principalment a atreure més turistes o més capital.

A continuació explicarem les característiques que pensem que fan d'Andorra únic i com podríem crear un relat i un propòsit comú que ens doni força.

Autodeterminació, supervivència i Pirineu

Podem afirmar que Andorra és un microestat, tanmateix, què vol dir ser un microestat i com delimitem una frontera entre ser-ho o no? S'han dut a terme diverses definicions a partir de característiques quantitatives. Per exemple, tenir una dimensió inferior a 500 km², tenir menys

de 100.000 habitants, tenir un PIB inferior a 0,5 milers d'euros o al fet de no tenir exèrcit entre altres. Per a mi aquestes característiques no serveixen.

Per a mi, seguint Gaïdz Minassian i afegint algun objectiu de collita pròpia, ser un microestat ho considero més en el fet de compartir uns objectius que els distingeixen d'altres estats: l'autodeterminació, la supervivència, la cooperació regional i el multilateralisme. Són objectius que ens defineixen com a estat. És una forma de ser i d'entendre el món allunyat dels grans blocs imperials, no una talla petita.

Singularitat fiscal, llibertat i emprenedoria

Encara que una cosa és el secretisme i com aquesta pot impulsar el crim i la delinqüència, no podem barrejar baixa o inexistent tributació amb l'etiqueta de paradís fiscal. Als mitjans de comunicació internacionals es parla despectivament dels països competitiu amb baixa tributació. S'entén que són espais per al crim i la corrupció. Estats que tenen inferns fiscals, burocràcies ingents i que viuen de deute i destrossen la productivitat, la riquesa i l'activitat econòmica ens jutgen de qualsevol manera. A l'àmbit públic s'ha omplert d'ONG que fan recerques mal fetes, mitjans de comunicació que no informen correctament i de polítics populistes que en lloc d'arreglar els problemes domèstics cerquen bocs expiatoris externs. Així s'ha creat una imatge distorsionada dels petits estats amb impostos més baixos i menys intervenció pública i burocràcia.

Tanmateix, quan s'ha fet recerca seriosa sobre els països amb baixa fiscalitat s'ha descobert que en lloc de minar l'economia dels estats, aquests servien per impulsar l'economia i que les grans evasions fiscals es duen a terme al cor dels mateixos Estats de gran dimensió. Per exemple, una recerca del 2018, va mostrar com les multinacionals dels Estats Units que tributaven a Puerto Rico per estalviar impostos eren més productives i invertien més al territori que les que no ho feien. (Suárez Serrato, J. C. 2018. *Unintended Consequences of Eliminating Tax Havens*. NBER Working Paper 24850).

És important que Andorra comuniqui que la competitivitat fiscal serveix per esdevenir un motor econòmic regional. Andorra hauria de tornar a calcular la seva balança de fets i pagaments amb l'exterior i amb el Pirineu. És una informació fonamental per negociar amb Europa i per reivindicar el seu lloc al món. Andorra ha de saber quin impacte econòmic té sobre el seu territori proper. L'any 2005 es va publicar per primera vegada *La balança de fets i pagaments del Principat d'Andorra*, encarregat pel Govern d'Andorra a Víctor Pou i Serradell i que fou realitzat per Antoni Calvó i Armengol i Marta Pallarès i Blanch. No puc entendre que no l'hàgim tornat a calcular des de la darrera vegada. Era una informació clau per enfocar la negociació de l'acord amb Europa.

El fet d'esdevenir un espai de llibertat econòmica impulsa l'economia d'Andorra i dels voltants. El fet que els diversos territoris cerquin sistemes fiscals moderats o inexistents per atreure talent i competir entre ells permet que als agents econòmics puguin decidir millor on residir i tributar, millorant la competitivitat i l'economia en general.

Europa, pacte i neutralitat

Andorra és al continent europeu. A Europa tenim una organització política que s'anomena Unió Europea. No obstant ser europeu va més enllà del fet de ser al continent europeu i de

formar part de la Unió Europea. Vull reivindicar que ser un estat europeu implica uns valors i una forma de ser. Des d'aquesta perspectiva podem dir que Andorra és totalment europea. Aquest apartat l'he copiat d'un llibre que el trobo una obra d'art i un referent de les relacions d'Andorra amb la Unió Europea. Vull reivindicar el discurs de Juli Minoves, *Andorra Estado de Europa*. En aquest llibre, podem començar a entendre què és Andorra en el context europeu. Segons Minoves, Andorra és una voluntat de representació popular i de pactes. Amb dos mites fundacionals, els Pariatges del 1278 i el Consell de la Terra del 1419. Antoni Morell parla que Andorra és un "europeisme instintiu", amb la voluntat de neutralitat i de pacte que es teoritza al *Manual Digest*.

Així mateix, què és Europa? De la mateixa obra de Minoves reprenc la definició de Delors sobre els objectius d'Europa. Segons Delors, Europa havia de ser "un espai de pau activa, un marc per al desenvolupament sostenible i finalment un espai de valors viscuts en la diversitat de les nostres cultures i de les nostres tradicions".

A *priori*, podríem pensar que Andorra per Europa és quelcom insignificant. És així si només mirem la correlació de forces o l'interès econòmic d'Europa. Tanmateix, pensem que pot aportar Andorra al projecte europeu. Doncs, molt més del que pensem. En realitat, l'acord que Europa faci amb Andorra és una oportunitat simbòlica de la Unió Europea per demostrar quins valors té i quin projecte polític vol esdevenir.

Europa depèn de com tracti als seus microestats demostrarà la seva vertadera cara. D'una banda, Europa pot demostrar que és capaç d'acollir la diversitat que ha compost històricament el continent europeu. De l'altra, Europa es pot convertir en un gegant homogeneïtzat i tecnòcrata sense cap valor afegit respecte a la Xina o als Estats Units. Si Europa és capaç d'acollir les petites comunitats que històricament l'han compost, es manté oberta al món, permet l'autonomia reguladora i fiscal entre Estats esdevé un projecte polític més atractiu. Tanmateix, si Europa es converteix en una piconadora homogenia, que vol concentrar la riquesa a les grans capitals, a la llarga perdrà els valors fundacionals.

De la seva capacitat d'acollir entitats polítiques com els microestats o també la llengua catalana, Europa pot esdevenir un projecte polític amb uns valors engrescadors i augmentar la seva legitimitat o pot simplement esdevenir una grisa entitat política que s'imposa per la força. Andorra ha de reivindicar aquests valors europeus. Andorra, hauria d'elevat i enriquir el discurs que fa a l'exterior. Andorra hauria de defensar a Europa quelcom més que les especificitats, ha de defensar el desenvolupament sostenible del Pirineu i la llengua i dret català. Andorra ha de comunicar a les institucions europees que els valors d'Andorra són també part dels valors fundacionals de la Unió Europea i del continent. Per tant, hem de demanar el seu lloc en aquest projecte d'Unió Europea. Els valors ancestrals d'Andorra i del Pirineu componen la diversitat Europea i enriqueixen el continent. Aquests valors es basen en uns principis de neutralitat, prudència, equilibri i divisió de poders que li han permès la supervivència i evitar el despotisme. No és un model perfecte, Andorra és una societat desigual que també ha tingut els seus moments poc pacífics (revoltes del 1881 o del 1933). La divisió entre prohoms i la resta, entre homes i dones o entre andorrans i immigrants són encara massa presents.

No obstant això, els andorrans i les andorranes han definit al llarg de la seva història un model polític únic. Una reminiscència de com es governava ancestralment el Pirineu. Andorra ha estat un espai d'equilibri de poders entre Coprínceps, assemblees populars, parlament, parròquies,

béns comunals, cases o propietats privades; esdevenint un entorn d'estabilitat, progrés i llibertat per als seus habitants i convertir-se en un Estat reconegut per la comunitat internacional.

Fiter i Rossell defensava al *Manual Digest* les virtuts del govern andorrà: "Govern mixt, ni pura monarquia, ni aristocràcia, ni popular. Govern no degeneraria en el despotisme com ha succeït en molts regnes del món, on era purament monarquia, ni que pateixi els desordres, confusions i pertorbacions del govern popular."

Fiter i Rossell no es va inventar res, els pensadors grecs ja afirmaven que l'acumulació de poder era un problema i que s'hi havia de posar límits i equilibri. Els països que han creat mecanismes institucionals per limitar els poders són el que han progressat millor. Andorra això ho fa fet molt bé.

A vegades, els mateixos andorrans i andorranes mirem el món polític amb ulleres d'Espanya o França: el nacionalisme, els partits, la dreta i l'esquerra, liberalisme o socialdemocràcia. Guies polítiques antiquades per al món actual, per als avenços tecnològics o per afrontar l'emergència climàtica. Andorra ha d'aplicar la seva teoria política pròpia basada en els seus valors ancestrals de neutralitat, prudència; divisió i equilibri de poders i basada en el seu equilibri entre llibertats individuals, connexió amb l'entorn natural i vida comunitària.

Comunalisme, refugi i moderació

Violant i Simorra o Fritz Krüger, etnòlegs que van descriure la vida als Pirineus a principi del segle passat. Descriuen la vida pastoral i la identitat del Pirineu com a comunitats amb identitat mil·lenària, separades per les muntanyes però lloc històric de refugi. Guerres mundials, guerra civil i guerres carlines a Espanya, Andorra acollia pacíficament membres dels dos bàndols.

Tornant als antropòlegs Krüger i Violant i Simorra, aquests descriuen que al Pirineu hi ha amb moltes diferències d'una vall a l'altra, però amb una identitat cultural pròpia que es comença a forjar al neolític. Aquesta cultura es basa en la cultura pastoril, amb homes senzills i una creativitat humana nascuda en les formes més simples i valuoses de la cultura humana. Parlen de sentiment purament espiritual d'intimitat i sensibilitat.

Marcel Chevalier, geòleg que fa el primer mapa topogràfic d'Andorra als anys vint del segle passat, descriu Andorra com a caràcter rude, desconfiats i poc comunicatius. Però emprenedors, honestos i hospitalaris. La criminalitat no existeix entre ells. Durant aquests temps, el Pirineu té una vida comunitària importantíssima que d'alguna manera fa el paper que l'Estat fa avui en dia. El comte de Carlet descriu com els veïns d'Andorra s'ajuden mútuament i observa l'harmonia, el respecte, l'amistat. En descriu la fraternitat i la bona relació com a fonaments de la pau i la felicitat d'un poble. Quan hi ha una desgràcia, els veïns ajuden. Algú mor o es crema una casa, rep ajuda veïnal. Andorra s'ha compost històricament de veïnats, quarts, germandats, mútues etc. Enfront d'organitzacions més burocràtiques o societat anònimes privades. La mateixa teoria econòmica ens mostra com aquest tipus d'organitzacions van molt bé contra la corrupció i fomenten la cooperació i l'eficiència econòmica. Antoni Calvó, amb la teoria de jocs, va descriure l'eficiència econòmica de la Crema de Canillo i com ajuda a la cooperació. Elionor Ostrom, premi Nobel d'Economia, descriu la importància econòmica dels comuns. Béns comunals, Quarts o el Consell de la Terra simbolitzen la tradició comunitària del Pirineu.

Un dels elements característics de la vida política andorrana és la pervivència d'una organització comunal mil·lenària, convivint amb un estat modern i amb la protecció de la propietat privada i les llibertats individuals. Aquest comunisme es manifesta en la propietat comunal de la major part del nostre territori. Es tracta dels béns de domini públic comunal (tal com defineixen vagament les lleis actuals) o els comunals (com s'hi referia Fiter i Rossell).

Els comunals no s'han de confondre amb la institució dels Comuns de les set parròquies. Els comunals no són ni béns públics de l'Estat, ni béns privats del mercat. Són comunals perquè són inalienables, imprescriptibles i inembargables (tal com he extret d'un escrit d'Òscar Ribas Reig i ho defineixen les lleis) i pertanyen de manera indivisa a la comunitat de veïns i veïnes de cada parròquia. Per tant, són de tots i totes, no de l'Estat. Els Comuns tenen la competència legal de gestionar-los, però els Comuns fan com l'administrador de veïns d'un bloc de pisos. Els comunals històricament han estat utilitzats sobretot per a la ramaderia o l'aprofitament de la fusta. Avui en dia l'esquí és un altre dels usos principals. Fins al segle XIX, a Espanya perviuen molts béns comunals, però al llarg de les desamortitzacions, com les de Madoz, l'Estat en va fer una confiscació i subhasta pública corrupta de la majoria.

Els béns comunals impulsen la qualitat de vida mantenint la biodiversitat de les nostres muntanyes. Formen part de la nostra identitat. Ens han permès mantenir al llarg dels segles un bon equilibri entre la natura i l'activitat econòmica. Fan d'equilibri a l'excés de privatització, d'especulació immobiliària o de concentració de poder (malauradament, n'hem viscut un greu desequilibri els darrers anys). Són un impuls d'activitats econòmiques sostenibles com la ramaderia, l'aprofitament de la fusta i la biomassa dels boscos, la producció energètica renovable, la competició esportiva, el turisme sostenible o l'economia circular (poden proveir de fusta i d'altres materials la construcció o d'altres sectors).

És extraordinari que la propietat de la major part del nostre territori sigui de la comunitat de veïns i veïnes, ho hauríem d'explicar internacionalment. Els set Comuns haurien de recuperar l'esperit comunal i no convertir-se en organitzacions burocràtiques, centralitzades i opaques a l'estil d'un ajuntament i fomentar un millor ús, equilibri i pervivència dels comunals.

Des d'un altre punt de vista, aquesta fortalesa comunitària ha permès que Andorra tingui una baixa criminalitat i una vida política allunyada de la polarització de les guerres culturals actuals de feixistes contra wokes. La vida política es basa en una descentralització sense cap líder ni cap institució per sobre de la resta. Necessitem continuar sense bàndols ideològics irreconciliables i polaritzats, sense líders populistes i messiànics i sense el despotisme de la centralització política. Aquest punt és fonamental per mantenir el valor afegit de la nostra vida política. No volem ni un Trump ni un Maduro. Els polítics haurien de fer un esforç per no caure en el populisme de fer vídeos estúpids del Tik Tok o de l'Instagram sobre guerres culturals i d'identitat.

Conclusió

Per tant, no som ni perfectes ni millors simplement tenim una personalitat pròpia. Si anem al món globalitzat des d'un propòsit que comunica la nostra originalitat, identitat i valors podem definir millor què volem, anar coordinats i ser més forts a pesar de la nostra petitesa.

Albert Gomà i Sala,
polític

Els joves d'Andorra i la globalització: reptes i oportunitats

Lisa CRUZ i LACKNER

Benvolguts membres de la Societat Andorrana de Ciències, estimats assistents.

És per mi un honor ser aquí amb vosaltres avui per parlar sobre un tema que considero de gran rellevància: el paper dels joves d'Andorra en un món globalitzat. Com a presidenta del Fòrum Nacional de la Joventut d'Andorra, tinc la responsabilitat i el privilegi de donar veu a les inquietuds, esperances i reptes d'una generació que s'enfronta a un món en constant transformació.

La globalització, entesa com la integració creixent de les economies, cultures i sistemes polítics a escala mundial, ha afectat tots els aspectes de la nostra vida quotidiana. Per a un país petit com Andorra, situat geogràficament entre dues grans potències europees, aquesta realitat té implicacions profundes que es manifesten en diversos àmbits. Avui, m'agradaria explorar com la globalització afecta els joves andorranos en termes d'identitat cultural, educació i mobilitat, participació social, responsabilitat ambiental i, sobretot, quin paper ha de jugar el Fòrum Nacional de la Joventut en aquest context.

L'impacte de la globalització en la identitat andorrana

Comencem per un dels aspectes més fonamentals: la identitat. La globalització ens porta un flux constant d'informació, influències culturals i estils de vida que poden afectar la manera com els joves andorranos perceben la nostra pròpia identitat. Els mitjans de comunicació, les xarxes socials i els viatges freqüents ens exposen a un ventall d'idees i valors que poden ser molt diferents dels que hem après a casa.

Andorra, com tots sabem, és un país amb una història rica i una identitat cultural única. Som un país que ha sabut preservar les seves tradicions i la seva llengua, malgrat estar situats entre dos grans estats amb cultures molt fortes. No obstant això, els joves andorranos d'avui dia es troben en una situació paradoxal. D'una banda, som hereus d'una tradició que ens

identifica com a poble, però de l'altra, som ciutadans del món, exposats a influències externes que poden, a poc a poc, diluir aquesta identitat.

Aquesta situació ens obliga a reflexionar: com podem mantenir viva la nostra identitat cultural en un món que tendeix a homogeneïtzar les diferències? La globalització ens ofereix l'oportunitat d'enriquir-nos amb elements d'altres cultures, però també ens posa a prova com a comunitat. Hem de trobar l'equilibri entre abraçar allò que és global i preservar allò que és local, sense perdre de vista les nostres arrels.

Un exemple clar d'aquest dilema es pot observar en la llengua. El català, la nostra llengua oficial, és un element central de la nostra identitat. Tanmateix, la presència creixent de l'anglès i altres idiomes globals, tant en els mitjans de comunicació com en l'educació, planteja un repte a la seva supervivència. Els joves hem de ser conscients que el manteniment del català depèn de nosaltres, de l'ús que en fem en el nostre dia a dia. Així mateix, les nostres festes, costums i tradicions han de ser protegides i valorades, no només per la seva antiguitat, sinó perquè són part essencial de qui som com a poble.

Per tant, el gran repte per a la joventut andorrana en el marc de la globalització és la capacitat de mantenir la nostra identitat cultural sense renunciar a les oportunitats que aquest món globalitzat ens ofereix. Hem d'aconseguir que la nostra identitat nacional sigui una font de força i no de divisió, i això només ho podrem fer si la valorem i la vivim amb orgull.

Educació i mobilitat global

Un dels efectes més positius de la globalització és la possibilitat d'accedir a una educació de qualitat a escala mundial. Els joves andorrans tenim ara més oportunitats que mai per estudiar a l'estranger, participar en programes d'intercanvi o seguir cursos en línia de les millors universitats del món. Això ens permet adquirir coneixements i competències que poden ser molt valuoses per al nostre futur, tant en el pla personal com professional.

No obstant això, aquesta mobilitat global també planteja un repte per a Andorra. Si bé és cert que molts joves decideixen marxar a estudiar fora, és igual de cert que molts d'ells no tornen. Aquest fenomen, conegut com a *fuga de cervells*, pot tenir conseqüències negatives per al desenvolupament del nostre país. Si els joves formats i amb talent no tornen a Andorra, ens enfrontem al risc de perdre una generació capaç de liderar els canvis necessaris per afrontar els reptes del futur.

Aquí és on entra en joc la importància de crear un entorn favorable per al retorn dels joves. No es tracta només d'oferir bones oportunitats laborals, sinó també de garantir que Andorra sigui un país on els joves se sentin valorats i respectats. Això implica, entre d'altres coses, assegurar que les polítiques públiques tinguin en compte les necessitats dels joves i que es promoguin iniciatives que fomentin la innovació i l'emprenedoria.

Per exemple, una mesura que podria incentivar el retorn dels joves seria la creació d'un programa específic de suport a l'emprenedoria jove, que oferís assessorament, finançament i xarxes de contactes per a aquells que vulguin iniciar un projecte empresarial a Andorra. Això no només atrauria talent al país, sinó que també fomentaria la creació de llocs de treball i la diversificació econòmica.

A més, és fonamental que Andorra sigui capaç de competir amb altres països en termes de qualitat de vida. Això inclou aspectes com l'accés a serveis bàsics, la disponibilitat d'habitatge a preus assequibles, i un entorn natural i cultural que sigui atractiu. Hem de treballar per crear un país on els joves vulguin viure, treballar i formar una família, i no només un lloc on es vingui a passar unes vacances.

En aquest sentit, és essencial que els joves també tinguem veu en la presa de decisions que afecten el futur d'Andorra. El Fòrum Nacional de la Joventut d'Andorra ha de jugar un paper clau en aquest procés, assegurant que les necessitats i aspiracions dels joves siguin tingudes en compte a l'hora d'elaborar polítiques públiques.

El paper de la joventut en la societat andorrana

Un altre aspecte fonamental que cal considerar és el paper que la joventut ha de tenir en la societat andorrana. Com ja he mencionat abans, la societat sovint expressa el desig de tenir una joventut implicada, innovadora i amb esperit emprenedor. Però aquesta expectativa pot convertir-se fàcilment en una pressió excessiva per als joves, especialment si se'ns demana complir amb estàndards contradictoris.

D'una banda, se'ns anima a ser políticament actius, a participar en la vida pública i a defensar els nostres drets. D'altra banda, sovint se'ns critica quan les nostres idees i accions desafien l'*statu quo*. Aquesta ambivalència reflecteix una tensió que és inherent a la relació entre les generacions: els joves som agents de canvi per naturalesa, però els canvis que proposem no sempre són ben rebuts per aquells que prefereixen mantenir l'ordre establert.

Aquí és on el Fòrum Nacional de la Joventut té un paper crucial a jugar. La nostra tasca no es limita a identificar problemes i proposar solucions; també treballem per conscienciar la societat sobre la importància d'escoltar els joves i de tenir en compte les seves opinions. El Fòrum és una plataforma que permet als joves expressar-se lliurement, sense por de ser menystinguts per la seva edat o inexperiència.

És important recordar que els joves no som només el futur d'Andorra, sinó també el seu present. Avui dia, les persones joves representen més d'un quart de la població andorrana, i és fonamental que la nostra veu sigui escoltada en tots els àmbits de la societat. Això inclou la política, l'economia, la cultura i l'educació. No podem acceptar ser relegats a un segon pla, com si les nostres opinions no fossin rellevants. La joventut ha de ser una força motriu en la construcció d'una Andorra més justa, inclusiva i equitativa.

En aquest sentit, cal també destacar la importància de la participació juvenil en les institucions públiques. Els joves hem de tenir representació en els òrgans de decisió, no només com a observadors, sinó com a protagonistes. Això és especialment rellevant en el context de la globalització, on els joves estem més exposats que mai a noves idees i perspectives. La nostra visió del món és diferent de la de les generacions anteriors, i això és un recurs valuós que la societat no pot permetre's ignorar.

Un exemple de com els joves poden contribuir al debat públic és l'impacte de l'acord d'associació amb la Unió Europea sobre la joventut. Aquest és un tema que ha generat moltes discussions a Andorra, i és important que els joves tinguem l'oportunitat de dir-hi la nostra. El Fòrum Nacional de la Joventut ha impulsat enquestes i debats sobre aquest tema,

amb l'objectiu de recollir les opinions dels joves i traslladar-les als responsables polítics. Aquest tipus d'iniciatives són fonamentals per assegurar que les decisions que es prenen a nivell nacional reflecteixin les necessitats i aspiracions de la nostra generació.

La responsabilitat social i mediambiental

Un altre aspecte crucial en el debat sobre la globalització és la responsabilitat social i mediambiental dels joves. La nostra generació és més conscient que mai de la necessitat de fer front als grans reptes globals, com el canvi climàtic, la desigualtat social i la sostenibilitat econòmica. A Andorra, això es tradueix en una crida a l'acció per protegir el nostre entorn natural i per promoure polítiques que assegurin un desenvolupament sostenible.

Andorra és un país ric en recursos naturals, amb un patrimoni ambiental que ens distingeix i que forma part de la nostra identitat. Els nostres paisatges, muntanyes i valls no només són un actiu turístic, sinó també un llegat que tenim l'obligació de preservar per a les generacions futures. Això implica adoptar mesures efectives per reduir l'impacte ambiental de les nostres activitats, tant a nivell individual com col·lectiu.

En aquest context, els joves hem de ser protagonistes del canvi. No podem esperar que les generacions anteriors resolguin els problemes que hem heretat. Hem de prendre la iniciativa, promovent pràctiques sostenibles en tots els àmbits de la nostra vida, des del consum responsable fins a l'ús eficient dels recursos naturals. El Fòrum Nacional de la Joventut pot jugar un paper clau en aquesta tasca, organitzant campanyes de sensibilització, tallers de formació i projectes comunitaris que promoguin un estil de vida sostenible.

A més, hem d'exigir que les polítiques públiques estiguin alineades amb els objectius de sostenibilitat global. Això significa advocar per una transició energètica cap a fonts d'energia renovable, promoure el transport públic i la mobilitat sostenible, i assegurar que el creixement econòmic no es faci a costa del medi ambient. A Andorra, això pot incloure mesures com la promoció de l'energia solar, la protecció dels espais naturals i la reducció de les emissions de carboni.

Però la responsabilitat mediambiental no es limita a Andorra. Com a ciutadans del món, els joves andorrans hem de ser conscients de l'impacte que les nostres accions tenen a escala global. Això implica adoptar un estil de vida que minimitzi la nostra petjada ecològica i promoure la solidaritat global en la lluita contra el canvi climàtic. En aquest sentit, el Fòrum Nacional de la Joventut pot establir aliances amb altres organitzacions juvenils internacionals i compartir-hi experiències i recursos per afrontar aquest repte global.

El Fòrum Nacional de la Joventut com a eina de canvi

Finalment, vull destacar el paper del Fòrum Nacional de la Joventut com a eina de canvi en aquest context de globalització. El Fòrum és una plataforma única que permet als joves d'Andorra expressar les seves opinions, compartir les seves inquietuds i treballar conjuntament per trobar solucions als problemes que ens afecten. Però més enllà d'això, el Fòrum també és un espai de formació i empoderament, on els joves poden adquirir les competències necessàries per liderar el canvi social.

El nostre objectiu principal és assegurar que la veu dels joves sigui escoltada en tots els

àmbits de la societat. Això significa defensar els drets dels joves, promoure la seva participació en la vida pública i assegurar que les seves necessitats siguin tingudes en compte a l'hora de prendre decisions. Però també significa crear espais de diàleg on els joves puguin expressar-se lliurement, sense por de ser jutjats o menyspreats.

Un dels projectes més importants que hem impulsat recentment és el projecte Activa, que té com a objectiu definir el Pla nacional de joventut. Aquest pla és una eina fonamental per orientar les polítiques públiques cap a les necessitats dels joves, i el nostre objectiu és que sigui un document viu, que reflecteixi les inquietuds i aspiracions de la nostra generació. A través d'aquest projecte, hem recollit les opinions de joves de tot el país, mitjançant enquestes, tallers i grups de treball, amb l'objectiu d'elaborar un pla que sigui realment representatiu.

A més, el Fòrum també ha impulsat projectes en àmbits com la salut mental, l'educació, l'ocupació i la participació cívica. Tots aquests projectes tenen un objectiu comú: millorar la qualitat de vida dels joves d'Andorra i assegurar que tinguem les eines necessàries per afrontar els reptes del futur. Creiem fermament que els joves no som només el futur d'Andorra, sinó també el seu present, i que la nostra contribució és essencial per construir una societat més justa i equitativa.

Conclusió

Per concloure, m'agradaria subratllar que la globalització és un fenomen complex, amb efectes tant positius com negatius per als joves d'Andorra. Si bé ens ofereix oportunitats inèdites per aprendre, viatjar i connectar amb el món, també ens posa davant de reptes que hem de ser capaços d'afrontar amb intel·ligència i responsabilitat.

Els joves andorrans tenim el potencial per ser líders en la construcció d'una Andorra més justa, inclusiva i sostenible. Però per fer-ho, necessitem ser escoltats i valorats per la societat. El Fòrum Nacional de la Joventut d'Andorra està compromès a assegurar que això sigui així, treballant per crear espais de diàleg, promovent la participació juvenil i defensant els drets dels joves en tots els àmbits.

En definitiva, crec en una Andorra on la joventut tingui veu i vot, on les nostres idees i iniciatives siguin valorades, i on puguem créixer i prosperar en un entorn que ens respecti i ens doni suport. Aquesta és la nostra missió com a Fòrum, i aquest és el nostre compromís amb el futur d'Andorra.

Gràcies per la vostra atenció.

Lisa Cruz i Lackner,
Presidenta del Fòrum Nacional de la Joventut d'Andorra

La llengua catalana en el nou paradigma digital. Els reptes compartits de les llengües minoritàries

Jordi ASCENSI i SALA

Resum executiu

Durant aquesta ponència, realitzada durant la 37a Diada Andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu a Prada, es va abordar quina era la situació del català, en el seu context de llengua minoritària i minoritzada, quan ens enfoquem a la realitat del que associem com a paradigma digital, entenent aquest com el conjunt de sistemes i dispositius que manipulen i gestionen informació en format digital (discret), així com totes les interaccions que en el nostre context social s'hi donen. La llengua, com a element determinant d'aquestes interaccions, té un rol fonamental i crític i és necessari de comprendre'n com es afectada. Les particularitats del context digital, en el sentit social, econòmic o cultural, així com les lògiques específiques que s'hi donen, fan que les llengües minoritàries tinguin uns condicionaments diferents als que es donen en el context del que podem considerar com el món no digital.

La ponència va descriure, de forma resumida, l'evolució del paradigma digital a partir dels anys 70 i fins el moment actual, i com s'hi ha anat manifestant la llengua catalana i, per homologia, bona part de les llengües minoritàries del món occidental. També es va comparar la presència del català en l'àmbit del programari existent i del contingut generat dins del context digital amb altres llengües majoritàries i minoritàries, fent èmfasi en la preeminència de l'anglès com a llengua hegemònica que, a més a més, ha anat guanyant protagonisme en els darrers anys. S'hi van presentar quines són les lògiques de funcionament dins del paradigma digital, els riscos derivats d'aquesta situació, i quines situacions es presenten tenint en compte l'adveniment de la intel·ligència artificial i de l'ús massiu de dades. També es van apuntar a quines són les estructures i dinàmiques de poder existents en l'àmbit digital, i quins en són els actors rellevants. Finalment, es van proposar alguns àmbits de treball per fer que la llengua catalana es mantingui viva dins del context digital, i de quina manera es pot col·laborar amb altres llengües minoritàries per tal de mantenir-ne la rellevància.

El paradigma digital

Per poder emmarcar el contingut de la ponència cal posar un mínim de context al que anomenem paradigma digital i com ha anat evolucionant aquest amb el pas del temps. De fet, el lligam que hi ha entre el desenvolupament i ús de les tecnologies de la informació i de la comunicació (les TIC) i l'ús de les llengües minoritàries, també ha anat evolucionant.

La següent figura mostra, de forma molt resumida i acotada en dècades a partir dels anys 70 del s. xx, l'evolució de les TIC i algunes fites que serveixen com a referències.

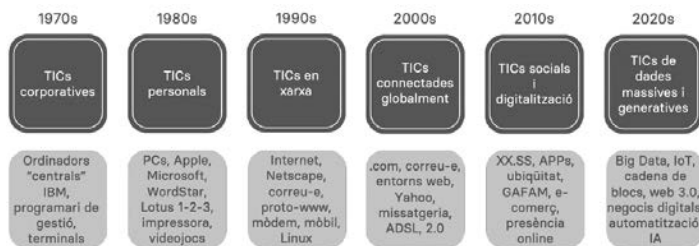

Figura 1: Evolució de les TIC des dels 70 fins al moment actual (Font: Jordi Ascensi)

El que podem comprovar és que hem passat d'unes poques aplicacions (programaris) i sistemes (maquinari) especialitzats i orientats a tasques de tipus administratiu, enfocant-se principalment a la gran empresa i a les grans administracions públiques, per anar poc a poc cap a una generalització de l'ús de les TIC en altres entorns, principalment el d'àmbit personal i el de les petites i mitjanes empreses, amb una expansió exponencial a partir de la dècada del 2000 i, un xic més endavant, amb l'ús massiu de les xarxes socials i els dispositius mòbils. No és objecte d'aquesta ponència parlar de la història de les TIC *per se*, però és important de tenir-la com a base de referència per a contextualitzar com ha estat aquesta evolució quan parlem del cas particular del català i, en general, de les llengües minoritàries.

Prenent com a base el cronograma anterior, la figura següent mostra, precisament, aquesta evolució quan parlem de l'ús del català en el context digital:

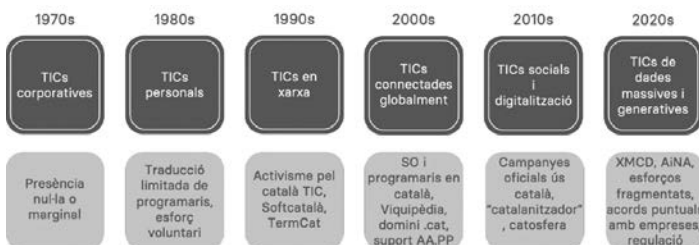

Figura 2: Evolució de l'ús del català dins de les TIC des dels 70 fins al moment actual (Font: Jordi Ascensi)

El que podem veure, de forma molt resumida, és una evolució contextualitzada de l'ús de la llengua catalana en funció del temps. Podem comprovar que en els inicis de les TIC, les aplicacions i sistemes emprats no estaven en català degut, principalment a la manca de mercat, a la quasi inexistència d'indústria de producció de maquinari i de programari a Espanya,¹ i al context polític i cultural de final de la dictadura del general Franco. En els anys posteriors, en un esforç de voluntarisme i associacionisme similar al que es va desenvolupar en d'altres sectors com el de la literatura o el dels continguts audiovisuals i també dins de l'àmbit de l'acadèmia (des de la Universitat Politècnica de Catalunya principalment), van anar apareixent activistes que anaven traduint al català els programaris més utilitzats i se n'anaven desenvolupant d'altres d'específics en l'àmbit educatiu. L'any 1998 neix Softcatalà,² una entitat sense ànim de lucre amb la voluntat de millorar la presència del català a les noves tecnologies, i que ha estat un referent en el desenvolupament d'iniciatives de programari en llengua catalana. La Generalitat de Catalunya també hi va posar del seu costat amb el centre de terminologia TermCat,³ que actua com a referència normalitzadora sobre l'ús dels termes de l'àmbit TIC en llengua catalana. Posteriorment va aparèixer la Viquipèdia,⁴ la tercera edició en llengua no anglesa en crear-se l'any 2001, i que actualment ocupa el 20è lloc mundial en nombre d'articles, o el domini '.cat',⁵ introduït l'any 2005, el primer domini d'internet d'àmbit lingüístic i cultural, acompanyant del domini '.ad',⁶ activat l'any 1996, i que és el domini de país del Principat d'Andorra. En la darrera dècada i escaig, i fins al moment actual, les activitats lligades a la promoció, difusió i reconeixement de la llengua catalana s'han anat multiplicant, fent del català un exemple de referència en l'àmbit d'ús de les llengües minoritàries en l'entorn digital, seguint de prop les tendències del mercat i abastant àmbits de rabiosa actualitat com la monitorització de la presència de les webs en català als cercadors com Google o Bing, a través de la Xarxa de Monitorització del Català Digital,⁷ o l'ús del català en els models grans de llenguatge amb la iniciativa AiNA.⁸

Contingut i continent

Quan parlem d'ús de la llengua en el paradigma digital o dins de les TIC, hem de pensar en dos àmbits diferents però que, en certs casos específics, s'interconnecten entre ells.

- **Àmbit de les aplicacions i sistemes amb interfícies en català:** aquí estem parlant que els sistemes operatius dels dispositius digitals, els programaris o les aplicacions que instal·lem als nostres dispositius mòbils estiguin en català i que, a més a més, les interaccions que hi puguem fer es puguin realitzar en català. Aquestes interaccions poden ser a través del teclat (comandes escrites en català) o amb el ratolí (en aquest cas concret parlem que els entorns on s'utilitza tinguin les icones o quadres de diàleg en català) o, un cop més, a través de la parla (que ens puguem adreçar al sistema a través d'un sistema de processament del llenguatge natural⁹). És el que anomenarem metafòricament com a *continent* en aquest document, i que aglutina tot l'entorn d'interacció amb l'usuari de les TIC.
- **Àmbit del contingut digital generat en català:** en aquest cas, aquí estem parlant de tot el contingut generat en l'àmbit digital, sigui text, imatge amb text, o contingut multimèdia que contingui la llengua catalana, estigui generat amb programari fet en català o no. Ho podem anomenar de forma directa com a *contingut*.

És important fer aquesta separació perquè quan parlem de context digital, cal definir si ens referim a un àmbit o a un altre. La generació d'interfícies d'usuari, el continent, en llengua catalana depèn, fonamentalment, de la iniciativa i voluntat de les entitats i persones que dissenyen i implementen els diferents tipus de programari, principalment empreses i persones que tenen coneixements de programació. La generació de contingut digital, el contingut, depèn principalment de les, precisament, persones i entitats que tenen la denominació de generadores de contingut i que no requereixen expressament de coneixements de programació per a generar-los. Hom pot generar contingut en llengua catalana a través d'un programari en llengua anglesa, o pot generar contingut en llengua francesa a través un programari dissenyat en català, i, així, amb totes les possibles combinacions que puguin resultar. La separació entre contingut i continent ens és prou útil per veure la presència de la llengua catalana en ambdós àmbits i quina és la comparació amb les altres llengües, siguin aquestes minoritàries o no.

L'European Language Equility¹⁰ (ELE) és un consorci format per diverses entitats de recerca europees i suportat pel finançament de la Unió Europea que té com a objectius estudiar i a fomentar la igualtat entre llengües, dins de la UE, en el context digital. Al seu lloc web proposen diferents eines per veure l'estat de la situació de les diferents llengües prenent, precisament la separació proposada anteriorment: *dataset* com a contingut i *software* com a continent.

La figura següent mostra l'estat comparatiu de diferents llengües, incloent la catalana, basada en nombre de conjunts de dades i programaris publicats en la llengua en qüestió i com es comparen entre elles (l'ELE disposa, al seu lloc web, d'una eina que permet fer aquest tipus de comparació).

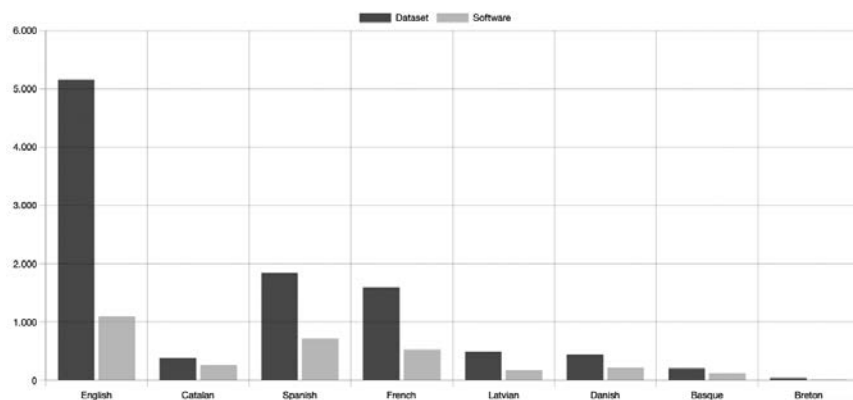

Figura 3. Font: European Language Equality (juny 2024)

Com podem observar, la llengua anglesa és predominant tant en el nombre de continguts generats com en el del programari existent, molt per sobre d'altres llengües majoritàries com poden ser el castellà o el francès. També podem veure la situació de la llengua catalana respecte d'altres llengües minoritàries europees com el basc, el bretó o fins i tot el letó o el danès. La comparació fa evident la preponderància de l'anglès com a principal llengua de publicació i, també, d'interfície d'usuari per als programaris. Aquest aspecte evidencia l'ús de la llengua anglesa com a *lingua franca* a Europa i, per extensió a la resta del món, també en l'àmbit digital, i que reflecteix les regles de mercat existents, on les entitats desenvolupadores de programari, i aquelles que fan desenvolupament de continguts, prioritzen l'ús de llengües majoritàries i, si el nombre de clients ho requereix, en desenvolupen el contingut i el continent en altres llengües existents.

En aquest sentit, aquestes entitats no només desenvolupen contingut i continent si hi ha mercat (si així fos, molt probablement no n'hi hauria en cap llengua minoritària, sobretot d'aquelles que comparteixen espai cultural amb llengües majoritàries), sinó que també responen a interessos de marca, a facilitats que es puguin posar per al seu ús o, en alguns casos, als incentius econòmics que se'n puguin derivar (p.ex. suport a la traducció de programaris o a la generació de continguts).¹¹

La següent figura mostra un estudi comparatiu del suport, en l'àmbit digital (entès com els recursos dedicats a la generació de contingut o a la generació de programari, i el seu resultat efectiu final) a les diferents llengües d'Europa, realitzat en dues onades, l'any 2012 i l'any 2022.

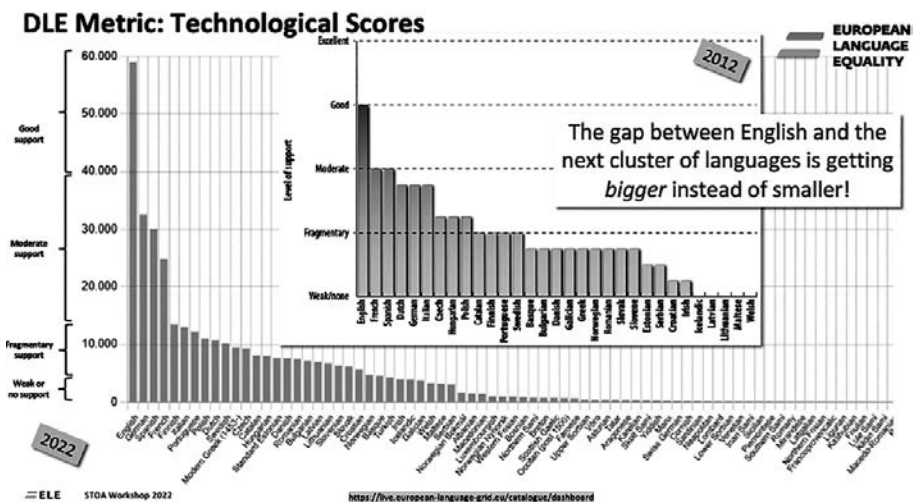

Figura 4. Font: European Language Group (2022)

Podem veure immediatament la gran diferència entre la llengua anglesa i la resta de llengües, que s'amplia encara més en la darrera onada de l'estudi de l'any 2022. La llengua anglesa guanya rellevància, de forma preponderant, en l'àmbit digital i les principals raons es poden resumir en l'origen anglosaxó de les principals plataformes de programari i de generació de continguts, les lògiques de mercat que es generen amb la utilització de la llengua anglesa versus la relativa petita mida d'aquestes en les altres llengües (més contingut en anglès vol dir més públic objectiu i, per tant, més valor econòmic de la informació en qüestió), i l'amplificació d'aquest predomini a través de l'ús massiu de dades i la intel·ligència artificial en el moment actual.

El nou paradigma digital: dades massives i intel·ligència artificial generativa

El paradigma digital actual està virant ràpidament cap a l'ús de quantitats ingents de dades, digitalitzades a partir de continguts ja existents però, també, generades només en l'àmbit digital, i l'adopció accelerada de sistemes d'IA que són capaços de generar continguts per si mateixos. Aquesta situació genera tensions en l'ús i la presència de les llengües minoritàries, i provoca, de retruc, un conjunt de situacions que poden suposar un problema per a aquestes. Els principals riscos identificats són els següents:

- **Uniformització lingüística digital.** La generació massiva de dades i el desenvolupament d'IA es basen, gairebé exclusivament, en llengües amb gran presència digital i especialment l'anglès. Això provoca un procés d'uniformització on es privilegia l'ús de llengües dominants i es minimitza o ignora la diversitat lingüística.

Els sistemes de reconeixement de veu, traducció automàtica o assistents virtuals funcionen millor en llengües com l'anglès, el xinès o el castellà, perquè han estat definits i entrenats amb dades d'aquestes llengües, i sovint no incorporen llengües minoritzades com el català, el bretó o el gaèlic, per les mateixes regles que s'han explicat en el punt anterior. Plataformes globals (Google, Meta, Amazon, etc.¹²) no ofereixen serveis complets en llengües amb menys parlants digitals. Aquestes empreses estan aconseguint una hegemonia molt palesa dins de l'àmbit digital i les seves lògiques de funcionament, així com les estructures de poder que les generen, no responen a voluntats de diversitat cultural. A més a més, han anat ampliant la seva capacitat d'influència geopolítica els darrers anys, cosa que ha contribuït a la definició d'una societat *tecnocapitalista*.¹³

Això crea un entorn digital homogeni que afavoreix l'ús de llengües dominants i debilita la vitalitat digital de les minoritàries.

- **Llengües en risc d'extinció digital.** L'extinció digital és un fenomen real: moltes llengües que es mantenen vives en l'àmbit oral estan desapareixent de l'espai digital perquè no hi ha prou dades per entrenar tecnologies que les incorporin, o aquestes no tenen una representativitat de valor econòmic que serveixi d'incentiu per fer-les servir. Les llengües sense presència digital es tornen invisibles a la IA i als sistemes automatitzats, cosa que contribueix a la seva desaparició.

La manca de corpus textuais i orals digitals en llengües minoritàries fa que no es puguin aplicar-hi eines d'IA com la traducció automàtica, els xatbots o la síntesi de veu.

Aquest risc és encara més alt per a llengües amb pocs parlants o sense suport institucional.

- **Discriminació cultural digital.** Quan la IA i els sistemes digitals no tenen en compte la diversitat lingüística i cultural es produeix una discriminació estructural que afavoreix cultures dominants i invisibilitza les altres.

Els algorismes d'IA reproduïen biaixos culturals, ja que es basen en dades majoritàriament generades en cultures dominants, tant en el seu contingut com en la seva forma.

Els continguts en llengües minoritàries tenen menys visibilitat als cercadors, xarxes socials i serveis de *streaming* perquè els algorismes de classificació tendeixen a menystenir-los en tenir menys rellevància estadística global.

Això impedeix la transmissió de coneixements i valors culturals propis a través dels canals digitals, afectant la cohesió i la identitat col·lectiva dels parlants de les llengües minoritàries.

- **Fractura digital i exclusió social.** La manca de tecnologia i continguts en llengües minoritàries contribueix a una fractura digital que exclou comunitats senceres dels avantatges de la transformació digital i de la IA.

Les persones que volen o necessiten usar el català, el basc o altres llengües minoritzades es troben sovint amb interfícies no traduïdes, eines no accessibles o serveis que no entenen la seva llengua.

Això afavoreix l'abandonament de la llengua pròpia en àmbits digitals, especialment entre els joves, que són usuaris intensius de tecnologia però, també, en les persones grans, que poden sentir-se excloses quan les interfícies i els seus continguts no estan en la seva llengua pròpia, cosa que amplia la fractura digital generacional.

La manca de recursos en llengua pròpia pot generar barreres d'accés a l'educació, a l'administració electrònica i al mercat laboral digital.

Aquest riscos poden abocar-nos a una tendència a la uniformització i homogeneïtzació d'una forma única de cultura i d'entendre el món basada en les llengües majoritàries. Com a evocació literària lligada a tot l'anterior, podríem fer servir una imatge que resumeix el dogma de la 'Novaparla d'Oceània' que apareix a la famosa novel·la de George Orwell 1984. L'autor defineix una nova llengua dissenyada per fer impossible el pensament lliure i l'expressió d'idees, i que es basa en l'eliminació sistemàtica de paraules que puguin expressar conceptes contraris al règim imperant, la simplificació extrema de la gramàtica i el vocabulari, la creació de paraules compostes que substitueixen conceptes complexos, i l'eliminació de qualsevol ambigüitat o matisos en el llenguatge, fent valer allò que si les paraules no existeixen, es tornen literalment impensables.

Una mirada al futur

En un context on la digitalització i la intel·ligència artificial estan transformant radicalment la manera com interactuem i processem la informació, el futur de les llengües minoritàries com el català es troba en una cruïlla decisiva. La presència i vitalitat d'aquestes llengües en l'entorn digital requereix d'una estratègia coordinada i multidimensional que impliqui tots els actors rellevants, des de les administracions públiques fins al sector privat, passant per la societat civil i l'acadèmica.

A continuació es presenten sis possibles línies d'actuació per garantir la supervivència i el desenvolupament del català, i d'altres llengües minoritàries, en el nou paradigma digital.

- **Parlem-nos - Coordinació en l'àmbit del català.** És necessari coordinar els esforços que s'estan fent entre tots els territoris de parla catalana per mantenir i potenciar la presència del català en l'entorn digital. Cadascun dels territoris té una sèrie de capacitats i de particularitats que és d'interès poder activar en funció del cas d'ús. Per exemple, Andorra pot assegurar la presència de la llengua catalana en l'àmbit de les institucions internacionals; Catalunya i el País Valencià tenen una capacitat d'activar recursos de forma més massiva, i les Illes Balears, la Catalunya Nord o l'Alguer tenen un bon munt d'entitats activistes en favor de la llengua. S'han de mancomunar aquests esforços perquè puguin generar més impacte en l'àmbit digital, sabedors de les estructures de poder que el mouen i a on el treball coordinat és clau.

- **Parlem-ne - Coordinació entre llengües minoritàries.** Cal establir col·laboracions amb altres comunitats lingüístiques minoritàries europees per compartir recursos, experiències i estratègies en l'àmbit digital. La situació del català en l'àmbit digital és molt propera a la del danès, el basc o el maltès, i ben segurament, moltes de les iniciatives poden ser compartides entre les diferents llengües, així com els recursos necessaris per poder-les portar a terme. Mancomunar, un cop més, esforços és cabdal per poder tenir l'impacte desitjat.

- **Harmonitzar esforços.** És crucial la col·laboració entre administracions públiques, universitats, societat civil i sector privat, com s'ha demostrat amb iniciatives com Softcatalà, TermCat, i el projecte AiNA. L'aplicació de la coneguda col·laboració multipartida de la quàdruple hèlix,¹⁴ permet abordar la problemàtica des de diferents perspectives tot posant com a interès comú la protecció de la llengua.

- **Programa comú europeu.** Cal desenvolupar un programa coordinat a escala europea per a les tecnologies del llenguatge en l'àmbit digital, similar a les iniciatives de l'European Language Equality, enfocat a les particularitats de les llengües minoritàries i tenint en compte l'aparició de noves tecnologies com la IA i el nou paradigma del contingut digital.

- **Fomentar, facilitar, promoure, regular i generar mercat.** És necessari continuar posant recursos i aplicant esforços en la generació d'un ecosistema que incentivi l'ús del català en l'entorn digital, tant en la creació de contingut com en el desenvolupament de programari. L'incentiu de la compra pública de programari i de contingut en llengua catalana pot servir com a vector d'interès perquè les empreses en vulguin desenvolupar les interfícies necessàries. Al mateix temps, la llengua ofereix un aspecte de

diferenciació i de personalització que pot servir com a argumentari per fer-ne una proposta de valor.

- **Model publicoprivat amb dades obertes com a bé comú.** Cal establir un model de col·laboració entre el sector públic i privat que permeti l'accés i l'ús de dades en català com a recurs compartit. Això és especialment important en el context actual de l'ús de la intel·ligència artificial i del processament massiu de dades.

La cita del filòsof de la llengua alemany Ludwig Wittgenstein, "els límits del meu llenguatge defineixen els límits del meu món", adquireix una nova dimensió en l'era digital. Si el llenguatge determina la nostra capacitat de comprendre i interactuar amb el món, la presència o absència d'una llengua en l'entorn digital definirà, inevitablement, els límits del nostre món digital. En un moment on la intel·ligència artificial i les dades massives estan redefinint la manera com processem la informació i ens comuniquem, garantir la vitalitat del català, i per extensió la d'altres llengües minoritàries, en aquest nou paradigma no és només una qüestió de preservació cultural, sinó de garantir que les seves comunitats lingüístiques puguin participar plenament en la construcció del futur digital. Només a través de la continuació d'accions coordinades, continuades, adaptades i decidides entre totes les persones i entitats implicades podrem assegurar que els límits que van apareixent en el context digital al nostre llenguatge no esdevinguin una visió limitada de la nostra participació en el món digital del present i del demà.

Jordi Ascensi i Sala,

enginyer de telecomunicacions, coordinador de Tecnologia d'Andorra Recerca+Innovació

Bibliografia de suport

- ALFONSI, F. (2018). *Report on endangered languages and linguistic diversity in the European Union*. European Parliament Committee on Culture and Education.
- BASTARDAS-BOADA, A. (2019). *From Language Shift to Language Revitalization and Sustainability*. Edicions UB.
- CRYSTAL, D. (2022). *Language and the Internet*. Cambridge University Press.
- European Language Equality Project. (2022). *Digital Language Equality in Europe by 2030*.
- JUNYENT, C. (2020). *El futur del català depèn de tu*. La Campana.
- MOROZOV, E. (2018). *Capitalismo Big Tech: ¿Welfare o neofeudalismo digital?* Enclave de Libros.
- UNESCO. (2023). *Atlas of Languages in Danger in the Digital Age*.

Notes

- 1- Una honrosa excepció la trobem en l'ordinador Factor-P, desenvolupat l'any 1966 per Joan Majó, fundador de l'empresa Telesincro i que posteriorment va exercir el càrrec de ministre d'Indústria i Energia al Govern d'Espanya, i l'especialista en maquinari Jordi Vidal. Font: <https://www.enciclopedia.cat/tecnicos-i-tecnologia-en-el-desenvolupament-de-la-catalunya-contemporania/la-historia-de-la>
- 2- <https://www.softcatala.org>
- 3- <https://termcat.cat/ca>
- 4- <https://ca.wikipedia.org/wiki/Viquipèdia>

- 5- <https://fundació.cat>
- 6- <https://www.domini.ad>
- 7- <https://fundació.cat/xmcd/>
- 8- <https://projecteaina.cat>
- 9- <https://www.termcat.cat/oc/cercaterm/fitxa/NDUxMjU3MA%3D%3D>
- 10- <https://european-language-equality.eu>
- 11- Podem trobar dos exemples d'ambdós àmbits dins del cas del català. El primer, amb el suport explícit de la Generalitat de Catalunya a l'empresa Microsoft per tenir els seus programaris en català (2006; <https://www.plataforma-llengua.cat/que-fem/noticies/546/el-windows-vista-ja-es-troba-a-les-botigues-preinstallat-en-importants-marques-dordi-nadors>), o, darrerament amb la iniciativa dels premis Crit de la Fundació.cat (<https://fundació.cat/premis-crit-creacio-digital-catala/>)
- 12- Són les conegudes com a 'Gafam': Google, Amazon, Facebook (Meta), Apple i Microsoft. <https://ca.wikipedia.org/wiki/GAFAM>
- 13- Evgenyi Morozov ho explica en aquest article publicat al web del CCCB. <https://lab.cccb.org/ca/el-preu-de-la-utopia-digital/>
- 14- <https://www.termcat.cat/ca/neoloteca/fitxa/NDg3Mjg4OQ%3D%3D>

La globalització de l'oferta universitària des d'Andorra: perspectives de futur

Marc B. ESCOLÀ

De les Universitats a distància a les Universitats sense distàncies

L'atenció a les persones que no podien accedir a una formació superior presencial va esdevenir un objectiu de la política educativa en nombrosos països durant la segona meitat del segle xx, preocupats com estaven els estats en la millora dels nivells formatius de les seves ciutadanes.

En l'àmbit universitari, aquest objectiu va materialitzar-se arreu en diverses iniciatives, com ara l'Open University del Regne Unit (1969), la UNED espanyola (1972) o la Universitat de Phenix, Arizona (1976). Aquestes conegudes universitats van néixer per donar formació superior al col·lectiu de les persones adultes, incorporades ja al mercat laboral o professional, amb responsabilitats familiars i socials, i que no podia adaptar-se als requeriments del model presencial universitari.

Foren, per tant, unes iniciatives de servei públic, orientades a una demanda social específica i forçosament limitades als seus àmbits territorials, atès que les seves metodologies incloïen activitats docents presencials, com ara tutories i exàmens, que s'havien de realitzar a les seves dependències, cosa que els impedia sobrepassar els seus àmbits territorials.

Aquest model universitari va durar relativament poc temps (si tenim en compte la història universitària, és clar). L'eclosió, a final del segle passat, de les tecnologies de la informació i la comunicació va tenir també aquí un impacte rupturista: de la *universitat a distància* es podia passar a la *universitat sense distàncies*.

Com és natural, no tothom va reaccionar amb la mateixa rapidesa ni amb la mateixa intensitat. La Universitat de Phoenix, per exemple, l'any 1988 ja va oferir el seu primer programa on line, i deu anys després la seva digitalització era total, amb cent mil alumnes de totes les tipologies matriculats en programes de tots els nivells. Fou, en gran mesura, el model més admirat i seguit, tot i la problemàtica que acabaria arrossegant anys després.

A Catalunya, durant aquella dècada dels noranta fou creada la UOC (1994), tan allunyada del model metodològic predigital de la UNED com del mercantilista de Phoenix. La UOC fou una

iniciativa pública i vinculada a la tradició de servei públic, com ho prova el fet que inicialment establís un sistema preferencial en favor de l'alumnat adult. Però a l'igual que Phoenix, ben aviat s'obriria tota l'oferta a tot tipus d'alumnat.

El fet de ser *universitats sense distàncies*, no obstant, no les va deslliurar dels seus vincles amb les respectives demandes locals. La Universitat de Phoenix va acabar el segle xx oferint tots els seus programes en llengua anglesa a persones dels EUA, mentre que la UOC, per la seva part, s'adreçava en llengua catalana i castellana a la demanda de Catalunya i d'Espanya, respectivament. Una i altra eren internacionals en potència però no en acte.

La globalització limitada pels dominis lingüístics

Les universitats pioneres en línia van obrir els ulls a la iniciativa privada, que va intuir perfectament les oportunitats d'un mercat global. Però aquestes oportunitats quedaven limitades a les realitats dels dominis lingüístics internacionals. En l'àmbit europeu van sorgir una munió de noves *open universities* a la Gran Bretanya, decidides a competir al món amb la seva oferta en anglès, cosa que no podien igualar les universitats de països amb llengües molt menys internacionalitzades malgrat el seu reconegut prestigi acadèmic.

Aquest no era el cas d'Espanya, on l'any 2008 foren creades la UNIR i la VIU, totalment alienes a la idea de servei públic, que aconseguirien una gran capitalització privada a partir de la qual bastir potentíssimes organitzacions comercials, decidides a oferir els seus programes a la totalitat del món de parla espanyola. Actualment, a Espanya hi ha 11 universitats íntegrament en línia, que en breu augmentaran a 15. El gran domini lingüístic internacional anima la inversió de grans corporacions en el sistema universitari, però no és l'únic factor d'aquesta dinàmica capitalista.

Malgrat que Europa fa molt temps que va cedir (o compartir, si més no) el lideratge mundial de la recerca i la formació superior, el prestigi de les seves universitats i dels seus graus acadèmics continua vigent en moltes parts del món, especialment després de constituir-se l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior, que assegura la qualitat i l'homogeneïtat acadèmica continental.

Això ho saben perfectament les referides universitats supranacionals en línia, i així ho exposen en la seva comunicació publicitària. Ja sia per diferenciar-se en la competició laboral interna (Equador, Mèxic) o per preparar-se per a una possible migració cap a Europa (Argentina, Xile), un títol europeu és sempre un valor afegit, i per aquest motiu la seva demanda no sols es manté, sinó que augmenta.

Les reaccions estatals

La referència europea continua funcionant com un element d'acreditació de la qualitat dels títols (tot i que les diferències entre uns i altres poden ser abismals), però inevitablement perjudica els interessos de les universitats dels països receptors de l'oferta universitària global, les quals, com cal esperar, transmeten als responsables polítics els efectes negatius d'aquesta nova *colonització acadèmica*.

Els seus governs, com és lògic, procedeixen a actuar en defensa de les seves institucions d'ensenyament superior i generen tot tipus de regulacions proteccionistes per tal de desactivar la seva demanda interna de títols estrangers, tant els obtinguts de forma presencial

com en línia. No són mesures precisament innovadores ni singulars, en realitat només amplien les clàssiques limitacions per a l'accés a professions determinades o a llocs de treball dels sectors públics.

Aquesta dinàmica reactiva ha volgut ser contrarestada per les referides universitats espanyoles amb la creació d'universitats filials en aquells països on les reaccions normatives proteccionistes estaven reduint la demanda dels seus títols europeus.

Però aquesta estratègia, a banda d'una dubtosa viabilitat econòmica, no deixa de ser un reconeixement del límit (sinó del fracàs) de la primera globalització universitària, basada en una implícita superioritat acadèmica, no sempre demostrada.

Aquesta fórmula ha conduït a la creació d'un nou model, més empresarial que no pas acadèmic, que s'identifica com a 'grup universitari, que reuneix sota una mateixa marca o portal web l'oferta de tot un seguit d'institucions legalitzades en una pluralitat de països, cosa que contribueix, de forma molt interessada, a la confusió general, tant del públic demandant com de les autoritats dels sistemes universitaris.

Perspectives de futur: la cooperació interuniversitària

Una globalització universitària consistent a oferir formacions estrangeres en tercers països (bàsicament del propi domini lingüístic), al marge dels seus sistemes universitaris, difícilment pot mantenir-se o desenvolupar-se si l'entorn reacciona negativament.

La mateixa UE manté en mans dels seus estats membres l'ordenació de les professions regulades –que són les que necessiten títols superiors, ves per on–, malgrat l'evident impacte que això té sobre la lliure circulació dels professionals en el marc comunitari. Els feixucs procediments d'homologació dels títols universitaris tenen la seva funció a l'hora de protegir els interessos locals, fins i tot d'altres titulats de la pròpia UE. Per tant, a ningú pot sorprendre que qualsevol altre estat del món apliqui mesures bàsicament idèntiques, sobretot si veu com penetra una enorme oferta en línia estrangera que no pot controlar de cap altra manera.

La globalització universitària s'ha de plantejar en un altre sentit i amb un objectiu diferent, autènticament universitari. Cal construir xarxes de comunicació interuniversitàries per on discorri el coneixement i es connectin les persones, en una actualització de la *peregrinatio academica* medieval amb les possibilitats del segle XXI. La cooperació internacional s'ha de basar en el respecte i atorgar sempre la deguda consideració institucional a tothom. Es tracta de fer camins junts i no de treure ningú del camí.

Acadèmicament, aquesta cooperació es pot articular de diferents maneres, i des de la perspectiva internacional universitària, els ensenyaments andorrans presenten quatre circumstàncies que –ho estem comprovant cada dia– són molt favorables per a l'establiment de cooperació amb universitats d'arreu del món:

1. Pertanyen a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior: tenen reconeguda la correspondència acadèmica en 47 estats europeus.
2. Els títols són *estatals*: els concedeix el Govern del Principat, fet que atorga una especial credibilitat a bona part del món.
3. Tenen la denominació anglosaxona (*bàtxelor* i *màster*), que és la dominant al món, fet que no succeeix a Espanya, França o Itàlia, on cal explicar sempre les concordances, cosa no sempre pacífica.

4. Tenen el conjunt de l'ensenyament universitari estructurat en 3+2 cursos, igual que la immensa majoria d'estats del món (cosa que no passa en el cas d'Espanya, per exemple, entre d'altres).

A la inversa, però, la internacionalització universitària andorrana ha de superar tres dificultats, una de general i dues d'específiques:

1. Andorra és un país conegut pel seu comerç, finances, turisme o esports, però no per la seva formació superior. La manca de tradició obliga a fer grans esforços suplementaris d'explicació arreu del món, un esforç que universitats d'altres estats s'estalvien.
2. Andorra continua considerada un paradís fiscal per a alguns països (Equador, per exemple), cosa que, a més d'una pèssima imatge, genera conflictes operatius, tant a l'alumnat com al professorat.
3. Andorra presenta un sistema d'accés als estudis superiors –el certificat ministerial–, que sens dubte és molt coherent amb la lògica del servei públic, però que comporta uns requeriments documentals i una durada procedimental que altres països no tenen i, per tant, dificulta l'aplicació de convenis interuniversitaris.

Aquestes dificultats no es poden passar per alt, certament, però es poden entomar i fer-les diluir amb mesures oportunes. Bastir el prestigi d'Andorra com a plaça universitària és un repte que en primer terme han d'assumir les seves universitats, comptant lògicament amb l'acció coadjuvant del Govern, però no pas descarregant sobre ell aquesta tasca. L'establiment de llaços conuenials amb universitats d'altres països del món –que ara per ara és l'objectiu estratègic institucional de la Universitat Europea IMF–, és *conditio sine qua non* per construir la confiança necessària sobre la qual basar el respecte de l'acadèmia internacional.

Internacionalitzar Andorra significa, en l'àmbit universitari, desplegar una contínua labor de captació d'activitats interuniversitàries (congressos, conferències, simpòsiums, etc.), de foment dels intercanvis de professorat i d'investigadors, de cooperació en projectes de recerca, etc.

I tot això fer-ho sempre vetllant tothora per l'activitat docent, que s'ha de dur a terme sota els estrictes paràmetres de qualitat i respectant les normes universitàries, conscients que qualsevol escàndol públic, per petit que pugui semblar, pot resultar devastador per al prestigi del sistema universitari i per al país.

Marc B. Escolà,
doctor en Dret Públic i Protonotari Acadèmic (Secretari general) de la Universitat Europea

Globalització de la informació com a eina per conèixer Andorra

Jana KUKLOVÁ

La globalització de la informació fa referència a la difusió ràpida i massiva de dades, coneixements i comunicació arreu del món mitjançant la tecnologia. Parlem d'internet, de les xarxes socials, dels mitjans de comunicació globals i, tot això, fàcilment accessible amb dispositius mòbils. És evident que el desenvolupament tecnològic i la globalització de la informació han transformat profundament la manera com entenem i podem conèixer el món. En aquest article, m'ofereixo a fer una reflexió sobre com aquesta transformació ha afectat el meu aprenentatge de català i el procés de descobriment d'Andorra.

Fa gairebé dues dècades em vaig apuntar a un curs de català impartit pel Lectorat de Català, establert per la Universitat Carolina i el Govern d'Andorra. Va ser una època en què els dispositius mòbils no permetien accedir a internet com avui. A més, el nivell de desenvolupament de les plataformes de comunicació (Skype, Messenger, xarxes socials) era molt baix o, fins i tot, inexistent. Igualment, la qualitat i la quantitat de la informació disponible a internet no era gaire elevada. En aquell moment, els llibres eren les principals fonts d'informació i el paper dels professors a l'aula era molt important. Cal destacar que la meua motivació principal per apuntar-m'hi va ser l'oferta de beques arreu dels territoris de parla catalana. Les beques representaven una eina per viatjar de manera fàcil i econòmica, i una de les poques alternatives per aprendre l'idioma i la cultura fora de l'aula.

El nivell de globalització de la informació en aquell període es pot il·lustrar amb el Gran Concurs Andorrà organitzat en el marc de les activitats del Lectorat durant l'any acadèmic 2006-07. El concurs consistia a

La primera estada lingüística 2007

respondre 45 preguntes, no només sobre Andorra. No es requeria una resposta immediata i se suposava que els participants podien consultar qualsevol font d'informació accessible. Les respostes a un terç de les preguntes es podien, amb poc esforç, cercar a internet. Aquestes preguntes eren una formalitat per animar els estudiants de nivell elemental a conèixer dades bàsiques sobre Andorra. El segon terç de les preguntes requeria coneixements més avançats de la llengua per poder cercar la informació demanada en català. I l'últim terç es podria qualificar com a preguntes peculiars, que, sense contactes personals i vincles apropiats, no es podien respondre. Ja en aquella època calia adaptar el concurs al nivell de tecnologies accessibles. I cal dir que, en aquest cas, les preguntes peculiars van funcionar molt bé: van permetre definir una guanyadora i evitar empats.

Activitats com el concurs, les classes de llengua i literatura, en combinació amb una estada lingüística, em van facilitar la sol·licitud d'una beca Erasmus a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Industrial de Barcelona. Així mateix, vaig tenir l'oportunitat de participar en la quarantena -per a mi la primera- edició de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), just abans de començar el curs escolar a Barcelona. Parlem de l'any 2008, quan ja existien Facebook i altres plataformes que facilitaven mantenir els contactes a distància, una eina més per aprendre idiomes i conèixer la cultura de persones d'arreu del món.

En acabar l'Erasmus, vaig obtenir el nivell C de català i vaig considerar que havia conclòs els meus estudis de llengua. La meua carrera acadèmica i professional es va allunyar del món de les lletres i, fins i tot, vaig passar una temporada a Amèrica. Tanmateix, no m'he desconnectat mai del català. Sempre he estat informada sobre les activitats del Lectorat i, fins i tot, he ajudat a organitzar-ne algunes. Les xarxes socials també m'han permès mantenir el contacte amb els meus companys d'Erasmus i amb els participants de

La primera Universitat Catalana d'Estiu 2008

Erasmus 2008 coneixent la cuina catalana

Taller de castells al Lectorat de Català 2011

l'UCE. Encara que el manteniment de contactes sigui més passiu que actiu, sempre ha estat per a mi una font de coneixement no negligible.

Amb el pas del temps, l'avenç de la tecnologia ha estat imparable i, cada vegada més, vivim en un món digital. L'any 2010 i la introducció de la tecnologia 4G LTE, que permetia navegar a gran velocitat des de dispositius mòbils, va marcar una fita clau en la globalització de la informació. Els telèfons intel·ligents van passar a ser els principals dispositius per accedir a internet per a molta gent i, així, obtenir informació sobre qualsevol lloc del món de manera immediata. Una anècdota de l'any 2017 pot il·lustrar clarament aquest període: Aquell any, el Lectorat de Català es va reconvertir en el Centre Carlemany de Llengua Catalana, i jo vaig rebre aquesta notícia a través dels mitjans de comunicació digitals abans que per contactes personals.

Més endavant, durant la pandèmia de la covid-19, la globalització de la informació i l'avenç de la tecnologia van jugar un paper fonamental per superar la situació. Gràcies a la informació digital i a les eines en línia, l'educació va poder continuar funcionant. De fet, he d'admetre que durant la pandèmia em vaig animar a participar en més activitats del centre que en anys anteriors. Cal valorar l'esforç i la creativitat per fer les trobades virtuals més atractives. Per exemple, Edgar Oto ens va oferir una visita guiada pel Museu Casa d'Areny-Plandolit, passejant amb la càmera i mostrant-nos-en diferents racons com si hi fóssim presencialment. Igualment, Lluís Cartes, després de fer un concert en línia, va conversar amb nosaltres i ens va deixar fer una ullada al seu estudi. També vaig veure moltes pel·lícules, amb debats posteriors amb guionistes, directors o actors.

Entre totes les activitats, vaig participar en el projecte de parelles lingüístiques, dins del programa Voluntariat per la Llengua del Govern d'Andorra. Un cop per setmana fèiem videotrucades durant gairebé un any. Poc després, quan ja es podia viatjar, vaig visitar Andorra personalment. Un dia vaig quedar amb la meua

parella lingüística, i he de dir que les poques hores que vam passar juntes a Andorra la Vella van superar tot l'any de videotrucades. Aquesta trobada, igual que tota la pandèmia, em va mostrar que la vida virtual pot ser una bona eina per a l'aprenentatge, però mai no podrà substituir la vida real.

Durant la mateixa visita a Andorra, on vaig tenir la millor amfitriona del món, la presidenta de la Societat Andorrana de Ciències, Àngels Mach i Buch, em va passar una curiositat. Un dia vam entrar a l'Hotel Rosaleda, seu del Ministeri de Cultura,

Amb Clara Fernández, la meua parella lingüística 2022

Universitat Catalana d'Estiu 2022

Joventut i Esports. Al vestíbul hi havia una exposició d'art modern, i una de les obres exposades havia estat creada a partir d'un palet de fusta. I no era un palet qualsevol, ja que portava imprès el logotip de České Dráhy, la companyia ferroviària nacional txeca. Va ser una coincidència bonica i, al mateix temps, un resultat evident de la globalització mundial —no només de la informació.

Recentment, m'he adonat del nivell de globalització de la informació al qual hem arribat amb una anècdota molt impactant. El 21 de desembre del 2023, a la tarda, vaig fer l'última classe abans de Nadal a la universitat. El comportament inquiet dels meus estudiants s'explicava perquè s'acostava Nadal. En acabar la classe, vaig mirar el meu telèfon, que estava ple de missatges, literalment, de tot el món. A la Facultat de Filosofia on havia estudiat català s'hi havia produït un tiroteig, que havia estat reportat arreu del món, i tant els meus estudiants com els meus amics i contactes ho sabien abans que jo.

Per acabar l'article, voldria introduir una analogia entre la globalització de la informació i el concepte *smart cities*, un tema molt present en la meua carrera professional. Una ciutat intel·ligent utilitza la tecnologia, les dades i la innovació per millorar la qualitat de vida dels ciutadans, fer més eficients els serveis públics i afavorir la sostenibilitat ambiental, econòmica i social. Sempre emfatitzem que viure (en) una ciutat intel·ligent no és una imposició, sinó una opció: cada persona pot decidir si vol aprofitar aquestes eines, estar informada sobre esdeveniments planificats o imprevistos, i participar activament en la vida urbana connectada. De la mateixa manera, cadascú pot escollir si vol formar part d'aquest món hiperconnectat que ens ofereix la globalització de la informació. No és una obligació, sinó una oportunitat. I, com tota eina poderosa, cal fer-ne un ús conscient i responsable. Perquè la informació, com el foc, pot ser un excel·lent servent, però un mal amo. La clau és saber-la utilitzar amb criteri, llibertat i sentit crític.

Jana Kuklová,

doctora en Enginyeria Informàtica,
vicedegana adjunta a la Universitat Politècnica de Praga
i alumni del Centre Carlemany de llengua catalana
a la Universitat Carolina (República Txeca)

Visita d'Andorra amb la meua amfitriona Àngels Mach i Buch 2022

El palet de fusta amb el logotip de České Dráhy 2022

Universitat Catalana d'Estiu 2024

Un nou món globalitzat

Antoni POL i SOLÉ

El món, entès com el planeta Terra, segueix uns cicles dins del seu sistema solar i aquest, uns dins la Via Làctia, i aquesta uns dins l'Univers, i segurament n'hi ha d'altres més que desconeixem. I la vida, dins seu, en segueix uns, dits naturals, en correspondència amb els primers. La vida és cíclica, com sabem. I que, de manera resumida, concretant-ho, consisteix a néixer (o inici del cicle), créixer, reproduir-se i morir (o fi del cicle).

I això de manera contínua, renovada i en expansió o creixement il·limitat.

També ens acompanyen en aquest marc natural altres principis, entre els quals, el que som energia i que aquesta energia no es destrueix sinó que es transforma; que a tota acció correspon una reacció, i que tots els sistemes tendeixen i es troben finalment en equilibri malgrat la seva expansió.

La vida present a la Terra, des de fa milions d'anys, en les seves múltiples formes d'expressió, s'ha organitzat abastant totes les possibilitats dins de cada espècie viva, és a dir donant l'alternativa a tots els elements possibles, inclosos els complementaris, oposats o negatius respecte als de referència, considerats representatius.

Per tant, podríem simplificar dient que els integrants d'un conjunt humà poden dividir-se segons les seves conviccions socials i polítiques com a mínim en dues parts, iguals quantitativament però diferenciades, que poden plantejar-se com a dues parts contraposades o bé complementàries del tot.

O bé en tres parts iguals, si en considerem una altra d'intermèdia en la unió de les altres dues i que es poden concretar en dos extrems i un centre, complementaris i menys oposats en ser les parts més pròximes.

L'organització de les societats humanes, des dels seus inicis, ha partit de grups amb pocs membres i ha anat evolucionant cap a col·lectius cada cop amb més nombre de membres.

Per al funcionament conjunt i equilibrat d'aquestes societats, però, ha hagut de crear organismes, relats i institucions o administracions cada cop més complexos, capaços de gestionar els nous reptes que s'han plantejat per als augments d'escala, en el pla quantitatiu i qualitatiu.

De manera simplificada, doncs, si dividim en dues parts la societat humana tindrem una part que s'identifica més, de manera normal i en certs moments de manera exagerada, amb una manera de ser tancada, unilateral, exclusiva, que prioritza el col·lectiu dels seus semblants i una altra part més oberta, multilateral, inclusiva, que prioritza un món més obert, solidari, uniforme, igualitari, la llibertat i el ciutadà. Són dues cosmovisions diferents que poden ser allunyades o pròximes, però clares per entendre'ns.

Les dues maneres de veure el món són presents, des de sempre, en les societats humanes, des del seus inicis fins avui. I històricament s'han anat succeint cíclicament en el domini d'una visió sobre l'altra. I dins de la mateixa societat, per acció-reacció s'han anat substituint l'una a l'altra, amb menys o més intensitat i radicalitat, en funció de la situació dels centres de posició de les parts (més pròxims o extrems).

L'evolució pròpia de les societats, a majors i noves complexitats, ha fet, però, que les substitucions d'un model per l'altre mai no parteixin d'anteriors punts ja existents, malgrat que alguns s'ho pensen o ho voldrien. Perquè el moviment segueix, com en una espiral ascendent, en la qual tot i tornar a repetir-se els dominis per una de les parts, els punts de situació dins l'espai-temps han canviat i són més amunt o més avall, però mai en una mateixa situació ja passada. I evidentment, tot i la repetició del domini d'una part aquest nou episodi supera en continent i contingut les mateixes parts produïdes amb anterioritat perquè cada nova manifestació d'una d'aquestes parts se sustenta també en l'oposada que substitueix.

No podem tampoc oblidar que el món està constituït per un ordre natural, del qual formem part, encara que alguns es pensen que no, tot interconnectat, i interrelacionat en tots els seus nivells i parts en que el podem segregar per entendre'l millor i, per això, admet tant la seva consideració oberta (total) com tancada (per parts).

La colonització (segles XIX-XX) i la globalització o mundialització (segles XX-XXI), amb aquesta denominació, expressen les dues darreres maneres dominants de veure el món, de la nostra societat occidental, que s'han anat imposat arreu de la Terra els darrers segles.

Si els termes globalització (anglès) i mundialització (francès) apareixen a la primera meitat del segle XX és a la segona meitat del segle XX que s'ompliran de contingut, després de la reorganització de les relacions internacionals exigides per superar les dues primeres guerres mundials. Curiosament el terme anglès apareix al Diccionari Anglès d'Oxford de 1930 referint-se a una visió holística de l'experiència humana de l'educació. I holístic entès, segons Smuts (1926), com quan les parts d'un tot orgànic qualsevol estan condicionades per aquest tot, com aquest ho està per les parts que l'integren. Dit altrament, les parts reflecteixen el tot i aquest reflecteix les parts i prenen sentit, el tot i les parts, en la integració, connexió i unitat i no en la separació. Tot i ser els dos termes (*globalització* i *mundialització*), sinònims i emprar-se indistintament, podria tenir millor correlació *mundial*, per relació directa amb el món i referència explícita al planeta (bola del món), mentre que *global* es correlaciona amb globus i per tant més indirectament amb el planeta Terra (globus terraqui). En tot cas, els dos termes es refereixen al mateix àmbit, el nostre planeta Terra i, en funció de l'entorn anglòfon o bé francòfon, el seu ús hi va més o menys correlacionat.

Cadascun d'aquests dos (*colonització* i *globalització*) sistemes principals apareixen i se substitueixen quan es generen tensions i reptes a un nou nivell i aquests no tenen solució en el mode de sistema en què la societat ha estat fins llavors instal·lada.

Problemes que tenen implicacions en les diferents realitats que estructuren o constitueixen una societat humana i, es podria dir, que avui són i afecten els àmbits de:

- la seguretat (descontrol nuclear, els reptes del canvi climàtic, nou ordre mundial amb dos blocs i alhora dues superpotències que els lideren...);

- l'economia (lliure comerç, expansió del capitalisme, domini de les empreses multinacionals, acceleració i desigualtats augmentades, manca de sostenibilitat del creixement continu, mala distribució de la riquesa, riscos financers, volatilitat, pèrdua de confiança, inestabilitat dels tipus d'interès i canvis...);

- la societat (emigracions, canvis en la família, en el gènere, en les creences, en els valors, en el concepte de l'individu i la seva llibertat, en l'estat del benestar...);

- la cultura (domini del model anglosaxó i americà, uniformització a través d'internet, pèrdua de llengües, confusió entre tecnologia i cultura, desarrelament-tancament nacional, complexitat-ignorància, incertesa-falsedat, coneixement-fonamentalisme...);

- la política (el multilateralisme, la llibertat de circulació de persones, mercaderies, capitals i serveis, nous models de governança generals...);

- el pensament (modernitat líquida, incertesa permanent i canvi constant...);

- l'urbanisme (abandonament de territoris i concentracions metropolitanes, lluita, extracció accelerada i acumulació de recursos humans i econòmics en àrees concretes, impactes arreu del món de qualsevol lloc, obertura i dilució de les fronteres, complementarietat global, afectacions al medi ambient i territori pel creixement superflu, continu, expansiu, especulatiu i per tant desmesurat...), etc.

Així doncs, al llarg de la història de la humanitat s'han produït períodes de tancament (que es podrien equiparar a períodes colonitzadors) i períodes d'obertura (que es podrien equiparar a períodes globalitzadors).

La formació o ambició per formar imperis, els darrers dos mil·lennis, amb la seva expansió serien mostres de precedents períodes globalitzadors.

Com el persa, el grec, el romà, el bizantí, l'àrab, el carolingi, el mongol, el català, el portuguès, l'espanyol, el francès, el neerlandès, l'anglès, l'americà, el japonès, el soviètic, el xinès..

No obstant això la globalització, com la coneixem avui, se la considera com a tal per complir, entre d'altres de possibles, amb les següents característiques :

- Produir-se en un marc d'economia de mercat.

- Que els agents que interactuen es trobin a distància important.

- Paper rellevant dels avenços tecnològics.

- Acords polítics rellevants que generen nous organismes internacionals (ONU, GATT, OMC, BM, FMI...).

Tot i voler ser la globalització apropiada políticament i ideològicament, és un mode de funcionament del món complementari del colonitzador i que s'alternen en la seva imposició l'un sobre l'altre, en funció del període recentment passat del qual es provingui i del seu grau de dominació.

Per tant, i més enllà dels grups que s'expressen a favor o en contra de la globalització i la seva condició de dominància cíclica, la posició més raonable és prendre consciència de la realitat i posar-nos en alerta pel canvi que s'ha produït, la seva acceptació i la seva comprensió, perquè es tracta d'unes noves regles de joc.

Alhora que ens planteja problemes, d'una nova i més gran complexitat que el període al qual substitueix de colonització, també ens ofereix les solucions per resoldre'ls i conté les eines necessàries per fer-ho.

Com s'ha dit sempre, i és així, dins del problema hi ha la solució.

El que també és evident és que mai no podrem solucionar els nous problemes que ens porta la globalització si continuem actuant en mode colonitzador.

Els 127 reptes de futur d'Andorra i 570 estratègies per fer-hi front, determinats per l'ARI (2022) a partir de les taules fetes amb el Consell General, el Govern i els Comuns, altres institucions, agents i especialistes, han de ser també analitzades i desenvolupades des del mode globalitzador si es volen poder aprofitar.

En definitiva, hem de saber en quin sistema dominant ens trobem, si globalitzador o colonitzador, i en quin grau o força de dominància.

Un cop confirmat que és el globalitzador, conèixer les seves característiques i lògica de manifestació a les diferents escales territorials en què vulguem actuar.

Després hem d'identificar els reptes o problemes a què ens enfrontem, degudament situats a la seva escala, i definició d'estratègies per enfrontar-los.

Finalment, buscar les millors solucions adaptades per resoldre'ls totalment o gradualment i verificar que responen al patró holístic corresponent.

Estem anant cap a una civilització global per fusió de totes en una i això està comportant i comportarà tensions, davant les quals ens cal lucidesa i flexibilitat. Les regles del joc han canviat i ens hi hem d'adaptar, però utilitzant totes les eines de què disposem.

Com el model natural global, en el qual estem immersos, la globalització es pot fer amb diferenciació i és així com l'hem de voler i treballar perquè sigui. La reciprocitat amb el món ha de venir per la qualitat i no la quantitat.

La globalització entre grans i rics no pot ser la mateixa que la que es fa entre petits i pobres. I aquí, com fa mil anys, continua sent d'aplicació la petitesa i la dependència de l'exterior, a les quals cal afegir la marginació posicional, entre França i Espanya i al mig del Pirineu, com la de ser territori d'alta muntanya i amb un entorn d'àrees deprimides.

La globalització ens ha permès créixer, tensar-nos i esdevenir un estat de dret, democràtic i social reconegut internacionalment i trobar un equilibri polític dins i fora d'Andorra.

Avui, també en el marc de la globalització, Andorra ha de trobar el model de país que busquem en el pla econòmic i social, des de fa trenta anys, vàlid per als propers cent anys, i això serà possible si sabem fer que es reconegui la complementarietat històrica amb el nostre entorn immediat, pirinenc, català i occità, francès i espanyol i europeu, amb un acord amb la Unió Europea que garanteixi un marc jurídic que pugui fer viable el seu desenvolupament transformador.

La fragilitat i vulnerabilitat andorranes estan mostrant com el creixement per quantitat, és a dir el creixement desmesurat ens porta al desvari actual, al col·lapse demà i a la ruïna demà passat.

La complementarietat dins d'Andorra ha d'estendre's a una complementarietat regional amb el Pirineu que cal precisar, a una complementarietat amb Catalunya i Occitània que cal concretar, a una complementarietat amb França i Espanya que cal determinar i aquestes emmarcar-se en una complementarietat amb Europa en construcció, per finalment fer-ho en una complementarietat global amb el planeta per configurar.

Antoni Pol i Solé,
arquitecte, President de la SAC (2002-2004) i President del COAA (1988-1993, 2004-2006)

L'Andorra globalitzada vers el mercat europeu

Pere BARÓ i ROCAMONDE

Andorra no deixa de ser per a molts i moltes de nosaltres un petit oasi on les tradicions i l'arrelament a la nostra història i territori són molt forts. Malgrat aquest bonic sentiment de pertinença això no significa que visquem d'esquena al món i formem part, com tots els països desenvolupats, d'una realitat econòmica, social i política, la qual no podem ignorar. Som *víctimes* o *beneficiaris* (depèn de la perspectiva de cadascú) de la globalització.

Així doncs –i malgrat que Andorra ja té avui en dia mecanismes per no quedar apartada de la realitat mundial (a gran escala) i europea (a més petita)– molts pensem que la realitat de fa trenta-quatre anys, quan es va signar l'Acord d'unió duanera l'any 1990, no és la realitat d'avui en dia i que la millor manera de no ser víctimes de la globalització i del seu ritme és amb un altre encaix amb Europa, que no pot ser un altre que l'Acord d'Associació.

En primer lloc, pel que fa al terme *globalització*, la *Gran Enciclopèdia Catalana* el defineix com a "Sèrie complexa de processos que es produeixen simultàniament en l'àmbit econòmic, polític, tecnològic, cultural i ecològic i que abasten la major part de les regions del planeta". Pel que fa a *acord d'associació*, el *Diccionari de Relacions Internacionals* el detalla com a "Acord de cooperació signat entre la Unió Europea i estats tercers, organitzacions internacionals o grups d'estats constituïts en associació, que genera drets i obligacions recíprocs i té l'objectiu d'establir i desenvolupar vincles polítics, comercials i socioculturals o de col·laborar en matèria de seguretat". Finalment, la Unió Europea hi és precisada com a "Organització supraestatal que cerca la integració

del continent europeu en els àmbits econòmic, polític i jurídic.” (Enciclopèdia.cat).

Una vegada tenim la ponència plenament contextualitzada, la ponència se centrarà en primer lloc en el que vol dir la globalització i més especialment, per al Principat, per detectar el moment del canvi a Andorra, cosa que ens portarà en darrer lloc a reflexionar sobre l'encaix d'Andorra amb Europa en un futur molt més que proper.

Malgrat que Andorra té un *statu quo* diferent –amb un acord duaner que ens permet mantenir les nostres fronteres–, no podem escapar de la globalització –i menys de l'econòmica–, tenint en compte tots els avenços que existeixen avui en dia –sobretot en tecnologia i telecomunicacions–, els quals provoquen que hi hagi proteccionisme en alguns sectors. I que els països –on Andorra també està inclosa– hagin de reduir gradualment les seves barreres comercials i s'obrin els comptes corrents i de capital. La inversió estrangera n'és un dels exemples més clars.

Per a Andorra, el moment del canvi va arribar amb la crisi de les *subprimes* (any 2008), la qual permet demostrar que és un país obert, tot i el tradicional proteccionisme que existeix històricament. Una Andorra que veu com tots els seus sectors pateixen, excepte un: el bancari, que es troba en un moment de superàvit constant. Es tracta d'una situació excepcional, que mostra l'estratègia econòmica del Principat anterior a l'any 2008. Aquesta, però, canvia i obliga també als bancs a *globalitzar-se*. Diversos són els motius d'aquesta liberalització bancària, però tots amb el mateix denominador comú: la guerra contra els paradisos fiscals.

En aquell moment Andorra, per interès de la seva economia, formava part de la llista de paradisos fiscals de l'Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE). Una situació que canvià després de l'any 2008, obligada per diversos escenaris contraris als paradisos fiscals.

En primer lloc, per la guerra contra el terrorisme, que servia per blanquejar els diners amb els quals posteriorment es cometien els atacs. En segon, una crisi econòmica de gran importància que obliga els estats europeus a rescatar bancs per salvar les economies nacionals, fet que crea una animadversió envers la gent que evadeix impostos i els paradisos fiscals. I finalment, i personalment penso que allò més important, la lluita de l'aleshores president de la República Francesa i Copríncep d'Andorra, el Sr. Nicolas Sarkozy, envers aquests paradisos fiscals, que posa Andorra contra les cordes i l'obliga –pel bé del seu règim polític nacional i internacional– que, després d'any de treball de diferents governs i ministres d'Economia, s'alineiï l'any 2018

a la normativa i surti definitivament de la llista de paradisos fiscals. Un pas més de la integració d'Andorra a l'economia mundial i, de retruc, a la globalització.

Andorra es troba, doncs, amb un model econòmic esgotat i que l'obliga a reinventar-se per continuar endavant. És amb aquesta lògica que el nostre país s'obre a una nova etapa econòmica, centrada en la digitalització, àmbit sobre el qual ara busquem ser un referent a Europa i al món.

La globalització no entén ni de fronteres ni de països. A més de ser-ne conscients, si volem obrir-nos a la diversificació econòmica hem de tenir un marc regulador. És en aquest sentit que Andorra ha de poder jugar amb les mateixes regles, fet que li permetrà ser més competitiu i alhora estar més protegit. És aquí on entra en joc el mercat únic europeu i l'acord d'associació.

L'aleshores ministre d'Afers Exteriors, Juli Minoves, deia el següent en la presentació de la publicació *Els acords polítics amb Europa 2001-2005*: "El camí d'apropament d'Andorra envers la UE no s'atura amb aquests acords, o amb els acords econòmics que s'han conclòs o es negocien en paral·lel. En una UE cada cop més gran i, esperem, més unida, els Petits Estats, sobre la base de la declaració 11 d'origen Andorrà, han de saber trobar el seu lloc mantenint llur identitat i prosperitat. Andorra està interessada particularment a obrir noves vies als seus ciutadans tant per treballar i viure a tots els estats de la UE, com per prestar serveis d'alt valor afegit amb més facilitats i sense recàrrecs onerosos".

Així, i amb la intenció de sintetitzar les paraules del Sr. Minoves, els acords que ja tenim adoptats i que ningú no ens en pot assegurar el seguiment en el temps, són només unes eines per poder estar en condicions –més o menys– d'igualtat amb el gran estat europeu, anomenat Unió Europea. Un apropament amb un acord d'associació ens permetria tenir més seguretat i estabilitat, així com un suport necessari en cas de situacions greus, com per exemple ha succeït amb la covid-19.

Això no vol dir, lluny del que pensen alguns dels defensors del no a l'acord d'associació, que Andorra pateixi una pèrdua de sobirania, sinó que simplement és un refugi de protecció en aquest món globalitzat. La interdependència econòmica, espina dorsal de la globalització, és el cor de la nostra economia. La vinculació d'Andorra a Europa –amb l'aplicació de l'Acord comercial amb la Comunitat Econòmica Europea– és un fet irreversible que comporta que, si no juguem en el mateix terreny, la nostra supervivència sigui molt perillosa. Competència respecte als drets de prioritat, llibertat d'empresa, recerca de beneficis, són algunes de les normes que regulen el mercat únic europeu i que a Andorra ja són normes constitucionals. Amb la diferència que a Europa són equilibrades i compensades per d'altres que per als progressistes són essencials sobre el model de país que volem, com són aquelles normes que fan referència a drets socials, a la negociació col·lectiva, a la igualtat en l'accés als serveis públics, a la solidaritat i a la cultura.

Andorra, com en el nostre entorn, ha d'encarar problemàtiques complexes i diverses com la

preservació de la qualitat de vida, la del territori i dels recursos naturals, la sostenibilitat –tant econòmica com social–, el control dels riscos naturals i/o l'accés a les noves tecnologies. És ben sabut que Andorra, tota sola, trigaria molt més temps a posar en pràctica tota la legislació en aquests àmbits i que tenim l'oportunitat de formar part d'un model concret, fiable i amb experiència, que reduiria els terminis en aquests aspectes, els quals són el desafiament de la política actual i amb l'oportunitat també de mantenir característiques pròpies.

En contrapartida, el no a l'acord d'associació, més enllà de crear-nos un escenari incert, ens deixa amb un desavantatge en la globalització com, per exemple, la manca d'experiència en els aspectes mencionats anteriorment, fet que pot perjudicar tots els sectors, siguin econòmics siguin socials, i que en uns anys podria convertir-se en un dany irreversible.

Així doncs, i com a conclusió, més enllà de resumir tecnicismes, m'agradaria donar el meu punt de vista sobre l'Andorra globalitzada que coneixem avui en dia i com l'acord d'associació amb la Unió Europea ens pot beneficiar. No amagaré que faig aquesta ponència des de la ferma convicció personal i política. El Partit Socialdemòcrata, que actualment presideixo i represento. Fa vint anys que en parla i el defensa. L'acord ha de ser el pal de paller del futur del nostre país. I no ho dic com a expert, que no en soc, sinó com a ciutadà que ha mirat de trobar tota la informació, de llegir i d'escollar aquells que sí que són experts i saben sobre el tema, aquells que ens han precedit en el món social i polític i que gairebé tots –amb diferents arguments i visions– arriben a la conclusió que el futur d'Andorra ha de passar per aquest acord. Penso que el fet que tots els caps de Govern, indiferentment del seu color polític o ideologia, manifestin que l'acord és i ha de ser el present i futur és perquè hi veuen quelcom de positiu.

És cert. L'acord tindrà aspectes negatius, però com els té la globalització actual i a la qual ens hem hagut d'adaptar i hem sobreviscut. Imagineu, doncs, seguir en aquest món globalitzat de la mà d'un actor econòmic i social tan important com ho és la Unió Europea, i no com a adherits, sinó com associats.

Des de la meua convicció personal com a ciutadà, si volem seguir sent competitius, i si realment volem una Andorra on l'estat del benestar i la igualtat siguin el pal de paller, l'acord d'associació n'ha de ser –almenys per als socialdemòcrates– el garant.

Pere Baró i Rocamonde,
Conseller general, vicepresident de
la Comissió Legislativa d'Economia i
membre de la Comissió Legislativa de Política Exterior

Andorra i els grans reptes mundials

Imma TOR i FAUS

És un plaer poder participar, encara que sigui a distància, per primera vegada, com a Ministra d'Afers Exteriors, a la tradicional Diada Andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada. Aquesta 37a edició està dedicada a *La globalització i Andorra*. Durant molt de temps, el procés d'integració i d'interdependència entre els països del món anomenat *globalització*, ha tingut un significat gairebé exclusivament econòmic, però actualment, i sobretot arran dels greus conflictes en què el món està immers, la globalització esdevé cada cop més política.

És d'aquesta globalització política que us vull parlar breument avui, des de la perspectiva del Ministeri d'Afers Exteriors que té com a missió representar en l'escenari internacional, Andorra, el nostre Estat de dimensions reduïdes i recursos limitats, que pretén, però, tenir un paper actiu i específic.

En aquest escenari, queda poc espai per als reptes locals, nacionals, o fins i tot regionals, tot i que la Unió Europea és, sens dubte, el millor exemple al món d'integració regional reeixida, no només econòmica sinó també política. Andorra se'n podrà beneficiar amb la seva participació al mercat interior tal com preveu l'acord d'associació. Però d'això, ja us n'ha parlat el secretari d'Estat Landry Riba.

Si ens centrem en els grans reptes del moment, no podem obviar que tenen una dimensió global. Va quedar patent durant la pandèmia de covid-19: la penúria de mascaretes a Europa, per exemple, va posar en evidència la interdependència de les economies i es va demostrar que cap país se'n podia sortir sol; les respostes, per ser eficaces, van haver de ser mundials. Aquest és un dels exemples més tangibles de la necessitat per a tots els estats, grans o petits, d'inscriure's en un sistema globalitzat per afrontar els reptes comuns.

D'aquí la necessitat per a Andorra d'integrar-se eficaçment en els sistemes d'acció internacional, de regulació i de bon govern mundial, en la cooperació al desenvolupament, en una paraula, en el multilateralisme que suposa acomodaments entre interessos diferents.

Quins són aquests reptes i com se'ls ha anat apropiant Andorra per fer-ne les prioritats de la seva política exterior?

El primer, la lluita contra el canvi climàtic. Andorra treballa en el marc del Conveni de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic per al reconeixement internacional de la vulnerabilitat particular de les zones de muntanya. Ho fa de la mà de països com Kirguizistan o Nepal amb els quals, tot i les diferències notables, s'esforça de trobar denominadors comuns, al voltant, per exemple, del turisme sostenible, que cada dia més s'albira com a element clau per al desenvolupament econòmic de molts països.

La sostenibilitat és, des de l'adopció el 2015 en el marc de les Nacions Unides de l'Agenda 2030, un dels compromisos principals de la comunitat internacional. Entre els 17 objectius de desenvolupament sostenible (ODS) que s'han d'assolir a escala global, s'hi troben la pau, la justícia i les institucions sòlides. En aquest context, fidel al compromís de cooperació, Andorra no pot deixar de contribuir al respecte del dret internacional, que és un dels factors essencials de l'assoliment de la pau al món. La guerra d'agressió de Rússia contra Ucraïna ha posat fi a una concepció de la *neutralitat* andorrana que havia quedat desfasada i ja no era aplicable als reptes actuals. Andorra no podia quedar-se al marge del sistema de mesures i sancions contra Rússia aplicades per la comunitat internacional. No aplicar-les hauria representat una esclatxa en el sistema. No tenir presència al més alt nivell a la Cimera de la Pau organitzada per la mateixa Suïssa a Bürgenstock el mes de juny passat, per exemple, s'hauria pogut interpretar com un rebuig de contribuir a la recerca de solucions per posar fi a un conflicte amb repercussions globals. Igualment, hem pres posició a les Nacions Unides en favor de l'alto el foc i el respecte del dret internacional humanitari a Gaza. El multilateralisme, tot i les seves febleses, és l'instrument per excel·lència de l'assoliment d'una pau fonamentada en els valors, més que en les relacions de força. I tots els estats, sigui quina sigui la seva dimensió, han de participar-hi.

Aquests valors, els fem prevaldre en la lluita per la democràcia i l'estat de dret que cada dia fan front a noves amenaces globals com la desinformació i les interferències estrangeres, tema tractat pel cap de Govern en la darrera reunió de la Comunitat Política Europea (CPE) mantinguda al Regne Unit aquest mes de juliol. Andorra, en aquesta ocasió, es va alinear amb la proposta d'establir una xarxa de col·laboració per promoure, des del respecte del dret a la informació i la llibertat d'expressió, fonts d'informació transparents, responsables i plurals. Un altre repte que no es pot assolir sense una acció conjunta a llarg termini.

Com el que representa la utilització poc ètica de les eines tecnològiques, i en particular de la intel·ligència artificial. En aquest àmbit també, Andorra ha participat activament en l'elaboració del Conveni del Consell d'Europa sobre IA, drets humans, democràcia i estat de dret.

Al segle XXI, fins i tot les grans potències que s'havien considerat en algun moment autosuficients com la Xina, l'Índia, el Brasil (per no parlar de Rússia o dels Estats Units) han pres consciència de la seva interdependència dels altres. Amb més raó, un país com Andorra ha de trobar el seu lloc en la globalització, ja sigui econòmica o política. I el Ministeri d'Afers Exteriors hi aporta la seva contribució. Alhora, en un context de creixent influència global, el Ministeri d'Afers Exteriors continua defensant el multilingüisme i la diversitat cultural, elements clau de la nostra identitat. Prosseguirem amb la nostra implicació específica en la globalització per tal de solucionar més eficaçment els reptes en benefici dels nostres ciutadans tot preservant les nostres particularitats. Moltes gràcies per la seva atenció. Agraïxo a la Societat Andorrana de Ciències la seva invitació i els desitjo uns debats fructífers.

Imma Tor i Faus,
diplomàtica i Ministra d'Afers Exteriors

Cloenda

Joan Carles RODRÍGUEZ i MIÑANA

Globalització i efecte bumerang

Cal ser-ne conscients: de globalització n'hi ha hagut sempre, ja des de l'antiguitat. Sempre ha anat de la mà de la llibertat de comerç i de les successives millores en el transport i la connectivitat. Però és ben evident que el darrer mig segle la globalització ha esclatat i impregna les vides de tots els habitants del planeta. De fet, *globalització* (de *globe*, món, planeta) és com coneixem la *mundialització*, per causa de la influència *global* de l'anglès.

Si fem memòria, al principi trobàvem interessant poder adquirir samarretes, sabatilles esportives i altres objectes a molt baix preu, encara que fos per raó d'haver ubicat els centres de producció en països llunyans, on els costos així com les exigències ecològiques, de salut i de protecció en el treball eren molt més laxos.

Aviat començaren a aparèixer notícies de treball infantil per a conegudes marques, de rius de color que podien i on era impossible banyar-s'hi, d'accidents deguts a incompliments flagrants -quan no directament a la manca- de la més mínima legislació de seguretat i higiene en el treball...

Però tenim samarretes a 5 o 10 euros... i, si volem, ens les porten a casa! Sí, de l'Extrem Orient, a milers de quilòmetres, fins a casa nostra. O fins a una botiga molt propera. Estem en curs de convertir el botiguer en un magatzemista de mercaderies demanades en línia? Podem triar directament allò que ens agrada des d'un catàleg per internet o, després d'una ràpida cerca en línia, no hem d'atenir-nos necessàriament a allò que el botiguer ha considerat convenient de portar-nos.

Més *democràtic*, més *empoderat*. Però, és també més sostenible? No parlo només de sostenibilitat en termes ecològics: en parlo també en termes econòmics i fins i tot de redisseny urbà: les botigues poden esdevenir un lloc només per provar els productes que acabarem demanant en línia. Això ja passa i ha de comportar la mutació del comerç, qui sap si fins i tot la substitució per *show-rooms* de les marques. Aquesta és almenys la tendència que es veu de marques *globals* en ciutats *globals*.

Com que tota acció té conseqüències, aquest avantatge en els preus ha portat aparellat un canvi d'estructura econòmica global (mundial). La primera evidència d'aquest canvi fou la pandèmia de la covid-19. Aleshores, els ciutadans occidentals de cop aprenguérem, astorats que, com que havíem traslladat la producció a països laboralment més competitius, les nostres societats benestants es trobaven orfes de vacunes, que eren a l'altre cap de món, allà on imprudentment n'havíem traslladat la producció. I que la gent d'allà, que les produïa, així com llurs famílies, també n'havien de menester...

Aquest és l'efecte bumerang de la globalització/mundialització: en haver-se produït una transferència massiva de tecnologia i de capitals cap a països fins aleshores subdesenvolupats (o en vies de desenvolupament), els habitants dels països receptors, malgrat les dures condicions de treball, veieren incrementades substancialment llurs rendes.

Això els empenyia a començar a poc a poc a fer realitat el somni de les societats avançades que els arribava cada dia via sèries televisives i films, gràcies a la multitud d'antenes parabòliques que poblen els terrats del fins aleshores anomenat tercer món. Més enllà del bol d'arròs o del plat de sèmola amb algunes herbes o algun brou, aquella gent començà a introduir la carn en la seva dieta i a voler menjar més enllà d'allò que els occidentals no volíem.

Així, milers de milions de persones s'incorporaren al mercat alimentari mundial (recordeu: *global*). Havent augmentat la demanda d'aliments, naturalment pujaren els preus. Calia incentivar la productivitat alimentària, amb la qual cosa els transgènics (per exemple) ja no es veien pas tan malament. Com que produir un bistec de carn de boví costa tanta aigua i és tan poc sostenible, la UE recentment ha començat a autoritzar d'incorporar insectes a la nostra dieta com a proteïna, de moment de manera complementària.

Per què no, si els habitants de la resta del món (vés quin remei) ho fan des de sempre? No resulta més just que nosaltres mengem alguns dels seus cucs si ells han començat a menjar la carn que abans ens era *reservada*? No és això més sostenible (i més solidari)?

I així trobem que el nou luxe és menjar fresc, natural i sa: només la gent ben retribuïda podrà permetre's menjar com menjaven els nostres padrins pagesos fa ja molts anys.

Avenç o retrocés?

Joan-Carles Rodríguez i Miñana,
notari i membre per la SAC de la Com. Nac. And. per la Unesco

Altres actes a l'UCE

Curs de formació cultural Iniciació als Països Catalans:
"Societat civil organitzada als
Països Catalans":
Els centres d'estudis (Andorra)

Àngels MACH i BUCH

El cas d'Andorra, per l'estructura del Copríncipat, per la immigració que ha fet augmentar la població del país de manera exponencial des de mitjan segle xx amb ciutadans provinents de tot el món, i sobretot per la seva independència política, és una excepció respecte als estàndards dels altres territoris de parla i cultura catalana. Coincidim en el paper essencial de la societat civil pel que fa a la cultura i la llengua, i en la presa de consciència per la voluntat de ser i continuar sent (andorrans).

El patrici ordinenc Anton Fiter i Rossell, en la seva obra *Manual Digest*, el 1748 esmentava en les seves pàgines: "Considerant que lo Vici dela llenga del Pais natiu impedeix, que mos petits pensaments, no poden ser Expresas ab, aquella Exornacio que demana la Curiositat de aquest temps, i que un Andorra, deu sempre deixar algun señal, y rastre dela llengua de sa nacio".

"Vistas las Valls de Andorra ser Verdadera Cataluña, i sos naturals verdaders, propis, i llegendits Catalans, atesa la naturaleza de ellas, sa Contistucio antiguissima, dels temps dels romans,... com tambe ser expressades tals, per diplomes de Carlo Magno Emperador, y son net Carlos Calvo Emperador, y Rey de Fransa, y la Confirmitat dels autors en esta veritat; no se veuran menos claras, sa substancia, y qualitats Catalanas si se atent lo idioma Pur Catala, lo modo y moda de Vestir, los Costums de sos moradors..."

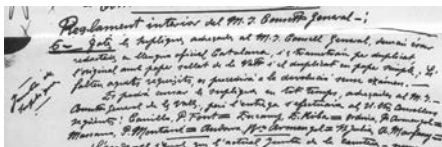
1. El context de la llengua catalana i les institucions andorranes

Tot i que la llengua catalana s'emprava de forma natural entre els habitants del país i s'havia donat per fet que la llengua del país era la catalana durant molts anys, el 1898 el Consell General va establir que els passaports s'havien d'escriure en català.

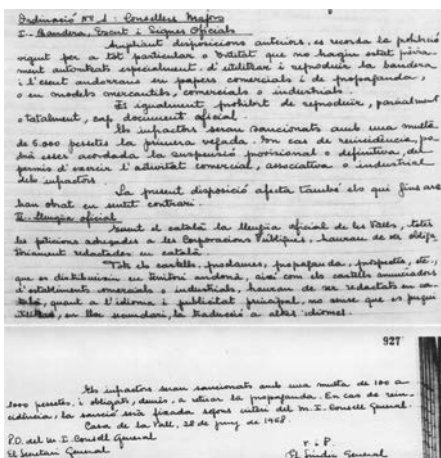
El Síndic general Francesc Cairat i Freixes, potser influït per la Guerra Civil Espanyola, molt discretament va considerar adient que en quedés constància escrita en una ordinació del Consell General de l'1 juny del 1938, en què fixava que les súpliques adreçades a les institucions havien de ser redactades en la llengua oficial catalana. I va ser complementat amb un edicte del 20 juny 1938, en què els cartells que s'imprimissin també havien de ser en català.

Posteriorment, l'any 1968, en temps del Síndic Francesc Escudé i Farrero, el Consell General va reafirmar els signes d'identitat del país: bandera, escut i signes oficials, i llengua oficial. L'ordinació del 28 de juny del 1968 va marcar a més que els documents oficials i la publicitat s'havien d'escriure en català.

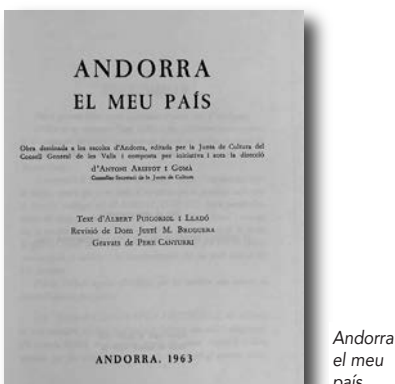
Durant el segle xx a Andorra existien dos sistemes d'ensenyament escolar, l'Escola Francesa des del 1900, amb els ensenyaments en llengua francesa, i l'Escola Espanyola des del 1938, que impartia les classes en castellà i incloïa els centres religiosos de les monges de la Sagrada Família d'Urgell (des del 1882) i els salesians (1966-2016) del Col·legi Sant Ermengol, amb les classes en català. L'any 1963 la Junta de Cultura del Consell General de les Valls va voler editar el primer manual d'andorranitat per donar una formació bàsica als infants, i també als adults nacionals i nouvinguts que volien accedir a coneixements bàsics, presentats de forma esquemàtica i accessible. El llibre *Andorra, el meu país*, va

Ordinació del Consell General de l'1 de juny del 1938

Ordinació del Consell General del 28 de juny del 1968

Andorra
el meu
país

ser dirigit pel Conseller secretari de la Junta de Cultura, Antoni Aristot i Gomà, amb les il·lustracions de Pere Canturri i Montanya, i el text d'Albert Puigoriol i Lladó. Redactat en llengua catalana, oficial del país, va ser repartit a tots els estudiants i a totes les llars.

Els anys 70 del segle, a causa de l'increment constant de població forana el Consell General va creure necessari promoure un procés d'andorranització amb formació a les escoles i cursos per a adults gratuïts de coneixement del país i de la llengua catalana. Va ser impulsat per Lídia Armengol i Vila, assessora pedagògica des del 1973, amb el suport de Manuel Mas i Ribó i d'Antoni Morell i Mora. Es va crear la Biblioteca Nacional el 1974, els Arxius Nacionals el 1975 i l'Institut d'Estudis Andorrans el 1976. Aquest darrer, l'any 2021, va ser absorbit per la Fundació Privada del Sector Públic Andorra Recerca + Innovació (Llei 11/2021 del 13 de maig), junt amb ActuaTech i OBSA.

Per poder integrar residents al país de més de 25 anys i fills de pares estrangers nascuts a Andorra abans de l'1 de gener del 1975, el Consell General va legislar el Codi de la nacionalitat andorrana l'11 març 1977. Fins aleshores només els fills de pares andorrans podien adquirir la nacionalitat. Tot i així, només els nascuts a Andorra posteriorment a aquesta data encara hi van poder tenir accés.

Per tal de poder tenir un sistema educatiu propi i en català, el 1982 es va crear l'Escola Andorrana, que va complementar els altres dos sistemes d'ensenyament externs, tots tres públics i gratuïts.

El curs escolar 2024-2025 va començar amb en total 11.352 alumnes als centres educatius de maternal, primera ensenyança, segona ensenyança, batxillerat i formació professional. El sistema educatiu amb més alumnat és l'andorrà, amb 4.653 estudiants, seguit del francès (3.379 alumnes), l'espanyol (3.060 alumnes) i, finalment, el britànic (260 alumnes), privat i de pagament, amb dues escoles: Agora Andorra International School des del 1999, i British College of Andorra, obert el setembre 2018. En aquest període la Universitat d'Andorra (els estudis superiors a Andorra es van implantar el 1988) va acollir un total de 1.815 estudiants. D'aquests, 675 van cursar estudis reglats (formacions universitàries estatals), 1.140, van seguir algun dels programes de formació continuada i 24 cursen estudis de doctorat en algun dels cinc grups de recerca existents.

A fi que els documents emanats de les institucions andorranes sortissin revisats lingüísticament i de promoure l'ús correcte de la llengua catalana, es va crear el Departament d'Assessorament Lingüístic l'1 de gener de 1988. Incidia en tres àmbits: la recerca en lèxic propi del país, l'actualització, adaptació i correcció de la documentació administrativa, i cursos de llenguatge i campanyes publicitàries de promoció de la llengua.

Amb el mecenatge d'una empresa relacionada comercialment amb la República Txeca, el 1991 el Govern

La ministra de Cultura Mònica Bonell i el director de Política Lingüística Joan Sans lliurant el diploma oficial de català als estudiants del Centre Carlemany de Praga, 5 de març 2024

d'Andorra i la Universitat Carolina de Praga van establir les bases del Lectorat de català de Praga, que van ser ratificades en un conveni signat el 1993 per la Universitat Carolina (Institut d'Estudis Romànics) i el Govern d'Andorra, que va ser reafirmat l'any 2000. El 2017, el deganat de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Carolina i el Ministeri de Cultura, Joventut i Esports del Govern d'Andorra van actualitzar les responsabilitats del lectorat, en conferir-li caràcter oficial, i va passar a anomenar-se Centre Carlemany de Llengua Catalana. Des del 2001, 37 estudiants del lectorat han obtingut beca del Govern d'Andorra per a la matrícula als cursos de l'UCE a Praga, a través de la Societat Andorrana de Ciències. Fins al 2015 van ser beques per a dos estudiants, i des d'aleshores per a un estudiant.

La presència d'Andorra a l'ONU i al Consell d'Europa, des del 1993, en què es va aprovar la Constitució, va contribuir a la difusió de la llengua catalana en l'àmbit institucional internacionalment.

El creixement demogràfic d'Andorra ha suposat l'arribada de nous ciutadans vinguts de països amb llengües maternes diferents del català, i el Consell General, en la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial del 16 desembre 1999, volia promoure l'ús de la llengua catalana al país. L'Àrea de Política Lingüística del ministeri encarregat de la Cultura va oferir no només els cursos presencials sinó també cursos virtuals, va obrir centres d'autoaprenentatge a les parròquies, i mòduls per a sectors professionals, tots gratuïts.

Tot i així, s'ha volgut reforçar la política que tothom pogués almenys entendre i expressar-se mínimament en català en una nova llei. La Llei 6/2024, del 25 d'abril, de la llengua pròpia i oficial va lligar la renovació de l'autorització de sojorn i treball al coneixement de la llengua. El gener del 2025, l'Àrea de Llengua Catalana ofereix 52 cursos als centres d'Encamp, la Massana, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany, entre els nivells A1 i C1. El nivell A1.1, de 30 hores, és per a les persones que hagin d'acreditar aquestes hores de llengua catalana per renovar el permís de treball. Els nivells A1, A2 i B1 tenen una oferta presencial i virtual, amb exàmens oficials per obtenir els diplomes oficials de llengua catalana. També hi ha mòduls per a empreses, deu grups empresarials per a establiments de diversos àmbits: restauració, hotelaria, comerç, transport...

L'any 2025 un total de 1.643 persones estan inscrites als centres d'autoaprenentatge amb seguiment guiat: prop de 70 a Canillo, més de 200 a Encamp, unes 100 al Pas de la Casa, unes 1.100 a Escaldes-Engordany (amb Andorra la Vella) i quasi 200 a la Massana. A més de 700 persones assistents a cursos presencials i 340 a cursos virtuals.

L'esforç per a la promoció de la llengua catalana que fa el Govern és evident i també ha augmentat l'interès dels nous vinguts per aprendre-la. Per fer el seguiment de l'aplicació de la Llei de la llengua pròpia i oficial, fomentar l'ús habitual del català en tots els àmbits o garantir la participació activa de totes les administracions públiques en la política lingüística, s'ha constituït el 2 de juny del 2025 el Consell Nacional per la Llengua. Es tracta d'un òrgan de caràcter polític i social format per representants del Govern, els Comuns, la Universitat

El Cap de Govern Òscar Ribas i Reig al seu discurs a les Nacions Unides el 1993

d'Andorra, Andorra Recerca i Innovació, el Consell Econòmic i Social, i la Plataforma Andorrana per la Llengua. La primera reunió, al centre de català d'Encamp, va ser encapçalada pels ministres de Relacions Institucionals, Educació i Universitats, Ladislau Baró, i de Cultura, Joventut i Esports, Mònica Bonell, sobre els quals recau la presidència doble de l'organisme. L'acord d'associació amb la Unió Europea signat al desembre del 2023 i pendent de ratificació, de ben segur ajudarà a la promoció de la llengua catalana a escala internacional, tot i que no tots els reglaments podran ser traduïts.

2. L'aportació de les associacions culturals andorranes

El paper de les entitats i associacions cíviques culturals per fomentar l'ensenyament i l'ús del català sempre ha estat important a Andorra. A vegades han tingut el suport econòmic del Ministeri encarregat de la Cultura o dels Comuns, també amb mecenatge privat, i sobretot amb les quotes i aportacions de socis i molta feina de voluntariat cultural.

*El Centre Moral i Recreatiu d'Andorra es va crear el 24 de desembre de l'any 1905 amb la finalitat de fomentar la instrucció, la unió, i l'activitat cultural i social al país. El seu primer president va ser Francesc Vilarrubla. El 1910 es va crear un "estudi en lo local del Centre" adquirint un dipòsit de llibres, pissarres, cartipassos i demés material escolar. El període bèl·lic va reduir l'activitat, però el 1949, amb la presidència del mestre Xavier Plana, hi va haver un relançament del centre i es van crear tres seccions: la Secció Cultural, amb l'organització de conferències, l'edició d'una revista setmanal o mensual i organització de curssets gratuïts de llengua catalana. La Secció

El membres del Centre Moral i Recreatiu d'Andorra el 1904

Recreativa per a organitzar festivals, grups teatrals, musical, ballets, i l'Orfeó. I la Secció Infantil, de caràcter cultural i recreatiu. El 1955 es va celebrar el cinquantenari amb gran afluència de socis. El 1958 es va crear l'Orfeó Andorrà. Durant els anys 60 es van realitzar obres de teatre, escola d'ensenyament primari, activitat sardanista –el 1965 es va independitzar de la secció Amics de la Sardana del Centre–, esbart dansaire, actuacions de l'Orfeó Andorrà, orfeó infantil, caramelles a càrrec del mestre Joan Roure, secció excursionista, agrupació teatral, conferències, recitals, ballet, caus d'art, projeccions de cinema, ...

El 1965 es va inaugurar un nou local social, i es va passar a anomenar Casal del Centre.

El juny del 1970 el pare Ambròs Caralt, junt amb la comissió de cultura de Foment Andorrà, va compondre el llibret *Nocions de català, compendi d'ortografia i gramàtica per als nois i noies andorranes*. El Centre Moral i Recreatiu d'Andorra organitzava vetllades de teatre en català en aquell temps. En Manuel Pons i Torres (que va ser testimoni de l'acte de dictar testament en Pompeu Fabra i Poch a Andorra amb el notari Rossend Jordana i Besolí) en va ser president del 1963 al 1966, seguit d'Àngel Sansa i Vidal, Amadeu Cirici i Mora, i Eduard Molné i Armengol.

El local que ocupava el centre vora la plaça Guillemó es va cremar al juliol 1978 (actualment en aquest lloc hi ha emplaçat el Centre Cultural la Llacuna) i la seva activitat va cessar fins que es va dissoldre l'associació, el 1992. Amb els béns de l'entitat es va adquirir una escultura de

l'artista Josep Viladomat i Massanas, i se'n va fer donació al Comú d'Andorra la Vella. L'Orfeó Andorrà, una de les seves seccions, ha continuat la seva trajectòria de forma independent fins a l'actualitat, la qual cosa la fa la més longeva de les existents.

*L'Agrupació Sardanista d'Andorra, independitzada del Centre Moral i Recreatiu, es va crear el 1965 amb els objectius de fomentar i difondre la sardana com a fet sociocultural en totes les seves manifestacions, potenciar la reflexió i el debat per actualitzar objectius i les formes en què s'ha de manifestar el moviment sardanista i participar en activitats sardanístiques al país i fora. Segueix la seva activitat a hores d'ara.

*El Cercle de les Arts i de les Lletres, creat al 1968, organitza el certamen dels Jocs Florals Jovenívols des del 1970 i els Jocs Florals Infants des del 1977. La Nit Literària que es fa des del 1978, té un cartell de premis dedicat a diferents gèneres literaris en llengua catalana: premi Fiter i Rossell de novel·la, premi Principat d'Andorra d'investigació històrica, Grandalla de poesia, Laurèdia de periodisme, Manuel Cerqueda Escaler de novel·la curta, de contes i narracions, de teatre, d'assaig i de ciència-ficció i fantasia. També convoca el cartell de premis Arts Andorra (dibuix, pintura, escultura, disseny gràfic) des del 1995.

El Cercle de les Arts i de les Lletres el 4 i 5 d'octubre de 1975 va organitzar les festes Pompeu Fabra a Andorra. El síndic Julià Reig i Ribó va inaugurar un carrer dedicat al mestre en presència de la seva filla Carola.

Joan Burgués, autoritats i Carola Fabra a la inauguració del carrer de Pompeu Fabra a Andorra la Vella el 1975

Jocs Florals 1991, Cercle de les Arts i de les Lletres

Nit Literària 2023, Cercle de les Arts i de les Lletres

*El Cineclub de les Valls d'Andorra es va crear el 1968 amb l'impuls del seu primer president, Jordi Sasplugas. Tenia contactes amb grans experts de cinema de Barcelona que li proporcionaven ja abans les pel·lícules, que projectava a l'hotel Mirador, d'origen rus, o que

Jordi Sasplugas, primer president del Cineclub de les Valls i del Centre Cultural Andorrà

Carnet número 1 del Cineclub de les Valls

estaven prohibides a Espanya i a França. El 1977 va marxar a Barcelona, i es va seguir projectant cinema d'autor amb disminució de públic fins al 1980. Després d'uns anys d'aturada, des del 1997 ha tornat a funcionar ininterrompudament.

*El Centre Cultural d'Andorra va estar en funcionament des del 1975 al 1980. Es va crear a partir del Cineclub de les Valls, i a més de les projeccions de cinema, organitzava recitals de cançó catalana i reivindicativa, conferències, dansa, música, teatre i art, carnaval, la revetlla de Sant Joan, esports i espectacles infantils, espais de cultura popular al carrer i la natura. El fet de polititzar part de la seva activitat, en un moment encara rígid institucionalment, va ajudar a la seva desaparició.

*La Societat Andorrana de Ciències es va crear el 1983 a iniciativa d'un grup de professionals de la salut que en retornar al país després de la seva formació universitària necessitaven canalitzar les seves inquietuds d'aprofundir coneixements. Va començar l'activitat amb un cicle de conferències, del qual s'han fet 40 edicions; jornades de reflexió sobre àmbits diversos, 23 edicions; una jornada especialitzada en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu a Prada al Conflent des del 1988, amb 37 edicions; unes Trobades Culturals Pirinenques, itinerants al llarg de la serralada i anyals des del 2004, amb 21 edicions; uns Debats de recerca des del 2006, amb 16 edicions, i coorganització de congressos diversos. De tots els actes en transcendeixen publicacions impreses i digitals en català, amb els articles amb DOI, i els audiovisuals enregistrats als actes són consultables al canal de la SAC a Youtube. També edita la col·lecció d'articles d'història inèdits sobre el país i els entorns *Papers de Recerca Històrica*, amb 11 edicions. L'únic llibre que no correspon a un acte presencial previ. El 2019 va crear una Secció Acadèmica. Com a centre d'estudis té un paper inspirador de la societat, ja que genera coneixement a l'interior i a l'exterior del país. La Societat Andorrana de Ciències ha estat interessada des de la seva creació en la promoció de la llengua catalana. El 1985 es va agermanar amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de

Notícia del concert de Lluís Llach organitzat pel Centre Cultural Andorrà cancel·lat al diari Poble Andorrà del 4 de gener de 1976

Signatura del conveni de la SAC amb el Patronat de l'UCE, juny del 1988

Primeres Trobades Culturals Pirinenques a Sant Julià de Lòria, octubre 2004

3rs Debats de Recerca 2008

Catalunya i Balears, amb avantatges de què poden gaudir els socis en cursos de formació continuada en l'àmbit de la salut. Des del 1988 ha estat entitat convocant del Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, del qual s'han realitzat vint edicions quadriennals del 1913 al 2017, tot i l'aturada obligada en períodes de dictadura.

La SAC té una secció de llengua catalana des del 1986, que ha estat coordinada successivament per Manuel Anglada, Marcel Bàiche i Mercè Betriu, en què va dur a terme una taula rodona sobre l'ensenyament del català al país, en ocasió del Segon Congrés de Cultura Catalana, al qual es va adherir.

Signatura del conveni amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears el 1985

Sessió de la Secció Acadèmica de la SAC al Consell General al juny del 2023

Presentació del primer volum de *Papers de Recerca Històrica* al Museu Casa Plandolit el 2004

XIII Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, Andorra la Vella 1988

*El Centre de la Cultura Catalana des de 1994 ha realitzat les activitats següents: la mostra de cinema català Hivern de Cinema; organització del premi Carles Sabater a la millor cançó en català de l'any des del 1999; concurs de pessebres, berenars literaris, presentacions de llibres, Correllengua, conferències, Mostra de Teatre Jove entre 1998 i 2012, Voluntariat per la Llengua (ara a càrrec del Ministeri de Cultura). Segueixen duent a terme les activitats dels focs de Sant Joan, la recollida de la Flama del Canigó i altres activitats durant la diada de Sant Joan en col·laboració dels Fallaires d'Andorra la Vella.

* Les festes tradicionals del solstici d'estiu: falles, haros i brandons, amb una candidatura presentada per Andorra

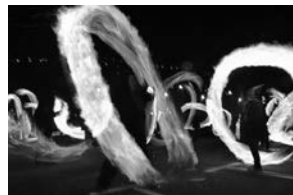

El Síndic general Vicenç Mateu encenent els fanals per les fogueres de les parròquies, amb el foc portat del Canigó pel Centre de la Cultura Catalana

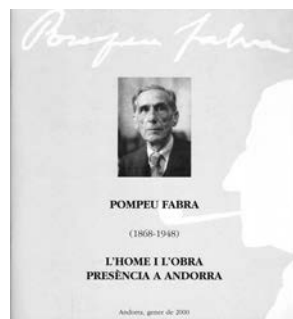
que va unir 63 pobles pirinencs d'Andorra, Espanya i França, van ser declarats patrimoni cultural immaterial de la humanitat de la Unesco, l'1 de desembre del 2015. Ja el 2004 la UNESCO havia declarat la vall del Madriu-Perafita-Claror, patrimoni mundial en la categoria de béns culturals, com a paisatge cultural.

*La plataforma d'entitats culturals Àgora Cultural del Principat d'Andorra, des de 30 novembre 1998 duu a terme tres projectes anyals conjunts: acte unitari per Sant Jordi amb una litografia commemorativa d'un artista del país sobre la seva visió personal el tema de la diada; celebració del Dia de la Cultura i lliurament dels premis culturals Àgora, i l'edició de la revista Àgora des del 2003). Es tracta d'una plataforma començada per sis associacions culturals (Centre de la Cultura Catalana CCC, Cercle de les Arts i de les Lletres CALL, Federació Andorrana de Fotografia, Associació d'Escriptors del Principat d'Andorra AEPA, Associació de Creatius La Xarranca i la SAC), amb un secretariat cada any diferent a càrrec d'una de les associacions. En un començament cada secretariat va fer un projecte personalitzat: exposició i catàleg *Pompeu Fabra, l'home i l'obra, presència a Andorra* (CCC, gener 2000), VII Trobada d'Escriptors Set claus (AEPA juny 2001), homenatge al Centre Moral Recreatiu (SAC 2001) i exposició i catàleg *Mitjans de comunicació a Andorra* (SAC juny 2002), escultura urbana de mossèn Cinto (CALL, novembre 2002) fins que el 2003, amb el secretariat de La Xarranca, va començar l'edició de la revista cultural Àgora. El primer premi Àgora s'havia començat lliurar al 2001.

Actualment està formada per 29 associacions culturals: Amics dels Orgues de les Valls d'Andorra (AOVA), Andorra Lírica (AL), Associació Andorrana del Còmic, l'Animació i la Il·lustració (L'ARCA), Associació Amics del Cambra Romànica (ACR), Associació de Cultura Popular d'Ordino (ACPO), Associació de Meteorologia d'Andorra i Ciències de l'Atmosfera (Amaca), Associació de Músics d'Andorra (ASMA), Associació d'Escriptors del Principat d'Andorra (AEPA), Associació Fallaires d'Andorra la Vella (AFAV), Associació Grup de Creació - La Xarranca (AGCLX), Associació Musical i d'Amics de Mozart (AMAM), Associació per la Defensa de la Natura (ADN), Associació Petits Cantors del Principat d'Andorra (PCPA), Associació Sociocultural Averroes (ASA), Castellers d'Andorra (CA), Centre de la Cultura Catalana (CCC), Cercle de les Arts i de les Lletres (CALL), Cineclub de les Valls (CV), Coral Casamanya (CC), Esbart Santa Anna (ESA), Esbart Valls del Nord (EVN), Federació

Rodant les falles la posobra de Sant Joan a Andorra la Vella. Foto: Fallaires d'Andorra la Vella

Primer acte conjunt de les entitats de la plataforma Àgora Cultural del Principat d'Andorra el gener del 2000

Celebració del Dia de la Cultura amb el lliurament dels premis Àgora al desembre del 2023 al Consell General

Andorrana de Fotografia (FAF), Grup d'Amics de les Matemàtiques d'Andorra (Gamma), Grup de Folklore Casa de Portugal (GFCP), ICOM Andorra, Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella (Imcav), Orfeó Andorrà (OA), Societat Andorrana de Ciències (SAC), Velles Cases Andorranes (VCA). Des del 2016 a efectes del seu reconeixement a nivell administratiu, la plataforma va passar a ser una secció autònoma de la SAC.

*L'associació Cultura Activa, nova associació cultural que va realitzar l'acte d'inici de la seva activitat a favor de la llengua catalana el 3 de febrer del 2024.

*Plataforma Andorrana per la Llengua, delegació de la Plataforma per la Llengua al país, presidida per Marc Vila i Amigó, es va presentar a Andorra el 4/10/2024, amb l'objectiu d'ampliar l'ús del català i millorar-ne la qualitat.

3. L'homologació de la Societat Andorrana de Ciències a l'exterior

En l'organització del Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, la SAC es va afegir a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, la Societat Catalana de Biologia i Acció Cultural del País Valencià el 1988, en ocasió del XIII Congrés que es va dur a terme a Andorra la Vella. El 1996, a fi de donar continuïtat als congressos, es va crear la Fundació Alsina i Bofill, de la qual la SAC segueix formant part com a patró.

Es va entrar al Patronat de l'UCE el 1988, i des d'aleshores hi realitza la Diada Andorrana, de la qual queda traça en el llibre que s'edita l'any següent. Totes les edicions són consultables a la xarxa. També col·labora en altres actes de l'UCE.

Les Trobades Culturals Pirinenques, iniciades després de la Diada Andorrana del 2003, en què es va veure la necessitat de reunir-se entre els centres d'estudis pirinencs, van començar amb tres centres d'estudis: Col·lectiu Pirineu Cultural de l'Alt Urgell i el Pallars, l'Institut d'Estudis Ceretans i la SAC. Dels tres inicials de les Primeres Trobades Culturals Pirinenques del 2004 s'ha passat als disset actuals, i les trobades han passat gairebé per totes les comarques catalanes del sud i els departaments del nord del Pirineu. Aquests centres d'estudis són actualment: Àmbit de Recerques del Berguedà (ARB), Amics de Besalú i el seu Comtat (ABC), Associació d'Història Rural (AHR), Associació per a la Protecció del Patrimoni i la Memòria Històrica de la Vall de Querol (APPMQ/ APPMC), Casal del Conflent (CC), Centre Cultural Català del Vallespir (CCCV), Centre d'Estudis Aranès (CEA), Centre d'Estudis Ribagorçans (CERib), Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès (CECR), Ecomuseu de les Valls d'Àneu (EVA), Grup de Recerca de Cerdanya (GRC),

La 37a Diada Andorrana a l'UCE celebrada l'agost del 2024

Estudiants andorranos a l'UCE el 2007

Les 20es Trobades Culturals al monestir de Sant Pere de Rodes

Institut d'Estudis Ceretans (IEC), Institut d'Estudis Comarcals de l'Alt Urgell (Iecau), Institut d'Estudis Empordanesos (IEE), patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca (Pehoc), Societat Andorrana de Ciències (SAC) i Terra dels Avis del Rosselló (TdAR).

L'any 2008 la SAC va entrar a formar part de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana CCEPC. Aquesta pertinença ha aportat la participació de la SAC a les assemblees de la CCEPC, als seus congressos i a les trobades territorials anyals. Va portar la realització del Recercat 2011 a Escaldes-Engordany i la participació als següents Recercat en què s'han proposat junt amb altres centres d'estudis, i han estat premiats, els investigadors Benigne Marquès, Artur Blasco, Mario Zucchitello i Joan Domènech i Moner, i l'Institut Menorquí d'Estudis com a centre d'estudis. El 2022 la SAC va rebre el premi a centre d'estudis gràcies a la proposta de l'Institut d'Estudis Comarcals de l'Alt Urgell, el Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès i el Centre d'Estudis Tossencs. També es va portar el Col·loqui Internacional d'Estudis Transpirinencs a Canillo el 2015, el Simposi del Focs Festius de la Mediterrània a Andorra la Vella el 2019, i la participació als actes organitzats per l'Institut Ramon Muntaner.

Participant al XIII Congrés de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana a la Jonquera al novembre del 2022

Recercat 2011 a Escaldes-Engordany

Col·loqui Internacional d'Estudis Transpirinencs 2015 a Canillo

El IV Simposi de Focs Festius de la Mediterrània 2019 a Andorra la Vella

Al Recercat a Montblanc 2025

Maria Carme Jiménez, directora de l'IRMU,
Narcís Figueras, president de la CCEPC, i
Àngels Mach a l'UCE

Què hem après en aquest trajecte

La importància de fomentar la creació i donar a conèixer el coneixement dins i fora d'Andorra. La transcendència que quedi traça de l'activitat en publicacions impreses i digitals, en àudio, i en audiovisual a la xarxa.

La connexió amb centres d'estudis de propòsits similars per conèixer millor els territoris i poder realitzar projectes junts, de dimensions més grans.

Àngels Mach i Buch,

Presidenta de la SAC i membre per la SAC de la Fundació UCE

Bibliografia

- ÀGORA CULTURAL D'ANDORRA. (2001) *Centre Moral i Recreatiu d'Andorra 1905-1992*. Àgora Cultural del Principat d'Andorra.
- BASTIDA I ARENY, Roser. (2000) *L'ensenyament a Andorra. A: Formació i ensenyament a Andorra. 13a Diada Andorrana a la XXXII UCE*. Andorra: Societat Andorrana de Ciències, p. 11-48.
- BUTLLETÍ OFICIAL DEL PRINCIPAT D'ANDORRA Núm. 2 - any 12 - 12.1.2000 *Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial*.
- BUTLLETÍ OFICIAL DEL PRINCIPAT D'ANDORRA Núm. 59 - 29 de maig del 2024 *Llei 6/2024, del 25 d'abril, de la llengua pròpia i oficial*.
- CERCLE DE LES ARTS I DE LES LLETRES (2003) *35 anys del Cercle de les Arts i de les Lletres*. Andorra: CALL- Crèdit Andorrà.
- FITER I ROSSELL, A. (1748-2000). *Manual Digest de les Valls Neutres d'Andorra*. Andorra la Vella: Consell General-Fundació CaixaBank, p. 119 i 120, 163.
- GANYET I SOLÉ, Rosabel. (2022) *La nostra llengua. Papers de Recerca Històrica núm. 10: Inicis de l'Administració andorrana moderna 1961-1978*. Andorra: Societat Andorrana de Ciències, p. 135-136.
- MATEU I PI, Meritxell. (2005) *L'evolució política del 1945 al 1993*. A: BELENGUER, Ernest. *Història d'Andorra*. Edicions 62, Barcelona, p. 355.
- MATEU I ZAMORA, Vicenç, MACH I BUCH, Àngels, MIR I PARACHE, Jordi, & SISTAC I VICÉN, Ramon. (2014) *Pompeu Fabra. Un testament a Andorra. 66 anys del testament de Pompeu Fabra a Andorra. 75 anys de la primera referència escrita de la llengua oficial catalana a les actes del Consell General. 100 anys de la publicació de les normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans*. A: 29è *Cicle de Conferències 2013: 50 anys d'Andorra el meu país i 250 anys del Polítar andorrà*. Andorra: Societat Andorrana de Ciències, p. 450-456.
- PORTA ESPLUGA, Roser. (2024) *Olor de sofre. El Centre Cultural d'Andorra i els límits de la llibertat als anys setanta*. Editorial Andorra.
- VILANOVA I TRIAS, Josep, POL I SOLÉ Antoni, MACH I BUCH, Àngels. 40 anys de la SAC mirant endavant. A: 40è *Cicle de Conferències 2024: 40 anys de la SAC i d'evolució del món*. Andorra: Societat Andorrana de Ciències (en premsa).

Altres actes a l'UCE

Curs de formació cultural Iniciació als Països Catalans:
"Societat civil organitzada als
Països Catalans": Els centres
d'estudis en la cultura catalana.
Trajectòria i reptes¹

Narcís FIGUERAS i CAPDEVILA

El fet d'haver pogut intervenir en una sessió de formació dedicada als centres d'estudis dins dels programa de la Universitat Catalana d'Estiu en la seva edició de 2024 va permetre fer arribar als participants una visió prou completa dels precedents i de l'evolució històrica d'aquestes entitats així com del seu moment actual. Convé, doncs, agrair primer de tot als organitzadors aquesta possibilitat que ens van oferir.

L'existència i la vitalitat dels centres o instituts d'estudis locals i comarcals en els diversos territoris de la cultura catalana constitueix un exemple ben palès de *societat civil organitzada*. Les seves arrels les podem fer remuntar a la redescoberta del país, del territori, de la història i de la identitat que va desvetllar en la nostra cultura el moviment romàntic de la Renaixença. El país, la cultura pròpia, en el nostre cas s'ha hagut de redescobrir en diversos moments o generacions de la història pel fet d'haver quedat *entelats* per la cultura oficial o per no disposar dels recursos i les institucions necessaris, que estaven al servei d'un altre projecte nacional. L'apel·lació al món local o comarcal –sempre des del centre urbà indiscutible– ha

estat una constant, a fi de convocar la *massa crítica* suficient per a un moviment de represa o de nova autoconsciència i renovat interès per la identitat pròpia i les seves manifestacions de tot ordre.

De la Renaixença al noucentisme

En efecte, en la segona meitat del segle XIX i els primers anys del segle XX el desenvolupament de l'excursionisme científic (amb el seu interès inicial pel patrimoni natural i cultural) i l'expansió territorial dels jocs florals, a imitació dels de Barcelona, van contribuir a la generació de vincles entre la ciutat de Barcelona i els seus elements actius, d'una banda, i de l'altra, els diversos nuclis comarcals i persones instruïdes de les ciutats mitjanes del país, sobretot en l'àmbit geogràfic de la Catalunya estricta però també, en menor mesura, en els altres territoris de la catalanitat. Ho afavorí la configuració policèntrica del país en àmbits geogràfics centrats per ciutats mitjanes, algunes seus episcopals, d'altres caps de partit, etc. amb fesomia pròpia i potència econòmica i cultural per poder apuntalar projectes, revistes, cenacles culturals. Cronistes, bibliotecaris i arxivers, mestres d'escola, professors d'institut o de seminari..., però també professionals diversos, eclesiàstics, autodidactes i aficionats, lligats als moviments culturals més generals, subscrits a revistes o corresponsals de societats científiques barcelonines, van jugar un paper en la cultura local.

Els anomenats *jocs florals menors* o *de fora* van incloure amb relativa freqüència premis no únicament a produccions de caràcter poètic o literari, sinó també a monografies o estudis històrics, econòmics o sociològics (en diríem avui); fins i tot en alguns llocs es van promoure jocs o certàmens específicament històrics. Aquelles xarxes de relació creades entorn del primer excursionisme o dels jocs florals locals van decaure després o van perdre prestigi a ulls dels intel·lectuals ciutadans o els cercles acadèmics. Les figures del poeta local i de l'erudit de comarques, de vegades encarnades en una mateixa persona i revifades pel modernisme, varen ser, val a dir, durament satiritzades per Rusiñol (i d'altres) a primers del segle XX en obres com ara *El poble gris* o *Els Jocs Florals de Canprosa* (totes dues de 1902).

El catalanisme polític, expandint-se des de la capital cap a les comarques a través de professionals (metges, farmacèutics, advocats, notaris, mestres...) i eclesiàstics, havia generat vida cultural, entitats associatives, interès per la història i el patrimoni locals. El noucentisme va voler recuperar aquells elements actius de les ciutats mitjanes, les dites *segones ciutats*, per associar-los al seu projecte d'institucionalització cultural, de segell conservador però clarament modernitzador, del qual és emblema, per bé que no l'únic, l'Institut d'Estudis Catalans, que més endavant esdevindrà un nom modèlic per a entitats d'àmbit més restringit. Entre 1900 i 1920 es parla a la premsa de crear "comitès locals" o "ajuntaments espirituals", s'apel·la al compromís dels intel·lectuals i persones de cultura distribuïts per la geografia del país. Les biblioteques populars tenien la intenció de servir-los i afavorir la seva activitat. Eugeni d'Ors encunya el concepte de *Catalunya-ciutat* i proposa als dits solitaris de cada ciutat o comarca de sindicar les seves preocupacions per la cultura i pel patrimoni i a mantenir-se vinculats en una xarxa de relacions i una comunitat d'objectius difusa però efectiva. La Mancomunitat oferirà en certa forma a aquells intel·lectuals locals algunes ocasions de semiprofessionalització i de participació en projectes culturals, revistes, iniciatives... Fullejar les pàgines dels butlletins del diccionari de Mn. Alcover (i després de Fabra), veure els col·laboradors de les arplegues sobre la masia del Centre Excursionista, de

l'Arxiu de Tradicions i Folklore o de l'Obra del Cançoner Popular, rescatar les participacions en els jocs florals i altres certàmens i premis, rellegir les col·laboracions en revistes com ara *Quaderns d'Estudi...* permet dreçar la nòmina o confeigir la prosopografia de la intel·lectualitat del país en aquest període.²

Dels anys 30 als anys 70 del segle xx: República, repressió franquista, suplència i represa

Aquests col·lectius, formats i conscienciats en el període mancomunal, fan que el país pugui travessar el lapse repressiu de la primera dictadura del segle xx, la de Primo de Rivera, sense acusar tant com hauria pogut ser les inclemències d'aquell règim hostil, al qual els representants del catalanisme conservador havien donat un suport inicial. Rovira i Virgili el 1924 des de les pàgines de la *Revista de Catalunya* fa una crida als joves perquè conreïn la història i no tant la poesia. Més endavant la mateixa revista farà una enquesta sobre les possibilitats de més vincles entre la capital, que es comença a veure com un monstre enorme i despersonalitzat, i les altres ciutats i comarques. Molts projectes, amb suports privats, es mantenen, i el programa modernitzador serà recollit i posat en pràctica els anys 30 amb l'adveniment de la República i l'autonomia, en el que s'ha anomenat el Noucentisme de masses. La creació d'institucions i d'una universitat pròpia fa que la història la vagin conreant cada cop més els professionals i que s'arraconi el paper de l'estudiós afeccionat o del professional d'altres disciplines o oficis que també conrea la història local.

El franquisme, amb la seva repressió furibunda contra la llengua i la cultura del país, convertirà en més necessari que mai refer els vincles i recuperar les xarxes i les complicitats anteriors al conflicte bèl·lic. Molts dels principals intel·lectuals catalans, compromesos amb la República, són a l'exili, però resten al país persones, sovint de sectors conservadors i catòlics, formades de joves en l'ambient cultural del catalanisme. Eliminades o proscrietes les institucions culturals anteriors, des de llocs públics del règim com ara els museus o arxius barcelonins, la comissaria d'excavacions arqueològiques o l'Ajuntament de Barcelona elements com Serra Ràfols o Duran i Sampere promouen la represa dels llaços amb el territori. La creació el 1950 de les assemblees intercomarcals d'estudiosos, per Josep Iglésies o Mercader Riba, entre d'altres (amb el suport metodològic inicial de Vicens Vives), va promoure la història i els estudis monogràfics locals en absència d'una veritable i pública *història de Catalunya*, llavors interdicta.

A més de la creació a partir dels anys 40 per part de les Diputacions i sota consignes del mateix règim dels instituts d'estudis provincials (Ilerdenses, Gerundenses, Valencianos, Ibicencos, Tarraconenses, Alicantinos, Baleáricos...), alguns dels quals han subsistit i s'han actualitzat posteriorment, proliferen també a les comarques –en alguns casos amb arrels anteriors– centres i instituts d'estudis, ara sí, constituïts sota la fórmula d'entitats associatives sense ànim de lucre o acollits dins d'altres (centres recreatius, ateneus, ajuntaments, etc.) a Olot, Sabadell, Banyoles, Igualada, Vic, Figueras, Valls... Per referir-nos únicament a la Catalunya estricta. El mateix té lloc amb modulacions diverses al País Valencià i a les Illes Balears. A les revistes o monografies d'aquestes institucions i entitats es recull gran part de la recerca amb compromís local que es produeix als diversos espais territorials de la cultura catalana en sentit ampli i global.³

Dels anys 80 del segle xx al segle xxi i els reptes actuals

A la fi dels anys 70 i primers 80 amb la dita transició democràtica hi ha una florida enorme de centres arreu i els anys 90 es crea finalment, després del Primer Congrés de Centres d'Estudis celebrat a Vic el 1991, la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana (CCEPC) amb centres de tots els territoris i amb *Frontissa* com a revista (ara també digital www.frontissa.cat). El suport de l'Institut d'Estudis Ilerdencs d'aquell moment (Diputació de Lleida) i de la nova Universitat Pompeu Fabra (amb el professor Josep Fontana) van ser també clau en aquell inicis. Avui dia la Coordinadora té la seva seu a les dependències de l'Institut d'Estudis Catalans, a Barcelona.

La creació de les universitats perifèriques fora de Barcelona o València i l'empenta dels investigadors joves implicats a la seva comarca i professors en aquestes, així com el paper de la revista *Plecs d'història local* (des de 1986) van resultar factors decisius per a l'impuls del sector dels estudis locals i per l'autoconsciència de la xarxa que formava. La revista, que avui dia es manté gràcies a la CCEPC i l'IRMU, arribarà el 2026 al número 200 i reuneix al seu voltant una comunitat d'investigadors, acadèmics i professionals del patrimoni que és expressió de la pluralitat i dinamisme en recerca i divulgació que hi ha en el món local i comarcal. El 1998 la Coordinadora promou i publica el *Llibre blanc dels centres i instituts d'estudis de Catalunya* (a càrrec d'Antoni Gavalrà) amb el propòsit de donar fe de vida del sector i contribuir a la seva projecció i a la presa de decisions. El 1999 es creà també la Federació d'Instituts d'Estudis del País Valencià, amb vincles amb la Coordinadora i amb etapes de menys activitat. El 2016 es revitalitzà i publicà el butlletí *Bastida*.

Un revulsiu per al sector el va representar el 2003, després d'una llarga negociació, la creació del ja esmentat Institut Ramon Muntaner (IRMU), sota la fórmula de fundació privada i per un acord entre la Coordinadora i el Govern de la Generalitat, que hi comparteixen patronat. El 2021 s'hi sumà la Federació d'Ateneus de Catalunya. El suport efectiu de l'IRMU, amb un equip professionalitzat, a la creació de xarxa, a les trobades territorials, jornades i congressos, els ajuts a les publicacions i projectes i a l'homologació acadèmica de les revistes dels centres, al reforçament dels vincles amb el món del patrimoni cultural, material o immaterial, amb les administracions i amb les universitats de tot el domini lingüístic, etc. han significat passos decisius per a l'associacionisme de recerca als territoris de parla catalana. La jornada Recercat de cultura i recerca local (22a edició al Pont de Suert el 2026) i els premis Recercat permeten alhora reunir el sector i projectar-lo socialment, exposar-ne les publicacions i els projectes, debatre sobre necessitats i reptes i reconèixer per part del col·lectiu la trajectòria d'investigadors i entitats dels estudis locals en el nostre espai territorial compartit.

Tot i els avenços assolits en aquests darrers anys en institucionalització i projecció social a través de la CCEPC i l'IRMU, el sector de la recerca associativa té reptes clars que ha d'encarar en l'etapa immediata. Els més peremptoris els podem definir de manera sintètica en els enunciat següents:

- Continuar promovent la consciència de pertànyer a una comunitat en xarxa que uneix entitats i territoris que comparteixen llengua, cultura, objectius immediats i horitzons a llarg termini, d'una manera tangible i no únicament retòrica.
- Afavorir la incorporació d'investigadors joves i un efectiu relleu generacional en la recerca amb compromís local i en la gestió i animació de les entitats que la promouen, els centres i instituts d'estudis locals i comarcals.

-Intensificar els lligams entre l'associacionisme de recerca, els equipaments patrimonials i el món acadèmic, vetllant pel rigor metodològic i formal de les publicacions científiques a fi que es reconegui el seu paper en l'ecosistema únic de recerca en llengua catalana.

-Promoure l'exercici dels drets culturals entre els quals s'inclouen la defensa, la promoció i el gaudi del patrimoni cultural, el coneixement de la pròpia història i el valor crític que aquest coneixement té per a la cohesió social i per a la construcció del present i del futur.

Narcís Figueras i Capdevila,

President de la Coordinadora de Centre d'Estudis de Parla Catalana,
Vicepresident segon de l'Institut Ramon Muntaner, professor de la UOC

Notes

1- El text respon en gran part a la meua intervenció en la sessió dedicada als centres d'estudis de la formació cultural *Iniciació als Països Catalans* sota el títol «Societat civil organitzada als Països Catalans» dins la Universitat Catalana d'Estiu 2024, sessió celebrada a Prada de Conflent el 24 d'agost. Agraïxo especialment a la companya de la mateixa sessió Àngels Mach, de la Societat Andorrana de Ciències, que m'hagi facilitat l'enregistrament d'àudio de tota la sessió, cosa que m'ha permès actualitzar les meves paraules en aquell context i poder redactar la síntesi revisada que ara podeu llegir.

2- He tractat sobre aquests aspectes dels precedents i evolució dels estudis locals en diversos articles i estudis. En destaco els següents (i remeto a les referències bibliogràfiques que allà indico): N. FIGUERAS "Sobre els estudis locals a Catalunya la primera meitat del segle XX (1900-1939). A partir d'una aproximació bibliogràfica". En: N. FIGUERAS; M. C. JIMÉNEZ; J. SANTESMASES (ed.) *Cultura i recerca local al segle XX. Dels erudits locals als centres d'estudis*. Santa Coloma de Farners, 2010, p. 13-46; N. FIGUERAS "Els jocs florals i els certàmens literaris: expansió territorial i protagonistes en l'àmbit local. El cas de la comarca de la Selva (1895-1934)". *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Santa Coloma de Farners, amb motiu del centenari de les Normes ortogràfiques de l'IEC* (25 i 26 d'octubre de 2013). Barcelona: IEC, 2015, p. 115-144; M. CASACUBERTA i N. FIGUERAS (dir.) *Els jocs florals en la construcció de la cultura dels catalanisme. Plecs d'història local*, 157 (abril 2015); J. M. PUIGVERT i N. FIGUERAS (coord.) *La Mancomunitat de Catalunya a les terres de Girona*. Girona, 2016.

3- J. SANTESMASES "De la postguerra a l'eclosió i la consolidació dels centres d'estudis: de realitats locals aïllades a moviment coordinat en xarxa". En: N. FIGUERAS; M. C. JIMÉNEZ; J. SANTESMASES (ed.) *Cultura i recerca local al segle XX. Dels erudits locals als centres d'estudis*. Santa Coloma de Farners, 2010, p. 47-61. I també N. FIGUERAS i J. SANTESMASES (dir.) *Instituts d'estudis i àmbit provincial: trajectòria i actualització. Plecs d'història local*, 167 (novembre 2017). Sobre un aspecte concret del període franquista, el novembre del 2023 es va publicar *Orígens de les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos: un moviment comarcalista (1950-1966)*, de Xavier Ferré Trill.

Per saber-ne més...

C. SAPENA *Els centres d'estudis*. Girona, 2002 (Quaderns de la Revista de Girona, 97).

J. SANTESMASES "La Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i l'Institut Ramon Muntaner". *Els erudits i la premsa local al segle XXI*. Vol. II. Els estudis locals. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics, 2009, p. 11-20.

Ò. JANÉ (coord.) *Història local. Noves perspectives. Afers. Fulls de recerca i pensament*, vol. XXV, núm. 66 (2010), 550 p. [Amb les aportacions, entre d'altres, d'Ò. JANÉ "Història local. Noves perspectives"; M. C. JIMÉNEZ "Aproximació a les fonts per als estudis locals i eines de difusió"; E. PUJOL "Història local. Un canvi de paradigma"].

E. HACHUEL "Història local, patrimoni i associacionisme a Catalunya". *Treballs d'Arqueologia*, 18 (2012), p. 31-46.

J. SANTESMASES "Els centres d'estudis i recerca locals a Catalunya". *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, 25 (2014), p. 329-347.

Plecs d'història local (1986-2025) <<https://raco.cat/index.php/Plecs>>
Espai Despuig (2005-2022) <<https://raco.cat/index.php/EspaiDespuig>>
Frontissa. Publicació digital de la CCEPC <<https://www.frontissa.cat/>>
Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana (CCEPC) <<https://www.ccepc.cat/>>
CCEPC. Publicacions <<https://www.ccepc.cat/publicacions>>
Institut Ramon Muntaner <<https://www.irmu.org/>>
Recercat <<https://www.irmu.org/projects/recercat>>
Federació d'Instituts d'Estudis del País Valencià <<https://www.fedinespv.org/>>
Institut d'Estudis Baleàrics <<https://www.iebalearics.org/ca/noticies/estudis-locales/>>
Institut Menorquí d'Estudis <<https://www.ime.cat/>>
Institut d'Estudis Eivissencs <<https://estudiseivissencs.cat/>>
Societat Andorrana de Ciències <<https://sac.ad/>>
Fons d'història local de Catalunya <<http://sibhilla.uab.cat/iah/ca/index.htm>>

Altres actes a l'UCE

Homenatge a Pompeu Fabra

Foto: Josep Maria Montaner, *Diari de Prada*

Societat Andorrana de Ciències

Memòria

Jiří NOVÁK

Universitat Catalana d'Estiu 2024

Del 17 al 23 d'agost del 2024 va tenir lloc a Prada la Universitat Catalana.

Prada és un poble bonic sota el massís del Canigó. Cada dia estava ple de cursos i activitats interessants. Vaig participar en el curs «Iniciació a la llengua catalana», d'Ester Tur. Ester Tur és de Barcelona i va ser molt simpàtica i amable. Sempre va tenir una comprensió pel meu desconeixement de la llengua catalana. A la tarda, a les 3, van tenir lloc diferents tallers (de cançons populars, de fotografia, de dansa, etc.). Una vegada vaig intentar el taller d'Scrabble. Va ser una experiència interessant pensar en català. També cada vespre, a les 9, hi havia un concert a la plaça de Prada. Recordo Xarim Aresté, un músic i cantant que va néixer a Flix i toca rock. Ramon Gual va interpretar música tradicional.

A la mitjanit vaig poder veure la pel·lícula *Canigó 1883*. La pel·lícula narra com Jacint Verdaguer, amb 38 anys i acompanyat d'un pastor, s'enfila al punt més alt del Canigó. Així va néixer la idea del poema *Canigó*. Dijous vaig fer una excursió d'un dia a Andorra. Vaig visitar la Casa de la Vall i el Santuari de Nostra Senyora de Meritxell. Malauradament, no hi va haver temps per visitar antigues esglésies romàniques.

El campus de l'UCE va oferir moltes experiències, per exemple esperant cada dia que obrís el menjador. Tampoc no puc oblidar els dies que vaig passar a Catalunya després de la Universitat Catalana d'Estiu. A Portbou, a Figueres o a Girona, d'on l'avió va tornar a la República Txeca. Encara feia molta calor, però encara era a la Catalunya agradable.

Jiří Novák,
estudiant del Centre Carlemany de Praga

LLISTA D'ASSISTENTS A LA 37a DIADA ANDORRANA 56a UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU (NO EXHAUSTIVA)

Nom i cognoms	Professió	Lloc de residència
Manel Álvarez Tito	Càmera	Andorra
Àlex Armengol i Torm	Innovador disruptiu	Arinsal, Andorra
Miquel Arnaudies	Artista plàstic i escriptor	Ceret
Jordi Ascensi i Sala	Enginyer	Barcelona
Hèctor Aza	Periodista	Andorra
Enric Balaguer	Periodista	Rià
Jordi Baró	Jubilat	Andorra
Pere Baró i Rocamonde	Polític	Andorra
Domènec Bascompte i Grau	Arxiver de Canillo	Canillo
Fred Beauvrel	Empresari Pirineus Orientals	Andorra
Antoni Bisbal i Galbany	Economista	Andorra
Conrad Blanch i Fors	Enginyer	El Tarter
Baltasar Borra i Nuñez	Càmera	Pas de la Casa
Jaume Carbonell	Professor UB	Barcelona
Jordi Casassas i Ymbert	Historiador, president UCE	Barcelona
Martí Crosas i Fonolleda	Estudiant	Escaldes-Engordany
Xavier Crosas i Castañer	Ambientòleg	Manlleu
Lisa Cruz i Lackner	Tècnica de qualitat AQUA	Encamp
Carolyn Daher	Salut pública	Barcelona
Marta Domènech i Ferrés	Enginyera de forests	Andorra
Rosa Duró i Solanelles	D. T. Social	Sant Julià de Lòria/ Barcelona
Marc B. Escolà	Universitat Europea	Sant Julià de Lòria
Antònia Farran i Rodríguez	Costura	Barcelona
F. Xavier Fantova i Ibàñez	Professor	Calafell
Marta Fonolleda i Riberaigua	Ensenyament superior	Escaldes-Engordany
Felip Gallardo i Hurtado	Educació	Canillo
David Garcia i Sirvent	Tècnic lingüístic Univ. Alacant	Alacant
Francisca Gayà	Pensionista	Manacor
Montse Gaya i Torres	Jubilada	Catalunya
Jordi Gili	Auditor de comptes	Riudoms
Elòdia Giralt	Mestra de Formació Andorrana	Canillo
Albert Gomà i Sala	Empresari	Andorra
Xavier Gurguí i Asensi	Empresari turístic	Barcelona
Joan Iglesias	Professor de català	Argelers
Jana Kuklová	Professora i investigadora	Praga, República Txeca
Eladi Llop i Anelo	Professor	Sant Julià de Lòria
Àngels Mach i Buch	Farmacèutica	Canillo
Núria Machordom i Pi	Filòloga	El Tarter
Josep M. Masó i Marcet	Enginyer tècnic tèxtil i mecànic	Sant Julià de Lòria
Joan Mir i Obrador	Economista jubilat	Mallorca
Diana Martín i Gamisans	Empresària comunicació i màrqueting	Andorra
Vicenç Mateu i Zamora	Diplomàtic	Escaldes-Engordany
Àngel Mompó	Suport informàtic UCE	
Josep Maria Montaner	Servei de Premsa UCE	Roda de Ter

Nom i cognoms

David Moreno
Conxita Naudi i Ubach
Jiří Novák
Lluís Obiols i Perearnau
Jordi Ordóñez i Adellach
Òscar Palau i Just
Judith Pampalona i Tarrés
Jordi Pasques i Canut
Vinyet Peñarroya
Josep Pol i Pedrós
Antoni Pol i Solé
Pierre Poncy
Paula Przybylowicz i Vidal
Manel Pujadas i Domingo
Lluís Ribalta i Vilaseca
Anna Riberaygua i Montagut
Vanessa Rodríguez i Chuquirima
Joan Carles Rodríguez i Miñana
Armand Sanmamed i Zanuy
Josefa Serés i Molinero
Llum Torrents
Joaquim Vallès i Dalmau
Maria Rosa Viver
Joaquim Vilarnau i Dalmau
Ester Viñuales
Alan Ward i Koeck

Professió

Càmera
Economista
Funcionari, estudiant d'història
Arxiver, president IECAU
Professor
Periodista *El Punt Avui*
Tècnica MRIEU
Escriptor
UCE
Jurista
Arquitecte
Enginyer jubilat
Tècnica de qualitat AQUA
Advocat
Jubilat
Llibretera
Emprenedora
Notari
Funcionari
Professora de secundària
Professora EUniv-BCN, advocada
Director de centre Universitat Europea
RRPP
Servei de Premsa- Diari de Prada
UCE
Professor

Lloc de residència

Andorra
Soldeu
Praga, República Txeca
Adrall
Andorra
L'Espluga de Francolí
La Seu d'Urgell
Oliana

Andorra la Vella
Canillo
Prada (Conflent)
Andorra la Vella
Andorra
Gironella (Berguedà)
Andorra
Andorra
Sispony
Catalunya
Sant Julià de Lòria
Barcelona
Sant Julià de Lòria
Barcelona

Sant Julià de Lòria

Societat Andorrana de Ciències

37a DIADA ANDORRANA A LA 56a UCE (Prada, Conflent)

TEMA: LA GLOBALITZACIÓ I ANDORRA

Dissabte 17 d'agost del 2024

Al liceu Renouvier, Prada (Conflent)

Organitza: Societat Andorrana de Ciències

Patrocina: Govern d'Andorra, FEDA Cultura

Mati de 9 a 13 h del migdia (l'acte serà enregistrat per a difusió posterior)

Benvinguda, Àngels MACH i BUCH, presidenta de la SAC i membre de la Fundació UCE

Presentació, Marta FONOLLEDA i RIBERAYGUA, doctora en Educació Ambiental i assessora territorial per la SAC a l'UCE

Salutació del president de l'equip rector de la 56a UCE, Jordi CASASSAS i YMBERT, president de l'equip rector

- 1- **Andorra i la Xina: també formem part de la globalització?**
Alan WARD i KOCK, doctor en Societat de la Informació i professor
- 2- **Internacionalització, qualitat i impacte de l'ensenyament superior andorrà: reptes i oportunitats del sistema universitari**
Paula PRZYBYLOWICZ i VIDAL, investigadora predoctoral en Filosofia de l'Educació i tècnica a l'Agència de Qualitat de l'Ensenyament Superior d'Andorra (AQUA)
- 3- **La Creu Roja Andorrana en l'àmbit internacional**
Josep POL i PEDRÓS, secretari judicial i president de Creu Roja Andorrana
- 4- **L'accés a la muntanya en un món globalitzat**
Conrad BLANCH i FORS, conseller d'empreses, director general d'ENSISA (Soldeu- El Tarter) (1993-2017)
- 5- **Servei notarial, un servei global: la Unió Internacional del Notariat**
Joan Carles RODRÍGUEZ i MIÑANA, notari i membre de la Unió Internacional del Notariat
- 6- **La globalització en el món de l'energia. Afectacions a Andorra (video 5')**
Albert MOLES i BETRIU, enginyer i director general de FEDA

--- Pausa ---

- 7- **El Principat d'Andorra: enfoc local en un món global (video 5')**
Mentxell LÓPEZ i GUITART, Consellera general i presidenta de la Comissió Legislativa d'Economia
- 8- **El rol de la UE en un espai globalitzat: quin encaix per als Estats de petita dimensió territorial? (video 5')**
Landry RIBA i MANDICÓ, Secretari d'Estat d'Afers per a les Relacions amb la Unió Europea
- 9- **Efectes econòmics de la globalització per Andorra: de paradís fiscal a possible Estat Membre de la UE. Passat, present i futur**
Antoni BISBAL i GALBANY, soci-director de Crowe Andorra i degà del Col·legi Oficial d'Economistes d'Andorra
- 10- **Finestres al món**
Felip GALLARDO i HURTADO, emprenedor, representant de conferencians associat a Speakers Associates, professor d'anglès, fundador i organitzador a TEDxAndorrallaVella i TEDxCanillo
- 11- **Algunes reflexions sobre Andorra i la globalització**
Vicenç MATEU i ZAMORA, doctor en Filosofia, Síndic general (2011-2019), ambaixador i secretari general de Demòcrates per Andorra

Debat

--- Dinar ---

PONÈNCIES NO PRESENCIALS

- 1- **Dret i globalització**
Ester PERALBA i GARCIA, advocada i sòcia fundadora de PeralbaLegal
- 2- **La globalització i Andorra: Les telecomunicacions**
Jordi NADAL i BENTADE, enginyer i director general d'Andorra Telecom
- 3- **Innovació en l'Ensenyament Superior en l'era de la globalització: formant a estudiants per als desafiaments del segle XXI**
Helena PRIETO i SANZ, doctora de Ciències de l'Educació i rectora de la Universitat Carlemany
- 4- **La globalització i l'ensenyament superior**
Xavier CAMPUZANO i IBÁÑEZ, director del Departament d'Ensenyament Superior, Recerca i Innovació Tecnològica del Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats
- 5- **La contribució d'Andorra al mercat global: estratègies i reformes per atraure inversió estrangera directa**
Lorena JORDANA i CARMONA, ADE i màster en Management Internacional, doctora i professora de l'UdA
- 6- **Educar en un món globalitzat**
Alan WARD i KOCK, doctor en Societat de la Informació i professor
- 7- **La porta d'Andorra cap a un món globalitzat**
Gerard CADENA i TURIELLA, president de la Confederació Empresarial Andorrana (CEA)

Societat Andorrana de Ciències

37a DIADA ANDORRANA A LA 56a UCE (Prada, Conflent)

TEMA: LA GLOBALITZACIÓ I ANDORRA

Dissabte 17 d'agost del 2024

Al liceu Renouvier, Prada (Conflent)

Organitza: Societat Andorrana de Ciències

Patrocina: Govern d'Andorra, FEDA Cultura

Tarda de 15 a 19h (l'acte serà enregistrat per a difusió posterior)

- 12- **Andorra, què podem aportar a Europa i al món?**
Albert GOMÀ i SALA, polític
- 13- **Globalització de la biotecnologia: el paper d'Andorra a través de l'Acord d'Associació, la inversió en recerca i el panorama biotecnològic actual**
Arnau CALVET i CARNICÉ, biotecnòleg, investigador predoctoral a Cellab i president d'Andbio
- 14- **El rol dels joves en una Andorra globalitzada**
Lisa CRUZ i LACKNER, presidenta del Fórum Nacional de la Joventut d'Andorra
- 15- **La llengua catalana en el nou paradigma digital. Els reptes compartits de les llengües minoritàries**
Jordi ASCENSI i SALA, enginyer de telecomunicacions, coordinador de Tecnologia d'Andorra Recerca+ Innovació
- 16- **La globalització de l'oferta universitària des d'Andorra: perspectives de futur**
Marc B. ESCOLÀ, doctor en Dret Públic i Protonotari Acadèmic (Secretari General) de la Universitat Europea
--- Pausa ---
- 17- **Globalització de la informació com a eina per conèixer Andorra**
Jana KUKLOVÁ, doctora en Enginyeria Informàtica, vicedegana adjunta a la Universitat Politècnica de Praga i alumni del Centre Carlemany de llengua catalana a la Universitat Carolina (República Txeca)
- 18- **Un nou món globalitzat**
Antoni POL i SOLÉ, arquitecte i urbanista, president de la SAC (2002-2004)
- 19- **L'Andorra globalitzada vers el mercat europeu**
Pere BARÓ i ROCAMONDE, Conseller general, vicepresident de la Comissió Legislativa d'Economia i membre de la Comissió Legislativa de Política Exterior
- 20- **Andorra i els grans reptes mundials (vídeo 5')**
Imma TOR i FAUS, diplomàtica i ministra d'Afers Exteriors

Debat

Cloenda, Joan Carles RODRÍGUEZ i MIÑANA, representant de la SAC a la Com. Nac. And. per la UNESCO

PONÈNCIES NO PRESENCIALS

- 8- **El camí d'una Andorra globalitzada**
Pol BARTOLOMÉ i ARENY, Conseller general i polític
- 9- **Obertura i progrés o aïllament i conservadurisme**
Marc MAGALLON i FONT, Conseller general i membre de la Comissió Legislativa de Política Exterior
- 10- **La Universitat d'Andorra en un marc global**
Juli MINOVES i TRIQUELL, rector de la Universitat d'Andorra, acadèmic de la RACEF, diplomàtic i ministre (1993-2009)
- 11- **La globalització en les finances públiques**
Jordi CINCA i MATEOS, soci de Giraffe Strategy, president de la Comissió Gestora del Fons de Pensions de la CASS, ministre de Finances (2011-2019)
- 12- **La globalització en les Cambres de Comerç**
Josep Maria MAS i TORRES, president de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis
- 13- **Innovació i adaptació: claus per la competitivitat de les empreses familiars en un món que navega entre la globalització i la desglobalització**
Daniel ARMENGOL i BOSCH, president de la junta directiva de l'Empresa Familiar Andorrana (EFA)
- 14- **Andorra, globalització i dones**
Claudine TARRENE-FABRESSE, doctora en Estudis Catalans i Transfronterers a la Universitat de Perpinyà VD
- 15- **Globalització: competència i cooperació a les Nacions Unides**
Eisenda VIVES i BALMAÑA, doctora en Història i diplomàtica, representant d'Andorra a les Nacions Unides

actes i commemoracions

dia 21

Conferència sobre Pompeu Fabra
per CARMEN TORRA (13a presidenta de la Universitat de Catalunya)
11h a les 5 del capvespre

Obrera a la tomba de Pompeu Fabra
11h a dos quarts de 7 del capvespre

dia 22

Declaració de Prada. Crida a la mobilització per la llengua
amb LLUIS PUIG (diputad al Parlament de Catalunya) i OSCAR ESCOBAR (president de Plataforma per la Llengua)
11h a les 3 del capvespre

1. Presentació d'un nou manifest signat per més de vint personalitats rellevants del món de la política de tota els territoris de parla catalana, a càrrec de LLUIS PUIG.
2. Presentació de l'Informe de Plataforma per la Llengua, a càrrec d'OSCAR ESCOBAR.
3. Col·loqui obert al públic assistent: «Projectes per anar endavant amb els nostres lingüistes»

cursos de formació cultural

CURSOS DE FORMACIÓ CULTURAL

INICIACIÓ ALS PAÏSOS CATALANS: «Societat civil organitzada als Països Catalans»
No coincideix. ORGANITZAMENTS (Associació Cultural del Matarnany)
del 17 al 22 d'agost, de 9 a 10 del matí

En aquests moments difícils, en què les institucions municipals, autonòmiques, estatals i europees segueixen sent sensibles envers la nostra llengua, la nostra cultura i els nostres drets hi ha moltes raons per a preocupar-se. En aquest sentit, parlarem de l'espai comunicatiu, de les difusions, dels mitjans, dels canals d'expressió, les entitats culturals i lingüístiques, i el model lingüístic actual.

Els centres d'estudi
amb NARCIS FERRER (president de la Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana), ANGELES MACH (president de la Societat Andorrana de Ciències) i JOSEP MARQUÈS (ORACIA (Associació Cultural del Matarnany))
del 25, de les 9 a dos quarts d'11 del matí

PROGRAMA UCE

jornades científiques i professionals

37a Diada Andorrana «La globalització i Andorra»
Ho organitza: Societat Andorrana de Ciències
Ho patrocina: Govern d'Andorra, FEDA Cultura
11h a les 17 d'agost

En el segle XXI el món ha canviat. Les relacions internacionals, que eren controlades políticament, es veuen depassades per l'economia, l'obertura dels mercats i el domini de les grans empreses implantades arreu, que no s'han d'adaptar als territoris, sinó que són aquests els que s'adapten a les empreses i la seva economia. El sistema dominant d'ocupació del territori ha passat del colonitzador al globalitzador en què cap Estat ja no es pot tancar i ha d'acceptar les noves regles d'un mercat obert i interactiu. El problema és que no en som conscients i continuem responant als problemes del mercat estable i passat, colonitzador, i el repte és fer-hi front des d'una nova lògica encara per determinar.

11h a les 9 a la 1 del migdia

Benvinguda
per ANGELES MACH i BUCH (president de la SAC i membre de la Fundació UCE)

Presentació
per MARTA FONOLLEDA i RIBERATIGUA (doctora en educació ambiental i assessora territorial per la SAC a l'UCE)

Salutació del president de l'equip rector de la 56a UCE
per JORDI CASASSAS i YMBERT (president de l'equip rector de la 56a edició de l'UCE)

56 UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU 73

espectacles

El fred que crema (2023), de Santi Trullenque Film (Andorra)
a l'antiteatre
11h a les 11 del vespre

Canigó 1883. La llegenda pirinenca de Jacint Verdaguer (2024), d'Albert Naudin Film (Principal)
a l'antiteatre
11h a les 11 del vespre

JORNADES CIENTÍFICAS I PROFESIONALES

PONÉNCIES PRESENCIALS

1. **Andorra i la Xina: també formem part de la globalització?**
per ALAN WARD i KNOCK (doctor en societat de la informació i professor)

2. **Internacionalització, qualitat i impacte de l'ensenyament superior andorrà: reptes i oportunitats del sistema universitari**
per PAULA PRZYBYLOWICZ i VIDAL (investigadora productora en filosofia de l'educació i tècnica a l'Agència de Qualitat de l'Ensenyament Superior d'Andorra, AGES)

3. **La Creu Roja Andorrana en l'àmbit internacional**
per JOSEP POL i PEDROS (secretari judicial i president de Creu Roja Andorrana)

4. **L'accés a la muntanya en un món globalitzat**
per CONRAD BLANCH i FORÉS (conseller d'empreses, director general d'ENISA, Soldeu - el Tarter, 1993-2017)

5. **Servei notarial, un servei global: la Unió Internacional del Notariat**
per JORDI CARLES RODRÍGUEZ i MIRANA (notari i membre de la Unió Internacional del Notariat)

Passat

6. **La globalització en el món de l'energia. Afectacions a Andorra**
per ALBERT MOLES i BERTROU (lingüista i director general de FEDA)

7. **El Principat d'Andorra: enfocament local en un món global**
per MERITXELL LÓPEZ i GUTIÉRREZ (consellera general i presidenta de la Comissió Legislativa d'Economia)

8. **Efectes econòmics de la globalització per Andorra: de paradís fiscal a possible Estat membre de la UE.**

74 56 UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

JORNADES CIENTÍFICAS I PROFESIONALES

Passat, present i futur
per ANTON BISSAL i GALBANY (soci-director de Crowe Andorra i degà del Col·legi Oficial d'Economistes d'Andorra)

9. **El rol de la UE en un espai globalitzat: què encara hi ha per als estats de petita dimensió territorial?**
per LAUREN RIBA i MARCÓ (secretari d'Estat d'altres per a les relacions amb la Unió Europea)

10. **Globalització: competència i cooperació a les Nacions Unides**
per LAUREN RIBA i MARCÓ (secretari d'Estat d'altres per a les relacions amb la Unió Europea)

11. **Algunes reflexions sobre Andorra i la globalització**
per VICENÇ MATEU i ZAMORA (doctor en filosofia, síndic general 2011-2019, ambaixador i secretari general de Demòcrates per Andorra)

Debat

Dinar

PONÉNCIES NO PRESENCIALS

1. **Dret i globalització**
per ESTER PERALBA i GARCIA (advocada i sòcia fundadora de Peralba Legal)

2. **La globalització i Andorra: les telecomunicacions**
per JORDI NADAL i BENTADE (empresari i director general d'Andorra Telecom)

3. **Innovació en l'ensenyament superior en l'era de la globalització: formant estudiants per als desafiaments del segle XXI**
per RELENA PRIETO i SANZ (doctora de ciències de l'educació i rectora de la Universitat Carlemany)

56 UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU 75

JORNADES CIENTÍFICAS I PROFESIONALES

4. La globalització i l'ensenyament superior
per XAVIER CAMPUZANO i IBÁÑEZ (director del Departament d'Ensenyament Superior, Recerca i Innovació Tecnològica del Ministeri de Relacions Institucionals, Educació i Universitats)

11h a les 3 a les 7 de la tarda

PONÉNCIES PRESENCIALS

12. **Andorra, què podem aportar a Europa i al món?**
per ALBERT GOMÀ i SOLÀ (polític)

13. **Globalització de la biotecnologia: el paper d'Andorra a través de l'Acord d'Associació, la inversió en recerca i el panorama biotecnològic actual**
per ANNAU CAUET i CARNICÉ (biotecnòleg, investigador predoctoral a Celis i president d'Andorbi)

14. **Finestres al món**
per FELIP GALLARDO i HURTADO (lingüista, representant de conferències associat a Speakers Associates, professor d'anglès, fundador i organitzador a TEDx AndorraVella i TEDxCastelló)

15. **El rol dels joves en una Andorra globalitzada**
per LUIS CRUZ i LACORT (president del Forum Nacional de la Joventut d'Andorra)

16. **La llengua catalana en el nou paradigma digital. Els reptes compartits de les llengües minoritàries**
per JORDI ESCOBAR i SALA (empresari de telecomunicacions, coordinador de Tecnologia d'Andorra Recerca+Innovació)

Passat

76 56 UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

JORNADES CIENTÍFICAS I PROFESIONALES

17. La globalització de l'oferta universitària des d'Andorra: perspectives de futur
per MARC B. ESCOLÀ (doctor en dret públic i professorat acadèmic, secretari general de la Universitat Europea)

18. **Globalització de la informació com a eina per a conèixer Andorra**
per JANA KUKLOVÁ (doctora en enginyeria informàtica, vicedegana adjunta a la Universitat Politècnica de Praga i alumne del Centre Carlemany de llengua catalana a la Universitat Carolina, República Txeca)

19. **Un nou món globalitzat**
per ANTONI POL i SOLÉ (arquitecte i urbanista, president de la SAC 2002-2004)

20. **L'Andorra globalitzada vers el mercat europeu**
per PERE BARO i ROCAMONDA (conseller general, vicepresident de la Comissió Legislativa d'Economia i membre de la Comissió Legislativa de Política Exterior)

21. **Andorra a les organitzacions internacionals**
per IMMA TOR i FAUS (diplomàtica i ministra d'altres exteriors)

Debat

Cloenda
per JORDI CARLES RODRÍGUEZ i MIRANA (representant de la SAC a la Com. Nac. And. per la UNESCO)

PONÉNCIES NO PRESENCIALS

5. **La contribució d'Andorra al mercat global: estratègies i reformes per a atraure inversió estrangera directa**
per LORENA JORDANA i CARMONA (ADE i màster en management internacional, doctora i professora de l'UAG)

56 UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU 77

JORNADES CIENTÍFICAS I PROFESIONALES

6. Educar en un món globalitzat
per ALAN WARD i KNOCK (doctor en societat de la informació i professor)

7. **La porta d'Andorra cap a un món globalitzat**
per GERARD CADESA i TURELLA (president de la Confederació Empresarial Andorrana, CEA)

8. **El camí d'una Andorra 'globalitzada'**
per POL BARTOLOME i ARANY (conseller general i polític)

9. **Obertura i progrés o aïllament i conservadurisme**
per MARC MAGALON i FORT (conseller general i membre de la Comissió Legislativa de Política Exterior)

10. **La Universitat d'Andorra en un marc global**
per JUDIT MINOVES i TRIGUERO (rectora de la Universitat d'Andorra, acadèmica de la RACEX, diplomàtica i ministra 1993-2009)

11. **La globalització en les finances públiques**
per JORDI CANCA i MATEOS (soci de Giffault Strategy, president de la Comissió Gestora del Fons de Pensions de la CASS, ministre de Finances 2011-2019)

12. **La globalització en les cambres de comerç**
per JOSEP MARIA MAS i TORRES (president de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis)

13. **Innovació i adaptació: claus per a la competitivitat de les empreses familiars en un món que navega entre la globalització i la desglobalització**
per DANIEL ARMENDÓZ i BOSCH (president de la junta directiva de l'Empresa Familiar Andorrana, EFA)

* Les sessions seran enregistrades per a la difusió posterior

78 56 UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

IMATGES DE LA 37a DIADA ANDORRANA

Recull de premsa

17/07/2024

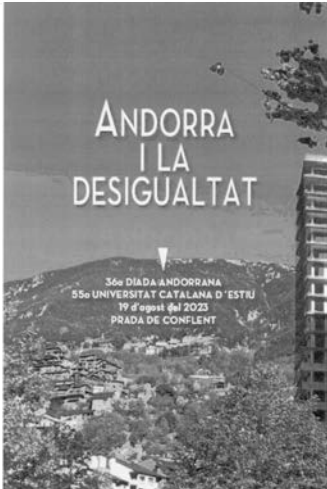

AGENDA.AU

QUÈ FEM AVUI? AQUESTA SETMANA. QUÈ FEM A... BUTLLETÍ ELECTRÒNIC COMPRA D'ENTRADES

Presentació del llibre "Andorra i la desigualtat"

Dimarts 31 de juliol del 2024
De 11 h a 12 h
MW Museu de l'Electricitat, Encamp

Activitat gratuïta

Presentació del llibre *Andorra Pirineus i la desigualtat*, publicat amb el suport del Govern d'Andorra i FEDA Cultura. Els parlaments de la presidenta de la Societat Andorrana de Ciències, Àngels Mach; la representant de la SAC a l'equip rector de l'UCC, Marta Fonollada; i el director general de FEDA, Albert Moles, en el marc de les activitats FEDA Cultura, en descriuran breument el contingut. Es presentarà el programa de la 37a Diada Andorrana que es realitzarà el dissabte 17 d'agost del 2024 al liceu Renouvier de Prada (Conflent) amb el tema *La globalització i Andorra*.

Es lliurarà un exemplar del llibre als assistents.

Tel·lèfon/adreça de contacte per a inscripcions: +376 829729

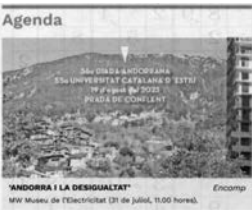
Nombre de places: 40

Hora: De 11 h a 12 h

Diari d'Andorra 28/07/2024

Bondia 31/07/2024

Enguany, la 56a Universitat Catalana d'Estiu porta per títol "PAÏSOS CATALANS: RESISTÈNCIA I SOCIETAT CIVIL DEMOCRÀTICA" i es portarà a terme del 17 al 23 d'agost a Prada (el Conflent).

La Universitat Catalana d'Estiu és des de fa més de cinquanta anys un espai de llibertat i de trobada d'estudiants, professors, professionals, polítics i assistents en general dels set territoris que conformen els Països Catalans: l'Altgar, Andorra, Catalunya Nord, la Franja de Ponent, les Illes Balears i el País Valencià.

Durant set dies Prada i la comarca del Conflent acullen una de les manifestacions culturals de més pes i projecció de Catalunya Nord i s'hi poden sentir tots els accents de la nostra parla.

Tothom hi és acollit: els més menuts fins a catorze anys van a l'Esplai, de quinze a disset anys van a la Universitat Jove, i de divuit en endavant (sense límit d'edat) participen als cursos, seminaris, jornades, debats, actes commemoratius, homenajes, excursions, espectacles de teatre, música clàssica, música tradicional, rock, cançó i cinema. Els que hi venen per primera vegada hi tornen, i els que ja hi ha vingut saben què es sentí-se part dels Països Catalans, als peus de l'imponent Canigó.

La diferència amb altres campus universitaris d'estiu és que, durant set dies, els assistents comparteixen les classes universitàries del matí (de 9:00 a 12:00 h), els actes i commemoracions (de 12:00 a 13:00 h), els tallers (de 15:00 a 17:00 h), els debats (de 17:00 a 18:30 h), els espectacles (de 21:00 a 23:00 h), el cinema (de 23:00 a 00:30 h) i el bar musical (fins a les 2:00 h).

A continuació us proposem diferents cursos i jornades organitzats per centres d'estudi:

- ACTES I COMMEMORACIONS:** Del 17 al 23 d'agost
 - Revista de Catalunya, 100 anys (1924-2024), amb Josep M. Roig i Rosich (president de la Fundació Revista de Catalunya), Lluïsa Julià (directora de la Revista de Catalunya) i Enric Pejaol (Institut d'Estudis Catalans). Dissabte 17 d'agost, a les 13:30 hores.
 - Visita a la Casa Macià de Prats de Molló. Dimarts 20 d'agost, a les 17 hores, a la Casa Macià de Prats de Molló.
- PENSAMENT PENAR: les Bàngies:** Del 20 al 23 d'agost. Coordinador: Dr. Xavier Serra (Societat de Filosofia del País Valencià - IEC).
- FORMACIÓ CULTURAL Iniciació als Països Catalans: «Societat civil organitzada als Països Catalans»:** Del 17 al 22 d'agost. Coordinador: Joaquim Mantelins (Associació Cultural del Matarranya)
 - Els centres d'estudi amb Narcís Figueras (president de la Coordinadora de Centres d'Estudis de País Català i vicepresident segon de l'Institut Ramon Muntaner), Àngels Mach (presidenta de la Societat Andorrana de Ciències) i Josep Miquel Gràcia (Associació Cultural del Matarranya). Dimarts 20 d'agost, de 9 a 10:30 hores.
- JORNADES 37ª DIADA ANDORRANA: «La globalització i Andorra»:** Dissabte 17 d'agost. Ho organitza: Societat Andorrana de Ciències. Ho patrocinen: Govern d'Andorra, FEDA Cultura.
- JORNADES XXV JORNADES DE LA FUNDACIÓ JOSEP IRLA: «Present i futur de la normalització lingüística»:** Del 17 al 22 d'agost. Ho organitza Fundació Irla.
 - Crític i actualització de la política lingüística a Catalunya per Marina Massagué (filòloga i sociolingüista, Departament de Recerca i Universitats, Generalitat de Catalunya). Dissabte 17 d'agost, a les 16 hores.
 - Homenaje a Jordi Carbonell per Oriol Carbonell (fill de Jordi Carbonell), Josefina Salord (filòloga, Institut Menorquí d'Estudis), Josep Huguet (exconseller de la Generalitat de Catalunya i patró de la Fundació Irla), Josep-Lluís Carod-Rovira (exvicepresident de la Generalitat de Catalunya i filòleg) i Josep Vall (director executiu de la Fundació Irla). Dilluns 18 d'agost, a les 16 hores.
 - Llibre magistral Victor Torres: «Clavé, Balaguer i Salvat-Papasseit: el llegat de la cultura republicana» per Jaume Carbonell i Guerna (historiador, Universitat de Barcelona), Dolores Marín (historiadora, Universitat Autònoma de Barcelona), Josep Huguet (exconseller de la Generalitat de Catalunya i patró de la Fundació Irla) i Jordi Casanoves (president de l'UCE). Dimarts 19 d'agost, a les 16 hores.
 - Escola i Bèngua per Anna Simó (consellera d'educació de la Generalitat de Catalunya). Dijous 21 d'agost, a les 16 hores.
 - Llenguatge i activisme juvenil per Joan Molino i Fuster (influenciador a xarxes). Divendres 22 d'agost, a les 16 hores.
- JORNADES XXXV JORNADA D'AGRICULTURA A PRADA «Viticultura d'altres i canvi climàtic als països catalans»:** Dies 19 i 20 d'agost. Ho organitza: Institut Català d'Estudis Agraris (Secció de Viticultura i Enologia). Amb el suport de l'Institut d'Estudis Catalans.
- VIII JORNADA MENORQUINA: «Memòria Talaiòtica, un patrimoni mundial en constant procés d'investigació»:** Dies 20 i 21 d'agost. Ho organitza: Institut Menorquí d'Estudis. Ho coordina: Amalia Pérez-Juez i Antoni Ferrer i Rotger (director de l'Agència Memòria Talaiòtica).
- JORNADES XI JORNADA ALGERIA.** Dijous 22 d'agost. Ho organitza: Obra Cultural de l'Altgar.

Us podeu matricular a través de l'enllaç següent: <https://www.ace.cat/matricula.html>

Més informació: <https://www.ace.cat/>

56a Universitat Catalana d'Estiu
30/07/2024
La Universitat Catalana d'Estiu se celebrarà del 17 al 23 d'agost de...

(https://bit.ly/3x58l1a)

La globalització centra la Universitat Catalana d'Estiu

Inscripció video

La 37a edició de la Diada Andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent es fixarà en la globalització. 21 ponents plantejaran en quina situació es troba el país i quines estratègies són les més adients per conviure-hi.

La globalització és una oportunitat, però també planteja molts reptes. I és que sempre hem relacionat amb temes econòmics i financers, però té una dimensió social, cultural, tecnològica i d'accés als recursos.

I per això, i per saber com plantejar estratègies per afrontar-la, aquest any, la 37a edició de la Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent se centrarà en la globalització. La doctora en Educació Ambiental Marta Fonolleda celebra comptar "amb representants del Consell, del Govern i d'institucions nacionals i internacionals".

Serà el dissabte 17 d'agost i totes les ponències podran seguir-se al canal de Youtube de la Societat Andorrana de Ciències.

També s'ha presentat el recull de l'edició de l'any passat, inclòs al llibre 'Andorra i la desigualtat'. Un compendi de 35 articles on s'aborda aquest tema des de diferents perspectives.

Informa: Caterina Vidal

Imatges: Javier Martin

Universitat Catalana d'Estiu (#tag/universitat-catalana-destiu)

Globalització (#tag/globalitzacio)

Prada de Conflent (#tag/prada-de-conflent)

OFICINA VIRTUAL	CONTACTANS	PORTAL PROVEIDORS	PORTAL DE TRANSPARENCIA	AVARIES 145
-----------------	------------	-------------------	-------------------------	-------------

La SAC i FEDA presenten el llibre 'Andorra i la desigualtat', sobre l'última diada andorrana de la UCE

31 / 07 / 2024

Aquest dimecres s'ha presentat al MW Museu de l'Electricitat el llibre 'Andorra i la desigualtat', el recull de ponències de l'última edició de la tradicional diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). Ho han fet la presidenta de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), Àngels Mach, l'assessora territorial per la SAC a la UCE, Marta Fonolleda, i el director general de FEDA, Albert Moles, en representació de les entitats responsables de l'edició. La publicació inclou les diverses conferències que es van donar el 19 d'agost del 2023 en la 36a jornada dedicada al Principat d'Andorra en la trobada acadèmica estival a Prada de Conflent.

En aquella ocasió es va tractar la desigualtat en el seu sentit més ampli, des de l'àmbit social, a l'econòmic, analitzant els aspectes més concrets, com les desigualtats de gènere, jurídica, informativa, de salut, o energètica. Precisament, la directora de Sostenibilitat, Comunicació i Relació amb la Clientela de FEDA, Nerea Moreno, va parlar aleshores de l'oportunitat que tenim a Andorra de ser exemplars en el camí de la transició energètica com a país desenvolupat i de l'ambició de FEDA, com a motor d'aquesta transició, d'adaptar el model energètic del país perquè doni resposta a tots aquests reptes i anticipar-se a les problemàtiques que vindran. La ponència és una de les 35 que es poden trobar al llibre, disponible a partir de la pròxima setmana a les llibreries andorranes.

En la presentació de l'obra, els assistents també han pogut conèixer el programa de la nova edició que se celebrarà el 17 d'agost a la capital andorrana. La 37a diada andorrana que es viurà en la 56a edició de la Universitat Catalana d'Estiu girarà entorn a les diferents afectacions que té per a Andorra la globalització.

En el cas de FEDA, Albert Moles reflexionarà al tomb de la globalització en el sistema energètic. Sota el títol 'La globalització en el món de l'energia'. Afectacions a Andorra parlarà de les tendències que venen en el sector energètic i de la importància d'aliances estratègiques en un món cada vegada més global, també el de l'energia.

Representants d'institucions públiques i privades del Principat analitzaran la internacionalització i relació exterior d'Andorra en els seus àmbits. L'acord d'associació entre Andorra i la Unió Europea centrarà una part important de les ponències i els debats, on s'enfrontaran diverses visions en els diversos formats presentats. La jornada es conformarà amb dos debats, 21 ponències presencials i vuit que es realitzaran per via telemàtica. Serà el 17 d'agost des de les 9 hores al lloc Renouvier de Prada, però també hi haurà altres propostes emmarcades en la Universitat Catalana d'Estiu amb presència andorrana. Per exemple, la projecció el mateix dia 17 d'agost a les 23 hores de la pel·lícula 'El fred que crema', la participació d'Àngels Mach en la taula dedicada a analitzar els centres d'estudis en la formació 'Iniciació als Països Catalans: 'Societat civil organitzada als Països Catalans' el 20 d'agost o en l'ofrena a la tomba de Pompeu Fabra el 21 d'agost a les 18.30 hores.

FEDA dona suport a la Societat Andorrana de Ciències com a part de la seva activitat divulgadora i de foment del coneixement, en aquest cas a través de ponències acadèmiques que tracten temes d'actualitat en cada edició i que es recullen un compendi recopilatori abans de la següent edició.

Grup FEDA

Subscriu-te a l'actualitat de FEDA

Societat Nacional

La 37a diada andorrana de l'UCE se centrarà en la globalització i els seus reptes

Comptarà amb un total de 21 ponències presencials i 13 no presencials

Agències

di., 31/07/2024

L'assessora territorial de la SAC a l'UCE, Marta Fonolleda, ha anunciat aquest dimecres, en el marc d'un acte al MW Museu de l'Electricitat de FEDA, que la temàtica de la 37a jornada andorrana de la Universitat d'Estiu, que se celebrarà el pròxim 17 d'agost a Prada de Conflent i que està patrocinada per FEDA i el Govern, serà la globalització. "És un tema que no és nou. Ja fa temps que n'anem parlant i és molt dinàmic, amb moltes implicacions en el nostre dia a dia a diferents nivells i dimensions, com la social, la cultural, la tecnològica, la d'accés i gestió dels recursos, la mobilitat de persones, o la institucional", ha assenyalat Fonolleda, que ha remarcat que la jornada s'enfocarà en l'estratègia de globalització a escala andorrana. "Veurem des de quina estratègia i des de quina singularitat tractem la globalització a Andorra. Té moltes oportunitats que ens poden beneficiar, però també alguns reptes", ha afegit la representant de la SAC.

Consell, del Govern i d'institucions nacionals i internacionals que tenen alguna cosa a dir", ha apuntat Fonolleda, mentre anunciava que hi prendran part membres d'Andorra Telecom, de FEDA, de l'AQUA, de la Creu Roja Andorrana, de la Cambra de Comerç, de l'Empresa Familiar o de les Nacions Unides. "També comptarem amb la presència de ciutadans i professionals que estan implicats en alguna tasca relacionada amb la globalització, així com també amb persones que han cultivat un coneixement en aquest àmbit", ha afegit l'assessora de la SAC.

Durant l'acte, on també ha comparegut el director general de FEDA, Albert Moles, s'ha presentat el llibre 'Andorra i la Desigualtat', que recull totes les 33 ponències que es van pronunciar en el marc de la passada edició de la diada. "Vam triar un tema que vam considerar important. No només hi ha desigualtat a Andorra, per descomptat i per desgràcia, sinó que n'hi ha a tot arreu", ha apuntat la presidenta de la SAC, Àngels Mach, durant la presentació del volum, on també ha recordat que el primer número de la col·lecció es va editar l'any 1988. "Es va voler veure en quin moment estàvem dins del nostre país, perquè penso que cal tenir informació veraç i fidedigna per poder posar algun remei quan hi ha un problema. Si no sabem de què parlem, és molt més difícil poder-ho arreglar", ha afegit Mach.

La 37a diada andorrana se centrarà en la globalització i els seus reptes pel Principat

La SAC i FEDA han presentat el llibre 'Andorra i la desigualtat'

Presentació del llibre 'Andorra i la desigualtat' - FEDA

AGÈNCIES | Andorra la Vella

Cread: 31/07/2024 13:04

Actualitzat: 31/07/2024 13:04

L'assessora territorial de la SAC a la UCE, Marta Fonolleda, ha anunciat aquest dimecres, en el marc d'un acte al MW Museu de l'Electricitat de FEDA, que la temàtica de la 37a jornada andorrana de la Universitat d'Estiu, que se celebrarà el proper 17 d'agost a Prada de Conflent i que està patrocinada per FEDA i el Govern, serà la globalització. "És un tema que no és nou. Ja fa temps que n'hem parlat i és un tema molt dinàmic, amb moltes implicacions en el nostre dia a dia a diferents nivells i dimensions, com la social, la cultural, la tecnològica, la d'accés i gestió dels recursos, la mobilitat de persones, o la institucional" ha assenyalat, Fonolleda, qui ha remarcat que la jornada s'enfocarà en l'estratègia de globalització a escala andorrana. "Veuem des de quina estratègia i des de quina singularitat tractem la globalització a Andorra. Té moltes oportunitats que ens poden beneficiar, però també alguns reptes" ha afegit, la representant de la SAC.

Fonolleda, en aquest sentit, ha avançat que durant la jornada també es tractarà l'encaix de la globalització amb la Unió Europea i ha anunciat comptarà amb un total de 21 ponències presencials i 13 ponències no presencials. "Tenim la sort de comptar amb representants del Consell, del Govern, representants d'institucions nacionals i internacionals que tenen alguna cosa a dir" ha apuntat, Fonolleda, mentre anunciava que hi prendran part membres d'Andorra Telecom, de FEDA, de l'IAQUA, de la Creu Roja Andorrana, de la Cambra de Comerç, de l'Empresa Familiar Andorrana o de les Nacions Unides. "També comptarem amb la presència de ciutadans i professionals que estan implicats en alguna tasca relacionada amb la globalització, així com també amb persones que han cultivat un coneixement en aquest àmbit" ha afegit, l'assessora de la SAC.

Durant l'acte, on també ha comparegut el director general de FEDA, Albert Moles, s'ha presentat el llibre 'Andorra i la Desigualtat', que recull totes les 33 ponències que es van pronunciar en el marc de la passada edició de la diada. "Vam triar un tema que vam considerar important. No només hi ha desigualtat a Andorra, per suposat i per desgràcia, sinó que n'hi ha a tot arreu" ha apuntat la presidenta de la SAC, Àngels Mach, durant la presentació del volum, on també ha recordat que el primer número de la col·lecció es va editar l'any 1988. "Es va voler veure en quin moment estàvem dins del nostre país, perquè penso que cal tenir informació veraç i fidedigna per

poder posar algun remei quan hi ha un problema. Si no sabem de què parlem, és molt més difícil poder-ho arreglar" ha afegit, Mach.

REPORTATGE

Té Andorra estratègia per a la globalització?

Després de tractar sobre les desigualtats, la SAC porta a la Diada Andorrana de Prada de Conflent el debat sobre quin ha de ser l'encaix del país en un món cada vegada més global

TONI SOLANELLÉS
31/07/2024 (19:30 CET)

"Parlem d'aquesta obertura de mires, d'aquesta internacionalització. Veuem com Andorra se situa en el procés de globalització." En fi, debat sobre l'encaix del país en un món cada vegada més global per tal de buscar quina és "l'estratègia" que hauria de seguir el Principat per posicionar-se en la globalització i treure profit dels reptes i evitar les llacunes, sortejant els riscos que també conté.

Més o menys és el que pretén la Societat Andorrana de Ciències (SAC) en la 37a edició de la Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu que, en aquest cas, es fa per 36a vegada a Prada de Conflent. La jornada dedicada a Andorra tindrà lloc a Prada de Conflent. I els temes fonamentals - 31 ponències presencials més 13 d'escrites - s'han presentat aquest migdia al Museu de l'Electricitat de FEDA, un dels patrocinadors de la jornada. Un lloc tan bonic per fer-hi una presentació com maldestre per intentar encabir-hi gent i més gent. En fi, la reflexió sobre la globalització que es farà a Prada caldrà fer-la, sovint, sobre la conveniència d'alguns actes. I, més encara, sobre la conveniència de fer segons quins actes en segons quins llocs amb segons quanta gent.

En fi, que l'acte ha servit per presentar el llibre, el recull, el volum de les ponències de l'any passat al tomb de les desigualtats que d'una forma global hi ha al país. S'hi recullen 33 ponències de molts diferents autors -amb orígens diferents i, per tant, analitzant la desigualtat des de molts angles diferents també. La presidenta de la SAC, Àngels Mach, encarregada de fer la presentació del volum, ha destacat el fet que tota mena de desigualtats, al capdavant, "està relligada". I ha indicat que "si no ho coneixem no hi podem posar remei".

I si la primera part de l'acte era per citar a tort i a dret els pràcticament 33 articulistes del volum que s'ha presentat, en segon lloc la doctora en Educació Ambiental i assessora territorial per la SAC a la Universitat Catalana d'Estiu, Marta Fonolleda, ha estat l'encarregada d'exposar el tema d'enguany a la Diada Andorrana. El 17 d'agost, al Liceu

Charles Renouvier, hi hauran de treure cap des del secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea (UE), Landry Riba, fins a la ministra d'Afers Exteriors, Imma Tor.

I pel mig una notable quota de càrrecs institucionals o professionals de diferents sectors com l'ambaixador polític Vicenç Mateu i la historiadora i diplomàtica Elisenda Vives, el president de la Creu Roja, Josep Pol, el director general de FEDA, Albert Moles, el notari Joan Carles Rodríguez Miñana, els consellers generals Meritxell López i Pere Baró, l'economista Antoni Bisbal, el biotecnòleg Arnau Calvet o el politòleg Albert Gomà, entre molts d'altres.

Fonolleda ha ressaltat que la globalització, efectivament, és un tema "que no és nou" però que alhora "és molt dinàmic i amb moltes implicacions". "La globalització és un procés important" per a la qual hi ha d'haver una estratègia concreta. "Volem debatre quina és l'estratègia que ens situa en aquest marc més global." Per això se'n parlarà a Prada de Conflent. I molts dels que en parlaran, fa un any parlaven de desigualtat. I en fa dos de...

[Inici](#) / [Actualitat](#) / [Notícies](#)

La 37a diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu se centrarà en la globalització

per Mireia Reynal

Notícies

Dimecres, 31 de juliol de 2024 - 17:21h

La presidenta de la SAC, Àngels Mach, el director general de FEDA, Albert Moles, i la directora de l'AQUA, Marta Fonolleda, durant la presentació del llibre 'Andorra i la desigualtat' i de la 37a Jornada Andorrana de la Universitat d'Estiu. / M.R.

L'assessora territorial de la SAC a la UCE, Marta Fonolleda, ha anunciat aquest dimecres, en el marc d'un acte al MW Museu de l'Electricitat de FEDA, que la temàtica de la 37a jornada andorrana de la Universitat d'Estiu, que se celebrarà el pròxim 17 d'agost a l'Prada de Conflent i que està patrocinada per l'FEDA i el Govern, serà la globalització. "És un tema que no és nou. Ja fa temps que n'anem parlant i és un tema molt dinàmic, amb moltes implicacions en el nostre dia a dia a diferents nivells i dimensions, com la social, la cultural, la tecnològica, la d'accés i gestió dels recursos, la mobilitat de persones, o la institucional" ha assenyalat, Fonolleda, qui ha remarcat que la jornada s'enfocarà en l'estratègia de globalització a escala andorrana. "Veurem des de quina estratègia i des de quina singularitat tractem la globalització a Andorra. Té moltes oportunitats que ens poden beneficiar, però també alguns reptes" ha afegit, la representant de la SAC.

Fonolleda, en aquest sentit, ha avançat que durant la jornada també es tractarà l'encaix de la globalització amb la Unió Europea i ha anunciat comptarà amb un total de 21 ponències presencials i 13 ponències no presencials. "Tenim la sort de comptar amb representants del Consell, del Govern...representants d'institucions nacionals i internacionals que tenen alguna cosa a dir" ha apuntat, Fonolleda, mentre anunciava que hi prendran part membres d'Andorra Telecom, de FEDA, de l'AQUA, de la Creu Roja Andorrana, de la Cambra de Comerç, de l'Empresa Familiar Andorrana o de les Nacions Unides. "També comptarem amb la presència de ciutadans i professionals que estan implicats en alguna tasca relacionada amb la globalització, així com també amb persones que han cultivat un coneixement en aquest àmbit" ha afegit, l'assessora de la SAC.

Durant l'acte, on també ha comparegut el director general de FEDA, Albert Moles, s'ha presentat el llibre 'Andorra i la Desigualtat', que recull totes les 33 ponències que es van pronunciar en el marc de la passada edició de la diada. "Vam triar un tema que vam considerar important. No només hi ha desigualtat a Andorra, per suposat i per desgràcia, sinó que n'hi ha a tot arreu" ha apuntat la presidenta de la SAC, Àngels Mach, durant la presentació del volum, on també ha recordat que el primer número de la col·lecció es va editar l'any 1988. "Es va voler veure en quin moment estàvem dins del nostre país, perquè penso que cal tenir informació veraç i fidedigna per poder posar algun remei quan hi ha un problema. Si no sabem de què parlem, és molt més difícil poder-ho arreglar" ha afegit, Mach.

La globalització centrarà la 37a diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu

Serà el 17 d'agost, a Prada de Conflent, i comptarà amb una trentena de ponències i conferències d'actors polítics, econòmics i socials

La directora de l'AQUA, Marta Fonolleda, acompanyada de la presidenta de la SAC, Àngels Mach i del director general de FEDA, Albert Moles / ANA

Andorra la Vella • Així ho ha avançat l'assessora territorial de la SAC a la Universitat Catalana d'Estiu, Marta Fonolleda, qui ha destacat que és un fenomen d'actualitat, malgrat que ja fa temps que és una realitat, que amb la trentena de ponències i conferències que han programat, volen fer una aproximació als efectes o reptes que genera al Principat i també a la Unió Europea.

La diada d'Andorra serà el 17 d'agost, a Prada de Conflent, i estarà patrocinada per FEDA i el Govern. Així, Fonolleda ha comentat que hi haurà 21 ponències presencials i 13 més que seran en streaming, entre les quals participaran representants del Consell General i de l'executiu, però també d'altres entitats com ara, Andorra Telecom, FEDA, l'AQUA, la Creu Roja Andorrana, la Cambra de Comerç, l'Empresa Familiar Andorrana o de les Nacions Unides.

La SAC i FEDA presenten el llibre 'Andorra i la desigualtat'

n la cita s'ha avançat el programa de la que serà la 37a edició, amb el títol 'La globalització i Andorra'

per El Periòdic

Recull de ponències

La SAC i FEDA presenten el llibre 'Andorra i la desigualtat'

En la cita s'ha avançat el programa de la que serà la 37a edició, amb el títol 'La globalització i Andorra'

Per El Periòdic

Publicat el Dimecres, 31 de juliol de 2024 | 13:00 h

Un moment de la presentació d'avui. | FEDA

est dimecres s'ha presentat al MW Museu de l'Electricitat el llibre 'Andorra i la desigualtat', el recull de ponències de l'última edició de la tradicional diada erma de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). Ho han fet la presidenta de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), Àngels Mach, l'assessora territorial per la 'a UCE, Marta Fonolleda, i el director general de FEDA, Albert Moles, en representació de les entitats responsables de l'edició. La publicació inclou les res conflictives que es van donar el 19 d'agost del 2023 en la 36a jornada dedicada al Principat d'Andorra en la trobada acadèmica estival a Prada de Conflent.

31/07/2024

FÒRUM.AD

LES NOTÍCIES D'ANDORRA I EL PRINEU

La SAC i FEDA presenten el llibre 'Andorra i la desigualtat', sobre l'última diada andorrana de l'UCE

BY: REDACCIÓ / ON: 31/07/24 17:31 / IN: CULTURA I OC

Àngels Mach, Albert Moles i Marta Fonolleda (FEDA)

Aquest dimecres s'ha presentat a l'MW Museu de l'Electricitat, el llibre 'Andorra i la desigualtat', el recull de ponències de l'última edició de la tradicional diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). Ho han fet la presidenta de la Societat

Andorrana de Ciències (SAC), Àngels Mach, l'assessora territorial per la SAC a l'UCE, Marta Fonolleda, i el director general de FEDA, Albert Moles, en representació de les entitats responsables de l'edició. La publicació inclou les diverses conferències que es van donar el 19 d'agost de 2023 en la 36a jornada dedicada al Principat d'Andorra en la trobada acadèmica estival a Prada de Conflent.

En aquella ocasió es va tractar la desigualtat en el seu sentit més ampli, des de l'àmbit social, a l'econòmic, analitzant els aspectes més concrets, com les desigualtats de gènere, jurídica, informativa, de salut, o energètica. Precisament, la directora de Sostenibilitat, Comunicació i Relació amb la Clientela de FEDA, Nerea Moreno, va parlar aleshores de l'oportunitat que hi ha a Andorra de ser exemplars en el camí de la transició energètica com a país desenvolupat i de l'ambició de FEDA, com a motor d'aquesta transició, d'adaptar el model energètic del país perquè doni resposta a tots aquests reptes i anticipar-se a les problemàtiques que vindran. La ponència és una de les 35 que es poden trobar al llibre, disponible a partir de la pròxima setmana a les llibreries andorranes.

En la presentació de l'obra, els assistents també han pogut conèixer el programa de la nova edició que se celebrarà el 17 d'agost a la capital conflentina. La 37a diada andorrana que es viurà en la 56a edició de la Universitat Catalana d'Estiu girarà entorn a les diferents afectacions que té per a Andorra la globalització.

En el cas de FEDA, Albert Moles reflexionarà al tomb de la globalització en el sistema energètic. Sota el títol 'La globalització en el món de l'energia Afectacions a Andorra' parlarà de les tendències que venen en el sector energètic i de la importància d'aliances estratègiques en un món cada vegada més global, també el de l'energia.

Representants d'institucions públiques i privades del Principat analitzaran la internacionalització i relació exterior d'Andorra en els seus àmbits. L'Acord d'associació entre Andorra i la Unió Europea centrarà una part important de les ponències i els debats, on s'enfrontaran diverses visions en els diversos formats previstos. La jornada es conformarà amb dos debats, 21 ponències presencials i vuit que es realitzaran per via telemàtica. Serà el 17 d'agost des de les 9 hores al lloc Roumouir de Prada, però també hi haurà altres propostes emmarcades en la Universitat Catalana d'Estiu amb presència andorrana.

Per exemple, la projecció el mateix dia 17 d'agost a les 23 hores de la pel·lícula 'El fred que cremà', la participació d'Àngels Mach en la taula dedicada a analitzar els centres d'estudi en la formació iniciació als Països Catalans: «Societat civil organitzada als Països Catalans» el 20 d'agost o en l'ofrena a la tomba de Pompeu Fabra el 21 d'agost a les 18.30 hores.

FEDA dona suport a la Societat Andorrana de Ciències com a part de la seva activitat divulgadora i de foment del coneixement, en aquest cas a través de ponències acadèmiques que tracten temes d'actualitat en cada edició i que es recullen en un compendi recopilatori abans de la següent edició.

RECULL DE PONÈNCIES

La SAC i FEDA presenten el llibre 'Andorra i la desigualtat'

En la cita s'ha avançat el programa de la que serà la 37a edició, amb el títol 'La globalització i Andorra'

Un moment de la presentació d'obra.

EL PERIÒDIC
FELIPE RODRÍGUEZ

Ahí dimecres es va presentar al MW Museu de l'Electricitat el llibre 'Andorra i la desigualtat', el recull de ponències de l'última edició de la tradicional diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). Ho van fer la presidenta de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), Àngels Mach, l'assessora territorial per la SAC a l'UCE, Marta Fonolleda, i el director general de FEDA, Albert Moles, en representació de les entitats responsables de l'edició. La publicació inclou les diverses conferències que es van donar el 19 d'agost del 2023 en la 36a jornada dedi-

cada al Principat d'Andorra en la trobada acadèmica estival a Prada de Conflent.

En aquella ocasió es va tractar la desigualtat en el seu sentit més ampli, des de l'àmbit social, a l'econòmic, analitzant els aspectes més concrets, com les desigualtats de gènere, jurídica, informativa, de salut, o energètica. Precisament, la directora de Sostenibilitat, Comunicació i Relació amb la Clientela de FEDA, Nerea Moreno, va parlar aleshores de l'oportunitat que té Andorra de ser exemplar en el camí de la transició energètica com a país desenvolupat i de l'ambició de FEDA, com a motor d'aquesta transició, d'adaptar el model

energètic del país perquè doni resposta a tots aquests reptes i anticipar-se a les problemàtiques que vindran. La ponència és una de les 35 que es poden trobar al llibre, disponible a partir de la pròxima setmana a les llibreries andorranes.

En la presentació de l'obra, els assistents també van poder conèixer el programa de la no-

La publicació inclou les diverses conferències que es van donar el 19 d'agost del 2023 en la 36a jornada

va edició que se celebrarà el 17 d'agost a la capital andorrana. La 37a diada andorrana que es viurà en la 56a edició de la Universitat Catalana d'Estiu girarà entorn de les diferents afectacions que té per a Andorra la globalització.

En el cas de FEDA, Moles reflexionarà al tomb de la globalització en el sistema energètic. Sota el títol 'La globalització en el món de l'energia. Afectacions a Andorra', parlarà de les tendències que venen en el sector energètic i de la importància d'aliances estratègiques en un món cada vegada més global, també de l'energia. Representants d'institucions públiques i privades del Principat, per la seva part, analitzaran la internacionalització i relació exterior d'Andorra en els seus àmbits. L'acord d'associació entre Andorra i la Unió Europea centrarà una part important de les ponències i els debats, on s'enfrontaran diverses visions en els diversos formats prevists.

La jornada es conformarà amb dos debats, 21 ponències presencials i vuit que es realitzaran per via telemàtica. Serà el 17 d'agost des de les 09.00 hores al llocu Renouvier de Prada, però també hi haurà altres propostes emmarcades en la Universitat Catalana d'Estiu amb presència andorrana. Per exemple, la projecció al mateix dia 17 d'agost a les 23.00 hores de la pel·lícula 'El fred que crema', la participació de Mach en la taula dedicada a analitzar els centres d'estudi en la formació 'Iniciació als Països Catalans' i 'Iniciació als Països Catalans' el 20 d'agost o en l'obra 'La tomba de Pompeu Fabra' el 21 d'agost a les 18.30 hores. ●

DIVULGACIÓ

La jornada de Prada tractarà la globalització

ANDORRA LA VELLA. La temàtica de la 37a Jornada andorrana de la Universitat d'Estiu, que se celebrarà el pròxim 17 d'agost a Prada de Conflent i que està patrocinada per FEDA i el Govern, serà la globalització, segons va informar ahir la Societat Andorrana de Ciències (SAC).

Universitat Catalana d'Estiu

La globalització serà l'eix de la 37a Diada andorrana a l'UCE

Agències
ENCARNA

La globalització serà l'eix central de la 37a jornada andorrana de la Universitat d'Estiu, que se celebrarà el pròxim 17 d'agost a Prada de Conflent. Així ho va anunciar ahir l'assessora territorial de la Societat Andorrana de Ciències (SAC) a l'UCE, Marta Fonolleda, en l'acte de presentació del llibre 'Andorra i la Desigualtat', el volum que recull les 33 ponències que es van pronunciar a Prada l'any passat.

"És un tema que no és nou. Ja fa temps que n'hem parlat i és molt dinàmic, amb moltes implicacions en el nostre dia a dia a diferents nivells i dimensions, com la social, la cultural, la tecnològica, la d'accessos i gestió dels recursos, la mobilitat de persones, o la institucional", va assenyalar Fonolleda, que va remarcar que la jornada s'enfoca en l'estratègia de globalització a escala andorrana. "Veuem des de quina estratègia i des de quina singularitat tractem la globalització a An-

dorra. Té moltes oportunitats que ens poden beneficiar, però també alguns reptes", va afegir la representant de la SAC.

Durant la jornada, que comptarà amb 21 ponències presencials i 13 de no presencials, es tractarà l'encaix de la globalització amb la Unió Europea, es tractarà l'encaix de la globalització amb la Unió Europea, es tractarà l'encaix de la globalització amb la Unió Europea. "Tenim la sort de comptar amb representants del Consell, del Govern i d'institucions nacionals i internacionals que tenen alguna cosa

La presentació del llibre de la 36a edició i de la 37a jornada a l'UCE.

a dir", va apuntar Fonolleda, mentre anunciava que hi prendran part membres d'Andorra Telecom, de FEDA, de l'Agència de Qualitat de l'Ensenyament

Superior d'Andorra (AQUA), de la Creu Roja Andorrana, de la Cambra de Comerç, de l'Empresa Familiar i de les Nacions Unides, entre d'altres.

Bondia

01/08/2024

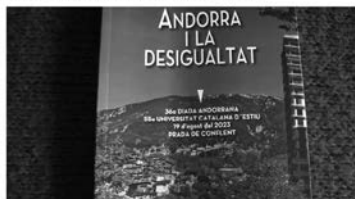
Llibre de la SAC de la 36a edició de l'UCE i nova cita per al dissabte, 17 d'Agost

BY: TERESA VENTURA / ON: 04/08/24 9:00 / IN: DES D'ANDORRA UN COPRINCIPAT ALS PRINEUS, OPINIO

Teresa Ventura

El passat dimecres, 31 de juliol, es va presentar al Museu de FEDA, el llibre que recull la 36 ena edició de la Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) que se celebra cada any a Prada de Conflent. L'edició compta amb el suport de FEDA Cultura i el Govern d'Andorra. Amb el títol "**Andorra i la desigualtat**", nombrosos ponents van fer la seva aportació a l'edició de 2023, d'una presència andorrana que ve desenvolupant-se, any darrera any, per part de la Societat Andorrana de Ciències (SAC) des de l'any 1987, encara que l'origen de l'UCE data de 1968.

Coberta de la publicació "Andorra i la desigualtat"

Va obrir la presentació, **Albert Moles**, director general de FEDA i, a continuació, la presidenta de la SAC, **Àngels Mach**, acompanyada de **Marta Fonolleda**, assessora territorial per a la SAC a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), les quals varen comentar les diverses aportacions del recull que constitueixen una veritable fons d'informació a l'entorn del tema central. Una temàtica que, cada any, els membres de la SAC proposen per a la ja històrica Diada Andorrana, i amb la **nova cita per al proper dissabte, dia 17 d'agost**, a Prada de Conflent.

Àngels Mach va aprofitar la presentació per a agrair, una vegada més, la presència dels mitjans de comunicació i la difusió de totes les activitats de l'entitat que ella presideix des de fa molts anys. L'Àngels, sens dubte, fa una veritable **aportació científica, literària, cultural i social al país**.

A la taula, Àngels Mach, Albert Moles i Marta Fonolleda

El recull també inclou la salutació del president de l'equip rector de la Universitat Catalana d'Estiu, **Jordi Casassas i Ymbert** que, entre altres coses, va dir que "**sense igualtat o lluita per la igualtat, no hi ha democràcia**".

El doctor en Societat de la Informació i professor **Alan Ward** va aportar al recull el tema "Accés a les tecnologies de la informació i de la comunicació: un factor creixent de desigualtat". Mentre que **Marta Alberch**, directora d'Andropia, projectes amb impacte social, va assenyalar que, a Andorra, també hi ha desigualtats. **Joan Mico**, sociòleg i director del CRES (Centre de Recerca i Innovació), va aportar l'estudi dels factors estructurals de les desigualtats a Andorra. **Carla Guinot**, docent d'igualtat a l'Escola Espanyola Maria Moliner, va parlar de "La cohesió social a l'amenaça de la salut democràtica dels nostres joves". **Nerea Moreno**, directora de Sostenibilitat i Comunicació de FEDA, va tractar el paper de l'energia en les desigualtats.

Entre altres diverses aportacions, el recull conté el tema "Contrastos des de la perspectiva de gènere" un article de **Montserrat Ronchera i Santacreu**, secretària general de l'Institut Andorrà de les Dones. Després d'altres interessants temes, s'afegeixen al volum presentat, les aportacions de **Rosa Gili**, cònsol major d'Escaldes-Engordany, amb el títol interrogatiu de "Vèncer la desigualtat, és una utopia?" mentre que **Trini Marín**, ministra d'Afers Socials i Funció Pública ens aporta el tema de "La desigualtat i els ajuts socials".

Tanca el volum de la Diada Andorrana de 2023, amb 280 pàgines, la sempre molt interessant aportació de l'arquitecte i urbanista, **Antoni Pol**, que per cert, va ser representant de la SAC a la Fundació UCE de 1988 fins a 2014 i, ara, Pol fa la proposta d'"**Un nou Congrés Internacional de la Llengua Catalana**", alhora que revisa els congressos anteriors realitzats als diferents indrets dels països de parla catalana, que indoeien Andorra, on es vas celebrar l'any 1986.

Portada del llibre "Andorra i la desigualtat"

Propera cita

Finalment cal recordar la nova cita a Prada de Conflent per al proper dia **17 d'agost en la que serà la 37a edició de la Diada Andorrana 2024**, com sempre organitzada per la Societat Andorrana de Ciències (SAC) amb el suport institucional corresponent. La temàtica es desenvoluparà a l'entorn de "**La globalització i Andorra**".

Text i fotos: Teresa Ventura. Membre de l'Associació de Professionals de la Comunicació d'Andorra (APCA).

06/06/2024 12:13

Andorra Recerca Innovació <info@ari.ad>

Newsletter d'agost d'AR+

Pera sac@andorra.ad

Si hi ha problemes amb el modo en que se muestra este mensaje, haga clic aquí para verlo en un explorador web.

Newsletter d'agost del 2024

Diari d'Andorra

11/08/2024

LA SECA LA MECA

Reflexió i acció

ALBERT ROIG

Aquests dies, reordenant llibres i documents, he tornat a tenir a les meves mans el text *El pensament polític*, de Ladislav Baró, que va fer servir per a la seva ponència a la Diada de la SAC a Prada de Conflent l'estiu del 2002. Un text ben treballat acadèmicament parlant, com li escavi al Ladis, en el qual en un moment del relat l'actual ministre es preguntava si el sistema de partits andorrà tenia possibilitat d'estabilitzar-se, després que "el conglomerat de suma d'individualitats i en la defensa de les especificitats andorranes" havia conformat el mapa polític posterior a la Constitució.

Han passat vint anys d'aquella ponència amb girs i canvis polítics notables al nostre país: un breu pas de la socialdemocràcia pel poder, així sí, amb les mans lligades; una majoria absoluta del centredreta de la qual encara manen els seus hereus, buscant cada vegada més cap a l'extrem; el trencament de la família socialdemocràtica i el seu posterior enfonsament; l'aparició i desaparició de partits, alguns unipersonals, i, darrerament, l'eclosió de nous moviments polítics dels quals encara la societat no sap què esperar-ne.

Vist en perspectiva històrica, segueix més vigent que mai el pensament d'Edward Hallett Carr, sobre com fer una bona reflexió política, que no és altra que el diàleg permanent entre present i passat. És bo aturar-s'hi perquè tal com ens diu el Ladis, la política ha de ser alhora reflexió i acció, que no s'entén una sense l'altra, "altrament estarem parlant, bé de simple lluita pel poder, bé de mera gestió".

Diari d'Andorra

LA TRIBUNA

La globalització i Andorra

En el segle XX el món ha canviat

ANTONI

POL I SOLÉ

Les relacions internacionals que eren controlades pels Estats es veuen depassades per l'economia, l'obertura dels mercats i el domini de les grans empreses multinacionals implantades arreu, que ja no s'adapten als territoris, sinó que són aquests els que s'adapten a les empreses i a l'economia per tal que s'hi localitzin.

El sistema dominant d'ocupació del territori ha passat del colonialitzador (tancat i de possible equilibri per aquest tancament) a la globalització (obert i pendent de trobar el seu equilibri per raó de la seva obertura i per tant manca de límits).

Un nou sistema en el qual l'estat no es pot protegir tancant les fronteres i ha d'acceptar les regles d'un mercat obert i interactiu.

El problema és que encara no som conscients del canvi i continuem respondent als grans reptes i problemes actuals, que ens depassen, des del mar en equilibri, estable i passat, colonitzador, mentre que el desafiament és fer-hi front des d'una nova lògica encara per determinar i a extreure d'aquest nou escenari que ens ha imposat la globalització.

El proper dissabte 17 d'agost la Societat Andorrana de Ciències ens convidarà a assistir a la 37a Diada Andorrana a la 56a Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent que tractarà el tema LA GLOBALITZACIÓ I ANDORRA.

Amb els següents participants a nivell presencial:

Benvinguda, Àngels MACH i

17 d'agost

Jornades 37ª Diada Andorrana: 'La globalització i Andorra' (Universitat Catalana d'Estiu)

El coordinador de l'eix tecnologia d'AR+, Jordi

Ascensi, hi participa amb la ponència 'La llengua catalana en el nou paradigma digital. Els reptes compartits de les llengües minoritàries'

Més informació

06/08/2024

Societat Andorrana de Ciències

14/08/2024

zació i Andorra: Les telecomunicacions, Jordi NADAL i BENTADÉ; Innovació en l'Ensenyament Superior en l'era de la globalització: formant a estudiants per als desafiaments del segle XXI, Helena PRIETO i SANZ; La globalització i l'Ensenyament superior, Xavier CAMPUZANO i IBÁÑEZ; La contribució d'Andorra al mercat global: estratègies i reformes per atraure inversió estrangera directa, Lorena JORDANA i CARMONA; Educació en el món globalitzat, Alan WARD i KOECK; La porta d'Andorra cap a un món globalitzat, Gerard CADENA i TURIELLA; El camí d'una Andorra globalitzada, Pol BARTOLOMÉ i ARENY; Obertura i progrés o aïllament i conservadorisme, Marc MAGALLON i FONT; La Universitat d'Andorra en un marc global, Juli MINOVES i TRIQUELL; La globalització en les finances públiques, Jordi CINCA i MATEOS; La globalització en les Cambres de Comerç, Josep Maria MAS i TORRES; Innovació i adaptació: claus per la competitivitat de les empreses familiars en un món que navega entre la globalització i la desglobalització, Daniel ARMENGOL i BOSCH; Andorra, globalització i dones, Claudine TARRNÉ-FABRESSE; Globalització: competència i cooperació de les Nacions Unides, Elisenda VIVES i BALMANA.

Vint ponents presencials, més queixos ponents no presencials, que ens aportaran les seves reflexions entorn aquest canvi en les regles del joc de la societat humana actual, que no modifiquem el contingut de la humanitat però sí el seu continent, que es modifica cíclicament alternant la dominància entre períodes d'obertura i altres de tancament. I als quals cal adaptar l'anàlisi i les respostes als problemes actuals.

16,17/08/24

El fred que crema és un thriller ambiental a la Segona Guerra Mundial en el context de la fugida de jueus a través d'Andorra mitjançant la figura dels passadors. Dirigida per Santi Trullenque i estrenada el 20 de gener del 2023.

Activitats programades

17 d'agost

JORNADES:

37a Diada Andorrana «La globalització i Andorra» (de 9 a 13) AULA 101

JORNADES: 37a Diada Andorrana «La globalització i Andorra» (de 3 a 7) AULA 101
A LES 11 DE LA NIT

ESPECTACLES: *El fred que crema* (2023), de Santi Trullenque AMFITEATRE

Diari d'Andorra

LA TRIBUNA

17/08/24

De la globalització al dinar de Prada

Andorra avança pel laberint de la globalització mirant els quatre punts cardinals

JORDI PASQUES

Posar un títol ben definit per parlar de la Diada Andorrana de Prada de Conflent d'enguany ens porta a una mena de laberint concèntric, dels que vas girant en espiral sense adonar-te'n i els passos oberts que trobes a dreta i esquerra et desorienten, i després d'una estona de caminar ja no saps si vas cap aquí, si vas cap allà i acabes deambulant d'esma, rendits els ànims de trobar la sortida del laberint o si cal l'entrada, a una frustració o sentiment de derrota. El tema en qüestió, triat per la SAC, desenvolupat tot el dia d'avui a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, és "La globalització i Andorra", que no és pas una cosa continguda en un àmbit determinat i amb unes estructures apamadores, definides per unes línies visibles i limitadores. Al contrari, la globalització és una dispersió tan fenomenal, d'unes proporcions mundials, és a dir, globals, tal com diu la paraula, que endinsar-s'hi és com penetrar en aquell laberint concèntric la sortida del qual pot fer-te donar més voltes que un molinet.

Però com que vivim en aquest globus terraqüi, com que la Terra és rodona i és on hem de fer camí, val més mirar-nos-ho amb simpatia i entrar a la roda de la globalització si no volem quedar arraconats. De fet, encara que hom no volgués seguir les tendències globalitzadores, les que fan relacions comercials i econòmiques a nivell internacional,

encara que algú personalment o un país se'n volgués desentendre i enclaustrar-se, la màquina globalitzadora té una capacitat xuladora com per no deixar cap raconada lliure dels seus efectes. Per tant, en tractar-se la globalització d'un fet contemporani i que es viu en temps real, la millor manera de saber de què va la cosa i d'aprofitar-ne tot allò de positiu que té és intentar entrar al laberint de la globalització amb la previsió de notar mal de cap i mareig, de poder quedar sorollats en determinats moments, però amb la convicció de tenir la fortalesa, després la voluntat i més tard la capacitat d'actuar per tal de saber conviure-hi, de saber entrellucar el propi estadi vital amb l'estructura viva que és la globalització.

Andorra, en el seu cas, avança pel laberint de la globalització mirant als quatre punts cardinals, sabedora de l'exigüitat territorial com a factor limitador a l'hora de prendre posicions entre la resta de països del món, a l'hora de ser present a les cuines on

es preparen els menús i encara més a l'hora de seure a les taules on es tracten les línies i les rutines que cal seguir. Evidentment, el pes d'Andorra com a estat en el món té la força limitada i sap que no pot pretendre influir, per posar un exemple, en la ruta de la seda ferroviària, entre Yiwu, a la Xina, i Madrid (Espanya), una ruta de transport comercial semblant a la que Marco Polo va establir entre els confins del món conegut i Europa, aquell fascinant mercader venecià del qual celebrem aquest any els set-cents anys de la seva mort. Aquesta moderna ruta de la seda ferroviària, de 13.052 km de recorregut, és un exemple de la globalització del comerç mundial, i tot i passar per cinc països a més de la Xina -Kazakhstan, Rússia, Bielorrússia, Polònia, Alemanya i França-, només descarrega mercaderies a Malaszewicz (Polònia), Ludwigsburg (Alemanya) i Madrid. França, que és potència mundial, només el veu passar. Però no pas per això s'hi posa en contra, perquè sap perfectament de quin

costat gira el món.

A Prada, avui, la Diada Andorrana té aportacions de 21 persones que ens parlaran de la pròpia visió del tema. A banda de fer debat, de dir i de proposar, de parlar de competència, de cooperació, de relacions a escala mundial, flotarà a l'ambient l'encaix, com diu l'Antoni Pol, d'Andorra a Europa. És aquest el cercle més proper a Andorra i el país ha de ser prou intel·ligent i madur per saber transitar per Europa evitant que la maregin com una perdiu. Una Europa que ja mossèn Cinto -a qui recordem en sortir del dinar del menjador de l'UCE- té els millors moments de la Diada Andorrana, perquè és un veritable dinar de germanor tot mirant la sempre atractiva i lluminosa pica de Canigó -va definir com "una troca esbodellada, de la qual no es trobarà mai el cap ni el centener". Perspicax Verdaguer. Perspicacia, precisament, allò que ha de ser capaç de mostrar el Principat d'Andorra en l'escenari europeu i en la resta de món.

68024 9-07

NACIONAL

ES REFLEXIONARÀ SOBRE LA GLOBALITZACIÓ

37a jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu

Presentació de la 37a jornada andorrana - FEDA

La Universitat Catalana d'Estiu (UCE), que se celebra cada any a Prada de Conflent, acull avui la 37a edició de la jornada andorrana, que enguany reflexionarà sobre la globalització. L'assessora territorial de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), organitzadora de la jornada, a l'UCE, Marta Fonolleda, explicava fa uns dies que la temàtica escollida no és nova. "Ja fa temps que n'anem parlant i és un tema molt dinàmic, amb moltes implicacions en el nostre dia a dia a diferents nivells i dimensions, com la social, la cultural, la tecnològica, la d'acció i gestió dels recursos, la mobilitat de persones o la institucional", reflexionava el dia de la presentació de la jornada, que compta amb el suport de FEDA i el Govern.

Fonolleda remarcava que la jornada d'avui s'enfocà en l'estratègia de globalització a escala andorrana. "Veurem des de quina estratègia i des de quina singularitat tractem la globalització a Andorra. Tè moltes oportunitats que ens poden beneficiar, però també alguns reptes", va dir la representant de la SAC.

Durant la jornada d'avui, en sessió de matí i tarda, es duran a terme vint ponències presencials i quinze de no presencials. Hi prendran part membres d'Andorra Telecom, de FEDA, de l'AQUA, de la Creu Roja Andorrana, de la Cambra de Comerç, de l'Empresa Familiar Andorrana o de les Nacions Unides. També comptarà amb la presència de ciutadans i professionals que estan implicats en alguna tasca relacionada amb la globalització.

https://www.diariandorra.ad/opinio/la-tribuna/240817/37a-jornada-andorrana-universitat-catalana-d-estiu_156547.html

RDA, 9.56

De la globalització al dinar de Prada

LA TRIBUNA

JORDI PASQUES

De la globalització al dinar de Prada

Andorra avança pel laberint de la globalització mirant els quatre punts cardinals

Creat: 17/08/2024 10:45

Actualitzat: 17/08/2024 06:45

Posar un títol ben definidor per parlar de la Diada Andorrana de Prada de Conflent d'enguany ens porta a una mena de laberint concèntric, dels que vas girant en espiral sense adonar-te'n i els passos oberts que trobes a dreta i esquerra et desorienten, i després d'una estona de caminar ja no saps si vas cap aquí, si vas cap allà i acabes deambulant d'esma, rendits els ànims de trobar la sortida del laberint o si cal l'entrada, a una frustració o sentiment de derrota. El tema en qüestió, triat per la SAC, desenvolupat tot el dia d'avui a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, és "La globalització i Andorra", que no és pas una cosa continguda en un àmbit determinat i amb unes estructures apuntes, definides per unes línies visibles i limitadores. Al contrari, la globalització és una dispersió tan fenomenal, d'unes proporcions mundials, és a dir, globals, tal com diu la paraula, que endinsar-s'hi és com penetrar en aquell laberint concèntric la sortida del qual pot fer-te donar més voltes que un molinet.

Però com que vivim en aquest globus terraqüi, com que la Terra és rodona i és on hem de fer camí, val més mirar-nos-ho amb simpatia i entrar a la roda de la globalització si no volem quedar arraconats. De fet, encara que hom no volgués seguir les tendències globalitzadores, les que fan relacions comercials i econòmiques a nivell internacional, encara que algú personalment o un país se'n volgués desentendre i enclaustrar-se, la màquina globalitzadora té una capacitat xudadora com per no deixar cap raconada lliure dels seus efectes. Per tant, en tractar-se la globalització d'un fet contemporani i que es viu en temps real, la millor manera de saber de què va la cosa i d'aprofitar-ne tot allò de positiu que té és intentar entrar al laberint de la globalització amb la previsió de notar mal de cap i mareig, de poder quedar sorollats en determinats moments, però amb la convicció de tenir la fortalesa, després la voluntat i més tard la capacitat d'actuar per tal de saber conviure-hi, de saber entrellaçar el propi estatí vital amb l'estructura viva que és la globalització.

Andorra, en el seu cas, avança pel laberint de la globalització mirant als quatre punts cardinals, sabedora de l'exigüitat territorial com a factor limitador a l'hora de prendre posicions entre la resta de països del món, a l'hora de ser present a les cuines on es preparen els menús i encara més a l'hora de seure a les taules on es tracten les línies i les rutes que cal seguir. Evidentment, el pes d'Andorra com a estat en el món té la força limitada i sap que no pot pretendre influir, per posar un exemple, en la ruta de la seda ferroviària, entre Yiwu, a la Xina, i Madrid (Espanya), una ruta de transport comercial semblant a la que Marco Polo va establir entre els confins del món conegut i Europa, aquell fascinant mercader venecià del qual celebrem aquest any els set-cents anys de la seva mort. Aquesta moderna ruta de la seda ferroviària, de 13.052 km de recorregut, és un exemple de la globalització del comerç mundial, i tot i passar per cinc països a més de la Xina –Kazakhstan, Rússia, Bielorússia, Polònia, Alemanya i França–, només descarrega mercaderies a Malaszewicz (Polònia), Ludwigsburg (Alemanya) i Madrid. França, que és potència mundial, només el veu passar. Però no pas per això s'hi posa en contra, perquè sap perfectament de quin costat gira el món.

A Prada, avui, la Diada Andorrana té aportacions de 21 persones que ens parlaran de la pròpia visió del tema. A banda de fer debat, de dir i de proposar, de parlar de competència, de cooperació, de relacions a escala mundial, flotarà a l'ambient l'encaix, com diu l'Antoni Pol, d'Andorra a Europa. És aquest el cercle més proper a Andorra i el país ha de ser prou intel·ligent i madur per saber transitar per Europa evitant que la maregin com una perdiu. Una Europa que ja mossèn Cinto –a qui recordem en sortir del dinar del menjador de l'UCE (un dels millors moments de la Diada Andorrana, perquè és un veritable dinar de germanor) tot mirant la sempre atractiva i il·luminosa pica de Canigó– va definir com "una troca esbafellada, de la qual no es trobarà mai el cap ni el centre". Perspicax; Verdagué; Perspicaxia, precisament, allò que ha de ser capaç de mostrar el Principat d'Andorra en l'escenari europeu i en la resta de món.

https://www.diariandorra.ad/opinio/la-tribuna/240817/globalitzacio-dinar-prada_156547.html

La 37a edició de la Diada Andorrana analitza la "globalització"

BY: REDACCIÓ / ON: 17/08/24 14:30 / IN: CULTURA I OCI

Prada de Conflent acull la 37a edició de la Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (AndorraDirecte)

La globalització és la temàtica central de la **37a edició de la Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu**, que està tenint lloc a Prada de Conflent. Durant el matí de dissabte, s'han exposat un total d'11 ponències i 7 no presencials on s'han tractat les implicacions i de quina forma afecta en pràcticament tots els àmbits de la vida humana.

Una de les ponències ha estat desenvolupada per **Antoni Blisbal**, degà del Col·legi Oficial d'Economistes, que ha reflexionat sobre els **efectes econòmics de la globalització**. Ha fet una repàs al passat, quan Andorra era reconeguda com a paradís fiscal fins avui dia, on pot ser membre associat de la Unió Europea.

Un dels temes que s'ha tractat també ha estat el de la **massificació de la muntanya**. **Conrad Blanch**, exdirector d'Ensiua, ha parlat de les causes d'aquest fet, provocat per la globalització i internet i de la necessitat de crear un entorn sostenible.

Per a tancar el matí d'aquest dissabte, **Vicenç Mateu**, síndic general de 2011 al 2019, ha parlat de l'**adaptació del poble andorrà a l'arribada de la globalització**.

<https://forum.ad/a/37a-edicio-de-la-diada-andorrana-analitza-la-globalitzacio/>

Inici Societat Política Successos Parròquies Tendències Esports Pirineu

Pol Bartolomé diu que Andorra hauria de reconèixer l'estat palestí

El conseller de Concòrdia puntualitza que caldria esperar que ho fes també l'Eiisi o la majoria de països de la UE

17/08/2024 In Política

El conseller general de Concòrdia **Pol Bartolomé** s'ha referit a la tradicional neutralitat andorrana en una ponència a la Diada Andorrana de Prada de Conflent. Segons el parlamentari, "la contundència de la resposta andorrana envers Rússia certament ha generat una gran confusió entre el públic del país, almenys d'aquell més partidari de mantenir una posició de neutralitat" però també coincideix en el fet que cal tenir en compte les "responsabilitats pròpies d'un Estat sobirà i democràtic" i ha afegit que Andorra "complex de manera responsable amb les obligacions que es deriven de la participació en la comunitat internacional". Bartolomé opina que "sense voler-ho, Andorra s'ha vist engolida per la creació d'una esfera de seguretat i defensa d'una dimensió europea i transatlàntica de la qual no podem escapar-nos". En aquest sentit, ha advocat per "assumir una posició de major responsabilitat, reconeixent l'esforç que desenvolupen aquestes potències en el nostre favor, assumint com a nostres els seus interessos geoestratègics i, eventualment, expressar la nostra solidaritat donant suport formal a les seves manifestacions".

El conseller general també ha exposat el paper d'Andorra en el conflicte palestí i ha defensat que el següent pas haurà de ser el reconeixement formal de l'estat palestí, però també ha defensat que "no hauria de produir-se fins que l'Eiisi o una àmplia majoria d'estats membres de la UE no hagin emprès la iniciativa". També defensa que "Andorra en cap cas hauria d'adoptar la política de l'equidistància i el silenci. Si ho fes, crec que la credibilitat internacional del país es veuria profundament qüestionada".

Bartolomé destaca que malgrat els efectes de la globalització són més evidents en Andorra que a la inversa, cal tenir en compte alguns 'impactes' que ha tingut Andorra, com l'aportació durant la redacció del Tractat de Lisboa, l'impuls d'una resolució sobre el multilingüisme en el marc de l'Assemblea General de l'ONU, o l'informe de transparència climàtica a les Nacions Unides, entre d'altres. I ha destacat que davant els molts reptes futurs, com a estat sobirà "Andorra haurà d'encaixar -en la mesura del que sigui possible- els seus interessos estratègics dins la configuració del nou ordre internacional" i dins aquest context fa una crida a no fer "cap pas enrere en l'àmbit internacional". "Fins ara, hem estat capaços de superar nombrosos reptes globals" que ens han afectat en les últimes dècades. Mantenint el mateix rigor i pragmatisme, ben segur que serem capaços de fer-ho novament en l'avenir", ha conclòs.

<https://digitalandorra.com/politica/pol-bartolome-diu-que-andorra-hauria-de-reconixer-lestat-palesti/>

Riba defensa l'ajuda de la UE a Andorra per afrontar els reptes de la globalització

El secretari d'Estat d'Afers Europeus ha realitzat una ponència a la Diada Andorrana a Prada de Conflent

https://www.diariandorra.ad/nacional/240817/tema-37a-diada-andorrana-prada-conflent_156558.html

Landry Riba, en el marc de la seva ponència a la 37a Diada d'Andorra a la 56a Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent ha remarcat que "la Unió Europea pot actuar com un catalitzador per ajudar un petit estat com Andorra a aprofitar les oportunitats que ofereix la globalització, proporcionant accés a un mercat interior ampli i integrat, que facilita el comerç, la mobilitat laboral i la transferència de tecnologia". D'aquesta manera, Riba ha volgut centrar molt especialment la seva intervenció en abordar si l'acord d'associació és un instrument que fa Andorra més o menys vulnerable a la globalització i la conclusió és clara: "Es un instrument que ens permet aprofitar millor les oportunitats d'aquesta mundialització tot dotant-nos d'eines que ens ajuden a protegir-nos dels efectes perversos que se'n desprenen".

El secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea ha manifestat que des del punt de vista econòmic l'acord d'associació "connecta" Andorra amb un mercat més ampli i a més "ho fa de manera igualitària", ja que les regles de joc, ha recordat, seran comunes. També ha afirmat que fins al moment "la capacitat d'atraure inversió estrangera també ha estat limitada per la falta d'un marc jurídic equivalent". En aquest sentit, ha defensat que l'acord ha de servir per treure talent nacional i "desenvolupar projectes emprenedors que ara no són possibles". L'alternativa, ha assegurat, "és seguir disposant d'una legislació pròpia que no eviti els efectes nocius de la globalització, però s'allunya les oportunitats".

Riba ha defensat els avantatges de la lliure circulació de persones i ha reivindicat que l'acord serviria per enfortir la posició d'Andorra. En quant als dubtes sobre la pèrdua d'identitat que podria suposar aquest encaix a Europa, Riba ha defensat d'entrada que "és la globalització, i no la Unió Europea, qui erosiona les cultures i identitats" i també ha posat l'accent en el fet que "a mesura que més avança la globalització, més moviments conservadors apareixen. En aquest aspecte, Andorra tampoc n'ha viscut al marge".

Els economistes valoren els pros i contres de l'acord

A l'acord d'associació s'ha referit també el degà del col·legi oficial d'Economistes d'Andorra, Antoni Ribal, que ha volgut incidir en el fet que al país hi hagi dos corrents entre els detractors i els favorables. Ribal ha recordat que "mentre que els beneficis del creixement turístic, un sistema financer internacionalitzat i la modernització tecnològica han estat significatius, el país també ha hagut d'enfrontar-se a reptes com la vulnerabilitat econòmica i la pèrdua de tradicions locals" i ha afegit que la possible adhesió a la UE "representa una nova etapa en aquesta transformació, que podria aportar encara més beneficis econòmics alhora que planteja nous desafiaments".

Demòcrates defensa els avantatges de la globalització

La consellera general demòcrata Meritxell López, ha manifestat que "són innegables els avantatges que ha aportat la globalització pel progrés de la societat i de l'economia d'Andorra" però ha alertat que "també cal estar atents als reptes i amenaces que aquesta comporta".

FEDA recorda l'adopció al cabal comunitari energètic

Sobre la globalització en el món de l'energia ha parlat el director general de FEDA,

"L'acord amb la UE pot ajudar a reduir la pèrdua d'identitat i sobirania d'Andorra que comporta la globalització"

Landry Riba defensa que l'acord d'associació manté especificitats úniques per Andorra i ofereix un marc de protecció

El secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea, Landry Riba, ha fet una ponència en el marc de la 37a Diada d'Andorra a la 56a Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent. El tema de la jornada era l'efecte de la globalització sobre Andorra.

Respecte als dubtes sobre la pèrdua d'identitat que podria suposar l'acord d'associació amb la Unió Europea, Landry Riba ha defensat d'entrada que "és la globalització, i no la Unió Europea, qui erosiona les cultures i identitats" i també ha posat l'accent en el fet que "a mesura que més avança la globalització, més moviments conservadors apareixen. En aquest aspecte, Andorra tampoc n'ha viscut al marge" i ha afegit que se li fa "molt difícil vincular una pèrdua d'identitat a una integració més o menys profunda a la Unió Europea en un entorn en el que, per molt que no existís la Unió Europea, la globalització avança". I ha tornat a apel·lar a les paraules de Letta, quan afirma que "l'acord d'associació de la Unió Europea amb Noruega i Islandia no ha estat una pèrdua d'identitat i qui visqui aquells països se n'adonaran".

En conclusió, a banda dels efectes positius des del punt de vista econòmic i de diversificació de l'economia, Riba ha reivindicat que "la Unió Europea i en particular l'associació que hem negociat amb especificitats importants úniques, pot ajudar a mitigar els perills associats a la globalització per a un estat de petita dimensió territorial com el nostre, especialment pel que fa a la pèrdua de sobirania i identitat cultural". I ho ha argumentat, en primer lloc, perquè l'associació comporta que Andorra no esdevingui un estat "associat que ha pogut adoptar molt dels seus acords a la seva realitat". I, en segon lloc, perquè la regulació europea en àmbits com la protecció de dades, la competència i els drets laborals "proporciona un marc segur que protegeix els petits estats dels efectes adversos de la competència deslleial i de la pressió externa". En tercer lloc, defensa que "aporta oportunitats de finançament, xarxes i noves eines que poden enfortir" polítiques com les de "protecció de la llengua, de la cultura".

Riba conclou que "una alternativa a aquest acord deixaria Andorra més vulnerable davant dels efectes de la globalització, ja presents des de fa dècenns en el nostre dia a dia".

https://www.diariandorra.ad/nacional/240817/tema-37a-diada-andorrana-prada-conflent_156558.html

Albert Moles, que ha recordat que Andorra s'ha vist afectada en els darrers anys per diferents aspectes, com la guerra d'Ucraïna, que han tingut un impacte en els preus de l'energia. En quant a l'acord d'associació, Moles ha recordat que Andorra haurà d'adoptar el cabal comunitari en matèria energètica, "posant el país al nivell de la resta de països".

Andorra Telecom apunta els riscos en matèria de telecomunicacions

En l'apartat de ponències no presencials cal destacar l'aportació del director general d'Andorra Telecom, Jordi Nadal, que ha alertat que en matèria de telecomunicacions, davant la globalització caldrà "vetllar per no quedar" en el costat dolent de l'espectre digital, un fet que pot venir no per manca d'infraestructures o tecnologia sinó pel fet de "ser percebut com un país rat; amb manca de seguretat jurídica, on no comptem a una gran corporació córrer el risc per a tan pocs usuaris potencials d'oferir els seus serveis".

Campuzano posa en valor les universitats privades

També entre les aportacions no presencials cal destacar la del director del departament d'Ensenyament Superior, Recerca i Innovació Tecnològica Govern, Xavier Campuzano, que ha exposat que són les universitats privades "les que majoritàriament estan liderant la innovació metodològica". I ha defensat que el país, amb l'obertura a la implantació d'universitats privades iniciada ara fa uns anys "va iniciar un camí cap a aquest nou paradigma d'oferta universitària global, multilingüe, moderna i innovadora. Tot això sense oblidar els estàndards de qualitat que deriven de l'espai educatiu europeu i els que estableix "AQAU que és el principal garant i avaluador".

https://diariandorra.com/conferencia/240817/tema-37a-diada-andorrana-prada-conflent_156558.html

ES REFLEXIONARÀ SOBRE LA GLOBALITZACIÓ

37a jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu

RESUMID
Andorra va rebre la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), que se celebra cada any a Prada de Conflent, amb la 37a edició de la jornada andorrana, que enguany reflectirà sobre la globalització. L'any anterior, la jornada andorrana de la Societat Andorrana de Ciències (SACI), organitzadors de la jornada, a l'UCE, Maria Fumadó, explicava fa uns dies que la temàtica escollida no és nova. "Ja fa temps que d'alguna manera (és un tema molt dinàmic, amb moltes implicacions en el nostre dia a dia a diferents nivells i dimensions, com la

social, la cultural, la tecnològica, la d'acces i gestió dels recursos, la mobilitat de persones o la infraestructura", reflexionava el dia de la presentació de la jornada, que comença amb el suport de l'UECE i el Govern. Fumadó remarca que la jornada d'enguany s'estructurarà en l'estratègia de globalització a escala andorrana. "Necessa dos de quins estratègia i des de quins

Presentació de la 37a jornada andorrana.

singularitat tractem la globalització a Andorra. Té moltes oportunitats que ens puguin beneficiar, però també algunes riscos", va dir el representant de la SACI. Durant la jornada d'enguany, en sessió de matí i tarda, es duran a terme vint ponències presencials i quinze de no presencials. Hi prendran part membres d'Andorra Telecom, de l'UECE, de l'ACQUA, de la Creu Roja Andorrana, de la Cambra de Comerç, de l'Entesa Familiar Andorrana i de la Nacions Unides. També comparirà amb la presència de ciutadans i professionals que estiguin implicats en alguna tasca relacionada amb la globalització.

altaveu

18/08/24

Andorra Telecom ha ingressat més de 551 milions per itinerància en 25 anys. Altaveu el diari digital d'Andorra

LA DIADA ANDORRANA CELEBRANT AQUEST MATÍ AL LYCÉE CHARLES RENOUVEUR DE PRADA DE CONFLENT

ECONOMIA

Andorra Telecom ha ingressat més de 551 milions per itinerància en 25 anys

Es fa xifra aconseguida des que es va signar el primer contracte en aquest àmbit el 1998, segons ha revelat Jordi Nadal en la seva ponència a la Diada de Prada de Conflent, en la qual també analitza els riscos que la globalització implica pel Principat

CARBELL PEREZ 10/08/2024 (10:25 CET)

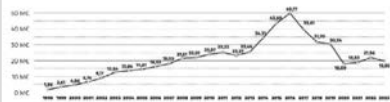
No hi ha cap dubte que la itinerància s'ha convertit en una de les principals fonts d'ingressos -i, per tant, de beneficis- d'Andorra Telecom. El que es cobra a les companyies de telecomunicacions estrangera per l'ús que els seus clients fan del mòbil, tant per trucades com per connectar-se a internet, suposa, ara per ara, un dels principals pilars de l'operadora. Des que es va signar el primer contracte en aquest àmbit, el 1998, la recaptació ha superat ja els 551 milions d'euros en 25 anys.

Així es posa en relleu en les dades que el director d'Andorra Telecom ha inclòs en la ponència enviada a la Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu que s'està celebrant aquest dissabte al Lycée Charles Renouvier de Prada de Conflent sota el títol "La Diada Andorrana". L'escrit se centra en com afecta a nivell del Principat i de les tecnologies de la comunicació un fenomen que, avisa, "és imparable i ve acompanyada d'impactes negatius i positius que lamentablement van de bracet i que afecten tots els aspectes de la vida".

Un exemple, justament, el dona en l'àmbit del qual se n'ocupa. Així, recorda que als anys 90 "no existia el GSM ni el roaming" i que "cada país tenia especificacions diferents de com havien de funcionar en el seu territori les telecomunicacions mòbils". En el cas d'Andorra, es va optar per seguir "l'estèndard de la normativa espanyola". I això provocava que els terminals dels països del sud que funcionessin al Principat però, en canvi, els francesos, no.

Tot va canviar a finals dels 90, amb un salt internacional "cap a una homogeneïtzació". Fruit d'això, es va crear la itinerància. Amb un mateix telèfon es podia parlar en diferents països, això sí, amb un cost suplementari. "Això, a Andorra va tenir un doble impacte positiu. Per una banda, ja no calia ser, a efectes de telecomunicacions, una extensió del territori espanyol, sinó que eren un país més que implementava l'estàndard. I, per l'altra, l'impacte econòmic, que va ser majúscul", afirma Nadal en la seva ponència. "El servei era molt car, però molt valorat. La gent l'usava i això va generar molts ingressos directes a Andorra Telecom (STA a l'època) i indirectes al turisme i al comerç", explica.

Històric d'itinerància a Andorra (milions d'euros)

El primer contracte signat per la companyia va ser el 1998 i "molt ràpidament ja era rellevant als comptes de l'operadora", remarca el seu director. I és aquí on facilita un històric de la facturació que, per aquest concepte, s'ha anat fent any rere any. En aquestes 25, fins al 2023, s'arriba a 551,39 milions d'euros.

En el gràfic, s'observa un progressiu increment des dels 1,86 cobrats el 1998. El salt arriba també amb la generalització de l'ús de dades d'internet. Ja el 2003 es van superar els 10 milions (12,84) i el 2008 es trenca la barrera dels 20 (21,51). El gran pic es va produir els exercicis 2016 i 2017, amb 43,6 i 49,7 milions respectivament. Des de llavors, la xifra ha anat a la baixa, però el 2023 encara va suposar uns ingressos de 19,85.

Nadal també analitza l'efecte de l'aparició d'internet, l'ús de la qual, recorda, "ha estat un factor gairebé imprescindible de la globalització". Adverteix, però, que això està "Privatitzant"

efectes perversos en alguns àmbits: "Els cinemes estan patint molt per l'streaming que es consumeix, qualsevol botiga té per a competidor Amazon i les agències de viatge de tota la vida s'han d'enfrontar a Booking". Aquests empresaris, remarca, "s'hauran d'expressar el cervell per aportar un valor afegit al que aporta el món digital".

"SITUACIÓ PRIVILEGIADA" D'ANDORRA

I un aspecte que, alerta, s'ha creat, és "l'esclera digital". És a dir, "quina part de la població es queda enrere", i, per tant, "en un món de segona". Al seu entendre, "Andorra està en una situació privilegiada" per evitar aquesta situació, ja que "la connectivitat és de les millors del món a nivell de velocitat, tecnologia emprada, resiliència i capilaritat (s'arriba amb fibra a tot arreu)". Tot això "garanteix l'accés òptim a internet per part de la població andorrana". Al seu entendre, doncs, "els indicadors que toca millor són l'ús que fa la població d'internet i la facilitat dins del país per fer gestions".

Nadal argumenta que "Andorra està en una situació privilegiada" per evitar que l'esclera digital afecti a una part important de la població, gràcies al fet que "la connectivitat és de les millors del món a nivell de velocitat, tecnologia emprada, resiliència i capilaritat (s'arriba amb fibra a tot arreu)".

El director d'Andorra Telecom també alerta d'un altre "constant obscur" de la globalització.

El fet que algunes empreses tenen massa poder -com ara Google, Apple o Amazon. En aquest sentit, posa un exemple: la possibilitat que alguns fabricants de telèfons puguin decidir unilateralment que els seus terminals no funcionen sota cobertura andorrana. "Ho pot fer tècnicament de manera ràpida i ningú hi pot fer res perquè és una empresa privada", alerta.

Nadal també lamenta que la dimensió del país dificulta a vegades que algunes empreses facin les gestions o canvis perquè els seus serveis arribin al Principat. O, fins i tot, algunes no ho fan, com ara Blackberry fa uns anys. "És de vital importància treballar les bones relacions no només amb els altres països del món, sinó també amb les grans corporacions privades. La figura d'ambaixador digital ja existeix en alguns països, i ve a ser un facilitador (o apropador) del país als serveis que aquestes grans corporacions desenvolupen", explica.

El màxim responsable de la companyia posa sobre la taula un darrer risc de la globalització: la cibercriminalitat. "Ara tens milions de víctimes accessibles per internet usant el mateix tipus de servei", avisa Nadal, que remarca la necessitat que "quan connectem

l'ordinador, hauríem de pensar que som al barri més insegur de la ciutat més insegura del món perquè Internet no entén de geografia".

El director d'Andorra Telecom avança que "la globalització no parará" i indica que "per la mida del nostre país, haurem de vetllar per no quedar en el costat dolent de l'escletxa digital". Això, apunta, podria passar "per manca d'infraestructures o tecnologia" i també pel fet que "el perill que correm és ser percebuts com un país rar, amb manca de seguretat jurídica, on no compensi a una gran corporació córrer el risc per tan pocs usuaris potencials d'oferir els seus serveis". Nadal defensa que "hem de poder gaudir a Andorra dels continguts del futur, dels mitjans de pagament i cobrament que estableixin aquestes empreses". Cal, indica, per poder "desenvolupar aplicacions" des del país i, per tant, "hem d'esforçar-nos a homogeneïtzar-nos, globalitzar-nos institucionalment amb el món que ens envolta per poder aprofitar la globalització".

<https://www.altavox.com/actualitat/economia/andorra-telecom-ha-ingressat-mes-55-1-milions-dineranca-en-25-anys-5963-102/>

araandorra

17/08/24

Actualitat

Riba creu que la UE pot ajudar un petit estat com Andorra en el marc de la globalització

El secretari d'Estat pensa que l'acord amb Europa és un instrument per aprofitar millor les oportunitats

ANA

L'altre dia van parlar amb els mitjans de comunicació.

PRADA DE CONFLIT "La Unió Europea pot actuar com un catalitzador per ajudar un petit estat com Andorra a aprofitar les oportunitats que ofereix la globalització, proporcionant accés a un mercat interior ampli i integrat, que faciliti el comerç, la mobilitat laboral i la transferència de tecnologia". Aquest és el parer del secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea, Landry Riba, en el marc de la seva ponència a la 37a Diada d'Andorra a la 5ta Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent, que precisament aquest dissabte reflexiona sobre la globalització. D'aquesta manera, Riba ha volgut centrar molt especialment la seva intervenció en abordar si l'acord d'associació és un instrument que fa Andorra més o menys vulnerable a la globalització i la conclusió és clara: "És un instrument que ens permet aprofitar millor les oportunitats d'aquesta mundialització tot dotant-nos d' eines que ens ajuden a protegir-nos dels efectes perversos que se'n desprer".

D'aquesta manera Riba (que ha recordat que certes accions de la Unió Europea com la política comercial, agrícola, monetària o el Pacte Verd protegeixen la sobirania dels països europeus tot generant "noves oportunitats") també ha definit millorant les paraules de l'ex primer ministre italià i actual president de l'Institut Delsius, Enrico Letta, que "els estats membres de la UE són més competents, més resilient i més singulars formant part d'un projecte comú que navegant en solitari".

El secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea ha manifestat que des del punt de vista econòmic l'acord d'associació "connecta" Andorra amb un mercat més ampli i a més "ho fa de manera igualitària", ja que les regles de joc, ha recordat, són comunes. I considera que ha de facilitar la diversificació sempre que l'acord "s'acompanyi" de "les polítiques adequades". En aquest sentit, ha afirmat que fins al moment "la capacitat d'atraure inversió estrangera també ha estat limitada per la falta d'un marc jurídic equivalent, fet que ha impedit vincular aquesta inversió amb sectors estratègics com la tecnologia o la innovació". També ha definit que l'acord ha de servir per treure talent nacional i "desenvolupar projectes empresarials que ara no són possibles". I, alternativament, ha assegurat, "és seguir disposant d'una legislació pròpia que no reïti els efectes negatius de la globalització, però n'allunya les oportunitats".

https://www.ara.cat/publica/ara-cm-vue-pot-ajudar-petit-andorra-marc-globalitzacio_3_5117495.html

18/08/24

L'Andorra global

Un any més, des del 1988, la Societat Andorrana de Ciències ha realitzat la tradicional jornada especialitzada andorrana en la seva 37a edició a la Universitat Catalana d'Estiu, enguany al voltant del tema *La globalització i Andorra*.

S'ha constatat que la globalització no és un tema nou, però sí que és un tema dinàmic, que evoluciona, i que constantment ens planteja nous reptes. Més enllà de l'esfera econòmica, també té impacte important en l'àmbit social, cultural, educatiu, tecnològic, de mobilitat de persones i mercaderies, en el medi ambient, institucional, etc.; en definitiva, en moltes esferes importants del nostre dia a dia.

Parlar de globalització suposa parlar d'internacionalització, d'obertura, de canvi d'escala, de com ens situem en un context global. I aquí pren importància el possible acord d'associació i l'encaix d'Andorra amb la UE, així com la cooperació i les aliances internacionals. Entre altres qüestions, s'ha pres consciència del canvi de sistema de relacions de tot tipus entre les persones de les societats actuals i com ha afectat al Principat d'Andorra.

Aquesta edició ha aplegat vint-i-un ponents presencials i quinze no presencials que hi han aportat les seves reflexions, que properament es podran consultar al canal de la SAC a Youtube i l'any vinent seran publicades en el llibre imprès i digital.

Ahora es va presentar a l'UCE el recull d'articles de la 36a edició de la jornada del 2023 en forma de publicació impresa i digital sobre *Andorra i la desigualtat*.

SAC

37a Jornada Andorrana de l'UCE

18/08/2024, 1:07

Aval de la CEA a l'acord d'associació com a "la porta d'Andorra al món globalitzat". Notícies de diàleg digital d'Andorra

GERARDO CADENA, DURANT UN ACTE DE LA CEA

ECONOMIA

Aval de la CEA a l'acord d'associació com a "la porta d'Andorra al món globalitzat"

El president de la patronal, Gerard Cadena, defensa en la seva ponència a Prada de Conflent que el conveni serà clau per aconseguir una diversificació econòmica i valorar especialment que servirà per reforçar un sector vital com el financer

GABRIEL PÉREZ 19/08/2024 (20:12 CET)

La Confederació Empresarial (CEA) considera que l'acord d'associació pot ser la porta per als negocis andorrans per accedir a nous mercats, necessaris per poder apostar de forma clara i contundent per una necessària diversificació. Així ho ha apuntat el seu president, Gerard Cadena, en la ponència que ha fet arribar a la Diada Andorrana que s'està celebrant a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). El dirigent valora de forma especialment positiva que el conveni pot reforçar un sector clau per al teixit productiu del país com és el financer.

Així, en l'escript que formarà part de tot el material que recopila la Societat Andorrana de Ciències, Cadena valora positivament que l'entesa assolida amb la Unió Europea suposa "un equilibri raonable entre les obligacions que suposa accedir al mercat interior i les adaptacions que s'han aconseguit en virtut de l'especificitat andorrana". Entre aquestes, destaca el "manteniment del control sobre la immigració amb un sistema de quotes, l'exclusió de la fiscalitat, la transitorietat de 30 anys per a la unitat duanera dels productes del tabac, la incorporació de les franquícies de l'acord duaner de 1990 o el període transitori de 15 anys per al sector financer que permet seguir un full de ruta per accedir als mecanismes de liquiditat del Banc Central Europeu".

"L'acord d'associació amb la UE ha de ser per a Andorra la porta cap al món globalitzat, la manera d'accedir als mercats globals d'una manera ordenada", afirma el màxim responsable de la patronal

Admet Cadena, doncs, que és "un acord asimètric" i el considera "lògic en el cas de la relació entre Andorra i un gegant com la UE". Amb ells, assegura el president de la CEA el Principat "gaudeix de gairebé tots els drets associats al mercat interior i la part comunitària té certes limitacions en l'accés al mercat" local, i, en aquest sentit, recorda que "amb independència del contingut concret, el que resulta indubtable és que l'economia andorrana necessita instruments per a la seva diversificació" i aquesta "només serà possible si som capaços d'arribar a nous mercats que avui no tenim al nostre abast i de tenir nous marcs normatius i de competitivitat que ens ho permetin". En aquest sentit, deixa clar que, al seu entendre, "amb el març, les eines i els mercats que tenim al nostre abast, l'economia andorrana ja ha deslegat totes les seves possibilitats en àmbits com el comerç, el turisme, la construcció i la banca".

Per això, el màxim dirigent de la patronal no dubta a afirmar que "l'acord d'associació amb la UE ha de ser per a Andorra la porta cap al món globalitzat, la manera d'accedir als mercats globals d'una manera ordenada". Especialment, destaca que el conveni "reforça el sector financer", fet que considera "una bona notícia per al país". Ja que "disposar d'un sector financer propi és un element de sobirania cabdal com també és clau per a la independència econòmica del país tenint un teixit productiu diversificat, que no depengui en excés de pocs àmbits". Cadena avança que si el document aconseguís el "sí" en el futur referèndum, "hauriem de saber totar projectes que encabís en aquesta lògica de fomentar la interdependència i créixer gràcies a la cooperació amb els veïns".

ANÀLISI ECONÒMICA

Durant la ponència, el mandatari de la CEA també fa balanç de l'evolució de l'economia andorrana en un món cada cop més globalitzat. Entre altres detalls, aborda el fet que, en els darrers anys, la gran xifra entre importacions i exportacions, si bé encara continua sent gran, s'ha reduït. "El 2000 vam importar béns per valor de 1.114 milions d'euros i vam exportar béns per valor de 57. El 2023, les nostres importacions van ascendir a 1.845 milions mentre que les exportacions sumades arribaven a 236 milions. És a dir, al tombant de segle les nostres exportacions només representaven un 5% de les importacions; mentre que avui dia la proporció és del 13%", explica. Per tant, apunta que "continuem essent un país netament importador, però les nostres exportacions han crescut a un ritme més accelerat que no ho han fet les importacions".

Per a Cadena, les dades "ens diuen que l'inversor estranger veu Andorra com una economia de serveis; i, en canvi, el potencial de creixement de sectors tradicionals com el comerç o el turisme sembla més limitat"

També analitza l'impacte de l'obertura a la inversió estrangera aprovada el 2012. "Les xifres ens diuen que des d'aleshores fins al 31 de desembre del 2023 es van formalitzar -és a dir, en termes d'inversió real, ja efectuada- un total de 2.092 milions d'euros", comenta. Admet que una part important (el 43%) correspon a l'àmbit patrimonial, però demana que "no perdem de vista altres dades". Entre elles, el fet que "545 milions d'euros (una quarta part del total) han anat destinats a l'àmbit de la prestació de serveis; 322 milions (un 15% del total), a l'àmbit immobiliari i de la construcció -a les activitats empresarials d'aquest àmbit, que no hem de confondre amb l'adquisició d'immobles-; 146 milions (un 7% del total), a l'àmbit del comerç; i 52 milions (amb prou feines un 2,5% del total) a l'hostaleria". Així, entén que "aquestes dades ens diuen que l'inversor estranger veu Andorra com una economia de serveis; i, en canvi, el potencial de creixement de sectors tradicionals com el comerç o el turisme sembla més limitat".

Cadena també posa en relleu que, malgrat l'evolució a l'alça del producte interior brut (PIB) -ha passat de 1.991 milions l'any 2000 a 2.859 el 2023-, ha-ha una assignatura pendent: el fet que el PIB per càpita "es manté inalterat: 33.521 euros el 2000 i 33.594 euros el 2023". "El que aquesta dada ens indica és que durant els últims 24 anys la població ha crescut tant o més del que ho ha fet la riquesa del país". Al seu entendre, doncs, "Andorra ha d'aprofundir en el camí de la diversificació del seu model productiu, amb sectors no tan intensius en personal com l'hostaleria o el comerç minorista. Ens calen, en resum, sectors menys intensius en mà d'obra i menys extensius en l'ús del territori".

REPTES DE LES EMPRESSES FAMILIARS

Qui també ha participat en la Jornada amb una ponència no presencial ha estat el president de l'Empresa Familiar Andorrana, Daniel Armengol. El seu escrit s'ha centrat en els deures que aquest tipus de negoci han de fer davant una economia cada cop més globalitzada. "En aquest context, hem hagut de trobar maneres de mantenir-nos competitives en el mercat", ha indicat.

Des de l'EFA, Daniel Armengol reclama que cal "una estratègia clara de país" que comporti "un enfortiment de la identitat cultural i turística" i una "reducció de la dependència externa en sectors claus com ara l'energia" així com millors en les infraestructures per reduir el desenclavament

Alerta, però, que arran d'alguns fets com ara la pandèmia del coronavirus, l'augment del nacionalisme proteccionista o les tensions geopolítiques han obert un procés al contrari. Una desglobalització. "En aquest context, hem de repensar les estratègies per mantenir la competitivitat", avisa. Més encara amb la "dependència" d'Andorra i la seva dimensió i economia oberta. "Qualsevol canvi en les dinàmiques de globalització té un impacte considerable en la nostra economia i societat", remarca Armengol.

Per això, apunta que, ara mateix, les empreses familiars, per un costat, tenen "la necessitat de reestructurar les cadenes de subministrament per reduir la dependència de proveïdors internacionals". També considera que "hem de ser capaços d'adaptar-nos ràpidament als canvis i mantenir una estratègia flexible per gestionar els riscos associats així com afrontar la incertesa econòmica". I, malgrat això, no nega que "la internacionalització segueix sent una oportunitat important", tot i que cal "tenir ben present imperatius" com ara accedir als nous mercats de forma planificada i amb aliances estratègiques amb empreses locals o sabent que cal adaptar els productes o serveis a les preferències del nou indret on es vol operar.

Davant aquest context, conclou Armengol, "el futur d'Andorra i de les seves empreses dependrà de la capacitat d'adaptar-se als canvis i aprofitar les oportunitats que sorgeixen". També considera que cal "una estratègia clara de país" que comporti "un enfortiment de la identitat cultural i turística" i una "reducció de la dependència externa en sectors claus com ara l'energia" així com millors en les infraestructures per reduir el desenclavament, potenciar el comerç electrònic i fomentar la diversificació econòmica.

https://www.altaveu.com/actualitat/economia/aval-cea-acord-associacio-com-la-porta-andorra-mon-globalitzat-59693_102.html

18/04/2024, 10h

Riba defensa l'acord d'associació com a eina per contrarestar els riscos de la globalització. Altaveu el diari digital d'estiu

LANDRY RIBA HA INTERVIUT DE FORMA TELEVISIVA.

BAC

AFERS EXTERIORS

Riba defensa l'acord d'associació com a eina per contrarestar els riscos de la globalització

El secretari d'Estat nega que el conveni pugui posar en risc la identitat andorrana i defensa que qualsevol alternativa "ens deixaria més vulnerables" davant aquest fenomen

GABRIEL PÉREZ 17/08/2024 (14:12 CEST)

La globalització, fenomen que cada a cop va a més, suposa una sèrie de riscos importants per a Andorra. Així ho ha advertit el secretari d'Estat d'Afers Europeus, Landry Riba, que ha avisat que aquests es donen en àmbits tan diferents com l'econòmic, el social, el polític o l'identitari. Per això, ha defensat que l'acord d'associació amb la UE és l'instrument idoni per contrarestar-los a la vegada que ajuda el Principat a aprofitar les nombroses oportunitats que representa el fenomen, que centra la Diada Andorrana que s'està celebrant a la Universitat Catalana d'Estiu.

Riba, que ha fet una intervenció per videoconferència, ha recordat que "la globalització ha esdevingut un dels fenòmens més influents i transformadors, afectant tots els àmbits de la vida humana, des de l'economia fins a la cultura, passant per la política i les relacions socials" i que, lògicament, té "repercussions" en els Estats de petita dimensió territorial. L'objectiu de la ponència, reconeix, és "reflexionar sobre aquest impacte" i argumentar si l'acord d'associació negociat amb la UE "ens fa més vulnerables o, al contrari, ens ajuda a seguir sent qui som i com som".

El secretari d'Estat recorda que la globalització "implica diverses dimensions: econòmica, social, política o cultural". I, també, que un dels objectius inicials de la creació de la Unió Europea "va unir les economies nacionals i facilitar els moviments comercials i de capitals, però també de persones, d'idees, d'informació i de tecnologies" amb la idea "d'enfortir-les enfront d'altres polítiques globals, en particular l'americana o l'asiàtica", i, posteriorment, es van adoptar altres accions en matèria energètica, agrícola o monetària "per protegir la sobirania dels països europeus i, alhora, generar unes xarxes pròpies".

El màxim responsable de l'equip negociador andorrà defensa que el conveni "pot actuar com un catalitzador per ajudar un petit estat com Andorra a aprofitar les oportunitats que ofereix la globalització, proporcionant accés a un mercat interior ampli i integrat, que facilita el comerç, la mobilitat laboral i la transferència de tecnologia".

A l'entendre de Riba, "les polítiques de la UE, combinades amb la creació de xarxes d'abast europeu i els acords amb una vintena de països, tenen com a objectiu maximitzar els beneficis de la globalització mentre es minimitzen els seus riscos, especialment la pèrdua de poder i identitat en un món cada vegada més polaritzat". Comparteix, de fet, l'opinió expressada pel president de l'Institut Delors, Emílio Letta quan va subratllar que "els Estats membres són més competius, més resilient i més singulars fent part d'un projecte comú que navegant en solitari".

En aquest sentit, Riba aïlla que "les polítiques globalitzadores afecten de manera més profunda els petits països", ja que "la vulnerabilitat econòmica, exacerbada per les crisis globals que no respecten fronteres ni legislacions pròpies, es veu agreujada per la dependència del comerç exterior". Una realitat que, remarca, "s'ha fet palesa en les darreres dècades, amb fluctuacions econòmiques que ens han afectat de manera igual o més intensa que els països veïns". Per això, apunta que "la globalització també comporta una pèrdua de sobirania, limitant la capacitat dels Estats de petita dimensió territorial per prendre decisions pròpies en àmbits crucials com l'economia, la fiscalitat i el benestar social, ja que sovint ens hem d'adaptar a normes i regulacions internacionals, malgrat ens sembli que no és l'hora".

Malgrat això, considera que la globalització comporta també oportunitats per aquests països. Entre elles, "la connectivitat amb mercats internacionals". En aquest sentit, posa en relleu que "l'obertura econòmica ha permès l'entrada d'inversió i empreses foranes sense que, per manca d'homologació amb la normativa europea, els andorrans hagin tingut les mateixes facilitats per desenvolupar els seus negocis amb el mercat comunitari" i que, també, "la capacitat d'atraure inversió

BAC

estrangera ha estat limitada per la falta d'un marc jurídic equivalent, fet que ha impedit vincular aquesta inversió amb sectors estratègics com la tecnologia o la innovació". Considera, doncs, que "en termes de transferència de tecnologia i participació en xarxes, la nostra condició de petit país i les nostres habilitats han estat grans avantatges, però el fet ser Estat tercer de la Unió i allunyar físicament i culturalment d'altres potències, és una limitació evident".

El secretari d'Estat defensa que "la globalització, en el seu vessant de connexió a diferents nivells, ofereix a Andorra una finestra d'oportunitat per diversificar la seva economia", fet que considera "una necessitat urgent per garantir la pervivència i sostenibilitat". I és aquí on defensa que l'acord d'associació pot ajudar. "Pel que fa a la dimensió econòmica, ens connecta clarament a un mercat més ampli i ho fa de manera igualitària, amb les mateixes regles del joc. Estableix un marc de referència que facilita la diversificació de l'economia, si l'acompanyem de les polítiques adequades, en sectors que ens resultin estratègics. Obre portes a una major recuperació de talent nacional i a desenvolupar projectes emprenedors que ara no són possibles", assegura Riba. A la vegada, adverteix que "l'alternativa és seguir disposant d'una legislació pròpia que no eviti els efectes nocius de la globalització, però n'allunya les oportunitats".

Riba també argumenta que, políticament, el conveni "ens enforteix", ja que "ens connecta a una nova xarxa que a l'hora obre la porta a moltes altres", tot remarquant que "per un Estat de petita dimensió territorial, la connexió amb el seu entorn, crear i enfortir lligams és l'única alternativa a la supervivència".

A nivell social, també entén que "és innegable que la lliure circulació de persones que aporta l'acord d'associació facilita aquesta dimensió". Així, en la ponència ha afirmat que "en promou l'accés, la democratització i posa a l'abast la mobilitat de les persones i la internacionalització de les empreses de tothom, no únicament d'aquells que són més tenaços o disposen de més recursos, habilitats o competències". I defensa que "ho fa des d'una solució asimètrica, on Andorra no té limitacions cap enfora però es mantenen filtres per establir-se al país".

Riba també argumenta que, políticament, el conveni "ens enforteix", ja que "ens connecta a una nova xarxa que a l'hora obre la porta a moltes altres", tot remarquant que "per un Estat de petita dimensió territorial, la connexió amb el seu entorn, crear i enfortir lligams és l'única alternativa a la supervivència". El secretari d'Estat defensa l'acord tampoc ha de posar en perill la cultura o la identitat andorrana.

El màxim responsable de les negociacions amb la UE entén que aquesta "pot actuar com un catalitzador per ajudar un petit estat com Andorra a aprofitar les oportunitats que ofereix la globalització, proporcionant accés a un mercat interior ampli i integrat, que facilita el comerç, la mobilitat laboral i la transferència de tecnologia". També considera que "les iniciatives europees en innovació, digitalització i sostenibilitat ofereixen recursos i finançament per desenvolupar sectors clau de l'economia, diversificant així les seves fonts d'ingressos i augmentant la seva resiliència davant de les fluctuacions del mercat global".

A la vegada, entén que el conveni i les especificitats negociades "poden ajudar a mitigar els perills associats a la globalització per a un estat de petita dimensió territorial com el nostre, especialment pel que fa a la pèrdua de sobirania i identitat cultural". I alerta que, en canvi, "una alternativa a l'acord deixaria Andorra més vulnerable davant dels efectes de la globalització, ja presents des de fa dècenns en el nostre dia a dia". Encara més, de cara al futur, "en un món cada cop més tecnològic i global aquest fenomen no farà més que accentuar-se".

https://www.altaveu.com/publicacions/afers-exteriors/riba-defensa-acord-associacio-com-eina-contrarestar-riscos-globalitzacio_59688_102.html

"La neutralitat andorrana havia quedat desfasada"

Imma Tor explica que Andorra s'ha de posicionar en els conflictes internacionals com el de Rússia

ANA

La ministra d'Afers Exteriors, Imma Tor, durant la 123a sessió del Comitè de ministres del Consell d'Europa. cortesia d'andorra

PRADA DE CONFIENT La ministra d'Afers Exteriors, Imma Tor, ha defensat el multilateralisme com a eina per fer front als grans reptes del moment, que ha remarcat que "no podem obviar que tenen una dimensió global". En aquest sentit, ha defensat l'interès per a Andorra "d'integrar-se eficaçment en els sistemes d'acció internacional, de regulació i de bon govern mundial, en la cooperació al desenvolupament, en una paraula, en el multilateralisme que suposa acomodaments entre interessos diferents".

Més enllà dels compromisos internacionals en àmbits com el mediambiental, Tor ha defensat, en la seva intervenció a la Diada d'Andorra a Prada de Conflent, que "Andorra no pot deixar de contribuir al respecte del dret internacional que és un dels factors essencials de l'assoliment de la pau al món". En aquest sentit, ha recordat que la guerra d'agressió de Rússia contra Ucraïna "ha posat fi a una concepció de la 'neutralitat' andorrana que havia quedat desfasada i ja no era aplicable als reptes actuals" i en aquest sentit ha reivindicat que "Andorra no podia quedar-se al marge del sistema de mesures i sancions contra Rússia aplicades per la comunitat internacional".

https://www.ara.ad/politica/neutralitat-andorrana-havia-quedat-desfasada_1_5118118.html

Cadena diu que l'acord d'associació és garantia que Andorra mantindrà un sector bancari propi

El president dels empresaris destaca que el pacte amb la UE obrirà portes que avui estan tancades per operar a l'exterior

ANA

El president de la CEA, Gerard Cadena, en una imatge d'arxivu. cea

PRADA DE CONFIENT "Que l'acord d'associació reforci, com s'apunta en l'estudi d'impacte elaborat per Andorra Recerca i Innovació, el sector financer és una bona notícia per al país. Perquè disposar d'un sector financer propi és un element de sobirania cabdal. Com també és clau per a la independència econòmica del país tenir un teixit productiu diversificat, que no depengui en excés de pocs sectors".

Així ho opina el president de la Confederació Empresarial Andorrana (CEA), Gerard Cadena, que ha defensat també que l'acord d'associació "ha de ser per a Andorra la porta cap al món globalitzat, la manera d'accedir als mercats globals d'una manera ordenada". Ha advertit, però, que si bé aquest acord ha de ser "una palanca molt important, molt transversal" per si sola "no canviarà la realitat ni portarà la tan anhelada diversificació de l'economia". Per aquest motiu defensa que si l'acord acaba prosperant s'hauran de "saber trobar projectes que encaixin en aquesta lògica de fomentar la interdependència i créixer gràcies a la cooperació amb els veïns" i ha apel·lat a l'àrea econòmica especial Andorra-Pirineus "que fa una dècada van presentar Antoni Pol i Joan Ganivet i que des del primer moment va comptar amb el suport de la Confederació Empresarial".

Cadena fa aquestes manifestacions en el marc d'una ponència no presencial en la Diada d'Andorra a la Universitat Catalana d'Estiu que se celebra aquest dissabte a Prada de Conflent i en la que també defensa que l'acord hauria de servir per "diversificar l'economia amb sectors de major valor afegit, menys intensius en mà d'obra i menys consumidors de recursos naturals", però ha esmentat que perquè això sigui possible cal que hi hagi altres accions.

El president de la CEA remarca que l'assumpció del cabal comunitari suposarà evidentment "un repte important per al país, tant per a l'administració pública com per a l'empresa privada, però a la vegada fixa un full de ruta que permet planificar i dona equivalència normativa al marc nacional andorrà, de tal manera que treballar -en el sentit més ampli de la paraula- des d'Andorra cap a la resta d'Europa i el món resultarà significativament més senzill".

I és que el president de la patronal defensa que "la pertinença al mercat interior" servirà perquè les empreses del país comptin amb "una mena de segell amb el qual s'obriran portes que avui estan tancades i costa d'obrir i explicar el que som i el que es pot fer a Andorra". I defensa que "sense aquest segell, la diversificació del nostre model econòmic és extremadament difícil".

https://www.ara.ad/societat/andorra-diu-l-acord-d-associacio-garantia-andorra-mantindra-sector-bancari-prop_i_5117610.html

Inici Societat Política Successos Parròquies Tendències Esports Pirineu

(vídeo) Riba diu que lligams com l'acord amb la UE són "l'única alternativa de supervivència"

El secretari d'Estat destaca que "és innegable que l'acord d'associació enforteix Andorra"

17/08/2024 - Política

Landry Riba durant la seva ponència telemàtica.

<https://digitalandorra.com/ribadiuque-lligams-com-lacord-amb-la-ue-son-lunica-alternativa-de-supervivencia-dandorra/>

El secretari d'Estat d'Afers Europeus, Landry Riba, ha defensat l'acord d'associació amb la Unió Europea com la millor eina per fer front als problemes que planteja la globalització a un petit estat com Andorra. Riba ha destacat que "és innegable que l'acord enforteix Andorra" i li obre portes a l'exterior. I ha remarcat que lligams com l'acord són "l'única alternativa de supervivència" per a un microestat com Andorra.

Riba ha volgut centrar molt especialment la seva intervenció en abordar si l'acord d'associació és un instrument que fa Andorra més o menys vulnerable a la globalització i la conclusió és clara: "És un instrument que ens permet aprofitar millor les oportunitats d'aquesta mundialització tot dotant-nos d'eines que ens ajuden a protegir-nos dels efectes perversos que se'n desprenen".

La globalització, temàtica central de la 37a edició de la Diada Andorrana

La globalització ha estat la temàtica central de la 37a edició de la Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada de Conflent. S'han tractat les implicacions i la manera en què afecta en pràcticament tots els àmbits de la vida.

Durant tota la jornada s'han presentat una vintena de ponències presencials. Una d'elles ha servit per reflexionar sobre els efectes econòmics de la globalització. Ha fet una repassada al passat, quan Andorra era reconeguda com a paradís fiscal fins avui dia, on hi ha una regulació més estricta.

"Tantot tenint un entorn econòmic en el qual s'ha d'adaptar i en el qual hi ha una regulació i eines normatives internacionals que cal complir. Hem passat de ser considerats un paradís fiscal a ser un país amb el qual tenim un sistema fiscal homogenitzat."

Antoni Bribat, degà del Col·legi Oficial d'Economistes

Un dels temes que s'ha tractat també ha estat el de la massificació de la muntanya. Conrad Blanch, director d'Inissia, ha parlat de les causes d'aquest fet, provocat per la globalització i l'impacte i de la necessitat de crear un entorn sostenible.

"Porte avantatges però també inconvenients com l'habitatge, un increment del cost de la vida, i per això s'ha d'equilibrar. Andorra encara pot modular aquest creixement."

Conrad Blanch, director d'Inissia

Durant aquests anys de carnis polítics, el poble andorrà també s'ha vist obligat a adaptar-se a l'arribada d'aquesta globalització. Vicenç Mateu, síndic general del 2011 al 2019, ha parlat d'aquesta adaptació del poble andorrà a l'arribada de la globalització.

"La globalització és una realitat i a més coincideix amb el fet que Andorra ha esdevingut subjecte polític el reconeixement ple d'Andorra com a estat."

Vicenç Mateu, ambaixador d'Andorra a Espanya

Una jornada que ha servit per reflexionar de quina manera es poden aprofitar els beneficis i encarar el repte de millorar alguns aspectes de cara al futur com el preu de la vida o l'habitatge.

Informa: Redacció

[globalització \(tag/globalització\)](#)

<https://www.andorradifusio.adnoticies/globalitzacio-tematica-central-37a-edicio-diada-andorrana>

L'emprenedoria jove, la gran preocupació del Fòrum Nacional de la Joventut

17/08/24

RTVA

Isabel Cruz

El Fòrum Nacional de la Joventut insisteix en la importància d'adaptar-se a la globalització ja que són moltes les oportunitats que ofereix. També reclama un programa específic de suport a l'emprenedoria jove.

I'n el marc de la 37a edició de la Diada Andorrana a Prada de Conflent, el Fòrum Nacional de la Joventut va aprofitar per reflexionar sobre com està treballant la joventut andorrana en un món globalitzat. En aquest sentit, va remarcar les possibilitats que ofereix aquesta obertura al món.

"Aquesta obertura cap al món ens permet tenir oportunitats que no podem tenir abans. Al final ser andorrà és un passaport que no es veu gaire. Si pensem en una universitat que sempre vol tenir més nacionalitzats perquè quedi bé al seu màrqueting, ser andorrà t'obre una porta que no tindràs si fossis espanyol o francès."

Lisa Cruz, presidenta Fòrum Nacional de la Joventut

La presidenta del fòrum va insistir també en els reptes de futur i en la importància d'adaptar-se a un món completament globalitzat sense perdre la identitat i les tradicions.

"Els joves han trobat un bon equilibri entre el que volen guardar de les seves arrels i tradicions amb el que volen guardar de la globalització."

Lisa Cruz, presidenta Fòrum Nacional de la Joventut

Durant la seva ponència, Cruz també va reclamar la creació d'un programa específic de suport a l'emprenedoria jove, que ofereixi assessorament, finançament i xarxa de contactes. I va afegir que serviria per incentivar el retorn de joves al país.

Informa: Hector Aza

Imatges: David Moreno

[Diada Andorrana \(tag/diada-andorrana\)](#)

[Fòrum Nacional de la Joventut \(tag/forum-nacional-de-la-joventut\)](#)

[emprenedoria jove \(tag/emprenedoria-jove\)](#)

<https://www.andorradifusio.adnoticies/emprenedoria-jove-gran-preocupacio-forum-nacional>

LA SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES CELEBRAVA AHIR L'EDICIÓ NÚMERO 37 DE LA TRADICIONAL DIADA A LA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU, AQUEST COP PER RECOLLIR MÚLTIPLES PUNTS DE VISTA SOBRE GLOBALITZACIÓ I COM IMPACTA AL PRINCIPAT.

Un món hiperconnectat

18/08/24

La globalització és econòmica, però també és social, cultural o política. Vivim en un món on no només s'han d'afrontar els problemes locals, també els problemes locals derivats de conflictes fora dels nostres territoris. D'igual manera impacten les ones expansives dels canvis socials o els fenòmens culturals. Les regles del joc ja no són únicament pròpies perquè la bona convivència, que és la que permet evitar l'aïllament i mantenir als doctes de benestar, requereix adaptació. Andorra ha viut canvis ingents les darreres dècades per la necessitat d'emmotllar-se i, en definitiva sobreviure, però també emps canvis socials propis, per demanar i necessitats noves. Vivim un període en què novament aquest debat està sobre la taula, un debat amb molt

soroll i amb opinions sovint apocalíptiques, que es refereix repetidament a la sobirania. El secretari d'Estat d'Afers Europeus va intervenir en la jornada andorrana a Prada de Conflent amb una ponència en què va defensar els avantatges de l'acord d'associació per Andorra en un món globalitzat, les d'accedir amb condicions més favorables al mercat interior. Però allà on els defensors de l'acostament veuen oportunitats de diversificació econòmica i creixement per a les empreses andor-

ranes, els detractors veuen desavantatges i pràcticament ruïna per als locals. Tampoc convencen la solució negociada per mantenir les quotes i el control migratori sota el principi d'ordre públic i s'insisteix a augurar inseguretats i col·lapse. És possible que el debat estigui impregnat d'un fenomen que també és global i que consisteix a adoptar postures maximalistes, sovint amb fonaments molt febles. El repete dels propers mesos és aconseguir un debat assecat i, ara que el text de l'acord ja és consultable en català -de moment, parcialment-, obrir tota mena de mecanismes per resoldre dubtes i inquietuds. En definitiva, construir una comunicació transparent i sincera, sense defugir els cingles, perquè la població tingui les eines per decidir el sentit del seu vot al futur referendunt.

LA REFLEXIÓ SOBRE LA GLOBALITZACIÓ CONDUÏX A L'ACORD D'ASSOCIACIÓ I AL DEBAT SOBRE ELS PROS I ELS CONTRES

www.diariandorra.ad

DIADA ANDORRANA A PRADA

El 'roaming' ha generat a Andorra Telecom 551 milions en ingressos

La primera entrada econòmica és del 1998 amb 1,86 milions d'euros i el pic es va assolir el 2016 fregant els 50 m Nadal remarca que cal "vetllar per no quedar en el costat dolent de l'esclatx digital"

REDACCIÓ / AGENCIES
Andorra la Vella

La diada andorrana que a any més va acollir la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) de Prada de Conflent va abordar ahir la globalització des de múltiples perspectives: econòmica, política, energètica, educativa o amb relació a les telecomunicacions. Sobre aquest darrer àmbit, una ponència no presencial del director d'Andorra Telecom, Jordi Nadal, va revelar l'impacte que ha tingut la itinerància en els comptes de la companyia des que es va signar el primer contracte l'any 1998 i es van ingressar els primers 1,86 milions. Des de llavors i fins al tancament del 2023, 551,4 milions.

L'extensió del roaming a finals del 90, va marcar Nadal, va suposar una petita revolució perquè implicava que els telèfons mòbils es poguessin fer servir a tot arreu. Per a Andorra, va dir, "va tenir un doble impacte positiu. Per una banda, ja no calia ser, a efectes de telecomunicacions, una extensió de territori espanyol, sinó que erem un país més que implementava l'estàndard. I per una altra, l'impacte econòmic, que va ser majúscul". I és que Andorra com a destinació turística donava un servei "molt valuós" per innovador encara que també "molt car". Els ingressos van arribar al pic l'any 2016 arribant als 50 (49,77 concretament). La generalització d'Internet als dispositius mòbils havia estat un efecte a l'add. Des de llavors la partida ha anat baixant fins als 19,85 milions amb

La presidenta de la SAC, Angels Mach, amb Jordi Casassas, de l'UCE.

què es va tancar l'exercici de l'any passat.

I sobre Internet Nadal va puntualitzar que l'opinió ha estat desigual però que el Principat "està en una situació privilegiada respecte a aquesta esclatx digital" perquè "la connectivitat és de les millors del món tant a nivell de velocitat, tecnologia, empremta, resiliència i capítol

sat". Les mancances, va afegir, estan encara en la facilitat per fer gestions dins del país. Però en la globalització digital tenen molt a dir les grans multinacionals i ho va exemplificar: "Si Apple decidís unilateralment un dia que els iPhones no han de funcionar en cobertura andorrana, ho pot fer tècnicament de manera molt ràpida, i ningú hi pot fer res". A

més, hi ha l'obstacle de ser un territori petit i que les multinacionals no el veuen atractiu per implantar els seus serveis. Per això "és de vital importància treballar les bones relacions no només amb els altres països del món, també amb aquestes grans corporacions privades" i "vetllar per no quedar en el costat dolent de l'esclatx digital", va subratllar.

Un concepte de neutralitat que "havia quedat defasat"

La ministra d'Afers Exteriors, Imma Tor, va defensar en la seva intervenció el multilateralisme com a eina per fer front als grans reptes que "no podem obviar que tenim una dimensió global". La titular d'Exteriors va remarcar l'interès d'Andorra a "integrar-se eficaçment en els sistemes d'acció internacional, de regulació i de bon govern mundial, en la cooperació al desenvolupament, en una paraula, en el multilateralisme que suposa aconseguint entre interessos diferents". I en aquest sentit, va reivindicar que "Andorra no pot deixar de contribuir pel que fa al dret internacional, que és un dels factors essencials de l'assoliment de la pau al món", i que per això la invitació rum a Ucraïna "ha posat fi a una concepció de la neutralitat andorrana que havia quedat defasada i ja no era aplicable als reptes actuals". Andorra, va poder quedar-se al marge del sistema de mesures i sancions contra Rússia aplicades per la comunitat internacional", va manifestar la ministra.

18/08/24 9:55

La CEA valora que l'acord d'associació pugui ser un reforç per al sector financer

NACIONAL

Diada Andorrana a l'Prada

La CEA valora que l'acord d'associació pugui ser un reforç per al sector financer

El president de la Confederació ha realitzat una ponència no presencial en el marc de la Diada Andorrana

<https://www.diariandorra.ad/nacional/2024/08/18/la-cea-valora-l-acord-d-associacio-puga-reforzar-el-sector-financer-165005.html>

El president de la Confederació Empresarial Andorrana (CEA), Gerard Cadena, ha valorat, en el marc d'una ponència no presencial en la Diada d'Andorra, "que l'acord d'associació reforci, com s'apunta en l'estudi d'impacte elaborat per Andorra Recerca i Innovació, el sector financer és una bona notícia per al país. Perquè disposar d'un sector financer propi és un element de sobirania cabdal. Com també és clau per a la independència econòmica del país tenir un teixit productiu diversificat, que no depengui en excés de pocs sectors". Cadena, ha defensat també que l'acord d'associació "ha de ser per a Andorra la porta cap al món globalitzat, la manera d'accedir als mercats globals d'una manera ordenada".

Cadena ha advertit, però, que si bé aquest acord ha de ser "una palanca molt important, molt transversal" per si sola "no canviaria la realitat ni portaria la tan anhelada diversificació de l'economia". Per aquest motiu defensa que si l'acord acaba prosperant s'hauran de "saber trobar projectes que encaixin en aquesta lògica de fomentar la interdependència i créixer gràcies a la cooperació amb els veïns".

El president de la patronal defensa que "la pertinença al mercat interior" servirà perquè les empreses del país comptin amb "una mena de segell amb el qual s'obriran portes que avui estan tancades i costa d'obrir i explicar el que som i el que es pot fer a Andorra". I defensa que "sense aquest segell, la diversificació del nostre model econòmic és extremadament difícil". Cadena defensa també un impuls a les infraestructures de comunicació i en aquest sentit advoca perquè els següents passos en l'aeroport de la Seu siguin "una terminal andorrana i una connexió directa amb Andorra". També ha defensat que cal "aprofundir" en l'estudi de la connexió ferroviària.

L'FEA defensa "pensar en global i actuar en local"

En una ponència no presencial, el president de l'empresa Familiar Andorrana (FEA), Daniel Armengol, parlant sobre les empreses familiars, ha advocat per una acció que passi per "pensar en global i actuar en local" per fer front als canvis global i "construir una base sòlida a nivell local".

Armengol ha recordat que la globalització ha transformat l'economia mundial, aportant tant oportunitats com reptes, i ha afegit que en el context actual, "amb un retrocés d'aquest procés, el futur d'Andorra i les seves empreses dependrà de la seva capacitat d'adaptar-se als canvis i aprofitar les oportunitats que sorgeixen". I ha defensat que una bona estratègia de país hauria de passar per "un enfocament de la identitat cultural i turística, reducció de la dependència externa en sectors clau com l'energia, millores en infraestructures per reduir el desenganxament, potenciar el comerç electrònic i fomentar la diversificació econòmica", ja que això seria "clau per assegurar un futur pròsper i sostenible del Principat".

La cambrà apel·la a la unió del sector públic i privat

El president de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis, Josep Maria Mas, ha apel·lat, també en una intervenció no presencial, a la unió de sector públic i privat per treballar de manera conjunta per "afrontar" els reptes que planteja la globalització i "aprofitar les oportunitats" que presenta. "Només així podem garantir que Andorra continuï sent un país dinàmic, resiliència i capaç de prosperar en un món cada cop més interconnectat", ha assegurat. Mas ha apostat per la diversificació, una educació de qualitat pels joves i la implementació de noves tecnologies en tots els sectors econòmics.

<https://www.diariandorra.ad/nacional/2024/08/18/la-cea-valora-l-acord-d-associacio-puga-reforzar-el-sector-financer-165005.html>

18/08/24

8 | NACIONAL

DUMENGE, 18 D'AUGUST DEL 2024 | Diari d'Andorra

DIADA ANDORRANA A PRADA

La UE ajudarà Andorra a "aprofitar" els beneficis de la globalització

Riba defensa que el país serà més competitiu si participa en el projecte comú europeu

REBACOS

Andorra a l'Prada

"La Unió Europea pot actuar com un canalitzador per ajudar el país a desenvolupar-se i aprofitar les oportunitats que ofereix la globalització, proporcionant accés a un mercat immensament ampli i integrat, que facilita el comerç, la mobilitat laboral i la transferència de tecnologia". Aquest és el parer del secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea, Lluís Riba, en el marc de la seva ponència a la 37a Diada d'Andorra a la Seu Andorrana de Cultura d'Etià a Prada de Carlemany, que pretenen aïllar va redefinició sobre la globalització.

D'aquesta manera, Riba va voler centrar molt especialment la seva intervenció a abordar el l'acord d'associació és un instrument que fa Andorra més o menys vulnerable a la globalització i la mundialització. És un instrument que ens permet aprofitar millor les oportunitats d'aquesta mundialització tot do-

El secretari d'Estat, durant la intervenció.

ment nos d'ries que ens ajuden a protegir-nos dels efectes perversos que ens droguen". Riba va introduir que correspon a la Unió Europea com a política comercial, agrícola, monetària i al pacte, veïl protecció la sobirania dels països europeus tot generant "anxietat pròpia". A més, també va de-

fensar, mantint les paraules de l'expresident maritana italià i actual president de l'Unió Europea, Mario Draghi, que "els estats membres de la UE són més competitiu, més resiliència i més vulnerables davant per un projecte comú que tancat en solitari". El secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea va

manifestar que des del punt de vista econòmic l'acord d'associació "construïm Andorra amb un mercat més ampli i a més 'ho fa de manera igualitària', ja que les regles de joc, ha recordat, seran comunes. I va concloure que ha de facilitar la diversificació sempre que l'acord "acompanyi" de "les polítiques adequades".

L'obertura econòmica planteja nous desafiaments

A l'acord d'associació també va referir-se el degà del col·legi oficial d'economistes d'Andorra, Antoni Ribot. L'expert va recordar que "mentre que els beneficis del creixement i el desenvolupament, un sistema financer internacionalitzat i la modernització tecnològica han anat acompanyant, el país també ha hagut d'enfrontar-se a reptes com la vulnerabilitat econòmica i la pèrdua de tradicions locals", i va afegir que la possible adhesió a la UE "representa una nova etapa en aquesta transformació, que podria aportar encara més beneficis econòmics i cultura que planteja nous desafiaments". Ribot va destacar els avenços que ha fet Andorra per a l'homologació internacional que ha permès, entre altres, que el Principat pugui sortir de la llista de paradisos fiscalis, però va alertar que encara hi ha una economia "poc diversificada".

Diari d'Andorra

19/08/24

PERLA DEL DIA
LISA CRUZ
Presidenta Forum de la Joventut

"Hem de treballar per crear un país on els joves vulguin viure, treballar i formar una família"

El problema no és només voler, és poder

El FNJA reclama un programa de suport a l'emprenedoria jove

Cruz avisa que la fuga de talent pot ser negativa per al desenvolupament del país

Agències
NARRATIVA LA VELLA

La creació d'un programa específic de suport a l'emprenedoria jove, que ofereixi assessorament, finançament i xarxes de contactes per a aquells que vulguin iniciar un projecte empresarial a Andorra, és una de les mesures que des del Fòrum Nacional de la Joventut (FNJA) consideren que serviria per incentivar el retorn de joves al país, però també per fomentar la creació de llocs de treball i la diversificació.

Així ho va posar en relleu la presidenta de l'FNJA, Lina Cruz, en el marc de la seva ponència a la 37a Diada d'Andorra a Prada de Conflent, celebrada aquest cap de setmana. D'aquesta manera, Cruz va destacar que la "fuga de cervells" que es dona entre el jove que se'n va a estudiar fora del país i la no tornada "pot tenir conseqüències negatives per al desenvolupament del nostre país". "Si els joves formats i amb talent no tornen a Andorra, ens enfrontem al risc de perdre una generació capaç de liderar els canvis necessaris per afrontar els reptes del futur del país", va assegurar.

La presidenta de l'FNJA defensa que el programa específic ha de venir acompanyat d'altres mesures

gübles i un entorn natural i cultural que sigui atractiu. "Hem de treballar per crear un país on els joves vulguin viure, treballar i formar una

Lina Cruz en un moment de la ponència que va promoureix a Prada.

vida". Així, va reclamar l'accés a serveis bàsics, la disponibilitat d'habitatge a preus assequibles, i no només un lloc on es vingui a passar unes vacances, va dir. I va remarcar el paper que pot jugar el Fòrum Nacional de la Joventut perquè aquest col·lectiu pugui estar implicat en la presa de decisions.

És que segons va manifestar Cruz, "és important recordar que els joves no som només el futur d'Andorra, sinó també el seu present", i per tant és important "la participació juvenil en les institucions públiques". "Un exemple de com els joves podem contribuir al debat públic és l'im-

pacte de l'acord d'associació amb la Unió Europea sobre la joventut. Aquest és un tema que ha generat moltes discussions a Andorra, i és important que els joves tinguem l'oportunitat de dir-hi la nostra", va explicar.

IDENTITAT I GLOBALITZACIÓ Quant a l'aspecte identitari i l'impacte de la globalització, Cruz va defensar que "el català, la nostra llengua oficial, és un element central de la nostra identitat". "Un exemple de com els joves podem contribuir al debat públic és l'im-

pacte de l'acord d'associació amb la Unió Europea sobre la joventut. Aquest és un tema que ha generat moltes discussions a Andorra, i és important que els joves tinguem l'oportunitat de dir-hi la nostra", va explicar.

IDENTITAT I GLOBALITZACIÓ Quant a l'aspecte identitari i l'impacte de la globalització, Cruz va defensar que "el català, la nostra llengua oficial, és un element central de la nostra identitat". "Un exemple de com els joves podem contribuir al debat públic és l'im-

“ Hem de treballar per crear un país on els joves vulguin viure, treballar i formar una família

Cal recordar que els joves no som només el futur d'Andorra, sinó també el seu present

LINA CRUZ
PRESIDENTA FNJA

manteniment" de la llengua nacional després d'ells, "de l'eu" que es fa en el seu dia a dia. "Així mateix, les nostres festes, costums i tradicions han de ser protegides i valorades, no només per la seva antiguitat, sinó perquè són part essencial de qui som com a poble", va remarcar. I va afegir que el gran repte per a la joventut del país és el mar de la globalització "en la capacitat de mantenir la nostra identitat cultural sense renunciar a les oportunitats que aquest món globalitzat ens ofereix".

RESPONSABILITAT SOCIAL Pel que fa a la responsabilitat social i mediambiental, la presidenta de l'FNJA va destacar que els joves han de "prendre la iniciativa promouent pràctiques sostenibles", i va remarcar que el Fòrum Nacional de la Joventut d'Andorra pot jugar un paper clau en aquest sentit, impulsant "campanyes de sensibilització, tallers de realització i projectes comunitaris que promoguin un estil de vida sostenible".

19/08/24

DLUNS, 19 D'AGOST DEL 2024 | Bondia

Diari d'Andorra

OPINIÓ | 5

19/08/24

LES SETS CLAUS

Andorra: de paradís a UE

SOCI DE CROWE

El degà del Col·legi d'Econòmistes, Antoni Bisbal, ha participat en 56a Reunió d'Estiu Catalana d'Estiu, en la qual ha reflexionat sobre els efectes econòmics de la globalització per a Andorra, i com el nostre país ha evolucionat de paradís fiscal fins a possible estat associat de la UE. Ajudant un resum:

Andorra ha viscut una transformació profunda, passant de ser un paradís fiscal a considerar-se membre de la Unió Europea. Durant dècades, la baixa fiscalitat i el secret bancari van atraure capitals estrangers, convertint el sector financer en el pil·lar de la seva economia. Aquest model va permetre un creixement constant i la modernització del país, posicionant Andorra com un referent de prosperitat. Tanmateix, la globalització

ANDORRA S'ADAPTA A LA GLOBALITZACIÓ: POSSIBLE SOCI DE LA UE

va canviar les regles del joc. La pressió internacional per la transparència financera i les demandes de la societat civil van impulsar reformes importants. El país va signar acords d'intercanvi d'informació fiscal i va homologar el seu sistema tributari als estàndards internacionals, permetent sortir de la llista de paradís fiscals.

Avui, Andorra es troba en plena transició. La modernització tecnològica i un turisme diversificat continuen sent fonamentals, però la manca de diversificació econòmica persisteix com un repte. El sector financer s'ha globalitzat, buscant el reconeixement internacional.

De cara al futur, Andorra explora la integració amb la UE, la qual cosa li podria permetre accedir al mercat europeu i atraure inversions. No obstant això, aquest pas implicaria adaptar-se a estrictes regulacions europees, un desafiament que genera preocupació.

La globalització ha redefinit Andorra, forçant-la a equilibrar els beneficis de la seva ubicació internacional amb la preservació de la seva identitat. El futur del país dependrà de la seva capacitat per gestionar aquests canvis amb intel·ligència, assegurant un desenvolupament sostenible per a les generacions futures.

Diari d'Andorra

ECONOMIA

El Fòrum de la Joventut reclama més suport a l'emprenedoria

L'ens demana un programa que ofereixi assessorament i finançament als joves

REDACCIÓ
ANDORRA LA VELLA

La creació d'un programa específic de suport a l'emprenedoria jove, que ofereixi assessorament, finançament i xarxes de contactes per a aquells que vulguin iniciar un projecte empresarial a Andorra, és una de les mesures que des del Fòrum Nacional de la Joventut (FNJ) consideren que serviria per incentivar el retorn de joves al país però també per fomentar la creació de llocs de treball i la diversificació. Així ho va destacar la presidenta de l'FNJ, Lina Cruz, en el marc de la seva ponència a la 37a Diada d'Andorra a Prada de Conflent. D'aquesta manera, Cruz va recordar que la "fuga de cervells" que es dona entre el jove que se'n va a estudiar fora del país i la no tornada "pot tenir conseqüències negatives per al desenvolupament del nostre país". "Si els joves formats i amb talent no tornen a Andorra, ens enfrontem al risc de perdre una generació

La presidenta de l'FNJA, Lina Cruz, durant la seva ponència.

capaç de liderar els canvis necessaris per afrontar els reptes del futur", va assegurar.

La presidenta del fòrum va defensar que aquest programa específic hauria d'anar acompanyat d'altres mesures que servissin perquè el país pogués "competir" amb altres "en termes de qualitat de vida". Així, va reclamar l'accés

a serveis bàsics, la disponibilitat d'habitatge a preus assequibles, i un entorn natural i cultural que sigui atractiu. "Hem de treballar per crear un país on els joves vulguin viure, treballar i formar una família, i no només un lloc on es vingui a passar unes vacances", va afirmar, i va reivindicar el paper del fòrum perquè els joves

puguin estar implicats en la presa de decisions.

És que, segons també va manifestar la presidenta de l'FNJ, "és important recordar que els joves no som només el futur d'Andorra, sinó també el seu present". I, per tant, és important "la participació juvenil en les institucions públiques".

19/08/24

LA TRIBUNA

El rol de la UE en un espai globalitzat: quin encaix per als petits Estats?

Un acord d'associació és un instrument que ens fa més o menys vulnerables?

Secretari d'Estat per a les Relacions amb la Unió Europea

En el món actual, la globalització és un fenomen determinant que afecta tots els aspectes de la vida, des de l'economia fins a la cultura, la política i les relacions socials. Davant d'aquesta realitat, quin és el rol de la Unió Europea i com ha transitat aquest organisme cap al món globalitzat? Si bé les institucions europees neixen després de la Segona Guerra Mundial amb l'objectiu d'aportar pau i estabilitat a la regió, també és cert que el procés d'integració Europea s'inscriu absolutament en una lògica de món global. La creació del mercat comú i la política comercial comuna busquen unir les economies nacionals i facilitar els moviments comercials i de capitals, però també de persones, d'idees, d'informació i de tecnologies, per enfortir-les davant d'altres polítiques globals, en particular l'americana o l'asiàtica. La Unió monetària o el Pacte verd també s'han desenvolupat per protegir la sobirania dels països europeus i generar unes xarxes pròpies. S'hi afegeixen les polítiques d'enfortiment de les pimes o els programes europeus, que són indispensables per promoure la cultura, l'educació, la innovació, permetent millorar la qualitat de vida dels ciutadans i reduir les desigualtats.

En definitiva, les polítiques de la UE, busquen maximitzar els beneficis de la globalització mentre es minimitzen els seus riscos, especialment la pèrdua de poder i identitat en un món cada vegada més polaritzat. I voldria referir-me, en aquest sentit a la intervenció que l'expresser ministre

italià i actual president de l'Institut Delors, Enrico Letta, va pronunciar a la Trobada Empresarial del Pirineu del juny i on subratllava que els Estats membres de la UE són més competitius, més resilient i més singulars formant part d'un projecte comú que navegant en solitari.

I en aquest context, cal fer-nos la pregunta si un Acord d'associació amb la UE és un instrument que ens fa més o menys vulnerables a aquesta globalització que ja ens afecta? Ens protegeix dels seus efectes negatius o ens hi exposa?

Pel que fa a la dimensió econòmica, un Acord d'associació ens connecta clarament a un mercat més ampli i ho fa amb les mateixes regles del joc. Facilita la diversificació de l'economia, si l'acompanyem de les polítiques adequades en sectors que ens resultin estratègics. Obre portes a una major recuperació de ta-

lent nacional i a desenvolupar projectes emprenedors que ara no són possibles.

L'alternativa és seguir disposant d'una legislació pròpia que no evita els efectes nocius de la globalització, però n'allunya les oportunitats.

Quant a la dimensió social, a priori no sembla que suposi un canvi major. Els andorrans ens hem desplaçat per tot arreu i tenim empresaris operant arreu del món. Però és innegable que accedir a la lliure circulació de persones ho facilita. I ho fa des d'una solució asimètrica, on Andorra no té limitacions cap enfora però es mantenen filtres per establir-se a Andorra.

Des de la perspectiva política, l'Acord d'associació enforteix Andorra, la connecta a una nova xarxa que, alhora, obre la porta a moltes altres. És que per a un estat de petita dimensió, la connexió amb l'entorn, crear i enfor-

tir lligams és l'única alternativa a la supervivència.

Finalment, si analitzem l'encaix en un entorn europeu des del vessant cultural i identitari ens adonem que és la globalització, i no la UE, que erosiona les cultures i identitats, i n'observem les afectacions des de fa més de 50 anys, aquí i arreu. Manllevant de nou les paraules del senyor Enrico Letta, "l'Acord d'associació de la Unió Europea amb Noruega i Islàndia no ha estat una pèrdua d'identitat i qui visiti aquells països se n'adonarà".

En conclusió, la Unió Europea pot actuar com un catalitzador per ajudar un petit estat com el nostre a aprofitar les oportunitats que ofereix la globalització, proporcionant accés a un mercat interior ampli i integrat, que facilita el comerç, la mobilitat laboral i la transferència de tecnologia i per tant ajudant a diversificar les fonts d'ingressos i augmentant la resiliència davant de les fluctuacions del mercat global. Simultàniament, la UE i en particular l'Associació que hem negociat amb especificitats importants i úniques, pot ajudar a mitigar els efectes negatius de la globalització. En primer lloc, perquè no en serem un Estat membre sinó un Estat associat que ha pogut adaptar molt dels acords a la seva realitat. I en segon lloc, perquè la regulació europea en àmbits com la protecció de dades, la competència i els drets laborals proporciona un marc segur que protegeix els petits estats dels efectes adversos de la competència deslleial i de la pressió externa.

Una alternativa a aquest acord deixaria Andorra més vulnerable davant dels efectes de la globalització, ja presents des de fa dècennis en el nostre dia a dia. Perquè en un món cada cop més tecnològic i global aquest fenomen no farà més que accentuar-se.

20/08/24, 11:44

Suport andorrà a la Declaració de Prada per revertir la situació del català. Altaveu el 20/08/2024

LLOC DE PRESENTACIÓ DE LA DECLARACIÓ DE PRADA

ENQUADRE

CULTURA

Support andorrà a la Declaració de Prada per revertir la situació del català

Dos exministres de Cultura, Juli Minoves i Susanna Vela, estan entre els 27 signants del document, que apel·la a la "responsabilitat individual i de la societat civil" per afrontar la preocupant reducció de l'ús de l'idioma a tots els territoris on es parla

GABRIEL PÉREZ

23/08/2024 10:16 CET

Conversar amb tothom en català, consumir cultura en aquesta llengua i, sobretot, exercir amb plenitud els drets lingüístics. És la petició dels 27 signants de la Declaració de Prada, presentada a la Universitat Catalana d'Estiu, a totes les entitats de la societat civil dels territoris on es parla aquest idioma. Els impulsors expressen la preocupació per "l'emergència" que, en aquest moment, viu el català, amb una disminució important del seu ús i, per això, apel·len a la "responsabilitat individual" per intentar revertir la situació. Entre qui ha donat suport hi ha presència andorrana: dos exministres de Cultura. Per un costat, l'actual consellera general Susanna Vela; per l'altra, el rector de la Universitat d'Andorra, Juli Minoves.

El document ha estat presentat en el marc de l'UCE amb el suport d'Òmnium Cultural i la Plataforma per la Llengua i vol donar resposta al fet que "en els darrers anys, diferents indicadors mostren que la situació és d'emergència lingüística". Així, es remarca que, actualment, té només "un 31% de parlants habituals" i, per tant, el seu ús social "s'ha reduït a tots els territoris". I davant aquesta realitat, alerten que "per superar la minorització del català, a part de la tasca que han de fer les diferents administracions (locals, nacionals, estatals i europees), de la qual no es p

Privacy

desentendre de cap manera, són fonamentals els comportaments quotidians de tothom - persones individuals i entitats o col·lectius - per tal d'evitar una societat fragmentada, segregada i amb desigualtat d'oportunitats".

És per aquest motiu que els 27 signants fan una crida clara. Cal, defensen, "situar la llengua catalana al centre del debat polític i social de tots els territoris de parla catalana" al mateix temps que "és cabdal que les persones i entitats de Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears, Catalunya del Nord, Andorra, la Franja de Ponent i l'Algüer s'impliquin de manera activa i conscient en la seva defensa i promoció".

Vela reconeix que a Andorra "la situació potser no és la mateixa que a altres territoris", però entén que "ens hem de solidaritzar" i també alerta que "hem de vigilar i fer un esforç important, tenint en compte que cada cop tenim més immigració; no podem abaixar la guàrdia i pensar que amb la llei ja fem"

Així, el document insta totes les entitats de la societat civil i a la ciutadania a actuar "de forma urgent" en diferents àmbits. Entre ells, destaquen el fet de "parlar en català amb tothom" i fer que el seu ús i coneixement sigui "eina de cohesió social i d'augment d'oportunitats per a tothom" o la demanda de "consumir i gaudir de cultura i entreteniment" en aquesta llengua ja que "això reforçarà el mercat en tot l'àmbit, impulsant circuits d'arts escèniques, visuals, música, literatura, audiovisuals i cultura popular i tradicional".

A la vegada, es considera clau "conscienciar el conjunt de la societat que tots som referents lingüístics, i de la importància del nostre exemple individual i col·lectiu", ja que "ciutadania i entitats socials han de ser agents actius en la creació i transmissió de consciència lingüística, i esdevenir referents per a tothom" o "reivindicar a qualsevol entitat que han d'estar compromeses amb la llengua i fer les seves activitats i comunicació sempre en català". Altres punts del document són la petició de col·laboració amb aquelles agrupacions que defensen la llengua o "d'enfortir les xarxes veïnals", així com "exigir als representants dels Estats espanyol, italià i francès la reciprocitat total dels mitjans de comunicació en català als territoris de parla catalana".

Tot això, remarquen, sota una realitat clau: cal "responsabilitat individual i col·lectiva". I aquest ha d'arribar "de tota la ciutadania i el teixit associatiu", és, entenen els impulsors, la forma de poder "reformular el compromís amb la llengua, aturar el procés de desnaturalització cultural, i situar-ho tot al centre del debat polític i social de tots els territoris de parla catalana".

Entre els 27 signants hi ha persones de tots els territoris que han tingut, al llarg dels darrers anys, responsabilitats claus en els diferents governs. És el cas dels exconsellers de Cultura de la Generalitat Lluís Puig, Joan Manuel Tresserras, Laura Borràs o Ferran Mascarell; o de les Illes Balears Esperança Camps o Bàrbara Galmés. També hi ha l'expresident valencià Josep Lluís Albiñana o la diputada al Congrés Agueda Nicó.

Andorra també hi és representada. En aquest cas, per dues persones que han encapçalat el ministre de Cultura: l'actual rector de l'UdA, Juli Minoves, i la consellera general Susanna Vela. "Tot comença perquè una sèrie de persones de la Plataforma de la Llengua que són amics de tota la vida vam comentar-me, que es faria aquest manifest i que es llegiria a Prada i que estaven buscant signatures", explica la parlamentària, tot indicant que "el valgué llegir i em va semblar oportú".

En aquest sentit, l'escaldenca apunta que "la llengua és un tema de tothom" i avisa que "les lletres, per si soles, no arreglarien el problema, sinó que és una qüestió de responsabilitat personal de cadascú". Admet que a Andorra "la situació potser no és la mateixa que a altres territoris", però entén, primer, que "ens hem de solidaritzar" i, després, alerta que "també hem de vigilar i fer un esforç important, tenint en compte que cada cop tenim més immigració; no podem abaixar la guàrdia i pensar que amb la llei ja fem".

Per la seva banda, el rector de l'UdA apunta que "se'm va demanar com un dels antics responsables de cultura en territoris de parla catalana" i deixa clar que és una adhesió "a títol personal". Tot i això, remarca que "hi ha molta preocupació pel futur de la llengua amb un ús social només de prop del 30%". En aquest sentit, considera que "cal prendre'n consciència i fer el possible per motivar l'ús de la llengua".

<https://www.altaveu.com/actualitat/cultura/support-andorra-declaracio-prada-revertir-situacio-catala> 59795 102 hits

Diari d'Andorra

LA TRIBUNA

LLENGUA PRÒPIA ►8

Vela i Minoves signen la declaració de Prada en favor del català

Tractar el turisme com cal

Tots els visitants que arriben a Andorra són turistes, perquè practiquen el turisme

En la Diada Andorrana a la UCE de Prada de Conflent, es va sortir a parlar del turisme a Andorra. Concretament, fou en la comunicació del Conrad Blanch, com a home de muntanya i bon coneixedor del turisme que arriba a Andorra atret tant sigui per la neu de l'hivern com per les muntanyes andorranes curulles de verdor a l'estiu. La seva exposició portava com a títol *L'accés a la muntanya en un món globalitzat* i ens va parlar de la massificació en alça des de fa ja uns quants anys del turisme que s'enfila als cims més alts de les grans seralades del món, com l'Everest, Montblanc, Aneto aquí al Pirineu i una llarga llista d'indrets amb prou atractiu per al turisme de muntanya. I Andorra, com a país de muntanya que és, també veu com arriben turistes per fer excursions a la muntanya, la majoria dels quals van cap als indrets de més anomenada, esdevinguts emblemàtics, alguns des de fa temps, com Tristaina, Incles, Pessons i altres coneguts arran de la creació de parcs naturals: Comapedrosa, Sorteny, Madriu. En aquests paratges passen durant la primavera, estiu i tardor molts turistes, perquè a l'hivern hi senyoreja la neu i són el gruix d'esquiadors esquiuant a les pistes i alguns fent esquí de travessa qui les visiten.

Però avui no són les estadístiques, el nombre de turistes que arriben a Andorra en si, les que ens fan dir que cal tractar el turisme com cal. És a dir, com correspon, amb la definició correcta, per tal d'evitar confusions preci-

sament a l'hora de fer pública la quantitat de visitants arribats al país cada any. Perquè cada any se sent la mateixa cantarella, com en dir les xifres corresponents a l'any 2023: 4.000.000 de turistes i 5.300.000 excursionistes. Amb aquesta definició sorgeix de forma immediata el dubte de si 5.300.000 excursionistes han vingut a fer excursions per les valls d'Andorra, és a dir, a caminar i a fer esquí de travessa o raquetes a l'hivern. I també hi cap el dubte de si els turistes, en nombre menor, han vingut a fer altra activitat que no sigui l'excursionisme. La cosa es comença a aclarir, però de fet queda encara més entortolligada, quan a la xifra dels anomenats turistes s'hi afegeix: que passen com a mínim una nit al Principat i a la xifra dels excursionistes el fet que no dormen al país i tornen a marxar. És notori que fent servir aquesta classificació, des del departament responsable del Govern s'adopta el llenguatge que es fa servir en altres països —com ens va dir a Prada l'Antoni Bisbal Galbany, degà del Col·legi Oficial

d'Economistes d'Andorra—, en el debat sobre aquest tema de com anomenar el turistes. Però que s'empli aquests termes no vol pas dir que siguin encertats. Perquè si resulta que els turistes fan nit i els anomenats excursionistes no, aleshores quan es parla per exemple del turisme que arriba a qualsevol illa del món, que si no és per feina o per escala marítima acostuma a passar més d'un dia a l'illa, resulta que tots seran turistes i no hi haurà excursionistes, quan moltes vegades són precisament els excursionistes, és a dir, els que visiten el país fent excursions a peu, els que s'hi queden uns quants dies. Sense anar més lluny mirem a Menorca tota la gent que arriba per fer el camí de Cavalls, majorment a peu, altres en bicicleta i pocs a cavall. Resultarà que són excursionistes però amb la nomenclatura de dir turistes a

qui passa més d'una nit, seran turistes, quan són excursionistes de pedra picada.

Anem al gra: tots els visitants que arriben a Andorra són turistes, perquè practiquen el turisme, d'estiu o d'hivern. Entre aquests, hi ha excursionistes, gent que fa turisme religiós, altres turisme de compres, altres turisme de banyar-se a les aigües caldes i totes les motivacions que siguin. Aleshores, no seria més correcte dir: turistes que no pernecten, tants (5.300.000 el 2023) i turistes que pernecten, tants (4.000.000). I després que es facin totes les combinacions possibles, que si són d'Espanya que si són de França, que si s'hi estan dos dies o tres setmanes, que si practiquen excursions i després es banyen a Caldea o si només es banyen a Caldea. Així, adequant la manera d'anomenar els turistes, tindríem uns visió més detallada i no fariem la distinció entre els que es queden més d'un dia i els que arriben i marxen el mateix dia, fent aquesta distinció com si se'l mirés una mica per sobre l'espalla als mals anomenats "excursionistes".

QUE S'EMPLI AQUESTS TERMES NO VOL DIR QUE SIGUIN ENCERTATS

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Vela i Minoves promouen l'ús del català

Els dos exministres de Cultura signen la declaració de Prada per fomentar la llengua

REDACCIÓ

Andorra la Vella

La Universitat Catalana d'Estiu (UCE) ha impulsat una declaració per tal de fomentar i incrementar l'ús del català entre la ciutadania. Es tracta d'un document que ha estat iniciativa de l'exconseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya Lluís Puig, i que compta amb el suport d'una trentena d'antics alts càrrecs polítics dels diversos territoris de parla catalana, entre els quals, els exministres de Cultura Susanna Vela (actual consellera general del PS) i Juli Minoves (actual rector de la Universitat d'Andorra).

La declaració insta els ciutadans a "parlar en català amb tothom" i reclama un increment de l'ús social de la llengua als diversos territoris, per tal de "situar el català al centre del debat polític i social". El document vol ser una crida a la mobilització per la llengua i comença recordant que la situació actual és "d'emergència lingüística". De fet, recorda el text, amb "només el 32% dels parlants habituals, l'ús social del català s'ha reduït a tots els territoris del domini lingüístic".

En aquest sentit, la declaració de Prada remarca que per "superar la minorització de la llengua" no només cal la tasca de les administracions –a tots els nivells– sinó que també hi tenen un gran paper els "comportaments quoti-

Acte de presentació de la declaració de Prada.

dians de tothom". "La ciutadania tenim una gran responsabilitat. Si entenem la llengua com a patrimoni immaterial, que ho és, només ens té a nosaltres", assegura Puig.

Per això, els sotsinigrants volen fer una "crida" per situar la llengua catalana "al centre" del debat polític i social. Entre les propostes que fan a les entitats de la so-

cietat civil i la ciutadania hi ha la de "parlar en català amb tothom"; consumir i "gaudir" de la cultura i entretenirment en llengua catalana; la creació i transmissió de consciència lingüística; reivindicar les entitats i associacions compromeses amb la llengua i col·laborar-hi; enfortir les xarxes veïnals perquè incorporin el català com a llengua de comu-

nicaió o exigir als representants dels estats espanyol, italià i francès la "reciprocitat total dels mitjans de comunicació en català als territoris de parla catalana".

A més, reclamen "exercir amb plenitud" els drets lingüístics en els diferents àmbits. Entre ells, la justícia, les administracions públiques, el consum, el comerç o la sanitat. "Podríem fer una llista

LA DECLARACIÓ INSTA ELS CIUTADANS A "PARLAR EN CATALÀ AMB TOT HOM"

EL SIGNEN 30 EXALTS CÀRRECS POLÍTICS DELS TERRITÒRIS DE PARLA CATALANA

llista però és molt trist que a les residències, per exemple, ningú s'adreci a les persones grans en català o que no et pugués expressar en la teva llengua quan vas al metge", remarca Puig.

El manifest ha estat impulsat per l'exconseller, però l'han signat una trentena d'exalts càrrecs d'Andorra, les Balears, la Catalunya del Nord i Sud, la Franja d'Aragó, l'Alguer i el País Valencià. Entre ells, hi ha l'exministre de Cultura d'Andorra, Juli Minoves, i la d'Educació i Cultura, Susanna Vela. També els exconsellers d'Educació i Cultura de les Illes Balears, Bàrbara Galmés, Damià Pons i Fanny Tur. A la Catalunya del Nord, a banda d'Alduy hi ha el diputat de l'Assemblea Nacional Francesa i senador, François Calvet o l'ex-president de la regidoria de Cultura Catalana de Perpinyà Jaume Roure.

ES COMENTA

Diari d'Andorra

25/08/24

Vela i Minoves signen la declaració de Prada

RETORN

No es pot obligar algú a parlar una llengua! Mana el carrer! El català és ÚNICAMENT una llengua administrativa actualment! Al carrer, l'espanyol s'ha imposat! NO es necessita parlar català per viure a Andorra! I això des de sempre!

PEP

Si tu ho dius!! Mare meva quina empanada portes.

JORDI

Encara que et foti, el català és ben viu i cada dia ho serà més. Mai ha tingut tants parlants com ara.

PER NO RES...

Quant teatre i calés que gasten amb tonteries per no res. I tant que revertireu amb 10 mil

sud-americans que ni un parla i parlarà català, almenys on vaig jo a comprar o prendre alguna cosa res ha canviat, i amb perspectives d'empastifar amb uns quants milers més aquesta tardor. Això ja fa temps que es can pixa.

MORT QUI T'HA MORT...

Una llengua maltractada, poli-

titzada i victimitzada fins a la societat, els nostres polítics saben bé com treure rèdit de tot.

GARRULO LAND

Al carrer que parlin el que vulguin però a les feines i no parlo sols de l'administració, a tot arreu on ens treballi de cara al públic, hauria d'estar prohibit per llei treballar de cara al públic si no es domina un BI de català, veuries tu com la gent es posava les piles.

TONI

Clar, si comences a portar latinoamericans a cabassos a Andorra, la llengua més parlada serà el castellà. Igual que a França la llengua més parlada és l'àrab i a Espanya va pel mateix camí.

L'Andorra globalitzada vers el mercat europeu

Som conscients que formem part d'una realitat que no podem ignorar

President del PS

Andorra és per a molts i moltes de nosaltres un petit oasi on les tradicions i l'arrelament a la història i territori són molt forts. Això no significa que visquem d'esquena al món. Som conscients que formem part, com tots els països desenvolupats, d'una realitat econòmica, social i política, que no podem ignorar.

Malgrat el nostre *statu quo* no podem fugir de la globalització tenint en compte tots els avenços que existeixen avui en dia, els quals provoquen que els països hagin de reduir gradualment les barreres comercials i s'obrin els comptes corrents i de capital.

Així doncs –i tot i que Andorra ja compta amb mecanismes per no quedar apartada de la realitat mundial (a gran escala) i europea (a més petita)–, molts pensem que la realitat de fa trenta-quatre anys, quan es va signar l'acord d'unió duanera, no és l'actual, i que la millor manera de no ser víctimes de la globalització i del seu frenètic ritme és amb un altre encaix amb Europa.

Per a Andorra, el moment del canvi va arribar amb la crisi de les *subprimes* (any 2008), la qual permet demostrar que és un país obert, tot i el tradicional proteccionisme. Una Andorra que veu com tots els seus sectors pateixen excepte un: el bancari, en un moment de supervivència constant. És una situació

excepcional que mostra l'estratègia econòmica del Principat, però que posteriorment canvia i obliga la banca a *globalitzar-se* per diversos motius, però tots amb el mateix denominador comú: la guerra contra els paradisos fiscals, dels quals Andorra formava part. Una situació que canvià després de l'any 2008 per escenaris com ara la guerra contra el terrorisme, les conseqüències de la crisi econòmica i la lluita de l'aleshores president de la República Francesa i Copríncep francès, Nicolas Sarkozy, envers els paradisos fiscals. Això obliga que l'any 2018 el nostre país s'alinei amb la normativa. Un pas més de la integració d'Andorra a l'economia mundial i, de retruc, a la globalització.

La globalització no entén ni de fronteres ni de països. A més de ser-ne conscients, si volem obrir-nos a la diversificació econòmica hem de tenir un marc regulador. Hem de poder jugar amb les mateixes regles, fet que ens permetrà ser més competitius i alhora estar més protegits. És aquí on entra el mercat únic europeu i l'acord d'associació.

L'aleshores ministre d'Afers Exteriors, Juli Minoves, deia a la presentació de la publicació *Els acords polítics amb Europa 2001-2005*: "El

camí d'apropament d'Andorra envers la UE no s'atura amb aquests acords, o amb els acords econòmics que s'han conclòs o es negocien en paral·lel. En una UE cada cop més gran i, esperem, més unida, els petits estats, sobre la base de la declaració 11 d'origen andorrà, han de saber trobar el seu lloc mantenint llur identitat i prosperitat. Andorra està interessada particularment a obrir noves vies als seus ciutadans tant per treballar i viure a tots els estats de la UE, com per prestar serveis d'alt valor afegit amb més facilitats i sense recàrrecs onerosos."

Els acords que ja tenim adoptats i dels quals ningú ens pot assegurar el seguiment en el temps són només eines per poder estar –més o menys– en condicions d'igualtat amb la Unió Europea. Un apropament amb un acord d'associació ens permetria més seguretat i estabilitat, així com un gran suport en cas de necessitat. Lluny d'allò que pensen alguns defensors del no a l'acord d'associació, això no significa que Andorra pateixi una pèrdua de sobirania, sinó que simplement és un refugi de protecció en aquest món globalitzat. La interdependència econòmica és el cor de la nostra economia.

La vinculació d'Andorra a Europa

–amb l'aplicació de l'acord comercial amb la Comunitat Econòmica Europea– és un fet irreversible que comporta que, si no juguem en el mateix terreny, la nostra supervivència esdevingui perillosa. Competència respecte als drets de prioritat, llibertat d'empresa, recerca de beneficis, són algunes de normes que regulen el mercat únic europeu i que a Andorra ja són constitucionals. Amb la diferència que a Europa són equilibrades i compensades per d'altres que per als progressistes són essencials sobre el model de país que volem, com aquelles que fan referència a drets socials, negociació col·lectiva, igualtat en l'accés als serveis públics, solidaritat i cultura.

L'acord tindrà els seus aspectes negatius, és cert, però com els té la globalització actual i a la qual ens hem hagut d'adaptar i hem sobreviscut. Imagineu seguir de la mà d'un actor econòmic i social tan important com ho és la Unió Europea, i no com a adherits, sinó com a associats.

El Partit Socialdemòcrata, el qual actualment presideix i represento, fa vint anys que en parla i el defensa. L'acord ha de ser el pal de paller del futur del nostre país. Ho dic com a ciutadà que ha mirat de trobar tota la informació, de llegir i d'escoltar aquells que són experts, que ens han precedit en el món social i polític i que gairebé tots conclouen que el futur d'Andorra ha de passar per aquest acord. Perquè que tots els caps de Govern, indiferentment del seu color polític o ideològic, manifestin que l'acord és i ha de ser el present i futur d'Andorra significa que és quelcom positiu per al nostre país.

LA TRIBUNA

El mirador del país: globalització i dones

La cultura com a palanca en un món globalitzat

CLAUDINE
FABRESSE

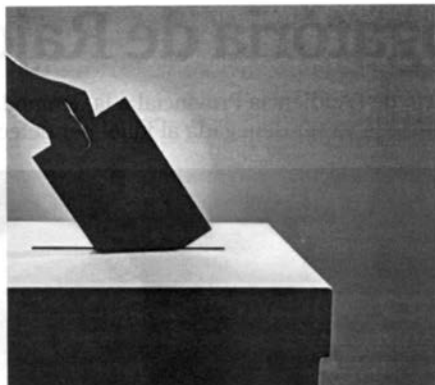
Doctora en Estudis Catalans i Transfronterers

Parlant de globalització, els temes econòmics i financers arriben sobre la taula però no solament. La dimensió social i cultural planteja la situació en la qual es troba el país.

D'entrada és necessari centrar-nos en la globalització, que és un fenomen complex i multidimensional. Aquest fenomen és un procés històric fruit de la innovació humana i del progrés tècnic. Un procés que està transformant profundament les societats contemporànies, tot redefinint les dinàmiques econòmiques polítiques i culturals a escala global.

Lluny de ser un simple vector de progrés, la globalització comporta reptes i oportunitats concrets per a les dones. Un fet que influeix en els seus rols en la societat, en el seu accés al mercat laboral i en els seus drets fonamentals. Examinar l'impacte de la globalització en les dones ens ajuda a entendre com les transformacions globals poden agreujar o alleujar les desigualtats de gènere, alhora que obren noves perspectives per a l'empoderament femení.

En què i com la globalització tracta Andorra, petit país de 468 quilòmetres quadrats? És interessant capgirar el punt de vista. Com i en què Andorra tracta la globalització? I quines són les seves actuacions?

La diada andorrana d'enguany a la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada, va permetre posar llum a les principals estratègies del país de cara a la globalització.

Andorra ha adoptat diverses estratègies per afrontar els reptes i les oportunitats de la globalització.

Amb una economia oberta i integrada en el context europeu, el país ha fet passos importants per millorar la situació de les dones davant la globalització (educació/formació, emprenedoria femenina, representació política, suport a les famílies, lluita contra la violència de gènere i accés a l'atenció sanitària...).

Mentrestant és interessant focalitzar-nos en el món cultural. Alguns aspectes il·lustren com el món cultural i intel·lectual andorrà pot actuar com a

palanca en aquest context. El fet següent és un bon exemple.

A final d'aquesta primavera es va anar posant en marxa un projecte artístic. Aquest projecte artístic gira entorn de l'esdeveniment que va canviar la història social i política d'Andorra, el 14 de desembre del 1971, aconseguint que les dones tinguessin els mateixos drets que els homes, exercint per primera vegada, el seu dret de vot a Andorra.

L'objectiu posa llum a la imensa tasca que van dur a terme les sufragistes andorranes, tenint en compte les peculiaritats

**L'OBJECTIU POSA LLUM
A LA TASCA DE LES
SUFRAGISTES ANDORRANES**

del territori andorrà en aquelles èpoques, en què les peculiaritats i tradicions estaven força arrelades, van demostrar valentia, sensatesa i una gran força de voluntat.

Des d'aquest punt de partida històric, es va proposar a diverses artistes del país crear una obra tot fent el paral·lelisme amb les reunions de les sufragistes. Les artistes que hi participen són Montse Altimiras, Mònica Armengol, Joana Baygual, Mercè Ciauriz, Naiara Escabias, Helena Guardia, Neus Mola, Núria Murcillo, Maite Luque Estales i Gemma Piera.

D'ençà de la primera reunió, totes les participants implicades en el projecte artístic van compartir un sentiment de reconeixement i admiració cap a aquestes dones pioneres, amb una clara convicció, que calia fer alguna acció conjunta per mostrar el seu reconeixement envers la immensa tasca d'aquestes pioneres.

A partir d'aquí, es va posar en marxa un pla de treball amb col·laboracions i participacions, de diferents sectors: Andorra Recerca i Innovació, Reig Fundació i l'Institut de les Dones.

Fet i fet, la preservació i promoció del patrimoni cultural (les tradicions, el patrimoni arquitectònic i el relat històric) són essencials per mantenir una identitat pròpia en un món globalitzat. La cultura serveix com a base per a una identitat nacional forta, que és clau per no perdre la singularitat davant les influències globals.

La clau és combinar tradició i innovació, local i global, per construir un futur sostenible i pròsper per al país.

Bondia

Diari d'Andorra

11/09/24

05/09/24

LA TRIBUNA

Minories lingüístiques digitals

Cal una coordinació i una governança comuna en l'àmbit del català

Globalització i perspectiva de país

Es problemes locals poden convertir-se en un fenomen global

La globalització d'Andorra va ser el títol escollit per la Societat Andorrana de Ciències (SAC) per celebrar la 37a Diada Andorrana, que té lloc cada agost a Prada de Conflent en el mar de la Universitat Catalana d'Estiu. Com a consellera general Democràtica vaig poder contribuir a aquest esdeveniment plural, generador de debat i que convida a la reflexió, amb la ponència El Principat d'Andorra, enfocament local en un món global, que podeu consultar integralment al web de Democràcia i, per exemple, al canal YouTube de la SAC. Amb tot, m'agradaria aprofitar aquestes línies per fer un esbós del que voldria plasmar, fent precisament una crida a la reflexió al voltant de com la globalització i les relacions amb els països de l'entorn han influït en la transformació d'Andorra del darrer segle.

Durant aquest període el país ha passat d'una economia eminentment rural i d'autosuficiència a una altra de diversificada i dependent de l'exterior.

Parlar de globalització és parlar de turisme, que, sobretot a partir de la dècada dels 70, va ser un dels factors imperants en la transformació econòmica d'Andorra. Aquest va arribar en bona part gràcies al desenvolupament de la xarxa viària arreu del país impulsada durant la primera meitat del segle passat, la qual va permetre que Andorra, país enclavet entre muntanyes, es pogués obrir i connectar amb l'exterior. Ja a la segona meitat del segle, la diversificació del comerç, el foment de les pistes

d'esquí o el creixement del sector hotelier van permetre posar el país definitivament al mapa global del turisme.

En aquest context, i en el procés d'anàlitzar com la globalització ha tingut un impacte rellevant sobre el desenvolupament de l'economia, val la pena aprofundir en l'aspecte més humà. Sobretot en els moments de major creixement, Andorra ha estat un país eminentment aïllat d'immigrants. Aquest flux migratori ha evidenciat el tarannà integrador, tolerant i obert al món de la nostra societat. Podem afirmar que aquells que han vingut a residir a Andorra s'han trobat ben acollits, han trobat oportunitats, han pogut fer-hi arrels i han

Hem passat d'una economia rural i autosuficient a una altra de dependent i diversificada

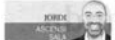
desenvolupat el seu projecte personal. També han contribuït a la cultura del nostre país, afegint-hi riquesa i aportant els seus valors, procés que ens ha enfortit com a societat.

Traslladant l'aspecte sociològic al 2024, i pensant en els joves del Principat, que ja han nascut en Terra de la globalització, la democratització dels viatges i l'aprenentatge d'idiomes, ens trobem davant d'un segment poblacional que no veu estrany formar-se i treballar fora de les nostres fronteres.

res. Aquest bagatge i vocació d'expandir-se -ajudats per la interconnexió i globalització- molts positius i pot suposar una oportunitat de retorn de coneixement i habilitats, que han de permetre que el país se sigui diversificant i prosperant. Donant oportunitats als joves perquè es puguin formar i competir en un món global en clau.

Podem afirmar, per tant, que són inegables els avantatges que ha aportat la globalització pel progrés de la societat i l'economia d'Andorra. Amb tot, també cal estar a atenta als reptes i amenaces que comporta. Per exemple, el context d'inesitabilitat econòmica iniciat arran de la Covid-19, seguit per la guerra d'agressió de Rússia contra Ucraïna, va provocar una crisi de manca d'oferta en molts aspectes, que ha evidenciat en una tendència inflacionària i força important els darrers anys. És un problema sobre el qual no es pot incidir en l'àmbit local. No obstant això, des de l'efèria política es poden establir mesures de caràcter social i econòmic per mitigar en la població l'impacte d'un problema global.

Es a dir, ens movem en un context mundial interconnectat. Per això, els problemes locals en qualsevol aspecte, sigui econòmic, social, tecnològic o de salut, tenen el potencial d'esdevenir un problema global. És per aquest motiu que en l'efèria política, però també en la individual, cal estar atenta als canvis i amenaces, i ser-hi reactiu.

Esquema conceptual de Bondia

El paradigma de les nostres intencions lingüístiques és el català en la majoria en els darrers 40 anys. Les comunicacions han passat de la trobada presencial, la lletra impresa en paper o la trobada de veïns, als intercanvis digitals immediats via internet, amb realitzacions o aplicacions al mòbil. Tot això en un llenguatge digital ha generat nous riscos específics que val la pena d'analitzar, sobretot tenint en compte l'impacte que s'hi dona en les llengües minoritàries i minoritzades, aquelles que tenen un nombre reduït relatiu de parlants o amb una limitació en l'àmbit social o legal, com és el cas del català, que està aïllat al que associem com a món únic, té un nombre diferent en el món digital i viu diferent.

L'any 2012, un grup de treball de la Comissió Europea, l'European Language Equality, va fer un estudi comparatiu sobre la presència en l'àmbit digital de les llengües principals als països de la UE (anglès, francès, castellà, alemany) versus les llengües amb menys implantació (llengües romàniques, eslònes, baltiques, eslònes, etc.). Les dades mostren diverses variables: nombre de programes i aplicacions disponibles en una llengua concreta i en diferents plataformes (per exemple, per mòbil, per sistema operatiu), els continguts digitals disponibles públicament en diferents àmbits (web, xarxes socials, multimedial, vídeos), la posició de l'anglès en el món tecnològic, superior amb el català, i la presència de la llengua minoritària en les tecnologies de comunicació. L'any 2022 es va tornar a fer un estudi similar, i es va constatar que l'anglès havia guanyat encara més distància respecte al rang de llengües minoritzades, i que aquestes llengües coincidesen amb a fortes, com el rus i el xinès, havien retrocedit.

Més enllà de reportar aquesta situació que afecta de forma directa la llengua del nostre país, quines conclusions es podrien extreure? Negativament, és el nostre àmbit promotor, de l'anglès genera nous riscos de perdre consistència social i cultural d'altres llengües amb

ment presència, la uniformització lingüística, la discriminació cultural en favor de llengües amb més contingut, o la manca digital i el risc d'extinció social si no es posen una llengua humanista, entre d'altres. Tot plegat es veu amplificat perquè les entrades de poder i les dinàmiques dins del món digital no són les mateixes que les del context tradicional, i estan dominades per intercanvis de mercat (empreses com Google, Amazon, Facebook (Meta), Apple o Microsoft). Les iniciatives per promoure i protegir les llengües minoritàries i minoritzades han de tenir en compte aquest paradigma i han de reformular-se d'acord amb els punts dels diferents actors i entorns que hi participen, fins i tot en el col·laboració com a aquests principis. Com ho podem abordar no plegat? Volem les llengües actuals dins del món digital, cal fer esforços per aconseguir-les.

1. Parlem-ne. Cal una coordinació i una governança comuna en l'àmbit del català digital que sigui transversal als territoris de parla catalana i que tingui en compte possibilitats i realitats. Andorra té un rol important com a estat amb presència en organismes multilaterals i pot dissenyar consensos bilaterals i a posteriori internacional a les especificitats de petites comunitats socials i culturals en l'àmbit digital.

2. Haurem de revisar, i la governació, sobretot, el sector privat, menys els comercialitzadors en la producció i difusió de la llengua. La regulació o el foment de compra pública a empreses que tinguin en compte la perspectiva de la llengua, la recerca en aspectes lingüístics del món digital i l'efectivitat social per una presència digital en la nostra llengua han de tenir en compte la coordinació per aconseguir-les.

3. Haurem de revisar, i la governació, sobretot, el sector privat, menys els comercialitzadors en la producció i difusió de la llengua. La regulació o el foment de compra pública a empreses que tinguin en compte la perspectiva de la llengua, la recerca en aspectes lingüístics del món digital i l'efectivitat social per una presència digital en la nostra llengua han de tenir en compte la coordinació per aconseguir-les.

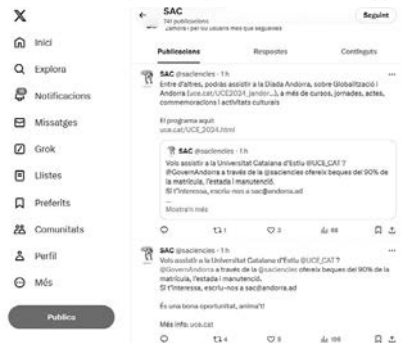
4. Definir un programa comú sempre per les tecnologies del llenguatge en l'àmbit digital. Actualment, hi ha diversos projectes dissenyats que volen la pena de coordinar i d'avaluar col·lectivament. El nivell de finançament dels projectes tecnològics, sobretot en temes d'IA, ultrapaassa amb els costos de molts estats o estats de socors, i cal que iniciatives amb un interès social i cultural puguin tenir un avantatge competitiu a través de mecanismes en aquest àmbit.

5. Establir models de dades obertes en llengües minoritàries com a bé comú. Amb l'activisme de la IA generativa, cal que els sistemes informàtics puguin tenir un accés fàcil i d'alta qualitat a conjunts de dades de qualitat que permetin un model i entrenament que vagi més enllà d'una bona enginyeria amb dades no especialitzades.

Ludwig Wittgenstein, filòsof del llenguatge, deia que "els límits del meu llenguatge, delimiten els límits del meu món". La llengua és part integrant de la nostra cultura, qüestions de preu i qualitat que cal protegir tenint en compte que, malgrat que el món digital ens ofereix un món més connectat i obert, és un món més petit que ens aïlla de la nostra cultura i de la nostra identitat.

TEDx són conferències organitzades localment, idees que val la pena difondre

- 2004
ELS LLINDARS ÒPTIMS DEL CREIXEMENT
ANDORRÀ (17a)
- 2005
ANDORRA I ELS SEUS VEÏNS DEL NORD (18a)
- 2006
ELS MODELS DE FISCALITAT
PER A ANDORRA (19a)
- 2007
ANDORRA I EL SEU CAPITAL SOCIAL (20a)
- 2008
L'ANDORRANITAT (21a)
- 2009
L'ENERGIA A ANDORRA (22a)
- 2010
ANDORRA I ELS SEUS CIUTADANS (23a)
- 2011
L'AIGUA I ANDORRA (24a)
- 2012
ANDORRA I L'OBERTURA ECONÒMICA (25a)
- 2013
LA NACIONALITAT ANDORRANA (26a)
- 2014
MODELS DE PAÍS PER A ANDORRA (27a)
- 2015
ANDORRA I ELS PETITS ESTATS D'EUROPA (28a)
- 2016
EL CANVI CLIMÀTIC I ANDORRA (29a)
- 2017
ANDORRA I L'ACORD D'ASSOCIACIÓ AMB
LA UNIÓ EUROPEA (30a)
- 2018
EL PARLAMENTARISME ANDORRÀ (31a)
- 2019
L'ECONOMIA CIRCULAR I ANDORRA (32a)
- 2020
ANDORRA I LA MULTICULTURALITAT (33a)
- 2021
ELS BOSCOS ANDORRANS (34a)
- 2022
L'ÀREA FUNCIONAL ANDORRA-PIRINEUS (35a)
- 2023
ANDORRA I LA DESIGUALTAT (36a)

Societat Andorrana de Ciències

SAC

37

LA GLOBALITZACIÓ I ANDORRA

LA GLOBALITZACIÓ I ANDORRA

37a DIADA ANDORRANA
56a UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
17 d'agost del 2024 PRADA DE CONFLENT

Diades Andorranes a l'UCE
(Publicacions)

- 1988
ANDORRA, ESTAT, INSTITUCIONS,
SOCIETAT (1a)
- 1989
ELS MOVIMENTS MIGRATORIS
A ANDORRA (2a)
- 1990
LA IDENTITAT NACIONAL (3a)
- 1991
EL FUTUR D'ANDORRA (4a)
- 1992
TENDÈNCIES POLITIQUES A ANDORRA (5a)
- 1993
ALTERNATIVES ECONÒMIQUES PER A
ANDORRA (6a)
- 1994
ANDORRA I LA CATALANITAT (7a)
- 1995
EL FINANÇAMENT DE L'ESTAT ANDORRÀ (8a)
- 1996
ANDORRA EN EL MÓN (9a)
- 1997
LA INTEGRACIÓ A ANDORRA (10a)
- 1998
ANDORRA I L'APROFITAMENT DELS
RECURSOS NATURALS (11a)
- 1999
L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI ANDORRÀ
(12a)
- 2000
FORMACIÓ I ENSENYAMENT A ANDORRA
(13a)
- 2001
ANDORRA I LA INTEGRACIÓ A LA UNIÓ
EUROPEA (14a)
- 2002
UNA HISTÒRIA D'ANDORRA, TEMÀTICA (15a)
- 2003
ANDORRA I ELS SEUS VEÏNS DEL SUD (16a)